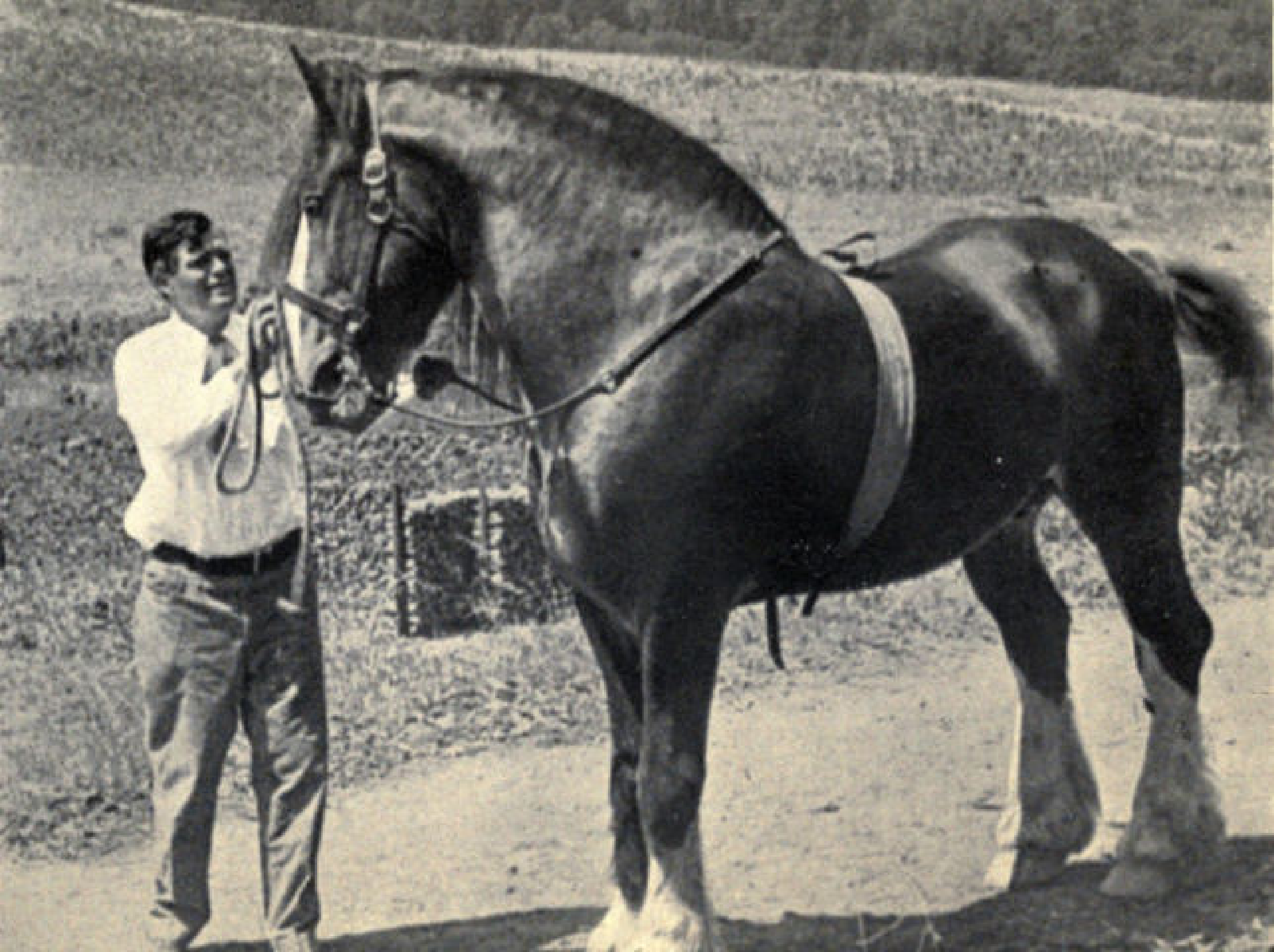

IRVING STONE

JACK LONDON

JACK LONDON

SAILOR ON HORSEBACK

A Biographical Novel

by

IRVING STONE

DOUBLEDAY & COMPANY, INC.
Garden City, New York

CÔPERTA CÔLECȚIEI DE PETRE VULCĂNESCU

IRVING STONE

JACK LONDON

IRVING STONE

JACK LONDON

în romînește de

ȘERBAN ANDRONESCU

prefață de

D. MAZILU

Oameni de seamă

EDITURA TINERETULUI

PREFAȚĂ

Paralelismul dintre literatură și viața reală este atît de strins, încît deseori s-a vorbit despre o concurență, în sens de întrecere, între ele. Afirmația că Balzac „a făcut concurență ofițiului stării civile" este doar un exemplu dintr-o serie ce ar putea fi îndelung continuată. Arta fiind un anumit gen de reflectare a realității, nici nu este surprinzător că la o privire fugară confuzia dintre sursă și imagine este destul de greu de evitat, uneori fiind chiar ispititoare. De aceea Julien Sorel, Rascolnikov, sau Ion al Glanetașului ne par la fel de reali ca și oricare prieten, ba adeseori ne dăm seama că îi cunoaștem mai bine decît pe unii oameni pe care i-am întîlnit zilnic vreme de ani la șir.

În mod obișnuit, artistul are deplină libertate de alegere asupra eroului și pornește nestingherit către „tipul" al cărui profil îl cheamă cu mai multă insistență și pe care îl poate crea așa cum îl vede el. Din acest punct de vedere, autorul unei scrieri ce-și propune să refacă prin mijloace artistice existența unei personalități care a avut de spus un cuvînt greu în concertul contemporaneității are o situație specială. Eroul său nu-i mai aparține pe de-a-ntregul, în imensa majoritate a cazurilor el este o personalitate cunoscută nu numai în linii mari, ci chiar și în amănunte de strictă intimitate. Iar atunci cînd în jur mai există încă oameni care l-au cunoscut direct, cînd activitatea personalității respective a stîrnit vîlvă în ziare, a fost obiect de dezbateri publice, a creat curente de opinie și a divizat părerile contemporanilor, libertatea de mișcare a artistului în crearea eroului său se strîmtează mult. În cazul lui Jack London, rigiditatea relativă a cadrului impus biografiilor este sporită de scrierile sale autobiografice, unde expune

nu numai întîmplări de viață, dar și ecourile lor interioare, rezonanțele sufletești trăite numai de eroul însuși.

Este însă incontestabil că în ciuda străvechiului îndemn socratic de a se cunoaște pe sine însuși, omul întîmpină greutăți deseori de netrecut în această îndeletnicire. Ceea ce slăbește mult rigoarea cadrului creat de mărturisirile autobiografice privite în genere. Pe de altă parte, personalitatea umană se dovedește permanent atît de complexă, mai ales cînd este vorba de ființe excepțional dotate — așa cum a fost Jack London — încît viața unui astfel de om, completată de operă, reprezintă un domeniu practic inepuizabil. Ceea ce reduce din rigiditatea limitelor impuse de elementele cunoscute și stabilite istoricește, iar în cazul de față justifică existența bogatei producții cu caracter biografic centrate în jurul marelui scriitor american.

Jack London este unul dintre scriitorii moderni care au ispitit în chipul cel mai insistent pe biografi, fie ei numai amatori, cum rămîn în realitate soția sa Charmian[1] și fiica sa Joan[2]. S-a ispitit chiar și pe sine însuși, fiindcă a avut intenția și a început să scrie o istorisire a propriei sale vieți — pe lîngă romanele cu foarte puternice elemente autobiografice cum este în primul rînd Martin Eden, iar apoi Burning Daylight și John Barleycorn. Încercarea aceasta n-a mai apucat însă s-o ducă la bun sfîrșit. Titlul proiectatei autobiografii are meritul de a cuprinde, fie și numai parțial, explicația forței cu care personalitatea sa l-a sedus pe biograf. London intenționa să-și intituleze autobiografia Marinarul călăreț, în mod evident pentru a sugera o existență tumultuoasă, plină de extraordinar, de contradicții și de neprevăzut. Și într-adevăr, ar fi foarte greu, dacă nu imposibil, să se dea exemplul unui alt scriitor modern care să fi avut o viață mai zbuciumată și mai aventuroasă, și tocmai această latură a existenței lui London i-a atras, fără îndoială, pe biografi. Așa se și explică — dar și de data aceasta numai parțial — pentru ce scrierile consacrate vieții lui Jack London sînt mult mai nume-

[1] Charmian Kittredge London: The Book of Jack London (2 vol., 1921).

[2] Joan London: Jack London and His Times (1939)

toase și mai întinse decît acelea care urmăresc să-i cerceteze opera, în conținutul și semnificațiile ei.

Pînă astăzi, dintre toate cărțile scrise în jurul personalității și operei cunoscutului scriitor american, două sînt cele mai importante. Dintre ele, prima în ordine cronologică este cartea de față, pentru întîia oară publicată în traducere românească, deși a apărut acum mai bine de un sfert de secol, adică în 1938. A doua este cartea publicistului, istoricului și criticului literar marxist Philip S. Foner intitulată Jack London — American Rebel (Jack London — Răzvrătitul american), *apărută în 1947 și constînd dintr-o bogată prefață care este de fapt un studiu temeinic asupra personalității marelui scriitor, privit mai ales ca militant de prima mînă pe tărîm social, încadrat cu entuziasm în mișcarea socialistă americană din vremea sa. Prefața-studiu este urmată de largi extrase din opera lui London, selectate tot pe criteriul valorii lor agitatorice și a semnificației pentru poziția ideologică puternic combativă a scriitorului. Succesul de care s-a bucurat cartea lui Foner pretutindeni l-a îndemnat pe autor să publice în volum separat studiul introductiv, care, apărut în 1964, devine a doua lucrare de bază asupra lui London.*

Cartea lui Irving Stone este ceea ce s-ar putea numi un roman biografic, gen cu mare acces la public și înzestrat cu darul de a înlesni un contact strîns cu personalitatea pe care o prezintă, adică de fapt cu acel „om de seamă" ales ca erou. Iar Irving Stone s-a afirmat încă de mai multă vreme ca unul dintre cei mai talentați și serioși scriitori contemporani specializați în astfel de lucrări. Californian ca și London, fost student al Universității din California prin amfiteatrele căreia a zăbovit și London, dar numai pentru foarte scurtă vreme, Irving Stone și-a început cariera de scriitor cu schițe, nuvele și piese de teatru, pînă cînd a avut prilejul să admire picturile lui Van Gogh. A fost puternic impresionat de originalitatea marelui pictor olandez și s-a hotărît să scrie un roman biografic despre viața chinuitului geniu al culorii. Așa a luat naștere romanul Lust for Life *(apărut în traducere românească sub titlul* Bucuria vieții). *Iar de atunci Stone s-a dedicat exclusiv literaturii biografice, ocupîndu-se cu preferință de personalități ale vieții publice americane (Andrew Jackson,*

Abraham Lincoln, Eugene V. Debs și alții), ultima lui carte — vastă frescă ce însuflețește personalitatea și epoca marelui Michelangelo — întrunind aprecieri unanim elogioase.

Meritul principal al cărții sale despre Jack London, pentru care a împrumutat titlul stabilit chiar de erou pentru proiectata sa autobiografie — Marinarul călăreț — este fără îndoială acela că deși a avut de înfruntat permanent primejdia de a se lăsa furat de senzaționalul celor mai multe evenimente din viforoasa viață a scriitorului, a izbutit totuși să păstreze o cumpănă dreaptă și să îmbine în mod fericit viața cu opera. Bineînțeles, accentul principal rămîne pus asupra vieții, și nici nu s-ar fi putut altfel de vreme ce avem a face cu o biografie literaturizată și nu cu un studiu de istorie literară. Dar în cazul cînd ar fi neglijat opera, oricît de interesante ar fi fost faptele de viață reținute și oricît de antrenantă prezentarea lor, Stone ar fi golit personalitatea scriitorului ales ca erou tocmai de conținutul său cel mai valoros, fiindcă opera lui London rămîne — fără nici un fel de exagerare — un moment de cotitură în literatura americană. Iar acest lucru Irving Stone nu numai că nu-l trece sub tăcere, dar chiar îl subliniază. Către sfîrșitul secolului trecut literatura americană se afla într-un adînc marasm, căruia i s-a și spus „congelare". Banalitatea și convenționalismul cel mai dulceag și somnolent păreau înstăpînite pe veșnicie pretutindeni în literatură. Așa cum spune ironic Irving Stone, „în literatura americană din acele zile trei erau lucrurile despre care nu trebuia să se scrie : ateismul, socialismul și picioarele iemelor", ceea ce cu alte cuvinte ar însemna izgonirea din literatură mai întîi a problemelor sociale cele mai stringente, iar apoi a vieții adevărate, cu durerile și micimile ei. Într-un astfel de moment apare Jack London în literatura americană și duce mai departe linia inaugurată de scriitori născuți în același deceniu cu el (deceniul al VIII-lea al veacului trecut), dar care se afirmaseră în literatură înaintea lui și din păcate aveau să dispară din viață mult prea curînd, căci Stephen Crane a murit în 1900, iar Franck Norris în 1902. Și, lucru foarte important, Irving Stone nu se limitează la aspectul pur literar al contribuției aduse de Jack London în primenirea atmosferei culturale din patria sa și din lume. Sînt adînc impresionante paginile în care cel ce năzuia și avea

să devină un mare scriitor ne este înfățișat pe pragul noului veac. În acel moment gîndurile lui London nu se îndreaptă numai spre frumusețile ce le purta în sine și voia să le ofere oamenilor, adevărul către care tindea el nu era un adevăr metafizic, ci trebuia neapărat să ajute oamenilor în mod nemijlocit. Acum, cînd ieșise din beznele în care o înlănțuiseră „regii și clerul", omenirea avea create condițiile propice pentru a urca de pe treapta de rob pe aceea de stăpîn liber și eliberator. Hegel dărîmase zidurile de temniță ale metafizicii, iar Marx îi arătase calea și îi făurise mijloacele de creare a unei lumi noi. Mai lipsea voința (după cum spune Stone) de a lichida trecutul și de a primi lumina viitorului. Și pentru oțelirea acestei voințe atotputernice London era hotărît să lupte — așa cum a și făcut-o din plin — prin scrisul și prin activitatea sa de militant socialist, cu scopul de a ușura împlinirea nobilei meniri a veacului nou.

Există în cartea lui Irving Stone încă un moment semnificativ pentru felul în care el știe să lege faptele exterioare de viață cu ecourile chemate să se concretizeze în opere literare. Este vorba de epoca în care London pleacă să caute aur în Alaska. Senzaționalul acestui episod sare în ochi, și pentru cine ar fi gonit după senzațional peripețiile alaskiene ar fi putut deveni mană cerească. Dar biograful lui Jack London nu procedează așa. Dimpotrivă, cu foarte multă finețe el arată cititorului că în realitate „goana după aur" a rămas pentru London pe un plan secund. Nicăieri în carte nu-l vedem pe viitorul mare scriitor scormonind pămîntul, pentru a găsi mult-rîvnitul metal. Înfruntă pieptiș primejdiile, este oricînd gata să arate că e mai bun, mai puternic și mai iscusit decît cei din jur, dar principala sa preocupare se îndreaptă către ceea ce va deveni în curînd singurul aur aflat de el în Alaska : faptele de viață și tipurile umane ce aveau să prindă viață în multe dintre cele mai izbutite scrieri ale lui London.

În afară de legătura dintre om și operă, menită să releve laturile cele mai de seamă ale personalității unui mare scriitor, Irving Stone alege într-adevăr aspectele cu cea mai grea semnificație pentru definirea profilului moral al eroului. Este greu de spus dacă insistența pe linia eredității duce la stabilirea unor adevăruri incontestabile. Cu

alte cuvinte afirmația că Jack London a moștenit ascuțimea de minte și forța imaginației de la tatăl său natural, iar labilitatea temperamentală de la mamă nu poate fi întrutotul contestată, dar nici primită în întregime. Existența și preocupările reale ale tatălui rămîn destul de vag conturate, dar despre mamă avem date incontestabile. Datele existente vin însă de multe ori să nege identitatea temperamentală dintre mamă și fiu. Energia titanică desfășurată pentru a învinge inerția revistelor și editorilor — atît de zguduitor prezentată în Martin Eden *— sau pentru a duce totuși la bun sfîrșit zadarnica întreprindere a construirii lui Snark nu pot sta alături de mulțimea proiectelor totdeauna lăsate la mijlocul drumului cu care toată viața s-a îndeletnicit Flora Wellman. Delicatețea fiului, legendara lui generozitate nu pot face casă bună cu nesațietatea și firea gîlcevitoare a mamei. În fine, parcă și destinul vine să separe tranșant cele două firi : la începutul cărții, cînd viitorul Jack London era încă nenăscut, mama simulează melodramatic și penibil o încercare de sinucidere. La sfîrșitul cărții, cînd halucinanta risipă de energie stoarce din marele scriitor dorința de viață, Jack London face eforturi — din nou ca Martin Eden — pentru a zădărnici eforturile celor ce se străduiau să-i prelungească existența.*

Dar, dacă insistențele pe linia eredității duc la rezultate în bună măsură discutabile, există în schimb alte elemente pe care biograful le sesizează cu finețe și le subliniază cu îndemînare. Așa stau lucrurile de pildă în ceea ce privește legăturile indestructibile ale lui Jack London cu proletariatul american și condițiile sale de viață. În afara acestor legături, opera lui London nu numai că ar rămîne inexplicabilă, dar nici n-ar fi putut prinde viață. În tot ce a creat mai bun, Jack London a rămas credincios unei afirmații răspicate : „Sînt un fiu al clasei muncitoare". Și pe bună dreptate insistă Irving Stone asupra acestui adevăr esențial atît pentru opera cît și pentru personalitatea umană a lui London. După cum același lucru trebuie spus despre modul în care prezintă latura de militant socialist din viața scriitorului. Fiindcă o bună parte din scrisul său a fost consacrată susținerii teoretice și artistice a idealurilor socialiste, după cum mare parte din activitatea și

energia lui s-au desfășurat în slujba aceleași cauze a eliberării celor asupriți. Iar dacă Irving Stone nu se sfiește, deși scrie în America și înainte de 1938, să arate că „socialismul a fost coloana vertebrală a existenței lui Jack London", aceasta dovedește nu numai că a căutat, dar că a și sesizat esențialul din viața și creația artistului pe care și l-a ales ca erou.

Din toate paginile cărții lui Irving Stone emană strădania de a dovedi adîncul și nobilul umanism al marelui scriitor. Autorul arată limpede că London l-a iubit pe oameni și că opera lui este închinată nobleței umane, iar toate eforturile lui de scriitor și de militant socialist au avut drept țel apărarea omului, a dreptului său la o viață fericită și la respectarea fără compromisuri a condiției sale umane. Iar acest drept — arată London — nu se întemeiază pe baze metafizice, ci pe însăși valoarea incomparabilă a omului, ființă în stare nu numai să creeze bogății și frumuseți, dar și să înfrîngă piedicile și să biruie vrăjmășia naturii. Este tocmai acea latură a operei lui London care l-a cîștigat admirația lui Lenin, comunicată nouă de N. K. Krupskaia în cuvinte ce merită din plin a fi repetate:

„Într-o seară, cu două zile înainte de moartea lui, i-am citit nuvela lui Jack London Dragoste de viață, *care poate fi văzută și azi pe masa din camera lui. E o nuvelă impresionantă. Printr-un pustiu acoperit de zăpadă, pe unde n-a călcat nicicînd picior de om, își croiește cu greu drum spre portul situat pe un mare fluviu un om bolnav, care se stîrșește de foame. Puterile îl părăsesc; el nu mai merge, ci se tîrăște, iar alături de el se tîrăște un lup, hămesit și el de foame. Între ei se încinge o luptă: omul învinge și, pe jumătate mort, pe jumătate nebun, ajunge la țintă. Lui Ilici, povestirea aceasta i-a plăcut foarte mult*[1]*".*

Fără a fi comunicată explicit, admirația pentru caldul umanism — un umanism al veacului nostru — dovedit de Jack London este permanent prezentă în viziunea lui Irving Stone, ceea ce constituie un merit de bază.

Există însă în cartea lui Stone și afirmații explicite sau numai sugerate — e drept, nu de importanță principală — cu care cititorul cît de cît avizat nu se poate de-

---

[1] Lenin despre cultură și artă, E.S.P.L.A., București, 1957, p. 600.

clara de acord. Una dintre ele este, de pildă, aceea că Jack London ar fi avut aversiune față de muncă. Afirmația este fără îndoială riscantă atunci cînd se referă la un om care a muncit — uneori cu mintea, dar nu rareori cu trupul — cîte 19 ore pe zi. Prin urmare este limpede că nu de o aversiune față de muncă poate fi vorba, ci doar de ură împotriva unei organizări sociale de natură să-l condamne pe om la o trudă abrutizantă, îndobitocitoare și nerăsplătită, care stoarce din el întreg elanul vital și îl aruncă la lada de gunoi de îndată ce l-a sleit de puteri.

Se mai poate vorbi, în aceeași ordine de idei, despre o anumită ambiguitate în problema goanei permanente după bani care a copleșit cea mai mare parte din viața lui Jack London. Nevoia niciodată satisfăcută de a cîștiga mereu mai mulți bani provine din surse multiple: profitorii din jurul său, dărnicia nu totdeauna bine înțeleasă, veșnicele proiecte fantastice și încă altele. Dar trebuie spus limpede că Jack London n-a iubit banii în sine, fiindcă așa ceva nu se poate cu nici un chip împăca vreodată cu dărnicia și dezinteresul. După cum este incontestabil faptul că goana după bani a dăunat serios multora dintre scrierile sale, în această privință trebuind să subscriem întrutotul afirmației celuilalt important cercetător al vieții și creației lui London, care spune: „...Cu cît cîștiga mai mult cu atît avea mai mare nevoie de bani, ajungînd în cele din urmă să dea spre publicare materiale a căror unică valoare era aceea că îi procura încă o sumă de bani, în vreme ce marile povestiri pe care le purta în sine rămîneau nescrise[1]*".*

Mai importantă decît cele de pînă acum este eroarea comisă de Irving Stone în aprecierea influențelor literare și ideologice suferite de London. În ceea ce privește influența lui Marx și a literaturii marxiste nu s-ar putea obiecta împotriva părerii biografului, iar acest lucru reiese din citatul ales printre însemnările scriitorului făcute cu prilejul studierii Manifestului Comunist. *Eroarea începe însă acolo unde pare a se pune un semn de egalitate între influența lui Marx și aceea exercitată de Spencer,*

[1] Philip S. Foner: Jack London — American Rebel, The Citadel Press, New York, 1964, pag. 54.

Nietzsche și Kipling. Or, această din urmă influență a dăunat scrisului lui London, chiar și în capodopere cum sînt Martin Eden *și* The Sea Wolf. *Nu poate fi, desigur, neglijat faptul că London însuși a căutat de multe ori să se apere de această vină, afirmînd că ambele romane pomenite mai sus ar fi, tocmai dimpotrivă, un protest împotriva lui Nietzsche pe care dealtminteri îl și ridiculizează într-o notă din* The Iron Heel. *Din păcate însă romanele nu vorbesc la fel de răspicat și nu susțin din proprie inițiativă afirmația autorului lor, în chip obiectiv influența lui Spencer și a lui Nietzsche putînd cu greu fi negată. Influența lui Nietzsche se face simțită în opera lui London prin apariția unor eroi ce sînt în mod vădit ecouri ale „brutei blonde" și ale „supraomului", ambele inventate de filozoful mai tîrziu atît de îndrăgit de fasciști. Eroul principal din* The Sea Wolf *este exemplul cel mai pregnant, dar nici îndepărtarea de proletariat a lui Martin Eden și nici exacerbarea personalității lui Ernest Everhard, conducătorul revoluționar din* The Iron Heel, *nu au altă sursă. De asemenea, London s-a lăsat influențat de Herbert Spencer și de așa-numita sa „teorie organicistă a societății", conform căreia societatea umană ar fi guvernată de aceleași legi ca și lumea animală și vegetală, adică de lupta pentru existență și de selecția naturală. Iar de aici și pînă la admiterea inegalității dintre rase nu mai este decît un pas, un pas pe care London îl face lăsîndu-se cucerit de farmecul poetic al descrierilor lui Kipling și al imnurilor înălțate de acesta în cinstea curajului și energiei umane. Limitînd însă — ca și Kipling — în mod profund eronat aceste nobile calități general umane doar la omul de rasă albă, London ajunge la credința — cum nu se poate mai surprinzătoare pentru un socialist ca el, dar cu atît mai incontestabilă și mai greu de trecut cu vederea — în supremația omului alb, în speță a anglo-saxonului. Totuși, trebuie să fie limpede că aceste influențe dăunătoare nu ajung niciodată pînă la esența mesajului artistic și ideologic al operei lui Jack London. Iar în ceea ce privește activitatea sa de militant entuziast și neobosit, aflat pînă în ultimul an al vieții în cele mai avansate rînduri ale mișcării socialiste din țara sa, pomenitele influențe nici nu pot fi identificate. Prin urmare Irving Stone greșește nu atunci cînd*

menționează existența acestor influențe, ci atunci cînd nu se sesizează și nu subliniază diferența calitativă dintre ele și faptul că pe cită vreme influența lui Marx și a mișcării socialiste a constituit componenta esențială a concepției și crezului său artistic, influența lui Nietzsche și a lui Spencer s-a concretizat în elemente neesențiale și pe direcții negative.

Nu trebuie însă în nici un caz să se creadă — și cititorul va avea repede ocazia să se convingă — că cele cîteva puncte discutabile examinate succint pînă acum ar putea să pună sub semnul întrebării meritele de bază ale cărții lui Irving Stone. O muncă de documentare impresionantă, desfășurată ani în șir cu o probitate demnă de toată lauda, priceperea de a identifica și reliefa esențialul, strînsa organizare a materialului sînt tot atîtia piloni pe care biografia scrisă de Stone se sprijină cu temeinicie. La toate acestea vine să se adauge sprinteneala stilului — în parte evidentă chiar și pentru cititorul versiunii românești — care, pagină după pagină, ține pasul cu existența exuberantă a unuia dintre marii neobosiți și veșnicii agitați cu drept de cetate în istoria literaturii universale.

Irving Stone ni-l arată viu, fremătînd de energie, debordînd de voie bună, de dragoste de oameni, de spirit de sacrificiu. Îl vedem: om în carne și oase, London greșește, fără îndoială, de multe ori și cîteodată destul de grav, dar este totdeauna bun și vrea să fie folositor semenilor, este oricînd gata să le întindă o mînă de ajutor. Și înainte de toate crede în puterile omului, în realitatea progresului, în valoarea frumosului și în frumusețea viitorului. Iar dacă a reușit să ne aducă dinaintea ochilor un astfel de Jack London, așa cum a fost el, înseamnă că a reușit să scrie o carte bună.

Fără îndoială că o singură carte nu poate spune totul. Dealtminteri nici toate cărțile la un loc n-au ajuns și nu vor ajunge vreodată să spună totul. Nici Marinarul călăreț nu spune totul despre Jack London, scriitor care trebuie încă citit și studiat. Dar cartea lui Irving Stone este cel puțin o ușă deschisă și o priveliște ispititoare către unul dintre cele mai frumoase și interesante edificii literare de la începutul marelui nostru veac.

D. MAZILU

„Dacă înăbuşi adevărul, dacă ascunzi adevărul, dacă nu te ridici la întruniri ca să rosteşti adevărul, dacă vorbeşti la întruniri fără să rosteşti întregul adevăr, atunci eşti mai puţin adevărat decît adevărul."

„Lăsaţi-mă să contemplu chipul adevărului. Spuneţi-mi cu ce seamănă chipul adevărului."

JACK LONDON

1

Într-o dimineață din primele zile de iunie ale anului 1875 locuitorii din San Francisco, îndată ce au deschis ochii, au citit în ziarul *Chronicle* o știre înfiorătoare. O femeie și-a tras un glonte în cap fiindcă bărbatul „o gonise de acasă din pricină că n-a vrut să-și lepede copilul încă nenăscut — o pagină din istoria mizeriilor casnice și a neîndurării". Femeia era Flora Wellman, ruda prigonită a pionierului Wellman din Massillon, Ohio ; bărbatul era profesorul W. H. Chaney, astrolog ambulant, de origine irlandeză ; copilul nenăscut era cel pe care omenirea avea să-l cunoască sub numele de Jack London.

Articolul din *Chronicle*, deși admitea în ultimele lui rînduri că versiunea aparținea Florei și că ajunsese la ziar prin prietenii ei, mustea de invective împotriva lui Chaney. Acesta era acuzat că stătuse în închisoarea de la Tombs ; că vîrîse în mormînt multe alte femei „așezîndu-le o brazdă de iarbă la căpătîi și o piatră la călcîie" ; că o silise pe Flora să spele rufe pentru străini și să îngrijească de copiii altora, ca să-i aducă lui bani ; că vînduse numai el mobila pe care o cumpărase împreună cu ea ; că o gonise din casă și, fiindcă ea n-a vrut să plece, o părăsise. În aceste acuzații era tot atît adevăr cît în titlul articolului din *Chronicle* : „Nevastă gonită", căci Flora

Wellman n-a fost niciodată căsătorită cu profesorul Chaney.

De fapt, Flora nici n-a avut de gînd să se sinucidă. Şi-a zgîriat doar pielea. Glontele i-a pricinuit mai mult rău lui Chaney decît Florei, căci întîmplarea a fost comentată de ziarele din toată ţara şi cîte zile i-au mai rămas de trăit Chaney şi le-a petrecut în amărăciune şi ruşine. Puţin timp după aceea a părăsit oraşul San Francisco. Niciodată Jack London nu şi-a văzut tatăl.

În vremea cînd a apărut articolul în *Chronicle*, Flora Wellman avea vreo treizeci de ani. Era o femeie mică de stat, urîtă şi aspră; purta ochelari şi perucă neagră fiindcă suferise de febră tifoidă şi rămăsese aproape fără vedere şi fără păr. Avea nasul mare, urechile mari, înfăţişare bolnăvicioasă şi se îmbrăca fără gust. Cobora din oameni zdraveni, căci bunica ei, doamna Joel Wellman, trecuse Munţii Alegani în toiul iernii, cu patru copii, la cîteva zile după Anul nou 1800; pornise din Canandaigua, New York, şi s-a oprit în departamentul Wayne, Ohio, după o călătorie în care dăduse dovadă de vigoare, încredere în sine şi curaj.

Cei doi fii ai doamnei Joel Wellman, Hiram şi Marshall (acesta din urmă fiind bunicul lui Jack London), au moştenit virtuţile mamei lor. Într-o toamnă tîrzie, băieţii au vizitat oraşul Cleveland şi au trecut cu un vaporaş pe o insulă din golful Put-In. La înapoiere, vaporaşul, care făcea ultima lui cursă în anul acela, nu s-a mai oprit la insulă şi cei doi băieţi au rămas părăsiţi acolo, fără hrană şi adăpost, în pragul iernii. Cu unelte primitive, alcătuite din pietre şi crăci, au construit o plută destul de bine închegată care i-a purtat nu numai pînă la ţărmul golfului, ci tot drumul pînă la Cleveland.

Marshall Wellman s-a stabilit în Massillon, unde a săpat canale, a patentat invenţii, dintre care cea mai de seamă a fost vatra de cărbuni Wellman, şi a strîns o avere uriaşă; apoi şi-a clădit una din cele mai frumoase case din Massillon, în care s-a născut fiica lui, Flora.

Flora Wellmann s-a bucurat de toate înlesnirile pe care le putea oferi vremea ei. A învățat muzică, a primit educație de pension, era citită, știa să vorbească și să se poarte frumos. Ca fiică a bogătașului Wellman ar fi putut să-și aleagă bărbatul și domiciliul, așa cum făcuseră frații și sora ei care duceau o viață de îndestulare. Numai că, într-un loc, mașinăria s-a poticnit ; oricît a fost de iscusit ca inventator, Marshall Wellman n-a putut să născocească un aparat care să-i țină fiica pe drumul drept. Prietenii spuneau despre ea că era o femeie înțeleaptă și inteligentă, dar nervoasă și schimbătoare, că-i venea greu să urmeze o linie directoare ori o disciplină. Se spunea că după ce a suferit de tifos la vîrsta de douăzeci de ani, n-a mai izbutit să-și pună ordine în gînduri.

Cînd a împlinit douăzeci și cinci de ani, Flora și-a făcut catrafusele și a plecat din Massillon ; nu s-a mai auzit ca o fată nemăritată să facă așa ceva. Pînă la sfîrșitul zilelor ei n-a mai avut de-a face cu părinții, dar nici părinții cu ea. Fără îndoială că ieșise scandal, însă adevărata cauză a acestei întîmplări nu poate fi decît ghicită. Inventivul reporter de la *Chronicle* a sugerat că „Flora a ajuns să ia hotărîrea asta cam în vremea cînd profesorul pornise într-o călătorie prin Nevada". Dar ea nu l-a întîlnit pe Chaney decît trei ani mai tîrziu, în Seattle. Am da mult să-i putem urmări pașii de-a lungul acestor trei ani obscuri în care a umblat din oraș în oraș, cîștigîndu-și existența dînd lecții de pian ; după toate aparențele, povestea acestor ani n-a fost prea frumoasă.

Profesorul Chaney scrie :

„În aceeași casă în care fusese cunoscută ca nevasta lui Leo Smith, Flora trecea acum drept nevastămea. Era o casă respectabilă și, într-o zi, cînd m-am întors de la treabă, i-am găsit pe locatari mutîndu-se. Toată casa era agitată. Cum am intrat în cameră, Flora a încuiat ușa, a îngenuncheat în fața mea și m-a rugat printre lacrimi s-o iert. I-am răspuns că

n-aveam ce să-i iert. Pînă la urmă, după multă tărăgănare și insistențe, mi-a spus povestea cu Leo Smith și m-a înștiințat că locatarii se mutau din cauza ei, fiindcă, aproape în același timp, se dăduse drept domnișoara Wellman, doamna Smith și doamna Chaney. Dacă aș fi urmat primul meu impuls, ar fi trebuit s-o părăsesc atunci și aș fi scăpat de multe necazuri. Dar și viața mea era o viață distrusă și, după ce m-am gîndit bine, am iertat-o."

Chaney a întîlnit-o pe Flora în casa maiorului Yesler din Seattle; acesta era de fel din Ohio și cunoștea pe cei din familia Wellman. Flora locuia la soții Yesler, care i-au mărturisit lui Chaney că fata avea părinți foarte respectabili, dar că făcuse un pas greșit. Acest tainic „pas greșit" fusese probabil cauza plecării Florei de acasă. Chaney era prieten intim cu familia Yesler și venea deseori în casa lor; așa se face că mai tîrziu, cînd el și Flora s-au revăzut la San Francisco, erau de mult prieteni vechi.

Ce fel de om a fost tatăl lui Jack London? Despre antecedentele lui nu cunoaștem mai nimic, decît că era irlandez pursînge și că s-a născut într-o colibă de lemn din statul Maine. În tinerețe și-a petrecut mulți ani pe mare. Era un om scund, dar bine legat și la vîrsta de șaizeci de ani putea încă dobori la pămînt orice golan care căuta rîcă. Toată viața a scris, a publicat reviste, a ținut conferințe, a dat lecții și a făcut horoscopuri. Își alcătuise o bibliotecă bine înzestrată cu cărți de filozofie, matematică, astrologie și ocultism. În același timp era lingvist și bun cunoscător al istoriei și Bibliei. În fața prietenilor lui, cercetători și studenți, trecea drept om remarcabil; printre astrologi era cunoscut ca unul dintre cei mai iscusiți cititori în stele. La bătrînețe, în Chicago, se spunea despre el că-și consacrase viața astrologiei, în care credea cu pasiune și pentru care lucra cîte șaisprezece ore pe zi. Socotea că astrologia ar fi o știință exactă, ca matematica ori chimia, și că omenirea ar putea ieși din mocirlă cu ajutorul ei.

Marea slăbiciune a lui Chaney erau femeile. Cînd prietenii îl mustrau pentru această meteahnă, el își arăta horoscopul și le spunea : „Ce să fac ? Așa mi-a fost scris !" Era iute la mînie și nu te puteai înțelege ușor cu el, fiindcă dorea să fie mereu căpetenia, conducătorul, profesorul. Mare parte din viață a trăit în sărăcie pentru că nu știa să păstreze banul ; dădea lecții pe nimica dacă elevii erau prea săraci și risipea fără socoteală tot ce bruma cîștiga.

Elevii lui povestesc că prelegerile profesorului le țineau atenția încordată, fiindcă totdeauna avea ceva interesant de spus și vorbea foarte atrăgător. Și totuși puțini îl egalau în sarcasm și ironie. Prietenilor le dădea deseori prilejul să gîndească — dacă erau capabili de gîndire — iar dacă nu, prietenia nu ținea. În Portland, Oregon, conferințele lui săptămînale deveniseră populare. Auditorii aveau în față o tablă neagră pe care era desenat un horoscop de o jumătate de metru ; Chaney stătea lîngă horoscop, arăta cu degetul diferitele figuri și cerea celor prezenți să explice singuri semnificația fiecăreia. După o conferință de un ceas și jumătate începea să povestească felurite istorioare amuzante, căci avea un umor sănătos, irlandez.

Unul din discipolii săi, Joe Trounson din Healdsburg, mai tîrziu adept al ideilor socialiste, ca și Jack London, scria în 1909 :

„Conversația lui te atrăgea ; avea obiceiul să zică : «Ah, cu vorba asta mi-a venit o idee !» și apoi începea să expună un adevăr frumos ori un fapt ce părea firesc și care pînă atunci fusese trecut cu vederea. În matematică și astrologie era neîntrecut. M-a învățat metoda prin care au fost descifrate scrierile antice. Era specialist în gramatică, profund și erudit, avea o memorie minunată și putea scrie fără să obosească șaisprezece ore pe zi. Deseori vorbea așa cum fac socialiștii noștri azi : despre bogații care devin mai bogați și despre săracii care devin mai săraci, despre cauzele și remediile sărăciei. M-a învățat mai

multe lucruri decît toţi ceilalţi profesori ai mei la un loc. Avea talente multiple. Într-o zi mi-a spus: «Am să te învăţ să calculezi o eclipsă ori să-ţi însuşeşti o ştiinţă, oricare ai vrea». Pe scurt, de cîte ori voiam să ştiu ceva îmi făceam drum la profesorul Chaney."

Trounson n-a uitat să menţioneze şi defectele lui Chaney. Habar n-avea de muzică; îi ura pe cei ce susţineau dreptul femeii la vot; pe cît de credincios era ca prieten, pe atît de neîmblînzit era ca duşman şi cu greu uita o ceartă; primea bani de la libercugetători ca să vorbească împotriva credinţei ortodoxe şi... nu putea ocoli tinerele văduve.

Unindu-şi forţele cu ale Florei Wellman, Chaney şi-a clădit o casă pe strada care se chema atunci First Avenue[1], între străzile Mission şi Valencia[2]. S-a alăturat echipei de la revista *Common Sense*[3], care se intitula singură „unica revistă pentru libercugetătorii de la apus de Munţii Stîncoşi[4]"; scria articole, ţinea conferinţe sociologice pentru Societatea filomateicilor[5] şi dădea consultaţii particulare de astrologie.

„Profesorul locuieşte permanent în San Francisco fiindcă practică aici astrologia. El dă şi lecţii de astrologie tuturor celor ce doresc să cunoască această artă celebră, printre ai cărei admiratori şi slujitori se numără oameni ca Galileu şi sir Isaac Newton. Pe lunga listă a persoanelor care îşi fac reclamă în acest oraş intitulîndu-se ASTROLOGI, nu se află un singur om care să ştie ceva despre ştiinţa stelelor. Cei care se numesc pe sine înşişi astrologi sînt doar simpli ghicitori, care ghicesc în cafea ori în cărţi şi care, prin înşelătoriile lor, au contribuit mult la discreditarea adevăratei astrologii. Orele de birou de la 10

---

[1] În Statele Unite, avenue se cheamă orice stradă largă; aici strada nr. 1. (n.t.)

[2] Străzile Mission şi Valencia din San Francisco. (n.t.)

[3] Common Sense — Bunul simţ. (n.t.)

[4] Munţii Stîncoşi, lanţ muntos care străbate S.U.A. aproape de mijlocul ţării, de la nord la sud. (n.t.)

[5] Societatea filomateicilor — Prietenii ştiinţei. (n.t.)

la 12 a.m. și de la 2 la 4 p.m. Consultații în timpul serii se pot obține numai după înțelegere prealabilă."

Chaney nu era vraci. Faptul că nu-i jefuia cu bună știință pe naivi reiese și din aceea că cea mai mare parte a vieții lui și-a petrecut-o dînd lecții, scriind și ținînd conferințe fără plată despre astrologie. Cîteva istorioare aruncă lumină asupra poziției ce o avea în domeniul său de activitate.

„Într-o zi a luat foc o casă. Era neîndoielnic că fusese incendiată. Proprietarul l-a consultat pe profesor. Chaney i-a spus că făptașii erau trei și i-a descris atît de bine că proprietarul s-a dus la ei și le-a vorbit așa : «Chaney zice că voi ați pus focul !» Cei trei au mărturisit pe loc. Ce zicea profesorul Chaney era sfînt."

„O femeie de vîrstă mijlocie, care, după toate aparențele, nu dusese o viață prea corectă, a venit la Chaney ca să-și afle horoscopul. În timp ce profesorul îi spunea ce fapte făcuse, ea a sărit de pe scaun și a fugit exclamînd : «Omul ăsta știe și gîndurile lui Dumnezeu !»"

Duminica seara Chaney ținea conferințe despre astrologie în sala Charter Oak. Flora ședea la intrare și vindea bilete cu zece cenți bucata. A fost o vreme cînd aceste conferințe erau urmărite de un public numeros, deși mulți dintre asistenți veneau numai ca să-și bată joc și să se amuze.

Cele mai de seamă date păstrate pînă azi despre munca și concepția lui Chaney sînt cuprinse în articolele lui publicate de revista *Common Sense : Cauzele și remediile sărăciei* și *Ce trebuie să facem cu criminalii ?* — subiecte despre care fiul său Jack va scrie cu căldură vreo douăzeci de ani mai tîrziu. În articolul *Omul va putea să-și prezică viitorul*, Chaney scria :

„O educație greșită ne-a învățat că viitorul aparține lui Dumnezeu și că e o blasfemie dacă încercăm cît de cît să citim în viitor. Vreo nouă zecimi din populația Statelor Unite, fiind crescută din cea mai fragedă pruncie cu această credință, se îndoiește cînd aude spunîndu-se că viitorul poate fi prezis. Si-

tuația acestor oameni e aidoma cu a celor ce au trăit înaintea lui Galileu. Educați în doctrina că pămîntul e întins ca o tipsie, ei se îngrozeau cînd cineva spunea că astrul nostru e sferic. Cînd Galileu a fost închis de papă și de cardinali fiindcă susținea că pămîntul se învîrtește pe o orbită, oamenii de pe stradă socoteau că acest martir al științei și-a primit pedeapsa binemeritată".

Un studiu al articolelor lui Chaney arată că autorul lor avea un stil literar plăcut, viguros și limpede, că era un erudit autentic, că avea curajul opiniei, dragoste față de cei mulți și dorința să-i îndrume spre mai bine. Vederile lui erau moderne și progresiste. În articolul despre criminali scria că nu atît severitatea pedepsei, cît certitudinea că vor fi pedepsiți îi descurajează pe criminali. În alt articol propune ca filomateicii să înființeze o societate a bărbaților, femeilor și copiilor care să se întrunească săptămînal și în cadrul căreia adulții să scrie și să dezvolte diferite teze, iar copiii să se ocupe de muzică, literatură și critică, așa încît cu toții să-și îndrepte felul de a gîndi, ca după cîteva generații viciul și crima să dispară cu desăvîrșire.

În multe locuri scrisul, atacarea problemei, atitudinea, entuziasmul, chiar și întorsătura frazei sînt atît de asemănătoare manierei lui Jack London, încît cititorul rămîne uluit.

Flora nu era numai o adeptă a astrologiei, dar totodată o inflăcărată spiritistă. Ea ținea ședințe în cursul cărora invita publicul să comunice cu morții, să trimită știri celor odinioară îndrăgiți și, datorită poziției morților, să primească de la ei sfaturi în chestiuni de afaceri și de dragoste, sau să afle cum se poate stinge o ceartă, cum să se controleze purtarea soților sau a nevestelor. Spiritismul era la modă prin anul 1870. Se țineau ședințe în tot orașul San Francisco și credincioșii mergeau atît de departe, încît consultau spiritele pînă și în privința angajării unei femei de serviciu.

Flora și Chaney au petrecut împreună în San Francisco cîteva luni fericite. Flora vedea de trebu-

rile casei, dădea lecții de pian, ținea ședințe și conferințe despre spiritism, vindea bilete de intrare în fața cortului cu rumeguș pe jos, unde Chaney își ținea prelegerile despre chimie, astrologie și ocultism. Aveau prieteni printre astrologi, se bucurau de renume printre ei și, în domeniul cultului lor, dețineau o poziție de conducere. Se pare că Flora îl iubea pe Chaney și ținea să se mărite cu el, dar Chaney era prea ocupat cu prelegerile lui despre *Fenomenele vieții spirituale, morale, intelectuale și fizice* ca să-și bată capul cu treburi atît de pămîntești ca însurătoarea.

Cînd Jack London a împlinit douăzeci și unu de ani[1], i-a scris lui Chaney întrebîndu-l dacă e tatăl său. La 4 iunie 1899, deci la douăzeci și patru de ani după apariția articolului din *Chronicle*, Chaney, răspunzînd scrisorii, se adresează fiului său numindu-l „Dragă domnule". El consimte să „se alăture dorinței lui de a păstra tăcere asupra tainei" și își expune părerea în privința evenimentelor care au dus la încercarea de sinucidere a Florei.

„N-am fost niciodată căsătorit cu Flora Wellman, scrie Chaney ; e adevărat că am locuit cu ea de la 11 iunie 1874 pînă la 3 iunie 1875, dar în timpul acela nu eram capabil să am relații cu femei, căci îndurasem multe lipsuri și suferințe și munca intelectuală mă covîrșea. De aceea eu nu pot fi tatăl dumitale și nici nu știu cine ar putea fi."

Asociindu-se rugăminții lui Jack de a-l ajuta să-și găsească tatăl, Chaney repetă zvonul despre legăturile Florei cu alți doi bărbați în primăvara anului 1875, dar afirmă că „el personal nu avea cunoștință de aceste lucruri". Scrie apoi una din cele mai sfîșietoare pagini :

„A fost o vreme cînd îi purtam Florei o dragoste pasionată ; dar a venit și vremea cînd o uram cu toată puterea sufletului meu, gîndindu-mă chiar s-o

---

[1] Vîrsta majoratului la nord-americani. Cum Jack London a devenit major la 12 ianuarie 1897 înseamnă că profesorul Chaney s-a gîndit doi ani și jumătate pînă să dea răspunsul, ceea ce e neverosimil. (n.t.)

omor și să mă omor, așa cum au făcut mulți oameni în împrejurări asemănătoare. Timpul a vindecat totuși rănile și acum nu-i mai port nici o pică, dar pentru dumneata am multă simpatie căci îmi închipui prin ce emoții aș fi trecut dacă eram în locul dumitale... În *Chronicle* au scris că am dat-o afară fiindcă n-a vrut să-și întrerupă sarcina. Știrea asta a fost publicată și difuzată în toată țara. Surorile mele din Maine au citit-o și două din ele au început să mă dușmănească. Una a murit cu credința că sînt necinstit. Toate celelalte rubedenii ale mele, afară de o soră din Portland, Oregon, mă privesc cu vrăjmășie și mă acuză că le fac de rușine. La timpul potrivit am scris un pamflet în care prezentam raportul unui detectiv pe care mi l-a înmînat șeful poliției; arătam acolo că multe din acuzațiile ce mi se adresau erau false, dar nici *Chronicle*, nici vreun alt ziar care m-a defăimat n-au vrut să-și îndrepte greșeala. Atunci am obosit să mă tot apăr și de ani de zile viața îmi este o povară. Pînă la urmă mi-am făcut cîțiva prieteni care mă socotesc om de treabă. Am peste șaptezeci și șase de ani și sînt foarte sărac".

Nemulțumit, Jack London i-a trimis o nouă scrisoare prin care îi cerea informații urgente. Chaney, negînd mereu că-i este tată, i-a răspuns pentru ultima oară.

„Pricina despărțirii noastre s-a ivit cînd Flora mi-a spus într-o zi: «Știi că marea dorință a vieții mele e să fiu mamă, și cum tu ești prea bătrîn — dacă am să găsesc un bărbat bun și frumos — ai să-mi dai voie să fac un copil cu el?»

Am spus da, cu condiția ca acest bărbat s-o întrețină. «Nu, a răspuns Flora, eu voi trăi mereu cu tine și voi fi nevasta profesorului Chaney.» O lună sau două mai tîrziu mi-a spus că a rămas însărcinată cu mine. Am gîndit că vrea doar să mă încerce și n-am crezut-o. Am făcut scandal ca s-o previn și s-o determin să renunțe. Am început să ne sfădim și certurile se țineau lanț. Cînd se lumina de ziuă o luam de la capăt și-i spuneam că nu-mi va fi niciodată nevastă. O clipă se simțea umilită, fiindcă știa că vor-

besc serios. Îmi cădea în genunchi, suspinînd, și mă ruga s-o iert. Dar eu nu voiam s-o iert, deși tot mai credeam că se prefăcea. Temperamentul ei era însă de nesuportat și de multe ori m-am gîndit, chiar înainte de aceste evenimente, s-o părăsesc.

În ziua aceea de pomină s-a dus la doctorița Ruttley ; a ieșit prin curtea din spate și s-a întors repede, cu un pistol într-o mînă și cu o cutie de cartușe în cealaltă. Avea o rană în partea stîngă a frunții și sîngele îi curgea pe față. Doamna Ruttley spunea : biata femeie a încercat să se omoare, vai de capul ei !

S-a stîrnit zarvă mare. O ceată de vreo sută cincizeci de inși urla că mă spînzură de primul felinar."

Toate exemplarele pamfletului pe care Chaney l-a scris în apărarea sa au dispărut, dar existența lui a fost confirmată de oameni care l-au citit. Detectivul a raportat că pistolul era de ocazie și că nu fusese folosit după ungere ; că mirosea a vaselină, nu a praf de pușcă ; că un tîmplar care lucra în ziua aceea la vreo douăzeci de pași de Flora n-a auzit zgomot de explozie ; că fața ei trebuia să fie plină de praf de pușcă, dacă ar fi tras așa cum spunea, dar că nu se vedea urmă de pulbere pe obrazul ei.

E interesant că Chaney, încercînd să arate că Flora juca teatru, n-a căutat să-i cerceteze rana pentru a se convinge dacă era reală sau imaginară ; în pamfletul lui n-a făcut vreo referire la acest aspect al problemei. Faptul că Flora avea urma unei răni la tîmplă a fost atestat de fata ei vitregă, Eliza London Shepard, și de nepotul ei vitreg, John Miller. De fapt, Chaney încerca să demonstreze că dacă Flora s-a rănit într-adevăr a făcut-o cu un instrument mult mai puțin primejdios decît pistolul, de pildă cu vreo bucată ascuțită de metal. Chiar dacă ar fi dovedit acest lucru, soarta lui nu s-ar fi îmbunătățit.

Datorită aceluiași fel de omisiune, negarea paternității, așa cum o face Chaney, este inacceptabilă. Dacă ar fi vrut să dărîme acuzarea Florei că rămăsese însărcinată cu el și dacă ar fi fost într-adevăr neputincios, n-ar fi avut decît să-i spună : Flora, tu

și cu mine n-am avut relații sexuale, cum aș putea deci fi eu tatăl copilului tău ? Și dacă el n-ar fi întreținut relații intime cu ea, cum putea Flora să fie atît de nechibzuită încît să susțină că a rămas însărcinată cu el ? Chaney, cu toată învățătura lui, a încurcat cuvintele ; a vrut de fapt să-i spună lui Jack London că fusese steril, că nu putuse procrea ; dar niciodată n-a negat că Flora-i fusese de fapt ca și nevastă.

Dar de ce a negat că era tatăl lui Jack London ? Dacă tăgada lui ar fi sinceră, atunci am avea motive să ne gîndim că a fost într-adevăr steril și că Flora avusese legături cu alt bărbat în cursul acelei luni critice. Dar chiar dacă n-ar fi fost sincer, la epoca aceea era om trecut de șaptezeci de ani, prea obosit ca să mai stabilească relații părintești la sfîrșitul vieții. Suferise mult de pe urma traiului cu Flora Wellman și n-avea de gînd să răscolească iar o poveste care-i cășunase atîta amărăciune. Jack London era un străin pentru el, un nume necunoscut. Cînd auzea de Flora și de Jack London, Chaney nu dorea altceva decît să i se dea pace.

Și apoi, Chaney își nega zadarnic paternitatea. Numele Jack London pe care-l scria ca adresă pe plicurile trimise fiului său nu se deosebea cîtuși de puțin de propria semnătură a lui Jack. Fiul moștenise de la tată fața frumoasă și energică de irlandez, părul deschis, fruntea înaltă, ochii adînci și mistici, gura senzuală, bărbia puternică și trupul scurt, zdravăn. Doctorul Hall, care o îngrijise pe Flora în timpul sarcinii, a mărturisit că șaisprezece ani mai tîrziu a văzut un băiat frumos, bine clădit, trecînd pe un feribot ; băiatul semăna atît de bine cu profesorul Chaney, încît doctorul a știut că era fiul acestuia încă înainte de a-i afla numele. Dar, ceea ce e mai important, Jack a moștenit caracterul și mintea lui Chaney. Niciodată nu s-a aflat un fiu care să semene atît de mult cu tatăl său în privința temperamentului și a felului de a gîndi.

După presupusa tentativă de sinucidere, Flora a fost adusă în casa lui William H. Slocumb, colabo-

rator la *Chronicle* și editorul revistei *Common Sense*, unde a găsit adăpost pînă la nașterea lui Jack. Cum n-a putut să-și dovedească nevinovăția, Chaney a plecat la sora lui din Portland, care nu-și pierduse încrederea în el. A trăit acolo cîțiva ani, alcătuindu-și o bibliotecă frumoasă, publicînd pamflete și un almanah astrologic, formîndu-și un grup de elevi și discipoli. Mai tîrziu s-a mutat la New Orleans, unde a tipărit o revistă de ocultism și a meditat doi băieți primind în schimb casă și masă. Ultima dată și-a schimbat domiciliul la Chicago, unde s-a căsătorit, fiind apoi numit director la Facultatea de astronomie ; se mai încropea făcînd horoscopuri orale cu un dolar ședința. Puțin înainte de sfîrșitul secolului și-a dat sufletul, împlinind astfel, literă cu literă, după cum afirmă un elev al său, prorocirea sa proprie asupra datei cînd va muri și a faptului că va fi înmormîntat pe viscol.

. . . . . .

Flora Wellman a ținut conferințe despre spiritism și ședințe spiritiste pînă în ziua cînd i s-a născut fiul. Locuitorii din San Francisco își amintesc cum stătea pe o platformă, într-o îmbrăcăminte stranie, cu părul negru, fals, lăsat pe umeri, ghemuită de parcă ar fi avut o cocoașă în spate, sarcina proiectîndu-i-se în afară. Tuturor le inspira milă această biată femeie nemăritată și singură pe lume. De mai multe ori au făcut chetă ca s-o ajute.

La 15 ianuarie 1876, *Chronicle* a tipărit din nou numele lui Chaney, de astă dată însă cu mai multă blîndețe :

Chaney. În San Francisco, la 12 ianuarie, soția lui W. H. Chaney a născut un fiu.

Băiatul a purtat numele de Jack Chaney numai opt luni, fiindcă Flora s-a măritat apoi cu John London.

John London s-a născut în Pennsyilvania, într-o familie de englezi. Urmase școala sătească și-i plăcea să vorbească în citate. La nouăsprezece ani, ca șef de secție al companiei feroviare Pennsylvania-Erie s-a căsătorit cu Ann Jane Cavett. Perechea a

avut zece copii și au trăit cu toții fericiți, London a demisionat apoi de la compania feroviară și s-a făcut fermier. Cînd a izbucnit războiul civil, a luptat pentru nordiști pînă cînd s-a îmbolnăvit de tifos și a rămas fără un plămîn. După război a preluat un lot de pămînt din proprietatea statului lîngă Moscova, în statul Iowa, unde era în același timp fermier, șerif, dulgher și constructor. Era și diacon la biserica metodistă; dumincile, după slujbă, îl aducea pe vicar acasă, la masa duminicală.

Nu mult după moartea lui Ann Jane Cavett, unul din fiii lor a fost lovit în piept cu mingea, la baseball. Doctorul i-a recomandat băiatului să plece în California, unde clima i-ar fi ușurat vindecarea. Doctorul a uitat să le spună însă că, pe o distanță de 1 200 mile, California avea cîteva feluri de climate. Singurul oraș din California pe care-l cunoștea fiind San Francisco, London a pornit într-acolo cu trenul și a luat cu sine pe băiatul bolnav și pe două din cele mai mici copile. După ce a stat zece zile în ceața din San Francisco, băiatul a murit.

Atunci, London a chemat din Iowa o pereche de oameni căsătoriți, care a venit în California și a ținut gospodăria casei pentru el și pentru cele două fetițe. Cei doi au îngrijit de copii cîteva luni, apoi au plecat în interiorul țării, unde bărbatul găsise altă slujbă. Rămas din nou singur cu cele două fiice, London le-a internat în Azilul protestant pentru orfani din strada Haight, unde plătea pentru întreținerea lor.

John London avea pe atunci cam patruzeci și cinci de ani; era un bărbat plăcut la înfățișare, cu o barbă impunătoare, bun la inimă și blajin; toți cei care-și amintesc de el spun că era un om simpatic. Suferea încă de pe urma pierderii soției și a fiului pe care-i iubise, așa că a acceptat invitația unui tovarăș de muncă să ia parte la o ședință spiritistă. „Vino, John, să vezi dacă nu poți primi vreo comunicare de la ei", i-a spus acesta. Dar în locul unei comunicări de la fosta lui soție, London s-a ales cu altă femeie.

Nu are importanță dacă London a întîlnit-o pe Flora înainte sau după nașterea fiului acesteia; nu

încape însă îndoială că știa despre Flora că nu fusese măritată cu Chaney. Flora i-a spus-o chiar ea, în timpul unei reuniuni publice, în sala Charter Oak, ca astfel să se răzbune și mai bine pe profesor. Pe atunci, multă lume se mira de ce London a luat-o pe Flora. Deși n-avea o sănătate perfectă, el era bine clădit, personalitatea lui încînta, iar femeile care îl cunoșteau îl plăceau, mai ales o atrăgătoare actriță care îl însoțea în după-amiezele de simbătă la Azilul pentru orfani, unde își vizita fetele.

John London trăia singur în San Francisco. Îi plăcea să stea în casă și-și dorea un suflet apropiat, un adăpost și o mamă pentru fete. Flora era glumeață, comunicativă, îi cînta la pian și-i umplea orele deșarte. Cînd s-a îmbolnăvit iarăși de tifos, tot ea l-a îngrijit. La două săptămîni după ce John a căzut la pat, Flora s-a înfățișat la Azilul pentru orfani, la ora de vizită, într-o după-amiază de simbătă și le-a spus fetelor că tatăl lor era bolnav și că ea va fi noua lor mamă. Fetele n-au vrut s-o creadă.

La 7 septembrie 1876 Flora Wellman a semnat Flora Chaney pe actul de căsătorie, apoi și-a adus pruncul de opt luni la John London, într-un apartament micuț din cartierul muncitoresc, la sud de Market Street. După ce s-au instalat, John și-a scos fetele de la azil și le-a adus acasă. Cea mai mare se numea Eliza, o fată de opt ani, urîtă, dar sinceră și destul de matură și sigură de sine. Tatăl i-a arătat casa, spunîndu-i că pruncul îi este frate. Cînd s-a uitat la Jack pentru prima oară, Eliza l-a văzut plin de muște, căci Florei nu-i trecuse prin gînd să cumpere o plasă contra muștelor cu care să acopere copilul. Eliza n-a făcut nici o remarcă ; și-a făcut un evantai dintr-o hîrtie și s-a așezat lîngă leagăn, ferindu-l pe micuț de insecte. Din clipa aceea fetița de opt ani cu soluții atît de practice l-a adoptat definitiv pe Jack și îl va îngriji cu sfințenie, ca pe propriul ei copil, pînă în ziua cînd îi va îngropa cenușa pe un deal înalt care domină Valea Lunii [1].

[1] Vale în apropierea localității Glen Ellen, California, unde a murit Jack London. (n.t.)

Florei nu-i prea plăceau îndatoririle de mamă. Era neastîmpărată, temperamentală, cu toane, prea ocupată cu muzica, cu conferințele și cu spiritismul ca să mai îngrijească de copil ; într-o vreme, pruncul s-a îmbolnăvit de pîntece. La sfatul medicului, familia London s-a mutat din oraș pe colinele Bernal, între ferme ; acolo, Flora a dat un anunț că are nevoie de o doică. Doamna Jenny Prentiss, o negresă care locuia peste drum și căreia tocmai îi murise fătul, a devenit doica lui Jack, mama lui adoptivă și prietenă pe toată viața. Mama Jenny era o femeie înaltă, voinică, pieptoasă, neagră ca tăciunele, muncitoare, credincioasă, mîndră de casa și familia ei, de poziția respectată pe care o avea în comunitate. L-a hrănit pe Jack la sîn, i-a cîntat cîntece de-ale negrilor, pe scurt, a revărsat asupra lui toată dragostea nestăvilită cu care și-ar fi înconjurat propriul ei copil, dacă ar fi trăit. Cu Eliza și mama Jenny, micul Jack se simțea bine îngrijit.

După un an, familia s-a mutat înapoi, în preapopulatul cartier muncitoresc, pe strada Natoma, la numărul 920. Între timp, Jack începuse să meargă și căpătase un cărucior mic și roșu, pe care îl trăgea după el cu o sfoară. Eliza își punea păpușa în el și Jack o plimba încoace și încolo pe alei.

Familia London trăia acum într-un apartament sistem vagon, aflat într-o clădire cu trei etaje. Flora luase un chiriaș, cu banii căruia plătea un servitor chinez. John London muncea ca dulgher și antreprenor de case, dar criza din 1876 își întinsese gheara și în Vest, iar el găsea greu de lucru. Pe atunci, slujba lui era să deschidă lăzile de lemn la Magazinul Universal nr. 49, iar apoi se ocupa cu plasarea mașinilor de cusut pentru întreprinderea Singer ; cîștiga astfel destul de puțin.

Cînd a izbucnit o epidemie de anghină difterică la San Francisco, Jack și Eliza s-au îmbolnăvit și ei. Cei doi copii zăceau împreună în același pat și erau pe moarte. Eliza s-a trezit o dată din comă și a auzit-o pe Flora întrebînd :

— Oare pot să-i înmormîntez pe amîndoi în același coșciug, doctore, ca să mai scap de cheltuieli?

În timp ce mama lui Jack pregătea astfel funeraliile fiului ei, tatăl vitreg alerga prin oraș în căutarea unei infirmiere încercate și a unui medic care să-i salveze copiii. Auzind că la Oakland, dincolo de golf, trăia un doctor care tratase cu succes mai multe cazuri de difterie, John a luat primul vapor, s-a dus la el și i-a cerut să vină la San Francisco. Doctorul a venit, a cauterizat pielița albă din gîtul copiilor, a dezinfectat cu acid sulfuric... și necazul cu cele două funeralii a pierit.

Îndată, Jack și Eliza s-au înzdrăvenit, familia s-a mutat la Oakland, o suburbie adormită a orașului San Francisco, scăldată de soare, și care încerca să devină o metropolă în genul ei. Au închiriat o căsuță confortabilă, compusă din cinci camere, pe strada a treia. Flora lipsea de acasă toată ziua, fiind ocupată cu diferite combinații de îmbogățire rapidă, cu care completa veniturile sporadice ale lui John London. Combinația ei cea mai de seamă era de a vinde poleială aurie proprietarilor de cabarete. Poleiala aurie servea la îmbrăcarea ramelor de tablouri, deasupra barurilor. Dacă proprietarul nu se lăsa convins că ramele tablourilor ar fi mai arătoase îmbrăcate în poleială, Flora se urca pe bar și le poleia cu mîna ei.

Mama Jenny nu s-a putut muta îndată la Oakland ca să fie mai aproape de „copilul ei alb" și un timp sarcina de a-l dădăci pe Jack căzuse din greu pe umerii Elizei. Fata era nevoită fie să stea acasă cu băiatul, fie să-l ia cu ea la școală. Cînd a explicat profesorului de ce trebuia să-l aducă acolo, profesorul l-a așezat pe Jack în fața unei cutii ca la un pupitru și i-a dat să răsfoiască niște cărți cu poze. Băiatul avea atunci patru ani ; îi plăcea să se joace în curte cu ceilalți copii care îi dăruiau Elizei cîte un măr ori o lăsau să se joace cu cercul în schimbul privilegiului de a-l avea pe Jack în preajma lor.

După un timp, John London a încercat să deschidă o băcănie în cartierul muncitoresc din Oakland, între străzile a șaptea și Peralta. Familia locuia în

cele patru camere din dosul prăvăliei. Aici a încolțit, pentru prima oară, în mintea copilului bănuiala că în familia sa treburile nu prea mergeau bine. În notițele pentru autobiografia pe care spera s-o publice o dată sub titlul de *Marinarul călăreț* [1], Jack povestește că un băiat de șase ani a auzit fără să vrea o ceartă în încăperile din dosul băcăniei : tatăl imputa mamei că avea un copil din flori, iar mama se apăra strigînd : „eram atît de tînără și el îmi făgăduise marea cu sarea".

Băcănia aducea cîștig. London, care era un admirabil cunoscător al mărfurilor, vizita fermele îndepărtate și cumpăra cele mai bune fructe și zarzavaturi. Flora și Eliza vindeau, iar Jack se înfrupta singur cu zahăr și nuci ori de cîte ori avea drum prin prăvălie. Mama Jenny se stabilise într-o vilă din Alameda [2], unde Jack își petrecea o mare parte din zi jucîndu-se cu copiii negresei, mîncînd la masa ei, fiind păzit, hrănit și îngrijit de această femeie de treabă ca și cum ar fi fost propriul ei fiu. De la ea a primit Jack sfaturi și îmbărbătare ; cînd obosea jucîndu-se prin curte cu ceilalți copii, se cățăra pe genunchii ei și asculta cîntece de leagăn din vremea prunciei ori povești cu zîne din neamul mamei Jenny.

Se pare că întreaga familie a avut atunci o perioadă fericită. Numai Flora era nemulțumită, fiindcă socotea că nu prosperă destul de iute. I-a făcut cunoștință lui John cu un oarecare Stowell, convingîndu-l să-i vîndă acestuia jumătate din drepturile asupra băcăniei, ca astfel să se poată extinde și să facă mai repede avere.

Familiile London și Stowell au închiriat o casă mare și modernă în colțul dintre străzile a șaisprezecea și Woods. Au lărgit prăvălia și afacerile au început să meargă atît de bine, încît John London trebuia să-și petreacă tot timpul la țară ca să cumpere marfă. Sarcina lui Stowell era să țină prăvălia și banii care intrau. London nu mai știa ce se petrece.

---

[1] Sailor on Horseback. (n.t.)

[2] Suburbie a orașului San Francisco. (n.t.)

Într-o zi, cînd s-a întors de la drum, a găsit prăvălia goală : Stowell vînduse întregul stoc de mărfuri, toate edecurile şi dispăruse cu numerarul.

Ruinat încă o dată, John London s-a întors la prima lui dragoste, ferma. A închiriat în Alameda un petic de pămînt de douăzeci de acri[1] şi a început să cultive grîu şi zarzavaturi pentru piaţă. Jack scrie că a fost o perioadă nenorocită din viaţa lui, fiindcă n-avea cu cine să se joace şi trebuia să se închidă în sine însuşi.

London s-a dovedit un fermier îndemînatic şi ar fi avut spor la treabă dacă Flora s-ar fi mulţumit numai cu atît. Cum trecea drept cea mai deşteaptă membră a familiei, John a lăsat în seama ei partea bănească a afacerii. Niciodată n-a înţeles el unde cheltuia nevastă-sa banii, fiindcă era vădit că nu plătea facturile. Se lăuda singură cu inteligenţa ei ; încerca mereu să cîştige bani din diferite combinaţii, printre care figurau biletele de loterie şi speculaţiile la bursă. Intenţiile ei erau bune, dar temeiul lor era în vînt. Pe lîngă toate cele, ţinea ca fiecare amănunt privind conducerea gospodăriei să fie hotărît de sufletele celor duşi. London n-a mai mers la nici o altă întrunire spiritistă după ce s-a căsătorit cu Flora ; ea însă invita acasă grupuri de ocultişti. În timpul şedinţelor îşi aşeza bălatul de şase ani pe o masă în mijlocul unei camere întunecate, între şapte perechi de mîini care se întindeau spre el din întuneric. Apoi Jack şi masa începeau să plutească prin aer.

În urma acestor adunări cu fantome, a conversaţiilor înfricoşătoare pe care le asculta fără vrere în odăile din spatele băcăniei, cît şi a instabilităţii emoţionale şi a neputinţei de a se controla pe sine însuşi, lipsuri moştenite de la amîndoi părinţii, dar şi a sistemului nervos prea sensibil transmis de Flora, Jack avea deseori crize nervoase şi mereu era la un pas de leşin.

Flora era o făptură firavă — putea să treacă fără să se încovoaie pe sub braţul întins al bărbatului

[1] Un acru are 0,40 ha., deci cam un pogon. (n.t.)

ei — dar scenele pe care le făcea contrastau evident cu micimea trupului ei. Apoi, avea și „inimă". O apucau crizele cardiace tocmai cînd ședeau la masă și atunci copiii erau nevoiți s-o întindă pe pat, să facă mare caz de ea. Întreținerea casei cădea prin urmare pe umerii Elizei, care la vîrsta de treisprezece ani trebuia să gătească, să curețe, să spele.

Se povestesc multe întîmplări din vremea copilăriei lui Jack, dar mare parte din ele sînt apocrife. Dacă lăsăm la o parte crizele lui nervoase, băiatul apare ca un copil normal și sănătos, bun ca pîinea caldă, niciodată răutăcios. Era blond, cu părul cîrlionțat, cu ochii albaștri și cu pielea deschisă la culoare. La cea mai mică emoție, buzele lui delicate tremurau. Aici, în Alameda, a început el să învețe, dar cea mai mare parte a timpului și-o petrecea afară, la cîmp, hoinărea cu John London, care era idolul său.

Sîmbătă seara familia se ducea la Teatrul Tivoli din Oakland, unde se serveau bere și sandviciuri în timpul spectacolului.

John îl așeza pe Jack pe masă, așa ca să poată vedea scena, și băiatul rîdea și bătea din palme.

Într-o zi cînd se juca în bucătărie, unde Eliza freca pardoseala, supraveghindu-l în același timp, a căzut și s-a lovit de marginea chiuvetei ; s-a ales cu o tăietură pe frunte, de la păr pînă la nas. Eliza, amintindu-și cum a oblojit tatăl ei rana de la piciorul unui cal, i-a întins pe tăietură pînză de păianjen și a uns deasupra cu păcură. În prima sîmbătă după accident, John i-a pus lui Jack un bandaj în jurul capului și l-a dus cu el la teatru, ca de obicei, dar în sîmbăta următoare Flora n-a vrut să-l mai ia bandajat. I-a spus Elizei să aleagă : ori să curețe păcura de pe fruntea băiatului, ori să stea acasă cu el. Dar Eliza și Jack voiau să vadă piesa. S-au dus în bucătărie și fata a dat jos păcura, dar și coaja de pe rană. Toată viața va purta Jack cicatricea pe frunte.

Familia London avea acum o vacă, zarzavaturi din belșug și o casă confortabilă. John culegea toate produsele, dar vindea la piață numai pe cele bune ; le-

gumele de calitate inferioară le împărțea săracilor. Devenise cunoscut printre producători că avea marfă aleasă și ar fi putut să-și asigure un venit frumușel în piața din Davenport. Cu toate astea, nu după mult timp, familia părăsește ferma și se mută la San Mateo, pe coastă, cîteva mile mai jos de San Francisco. Rudele spun că s-au mutat fiindcă aveau nevoie de spațiu pentru creșterea cailor. E îndoielnic că John a vrut de bunăvoie să părăsească ferma ; poate că Flora l-a îmboldit cu vreo combinație a ei de înavuțire prin creșterea cailor, ori poate că a uitat numai să plătească facturile și atunci au fost nevoiți să plece.

Pe cei șaptezeci și cinci de acri care se întindeau în lungul coastei scăldate de ceață, John London a plantat cartofi, și-a dus la păscut cei cîțiva cai și a dat în arendă locuri de pășune. Jack mergea la școala de pe culmea unui deal, lîngă Colma ; școala avea un singur profesor și patru-cinci clase în aceeași încăpere. În orele libere, el și Eliza se duceau pe plajă, unde hoinăreau ori adunau scoici și moluște. Regiunea era deșartă, urîtă, iar coasta aridă. Jack și-a petrecut aici cei mai posomoriți ani ai copilăriei ; n-avea prieteni de joacă, fermele se aflau departe una de alta și vecinii erau italieni sau emigranți irlandezi de care Flora se sinchisea prea puțin. Singurele clipe de bucurie se iveau cînd el și Eliza mergeau la vreo fermă din apropiere să caște gura la vreo nuntă sau petrecere a italienilor, ori cînd tatăl lor pleca la piață, în San Francisco, și-l așeza pe băiat în vîrful carului cu cartofi.

Jack își amintea că în această epocă a suferit ca niciodată de foame. El scrie undeva că dorea atît de mult să mai simtă gustul cărnii, încît a furat odată o bucățică de friptură din coșulețul cu mîncare al unei colege de clasă și că numai mîndria îl oprea să culeagă de pe jos și să mănînce resturile de carne aruncate de colegii lui sătui.

Cînd Jack a împlinit opt ani, John London a cumpărat o fermă de optzeci și șapte de acri în Livermore ; ferma se găsea într-o vale însorită de lîngă

Oakland și întreaga familie s-a mutat acolo, într-un conac vechi de pe proprietatea aceea. London a plantat un șir de măslini de jur împrejurul fermei, a sădit viță de vie și pomi fructiferi și a început să cultive pămîntul. De cînd se afla în California, pentru prima oară cumpăra pămînt, cu gîndul să rămînă acolo toată viața. Jack a început să ajute și el în gospodărie, adunînd ouă, aducînd lemne, scoțînd apă din puț. Deseori se așeza pe capră, lîngă tatăl său, cînd John își transporta produsele la piața din Oakland. Jack îi zicea lui John tată și-l iubea ca pe un tată chiar și după ce a aflat că nu există între ei legături de sînge. London a sădit în mintea copilului dragoste nu atît pentru munca de fermă, cît pentru metodele științifice prin care se obțin cele mai alese roade ale pămîntului și cele mai prețioase animale în crescătorie. Așa a apărut înclinarea lui pentru munca la fermă, pe care Jack greșit și-o credea înnăscută.

Tot aici băiatul și-a descoperit adevărata pasiune a vieții sale, pe care i-a transmis-o într-adevăr Chaney, singurul talisman care nu l-a înșelat niciodată, care i-a dat sens și direcție existenței: dragostea pentru cărți. Profesorul școlii i-a împrumutat *Alhambra* de Irving; prin casele vecine, unde cărțile se găseau numai din întîmplare, a dat peste *Viața lui Garfield*, peste *Călătoriile în Africa* ale lui Paul du Chaillu, dar mai ales peste un exemplar din *Signa* a lui Ouida, o povestire lirică despre fiul nelegitim al unei țărănci italiene, făcut cu un artist ambulant; fiul a crescut în sărăcie și în greutăți, dar a devenit unul din cei mai mari compozitori ai Italiei, istorie pe care, în liniile ei mari, avea s-o repete și Jack. După ce a citit *Signa*, scrie el, orizontul lui îngust s-a lărgit și lumea i s-a părut un lucru pe care-l putea cuceri, dacă avea destulă îndrăzneală. Eliza povestește că în timpul acela Jack i-a spus: „Știi, Liza, n-am să mă însor pînă nu voi împlini patruzeci de ani. Voi avea o casă mare și voi pune într-una din camere numai cărți". Cînd a împlinit patruzeci de ani, avea o casă mare și mai multe camere pline cu cărți...

Deşi îi plăcea să se ducă la cimp cu John şi să citească alături de Eliza, sora lui, cei doi ani petrecuţi la Livermore au fost posomoriţi. Nu mai era atit de mic încît să nu-şi dea seama că în familia lui lucrurile nu mergeau pe roate : rareori găsea acasă o atmosferă plăcută, căci în căminul lor domneau confuzia mintală a Florei, scenele, crizele ei de inimă şi pretenţiile. Flora nu se purta vitreg cu Jack şi el o iubea aşa cum orice copil normal îşi iubeşte mama ; dar nici prea multă duioşie nu-i arăta, aşa că băiatul căuta dragoste la Eliza. Apoi, Flora a hotărît să ia în pensiune un veteran din războiul civil, om de vîrstă mijlocie, pe nume Shepard, văduv cu trei copii. Pe lîngă sarcinile ei de a găti, de a ţine casa şi de a-l îngriji pe Jack, Eliza, acum fată de şaisprezece ani, trebuia să-i dădăcească şi pe cei trei urmaşi ai lui Shepard, dintre care cel mai vîrstnic avea treisprezece ani.

Pe la sfîrşitul anului, John London s-a stabilit din nou la Oakland ca producător de trufandale, căci acolo putea să-şi desfacă oricînd recolta. Perspectivele de viitor erau atît de luminoase, încît familia i-a cumpărat lui Jack primul lui maiou de gata ; băiatul a fost în al nouălea cer de bucurie, căci pînă atunci nu purtase decît lenjerie aspră, făcută în casă. Apoi Flora, nemulţumită iarăşi de ritmul în care progresau, a pus la cale o nouă combinaţie. L-a luat pe John şi l-a traversat golful, l-a dus de mai multe ori la San Francisco şi l-a pus în legătură cu directorul unuia din marile hoteluri : cei doi bărbaţi s-au înţeles ca John să înfiinţeze o fermă de găini, iar directorul să cumpere toţi puii şi ouăle.

John London, care habar n-avea de creşterea găinilor, şi-a ipotecat partea lui de fermă şi a clădit nişte cotețe uriaşe şi nişte clocitori încălzite cu abur. Un timp, destul de scurt, directorul din San Francisco i-a cumpărat toate ouăle şi toţi puii pe care voia John să-i vîndă. Apoi, trei calamităţi l-au izbit deodată : Eliza, care îngrijea de pui, s-a măritat cu Shepard şi a plecat de la fermă ; mare parte din găini au murit de pestă, iar cele rămase nu mai ouau. Cum

London își băgase banii în măslini, livadă și clocitori, cînd datoria a devenit scadentă, n-a avut cu ce plăti. Banca i-a luat dreptul de răscumpărare a ipotecii. Încă o dată familia London a ajuns pe drumuri, cu lucrurile grămădite în căruța de cartofi.

. . . . . .

Starea sufletească a lui Jack era ca un seismograf care înregistra cele mai slabe zguduiri... Și zguduiri existau din belșug, căci în următorii treisprezece ani familia lui a trăit în sărăcie și a avut parte numai de eșecuri. Deseori spunea el că n-avusese copilărie, că primele lui amintiri erau îngemănate cu sărăcia și că sărăcia lor era cronică.

Jack avea zece ani cînd John London a renunțat pentru totdeauna la munca de fermă, pe care o iubea atît, și s-a întors la Oakland. Băiatul era subțirel, cu fața luminoasă, cu ochii de un albastru închis și suferea adînc fiindcă o pierduse pe Eliza.

Nu era un bătăuș, dar la școala din Garfield se împămîntenise obiceiul californian ca fiecare băiat să se bată cu fiecare coleg, așa că a învățat repede să-și folosească pumnii. Îi plăcea însă mai mult să vîneze rațe și să pescuiască lîngă digul Alameda, cu tatăl său, care îi dădea băiatului propria lui pușcă și undița de pescuit. Eșecurile statornice și instabilitatea familiei, teama inspirată de ședințele spiritiste la care asista, presentimentul că nașterea lui avea ceva suspect, l-au făcut să se închidă în sine, să fie timid, lipsit de inițiativă. Între vîrstnic și copil, amîndoi necăjiți de neajunsurile pe care le îndurau de la Flora, fiecare neputincios să îndrepte răul, s-a creat o simpatie care se adîncea mereu. Ori de cîte ori puteau, plecau împreună și-și petreceau toată ziua în singurătate, hoinărind pe malul apei. Se iubeau și aveau încredere deplină unul în celălalt, dar dragostea lor era umbrită de tristețe.

La Oakland, familia închiriase o vilă cu ferestre în formă de arcadă, pe strada a șaptesprezecea din Est. În apropiere se afla Filatura californiană de bumbac, la care munceau multe fete venite din Scoția. Directorul l-a întrebat pe London dacă nu voia

să ia în pensiune cîteva fete. John avea atunci cincizeci și cinci de ani, se simțea zdrobit de faptul că niciodată n-avea să se mai întoarcă la munca pămîntului și că n-avea să mai fie propriul lui stăpîn ; nici nu se simțea în stare să înceapă alte îndeletniciri.

Așa stînd lucrurile, s-a hotărît să deschidă o pensiune.

Flora avea cap, și la începutul fiecărei activități noi și-l punea la contribuție. Îl trimitea pe John, care cunoștea mărfurile bune și prețul lor, să facă piața, iar ea supraveghea la bucătărie. Cele douăzeci de tinere scoțiene erau mulțumite, direcția filaturii era satisfăcută, iar familia London trăgea atîta profit, încît după cîteva luni au reușit să strîngă destui bani ca să-și cumpere vila în care locuiau. Cînd filatura a mai angajat un grup de fete, Flora a ținut să cumpere un teren învecinat, unde să construiască încă un cămin pentru fete.

Un timp, totul a mers bine, căci Flora se ocupa de gospodărie cu multă grijă. Apoi nepieritoarea ei instabilitate emoțională a învins-o. Interesul i-a dispărut ; nu cîștigau bani destul de repede... nu exista nimic senzațional într-o pensiune... mai erau pe lume și alte combinații prin care o femeie deșteaptă ca ea putea face avere. A început să risipească banii — nimeni nu știa pe ce — și cînd a venit scadența celor două datorii n-au avut cu ce să plătească. Banca a luat clădirile și o dată cu ele ultimul mijloc sigur al lui John London de a-și cîștiga existența.

În timp ce pensiunea familiei London prospera, tînărul Jack a făcut o descoperire importantă : Biblioteca publică din Oakland. În cursul celor cinci ani cît citise pînă atunci, n-a găsit decît cinci cărți bune. În rest, colțișorul acela retras de țară nu i-a oferit decît romane proaste, de zece cenți, și ziare vechi. În chip nedeslușit, băiatul își dădea seama că existau și alte cărți, mai frumoase, dar nu știa cum să le capete. Nu-și închipuise niciodată că există un așezămînt numit bibliotecă publică, o clădire cu mii de cărți care pot fi cercetate. Jack și-a datat nașterea

lui spirituală în clipa cînd s-a oprit cu şapca în mînă la uşa casei de lemn care adăpostea biblioteca şi ochii i s-au mărit de uimire că în lumea asta puteau fi atîtea cărţi. Din ziua aceea, deşi a îndurat multe suferinţe, deşi a avut depresiuni sufleteşti şi mintale, deşi a fost înfrînt, dispreţuit şi gonit ca un paria, n-a mai fost niciodată singur. Fiul profesorului Chaney îşi găsise făgaşul vieţii.

În biblioteca publică a întîlnit pentru prima oară o femeie cultivată, care se simţea la ea acasă în lumea cărţilor. Miss Ina Coolbrith a zărit o lumină în ochii băiatului care trecea pe lîngă rafturi plimbîndu-şi cu dragoste vîrful degetului pe cotorul volumelor. Pînă în ziua aceea, el citise cîteva cărţi serioase, ca *Aventurile pelerinului Pickle* de Smollett şi *Noua Magdalenă* de Wilkie Collins. Domnişoara Coolbrith a aflat repede că-i plăceau mult cărţile de aventuri, de călătorie, de marină şi de descoperiri, aşa că l-a aprovizionat din belşug cu ele. Era o femeie cu educaţie, laureată pentru poezie în California, şi Jack a ajuns să ţină la ea. Căuta să citească în aceeaşi zi toate volumele pe care ea i le dădea, ca astfel s-o poată vedea din nou a doua zi cînd i le aducea înapoi.

Băiatul s-a îndopat pe săturate cu cărţile de care era înfometat; citea în pat, la masă, cînd se ducea ori venea de la şcoală, în timpul recreaţiilor cînd ceilalţi copii se jucau. Avînd o imaginaţie înaripată şi un sistem nervos delicat, simţămintele lui erau mereu în clocot şi se revărsau uşor. Îi plăcea să se lase purtat pe culmile stărilor extatice ale eroilor literari, ori să fie cuprins de disperarea cea mai adîncă dacă personajele cu care se identifica erau nefericite sau înfrînte de soartă. Citea atît de mult într-un timp atît de scurt, încît îl apucau din ce în ce mai des spasmele. Tuturor le spunea: „du-te de aici, mă tulburi". După ce a citit povestiri vechi de călătorie şi expediţii romantice, a căpătat convingerea ameţitoare că Oakland era doar locşorul de unde putea porni în marea clătătorie şi că lumea, cu aventurile ei emoţionante, îl aştepta să vină.

John London n-avea de lucru. Familia s-a mutat într-un cartier mai sărac, pe calea San Pablo, lîngă strada a douăzeci și doua. Mama Jenny nu locuia departe de acolo și Jack se ducea mereu la ea să-i povestească durerile și bucuriile, să mănînce la masa ei, să fie spălat pe gît și pieptănat și să plece apoi iar în lume, după ce simțea pe umăr apăsarea mîinii ei calde care-l îmbărbăta. John London încerca să găsească un serviciu permanent, dar nu i se oferea nimic potrivit, și astfel i-a revenit lui Jack, pe atunci în vîrstă de unsprezece ani, sarcina să aducă de mîncare familiei. Se scula din pat cînd încă nu se crăpa de ziuă, lua ziare și le împărțea pe la ușile știute dinainte ; după ce ieșea de la școală făcea aceeași treabă pe alte străzi. Slujba îi aducea doisprezece dolari pe lună, pe care îi punea în mîna Florei fără să se atingă de ei. Mai lucra și sîmbăta, cu un camion de gheață, iar în serile de duminică așeza popicele pentru jucători. Nu-i mai rămînea decît prea puțin timp pentru citit, căci învăța acum ce înseamnă viața pe pielea lui proprie, dînd lupta cu ceilalți băieți care vindeau ziare, luînd seama la scandalurile de prin cabarete și obișnuindu-se cu viața colorată din estuarul Oakland. Vedea acolo vînători de balene din Arctica, amatori de curiozități de prin Pacificul de Sud, contrabandiști de opium, traficanți de stridii, pescadoare grecești, jonci chinezești, vapoare americane. La zece ani scăpa de atmosfera apăsătoare de acasă mulțumită cărților de aventuri ; acum, la treisprezece, izbutea să facă același lucru mulțumită estuarului și mării.

Pînă la urmă, John London a găsit serviciu ca paznic de noapte la debarcaderul Davies, dar asta nu însemna că Jack putea să cheltuiască banii pe care-i cîștiga. Cum n-a avut niciodată voie să-și cumpere nimicuri, ca : bile, titirez, briceag, el schimba ziarele suplimentare cu poze de serie din pachetele de țigări: cai de curse faimoși, frumuseți pariziene, campioni de box ; cînd completa o serie, căpăta pe ea unul din lucrurile pe care le dorise cu disperare și pe care ceilalți băieți și le cumpărau cu banii lor. Așa s-a

transformat într-un negustor dibaci, calitate care-i va fi de mult ajutor cînd își va schimba la edituri povestirile pe numerar. Simțul valorilor a devenit la el atît de ascuțit, încît ceilalți băieți îl chemau să vîndă marinarilor boarfe, sticle, pungi și bidoane de ulei, plătindu-i un comision.

Ina Coolbrith povestește că în timpul acela venea la bibliotecă, șovăitor, un băiat sărman, zdrențăros și neîngrijit, care ținea un teanc de ziare sub braț și cerea ceva bun de citit, dorind să împrumute orice carte cu titlu interesant. Miss Coolbrith mai arată că băiatul avea încredere în el însuși, convins că va obține tot ce dorea. Așa apare prima contradicție fundamentală a firii lui Jack : timid și rușinos pentru că simțea inferioritatea și echivocul nașterii lui nelegitime ; încrezător în sine și sigur pe el fiindcă moștenise mintea viguroasă a profesorului Chaney.

Sînt puține lucruri de semnalat cu privire la anii lui de școală. Frank Atherton, coleg cu el la școala Cole, povestește cum și-au făcut lațuri și s-au dus să prindă pisici sălbatice pe dealurile Piedmont ; Jack auzise că muncitorii chinezi plăteau foarte bine pisicile sălbatice, pe care le mîncau ca să prindă putere pentru luptele lor de *tong.*[1] Jack căuta prin astfel de procedee să cîștige bani, să se lase de școală și să se facă scriitor. Un exemplu tipic de amintire *ex post facto.*

O istorisire mult mai caracteristică arată că cei doi băieți au închiriat o barcă pe estuar ca să vîneze lișițe, dar revolverul de 22 al lui Jack a căzut peste bord și băiatul i-a cerut lui Frank, care știa să înoate, să se scufunde după el în apa de 5 stînjeni marini.[2] Cum Frank s-a împotrivit, pe Jack l-a apucat un acces de furie și a aruncat amîndouă vîslele în apa

[1] Tong (de la cuvîntul chinez T'ong, care înseamnă loc de adunare) este numele unui fel de sindicate înființate în S.U.A. în secolul trecut de către muncitorii chinezi de acolo care încercau să se apere în colectiv de exploatarea compatrioților lor mai înstăriți. Cum tongurile nu aveau o unitate diriguitoare, ele se războiau de multe ori între ele. (n.t.)

[2] Stînjenul marin englez are 1,82 m. (n.t.)

estuarului ; ca urmare au plutit mai multe ore în șir în voia valurilor.

La școala Cole, unde se cînta în cor în fiecare dimineață, profesoara a observat că Jack tăcea. Întrebîndu-l de ce, băiatul i-a răspuns că profesoara nu poate să-l învețe, că îi strică vocea, fiindcă îl pune să cînte prea jos. Atunci, ea l-a trimis la director, ca să-l pedepsească. Directorul i-a dat drumul cu o notiță în care arăta că-l iartă, dar că trebuie să scrie o compunere în fiecare dimineață în timpul celor cincisprezece minute de cor. Mai tîrziu, cînd Jack scria în fiecare dimineață o mie de cuvinte pentru romanele lui, spunea că datora acest lucru obiceiului deprins atunci, la școală.

Pe lîngă dragostea lui pentru cărți, mai avea alta pentru mare, cea mai mare dragoste a vieții lui. Își petrecea fiecare minut liber dînd tîrcoale Yacht Clubului de la estuar, căutînd vreo posibilitate să muncească la bărci și în același timp să cîștige un ban în plus pe care să-l aducă acasă. Proprietarii de iahturi ajunseseră să-l îndrăgească, fiindcă era curajos, fiindcă putea să înoate repede pe cea mai amarnică vreme și fiindcă nu se sinchisea că se udă. Îi plăteau mici sume de bani ca să frece punțile cu peria și-l învățau ceea ce știau și ei despre ambarcațiunile mici. Nu după mult a izbutit să ia o terțarolă la o velă [1] pe vînt puternic.

În vremea cînd avea treisprezece ani a reușit să pună deoparte, cent cu cent, vreo doi dolari în mărunțiș, sumă pe care conștiința lui îi îngăduise să n-o dea Florei. Cu banii aceștia și-a cumpărat o barcă veche, cu care se plimba în sus și în jos pe estuar ; a încercat să-i pună velă și să iasă cu ea în golf. Ieșirile de acest fel nu puteau dura prea mult, căci barca nu avea derivor [2] și neîncetat lua apă. Cu barca inundată intra în celelalte bărci de pe estuar, se ciocnea de ele, dar tot încercînd și greșind se an-

[1] Adică să reducă suprafața velei, manevră pentru care se cere îndemînare. (n.t.)

[2] O placă metalică așezată vertical sub ambarcațiune ca să împiedice deriva. (n.t.)

trena singur. Era fericit cînd simțea mîngîierea valurilor lîngă bordul bărcii, cînd simțea pe buze gustul apei sărate a oceanului și cînd striga „cîrma sub vînt", deși se afla singur în barcă și încerca singur să execute manevra.

La treisprezece ani a absolvit școala Cole. A fost numit *istoricul* clasei și ales să țină o cuvîntare la serbarea de sfîrșit de an, dar cum n-avea nici un costum de haine mai arătos în care să se înfățișeze, nu s-a prezentat. Nu se putea gîndi să urmeze o școală superioară, fiindcă serviciul lui John devenea din ce în ce mai iluzoriu. Așa a continuat să ducă ziare la casele oamenilor ; mai vindea ziare și noaptea, pe străzile din Oakland, și primea orice slujbă i se oferea, ca de pildă să mături cabaretele din parcurile Idora și Weasel după picnicurile de duminică. Era un puști zdrențăros și muncitor, cu fața luminată de un surîs plin de farmec ; un luptător încăpățînat, ușor de scos din fire și grozav de sensibil.

În cursul unui an, timp în care și-a luat diferite munci suplimentare fără să-i pomenească ceva Florei, a strîns șase dolari și și-a cumpărat libertatea sub forma unui caiac de ocazie. Cînd a mai adunat încă un dolar și șaptezeci și cinci de cenți, a vopsit caiacul într-o culoare veselă ; încă o lună de muncă suplimentară i-a adus cei doi dolari pentru velă ; în sfîrșit, cînd a mai avut un dolar și patruzeci de cenți pentru două vîsle, lumea și-a deschis larg porțile în fața lui. Făcea curse din ce în ce mai lungi în golful San Francisco, ducîndu-se cu refluxul pînă la insula Goat după *morua*[1] și întorcîndu-se seara cu fluxul ; încrucișa silajele feriboturilor ; urla cîntecele marinărești *Blow the Man Down*[2] și *Whiskey, Johnny, Whiskey* ori de cîte ori vîntul încrețea coama puternicelor maree și îi arunca spuma în obraz ; traversa golful cu caiacul nepuntat, pe vînt tare, și primea în

[1] Varietate de pește din mările nordice, din ficatul căruia se extrage uleiul de pește. Nu trebuie confundat cu morunul nostru. (n.t.)

[2] „Suflă pînă dobori omul". (n.t.)

față rîsetele marinarilor de pe scunere care-i spuneau pe șleau că minte cînd își povestea isprăvile.

Era de o cutezanță neobișnuită, care mergea pînă la nebunie; cu cît vremea era mai aprigă, cu atît era mai îndrăzneț fiindcă nu se temea de furia valurilor. Străduindu-se mereu să-și afle obîrșia, își spunea că e un viking, descendent din acei vajnici navigatori care au traversat Atlanticul în bărci fără punte; sau că e un anglo-saxon, urmaș al acelei rase de luptători care nu se temea de nimic. Și fiindcă era curajos, fiindcă era îndrăgostit de mare, a devenit unul din cei mai buni cunoscători ai navigației cu nave mici pe apele înșelătoare ale golfului.

Timp de un an a reușit să petreacă în fiecare zi, după ce termina muncile suplimentare și vînzarea ziarelor, o oră sau două, în barca sa iubită. Dar înainte de a împlini cincisprezece ani, tatăl său adoptiv a fost lovit de tren și rănit grav. Familia locuia pe malul estuarului, într-o vilă veche, despre care oamenii spuneau că este o șandrama. De altfel, multe colibe învecinate fuseseră construite din dărîmături, din epave, ori din corăbii scoase din uz. Hainele lui Jack erau numai petice și mereu îl chinuia nevoia de a mînca și setea de noi cunoștințe. A căpătat o slujbă grea într-o fabrică de conserve; lucra într-un grajd părăsit, lîngă linia ferată și primea zece cenți pe oră. Cea mai scurtă zi de muncă era de zece ore, dar citeodată lucra și optsprezece ori douăzeci de ore. Erau săptămîni la sfîrșitul cărora nu pleca mai devreme de unsprezece. Apoi avea de făcut un drum lung pînă acasă, fiindcă nu-și putea îngădui să meargă cu autobuzul. Se trîntea în pat la douăsprezece jumătate, iar dimineața, la cinci jumătate, îl zgîlțîia Flora; somnoros, băiatul se agăța cu disperare de așternutul pe care mama lui căuta să i-l smulgă. Grămădit la marginea patului, izbutea să rămînă totuși acoperit. Atunci Flora își punea toate puterile și-l trăgea jos cu așternut cu tot. Băiatul se ținea de cearșafuri, ca să se mai apere de frigul din cameră. Pînă la urmă, se ridica în picioare și se trezea.

Se îmbrăca pe întuneric, se ducea la chiuveta năclăită din bucătărie și se spăla cu săpun de leșie, care făcea greu spumă. Apoi se ștergea cu un prosop umed, murdar, rupt, care-i lăsa pe față scame; se așeza la masă și minca pîine cu un lichid tulbure care în familia London se numea cafea. Afară, cerul era limpede și rece; se înfiora de frig. Stelele încă mai licăreau și orașul dormea cufundat în beznă. Cînd intra pe poarta fabricii de conserve se uita mereu spre răsărit, unde, de-a lungul profilului frînt al acoperișurilor, începea să se ivească o lumină palidă.

La 1 ianuarie 1891 și-a deschis într-un caiețel o rubrică pe care a intitulat-o „venituri și cheltuieli". La venituri a trecut cincisprezece cenți. Între întîi și patru ale lunii a cheltuit cinci cenți pe lămîi și zece cenți pe lapte și pîine; apoi n-a mai cumpărat nimic pînă nu și-a primit leafa de zece dolari și jumătate, din care a plătit chiria, șase dolari, a cumpărat unt, gaz, stridii, carne, nuci, gheață, gogoși, iar de douăzeci de cenți hapuri pentru Flora. O notiță, din care se vede că a plătit cincizeci de cenți pentru spălat, arată că Flora nu căuta să se întindă cît îi era plapuma.

Treceau luni după luni de muncă grea și el nu găsea timp să mai vină pe la bibliotecă; era prea obosit ca să țină ochii deschiși noaptea, deasupra unei cărți; se întreba în sinea lui dacă scopul vieții era să tragă în jug ca un animal. Avea trupul scurt și vînjos al profesorului Chaney, putea să îndure fizic orice trudă, dar temperamentul nu i se potrivea cu munca mecanică. Fiu de intelectual, moștenind mintea activă a tatălui său și imaginația febrilă a acestuia, simțea că munca brută îl copleșește și de aceea se revolta împotriva ei. Dacă ar fi știut că era fiul profesorului Chaney, poate că nu s-ar mai fi chinuit întrebîndu-se de ce ura atît de amarnic munca fizică, în vreme ce alți băieți și fete își acceptau soarta cu un fel de nepăsare eroică.

Își amintea de bărcuța lui care lenevea și se căptușea cu scoici la debarcader; își amintea de

vîntul care bătea în fiecare zi deasupra golfului, de zorile și amurgurile pe care nu le mai vedea, de mușcătura apei de mare, cînd sărea peste bord. O singură cale exista ca s-o rupă cu munca istovitoare, dar în același timp să-și ajute familia : să plece pe mare. După expresia lui, era în floarea tinereții, fremăta de romantism și dor de aventură, visa la viața sălbatică din lumea sălbatică a oamenilor.

În după-amiezile de duminică se plimba cu barca de-a lungul coastei ; făcuse cunoștință cu piratii de stridii, aventurieri și beți neînduplecați, care făceau incursiuni în golful Lower, prin apele particulare ale crescătorilor de scoici și care-și vindeau prada pe bani buni la docurile din Oakland. Aflase că rareori cîștigau ei mai puțin de douăzeci și cinci de dolari pentru o noapte de muncă ; cine avea barca lui proprie încasa și două sute de dolari după o singură incursiune. Cînd a auzit întîmplător că Frank-Francezul, unul din cei mai vechi pirați, voia să-și vîndă slupul [1] numit *Razzle-Dazzle*, n-a mai stat pe gînduri. Îl va cumpăra. El, care moștenise de la tată aversiunea crîncenă pentru munca brută mecanică, păstrase de la mamă nepăsarea față de disciplina care dicta tovarășilor săi să rămînă legați de o muncă cinstită, dar înrobitoare.

De unde să ia însă cei trei sute de dolari, el care pînă atunci nu cunoscuse decît sărăcia ? S-a dus drept la mama Jenny, care lucra ca infirmieră. Va împrumuta ea oare copilului său de lapte banii trebuitori ? Va împrumuta ! Ce era al mamei Jenny era și al lui Jack.

În duminica următoare s-a îndreptat spre *Razzle-Dazzle*, a intrat în grupul celor care tocmai negociau și a făcut oferta. Luni de dimineață l-a întîlnit pe Frank-Francezul în cabaretul *La ultima șansă* și i-a pus în mînă douăzeci de dolari strălucitori în piese de aur, primiți de la mama Jenny. Cum a isprăvit de băut aldămașul — a fost prima dată cînd s-a cinstit cu whisky — a dat fuga la docuri, a ridicat ancora

[1] Slup, ambarcațiune cu un singur catarg. (n.t.)

și a pornit cu vînt strîns [1] pe apele golfului, cu o viteză de trei mile pe oră. Vîntul își trimitea suflarea pînă în adîncul plămînilor lui și încrețea coama valurilor. Din față veneau scunerele [2] și sirenele lor șuierau, iar mecanicii ridicau podurile mobile. Treceau și remorchere ; silajul [3] lor puternic îl zguduia. Un vas pentru transportul zahărului era remorcat de la chei spre larg. Apa strălucea în lumina soarelui și viața era măreață. Trăia în plină vîltoare a spiritului romantic de răzmeriță și de aventură.

Mîine va fi un pirat de stridii, un corsar care se va bucura de întreaga libertate îngăduită în secolul său pe apele golfului San Francisco. Dimineața își va lua de-ale gurii, va înălța vela mare și va ieși din estuar cu ultimele ape ale refluxului. Apoi va slăbi alura și se va îndrepta cu fluxul spre insula Asparagus, unde va ancora la o bună distanță de țărm. Așa își va realiza și ultimul vis : să doarmă pe apă.

---

[1] Vînt strîns, expresie marinărească pentru vîntul care bate aproape din față. (n.t.)

[2] Scuner, ambarcațiune mai mare, cu două catarge. (n.t.)

[3] Silaj, șuvoiul lăsat în urmă pe suprafața apei de un vas care înaintează. (n.t.)

2

Cînd a cumpărat vasul *Razzle-Dazzle* de la Frank-Francezul cu trei sute de dolari, Jack a înțeles, spre uimirea lui, că a dobîndit-o totodată și pe Mamie, regina piraților de stridii. Pînă atunci fata fusese a lui Frank-Francezul, dar în ziua cînd băiatul cel chipeș, cu fața luminoasă, a pus piciorul pe *Razzle-Dazzle* ca să încheie tîrgul, Mamie s-a îndrăgostit de el. Avea șaisprezece ani, o vagabondă vioaie și drăguță. Jack spunea că era focoasă și bună la inimă, că-i rînduise un adevărat cămin în micuța cabină de pe *Razzle-Dazzle,* primul cămin cumsecade pe care l-a avut vreodată. Jack era cel mai tînăr skiper [1] al flotei și singurul care naviga cu o femeie la bord. Faptul a stîrnit vîlvă și a fost nevoit să se bată cu mai mulți skiperi ca să-și păstreze fata, ba era cît pe ce să-și piardă viața fiindcă pe Frank-Francezul îl apucase gelozia.

În aceeași noapte, Jack a făcut prima lui incursiune la bancurile de stridii. Un șoarece de chei cu favoriți negri, pe nume Păianjenul, care mai lucrase pe *Razzle-Dazzle,* a primit să vină cu el ca membru de echipaj. George-Namila, tînărul Nelson-cel-Satanic, Molusca, Bob-Whisky, Nicky-Grecul și alți doisprezece oameni, voinici și neînfricați, unii din ei foști ocnași, s-au adunat în bărci și șalupe, cu auto-

[1] Skiper, proprietar sau căpitan de vas comercial. (n.t.)

matele la brîu. După ce s-a discutat planul, flotila s-a pus în mișcare la adăpostul întunericului. Era în iunie și luna plină se micșora; flotila s-a îndreptat spre Golful-de-Jos și a înaintat pînă cînd micile vase au dat cu fundul de mîlul moale. Jack și-a băgat nava cu prova în țărm, lîngă un banc mare, a deschis gura sacului și a început să culeagă. În scurt timp a umplut sacul și s-a întors la barcă să ia altul. Cînd au venit zorii, a pornit în grabă spre Oakland să prindă deschiderea tîrgului. Și-a vîndut stridiile proprietarilor de cabarete și de restaurante și a încasat după o singură noapte cît ar fi cîștigat muncind trei luni la fabrica de conserve. În mintea lui de copil, treaba a luat proporțiile unei aventuri extraordinare. I-a înapoiat mamei Jenny o parte din banii împrumutați și a dat restul Florei pentru casă.

În cîteva săptămîni și-a marcat bine locul printre cei mai dibaci piraţi de stridii. Cînd Frank-Francezul a încercat să-l răstoarne cu scunerul și s-o ia înapoi pe Mamie, Jack s-a așezat pe puntea lui *Razzle-Dazzle* cu o pușcă de vînătoare în mînă; cîrmind cu picioarele, și-a păstrat neabătut ruta, silindu-și adversarul, om de cincizeci de ani, să schimbe direcția și să se îndepărteze. A trăit o dimineață deosebită cînd a adus cu *Razzle-Dazzle* o încărcătură mai mare decît a oricărui alt vas cu echipaj de doi oameni; s-a mîndrit cînd restul flotilei se afla încă în Golful-de-Jos și numai vasul lui a ancorat pe lumină la insula Asparagus; ori în noaptea de joi, cînd toate vasele se grăbeau spre piață și Jack era în frunte cu *Razzle-Dazzle* și a luat caimacul tîrgului de vineri dimineața.

Cînd ofițerii de poliție veneau la bordul lui, Jack dezghioca cele mai frumoase stridii, le servea condimentate cu piper și potolea pe nemulțumiți cu o cană de bere.

Era un băiat sociabil. Își iubea prietenii întru piraterie și dorea ca și ei să-l iubească. Cînd beau ei, bea și el; cînd se îmbătau ei, băiatul de cincisprezece ani se îmbăta și el, ca să le arate că era bărbat.

Era voinic, neînfricat în luptă, hîrșit cu furtunile și, cu timpul, a ajuns unul din cei mai simpatici marinari, fiind acceptat de ceilalți ca egal și ca tovarăș. Între incursiuni însă, își ancora vasul la chei și se ducea la biblioteca din Oakland, unde stătea îndelung de vorbă cu miss Coolbrith ; apoi își alegea un braț de cărți și se întorcea acasă, pe *Razzle-Dazzle*. Încuia ușa cabinei, ca tovarășii lui să nu-l găsească, se așeza în cușetă și citea carte după carte mîncînd bomboane și zaharicale.

La pirații de stridii băutura, bătăile, înjunghierile și împușcăturile erau lucruri obișnuite ; se furau bărci și se dădea foc la vele ; se omorau din cînd în cînd unii pe alții. Pentru Jack, căruia îi plăceau încă poveștile cu pirați și lupi de mare, cu prădări de orașe și cu lupte între oameni înarmați, toate astea însemnau viața goală-goluță, sălbatică și liberă. De la carierele de nisip de lîngă estuarul Oakland, unde piraților își potoleau necazurile fulgerînd șișurile sau aruncînd nisip în ochii dușmanului, drumul ducea spre lumea largă și aventuroasă, unde oamenii se luptau pentru țeluri înalte și romantice.

Luni de-a rîndul a navigat el cu *Razzle-Dazzle* ; a plătit mamei Jenny restul din cei trei sute de dolari pe care-i împrumutase ; și-a întreținut familia, a trecut prin nenumărate aventuri primejdioase și senzaționale cu pescarii din golf, a trăit fericit cu Mamie în cabina de pe bord. Apoi s-a întovărășit cu tînărul Nelson-cel-Satanic, un diavol de douăzeci de ani, cu trup de Hercule. Jack îl adora pe tovarășul său mai mare, pentru că era un viking cu ochi albaștri, păr blond și oase mari. În cursul unui scandal la care a luat parte toată flotila de pirați beți, tînărul Nelson a fost împușcat în mînă și vasul lui, *Reindeer*, tras pe uscat și grav avariat ; tot atunci, Jack s-a luat la bătaie cu echipajul său, cu Păianjenul, care dăduse foc velei mari de pe *Razzle-Dazzle* și dezertase. Apoi o ceată de pirați dușmani a venit pe *Razzle-Dazzle*, l-a găurit, i-a dat foc și l-a scufundat. Jack și tînărul Nelson și-au unit puterile, au reparat vasul *Reindeer*, au împrumutat bani pentru

provizii de la Johnny Heinhold, proprietarul cabaretului *La ultima şansă*, şi-au umplut rezervoarele cu apă şi au pornit cu *Reindeer* după stridii.

Plăcerea cea mai mare a tînărului Nelson era să guverneze astfel nava încît să evite ciocnirea în ultima clipă. A doua plăcere era să nu strîngă niciodată pînzele, oricît de tare ori de încet ar fi suflat vîntul. De cîteva ori au văzut moartea cu ochii, fiindcă tînărul Nelson îndrăznea să facă manevre la care nimeni altul nu se gîndea. Jack îi cînta în strună, ba încerca să-şi depăşească maestrul la isprăvi nesăbuite ; nu era şi el tot viking, ba chiar unul neînfricat ?

Au hoinărit, au făcut piraterie şi incursiuni în tot lungul coastei, pe o întindere de mai multe sute de mile, prin toate strîmtorile şi rîurile care se vărsau în golf, cîştigînd pînă la o sută optzeci de dolari pe noapte, dar mereu o lua de la capăt, fiindcă tînărul Nelson, un drac împielițat, cum punea piciorul pe uscat începea nişte beţii crîncene ca să poată ţine piept tensiunii în întrecerea lui cu moartea şi puşcăria. Jack căuta să-i ţină hangul, să bea cu el whisky după whisky, deşi nu avea nici înclinare spre băutură, nici dorinţa să se îmbete.

După un timp nu i s-a mai părut greu să dea pe gît rachiul infect, ba a început să-i placă urmările beţiei, cîntările grosolane şi hohotele sălbatice, bătăile cumplite şi prieteniile noi, toanele ce-i treceau prin minte şi-l făceau să se simtă puternic. Cînd timpul era posomorît, bea şi se îmbăta. Fiind un extremist, echilibrul nestabil al firii lui îi trezea mereu dorinţa să facă totul cu mai multă forţă decît cei din apropierea sa. Aşa cum a simţit odinioară nevoia să devină prinţul piraţilor de stridii, tot aşa trebuia să devină acum prinţul beţivilor. Şi-a părăsit familia, a lăsat-o în nevoie şi a început să cheltuiască prin cabarete banii de care ai lui aveau atîta nevoie pentru mîncare şi chirie. Pînă şi bătrînii lupi de mare, ei înşişi beţivi înrăiţi, erau scîrbiţi de băieţandrul de cincisprezece ani care bea de stingea cu o viteză nemaivăzută pînă atunci. Îi dădeau un an de viaţă.

Într-o noapte ședea cu Nelson-cel-Satanic în Overland-House și aștepta; era însetat și fără nici un ban în pungă, dar îl însuflețea credința bețivului că pileala trebuia să pice de pe undeva. Într-adevăr, Joe-Ginsacul a dat buzna înăuntru și le-a spus că la o întrunire politică din Hayward se dădea de băut pe veresie. Nu aveau decît să-și pună o cămașă roșie, un coif și să meargă la defilare cu o torță. După defilare, cabaretele au rămas deschise și toți membrii flotei din Oakland s-au așezat pe șase rînduri în fața rafturilor înțesate cu băuturi. Cum încetineala cu care erau serviți nu le cădea bine, Jack și băieții lui au dat pe barmani la o parte și au luat ei sticlele din rafturi. S-au dus apoi în stradă, au ciocnit sticlă de sticlă și s-au pus pe supt.

Joe-Ginsacul și tînărul Nelson-cel-Satanic învățaseră să se poarte discret cu whiskyul tare; dar Jack era începător. Și-a închipuit că, de vreme ce i se dăduse liber, putea să bea la nesfîrșit. În noaptea aceea a turnat în el mai mult de doi litri. Cînd a venit vremea să se întoarcă la Oakland, simțea că-l arde pe dinăuntru, că moare sufocat. În tren a spart un geam cu torța, ca să aibă aer. Așa a început încăierarea și cineva l-a doborît, făcîndu-l să-și piardă cunoștința. S-a trezit după șaptesprezece ore într-un hotel de marinari, unde îl tîrîse tînărul Nelson. Se găsea la un pas de groapă și prezicerea lupilor de mare că n-are s-o ducă mai mult de un an era cît pe ce să se împlinească.

Dacă Jack ar fi fost aidoma celorlalți pirați, n-ar fi încetat incursiunile și ar fi tras înainte la măsea, pînă cînd ar fi rămas lat cu un glonte în creier pe cimentul morgii din Benicia, cum s-a întîmplat cu tînărul Nelson, ori s-ar fi înecat, ori ar fi murit înjunghiat ca prietenii săi Molusca și Bob-Whisky, sau ar fi sfîrșit la închisoarea din San Quentin pentru crime mai mari decît furtul de stridii, ca Păianjenul și Nicky-Grecul. Dar moștenirea profesorului Chaney dospea în el, îndemnîndu-l să părăsească viața de pierzanie și să încerce aventuri mai nobile prin meleagurile exotice ale lumii. După fiecare chiolhan

în tovărășia tînărului Nelson, se furișa intoxicat de whisky în cabina de pe *Reindeer*, încuia ușa în urma lui și deschidea cărțile sale dragi ; se însănătoșea citind volumele noi, proaspete, pe care Ina Coolbrith i le punea deoparte îndată ce soseau de la tipografia din New York, mirosind a cerneală umedă, ca *Lumina care nu s-a aprins* de Kipling, *Typee* [1] de Melville, *Un socialist nesocial* de Shaw și *Germinal* de Zola.

Încă bîjbîia căutînd adevăratul său drum, cînd i s-a întîmplat un accident. El și Nelson duseseră la bun sfîrșit un transport marin și pileau de trei săptămîni ; în răstimpul ăsta n-au avut decît cîteva „spații intermitente de sobrietate parțială", cum le numea Jack. Pe la ora unu dimineața, beat criță după un chef cu niște pescari, a încercat să-și lege vasul la cheiul Benicia și a căzut în apă. Fluxul, care tocmai trecea prin strîmtoarea Carquinez, l-a luat ca pe un fulg. A descris mai tîrziu ce a simțit. Apele albastre apăsau greu deasupra lui. A hotărît atunci că înecul ar fi un splendid apogeu al scurtei, dar senzaționalei lui cariere. Apa era minunată și un erou nu putea muri decît în valurile ei !

Cînd a trecut pe lîngă cheiul Salano, unde erau lumini și oameni, a tăcut mîlc, ca să nu fie observat. Rămas din nou singur, și-a înălțat vocea către stele, cîntîndu-și singur slujba de înmormîntare și s-a bucurat la gîndul că-și va lua rămas bun de la toate. Plutea pe spate, în lumina stelelor, privind cum treceau pe lîngă el luminile familiare ale cheiului, roșii, verzi și albe, luîndu-și cîte un adio trist, sentimental de la fiecare. După un timp, apele reci l-au trezit din fumurile beției. A hotărît că, la urma urmelor, n-avea chef să moară. S-a dezbrăcat și a început să înoate, tăind curentul în unghi drept. Cînd s-a luminat de ziuă și-a dat seama că se găsește în vîrtejul de lîngă Insula Mare, unde se ciocneau între ele apele repezi ale refluxului scăpate din strîmtorile Vallejo și Car-

[1] Versiunea românească a apărut sub titlul *Taipi*, Editura Tineretului, 1960, (n.r.)

quinez. Era sleit de puteri și înțepenit de frig ; briza de uscat îi umplea gura cu apă de mare. Cîteva clipe încă și romane de mare răsunet ca *Lup Larsen, Chemarea străbunilor, Călcîiul de fier, Martin Eden, Valea Lunii, Burning Daylight, Rătăcitor printre stele* și vreo sută de alte povestiri încîntătoare s-ar fi dus la fund cu fluxul din golful San Paolo. Un pescar grec care se îndrepta spre Vallejo l-a ridicat la bordul vasului său. Era mai mult mort decît viu. Așa au luat sfîrșit pentru mulți ani bețiile crîncene ale lui Jack London.

Cîteva zile după aceea, cînd el și tînărul Nelson duceau un transport de stridii la Benicia, au fost opriți de un ofițer de poliție care le-a sugerat să renunțe la viața aceea de fugăriți și să se angajeze în patrulele pentru paza pescuitului. Golful San Francisco mișuna de braconieri. Chinezii furau creveți și grecii somoni, violînd cu toții legea de stat a pescuitului. Cînd erau prinși, oamenii nu erau trimiși la închisoare, ci amendați. Lui Jack i s-a oferit 50 la sută din amenzile luate de la braconierii pe care-i prindea. Cum pînă atunci nu avusese decît rolul hoților în jocul de-a hoții și vardiștii, a acceptat cu bucurie slujba de polițist și s-a angajat în serviciul de patrulare.

Prima lui sarcină de serviciu a fost să se ocupe de braconierii chinezi ai crevetelui, care așezau plase atît de fine încît nici măcar vietățile nou-născute nu treceau prin ele. Jack, tînărul Nelson și alți patru paznici au plecat de la docurile din Oakland cu *Reindeer* și cu un vas de prins somoni. Au plecat la căderea nopții, au ancorat sub țărmul abrupt de la Point Pinole și în zori, cînd s-a ridicat briza de uscat, au apucat pieziș peste golf. Vasele braconierilor de creveți se răspîndiseră în formă de semilună și distanța dintre vîrfurile formației era de trei mile, fiecare joncă[1] fiind bine legată cu un otgon de geamandura năvodului de creveți. Chinezii dormeau sub punte.

[1] Joncă, mic vas cu vele din Extremul Orient. (n.t.)

Jack a ordonat tînărului Nelson și lui George, unul din paznici, să sară fiecare pe puntea cîte unei jonci, iar el avea să facă la fel pe a treia. Purtat de vînt, s-a apropiat de o joncă, a întors vela în vînt[1] și a alunecat pe lîngă prova joncii atît de aproape încît tînărul Nelson n-a avut decît să pună piciorul pe bordul acesteia. Între timp s-a dat alarma cu un ghioc. Punțile se umpleau de chinezi pe jumătate dezbrăcați. Jack a dat ocol cu *Reindeer* altei jonci, ca să sară și George. A făcut din nou o voltă în vînt și s-a îndreptat spre jonca apropiată, care venea spre ei. Vasele s-au ciocnit cu zgomot, cele două vîsle din tribordul joncei s-au frînt. Un chinez urît, cu o eșarfă de mătase galbenă legată în jurul feței pișcate de vărsat a scos un strigăt de furie și a vîrît o prăjină în prova lui *Reindeer*, căutînd să despartă vasele. Jack a așteptat un pic, pînă s-au întins parîmele focului și *Reindeer* s-a degajat, apoi a sărit cu un otgon pe bordul joncei și l-a legat acolo bine.

Singur, neînarmat, s-a găsit în fața unui grup de cinci braconieri, care aveau fiecare sub centură cîte un cuțit lung. Toți cinci înaintau amenințător, dar el a rămas pe loc, ducîndu-și doar mîna la buzunarul de la șold. Braconierii au dat înapoi. Le-a ordonat să lase ancora de la prova, dar cum ei nu dădeau urmare ordinului, a executat el manevra și cu mîna mereu în buzunarul gol de la șold i-a silit să treacă pe *Reindeer*. Apoi și-a îndreptat vasul spre jonca pe care sărise George; acesta adunase braconierii pe punte și-i ținea la respect cu țeava revolverului.

Braconierul cu eșarfa galbenă, atingînd buzunarul de la șold al lui Jack, a simțit că n-avea revolver. Atunci și-a îndemnat în grabă oamenii să sară la cei doi paznici și să-i arunce peste bord. George, polițistul cu revolver, intrase în panică și i-a cerut lui Jack să le dea drumul braconierilor pe plaja de la Point Pedro. Jack l-a refuzat. Atunci, George și-a în-

[1] În vînt, termen marinăresc prin care se arată direcția împotriva vîntului. (n.t.)

dreptat revolverul spre Jack și a strigat: „Acum vrei să te îndrepți spre plajă?"

În fața revolverului și a celor șaisprezece bandiți înarmați cu cuțite, Jack s-a gîndit că ar fi rușinos să-și piardă prizonierii. Cu o mișcare fulgerătoare s-a aruncat la pămînt. Glonțul i-a trecut pe deasupra capului. Apoi l-a înhățat pe George de mînă. Braconierii au sărit asupra lui. L-a împins pe George spre ei, i-a smuls revolverul dintre degete și s-a năpustit la cel cu eșarfa galbenă care s-a împiedicat și a căzut pe punte. Jack n-a mai avut decît să îndrepte revolverul spre prizonieri.

Partea de amendă ce i se cuvenea s-a ridicat la o sută de dolari.

În săptămînile următoare a trecut și prin alte asemenea aventuri. Într-o zi a luat-o la goană pe cheiul Martinez ca să-și scape viața, urmărit de o ceată întărîtată de pescari care-l fugăreau fiindcă prinsese pe doi din tovarășii lor cu cioara vopsită și-i arestase; altă dată a dat peste doi indivizi prinzînd nereglementar nisetru cu priponul și i-a urmărit în jurul unei corăbii cerealiere; în altă zi n-a putut ajunge din urmă doi oameni care prindeau nisetru cu priponul, dar le-a ridicat el priponul cu mai mult de o mie de livre[1] de nisetru în cîrlige.

A lucrat în serviciul de patrulare aproape un an, întrînd în legături, bătîndu-se ori avînd aventuri cu sute de oameni: paznici curajoși și cinstiți, marinari, pătimași ai jocurilor de noroc, pescari, proprietari de baruri, hamali din porturi, navigatori, oameni care călcaseră prin fiecare port al lumii, care văzuseră toate peisajele, făptuiseră toate crimele, iubiseră toate soiurile de femei, avuseseră tot felul de aventuri. De fiecare dată cînd străbătea cu *Reindeer* golful, vedea trecătoarea Golden Gate care dădea în Pacific. Dincolo de trecătoare se aflau țările de basm ale Orientului, aventura cea mare și porturile exotice cu dramele lor, despre care povesteau lupii de mare și despre care citea în paginile cărților de la biblio-

[1] O livră are 454 grame. (n.t.)

teca din Oakland. Avea acum șaptesprezece ani, era mare, puternic și îndrăzneț, arăta ca un bărbat și se simțea bărbat. Dorea să vadă lumea și n-avea decît o cale ca să-și atingă ținta.

Îi fusese hărăzit să ajungă marinar de larg încă din clipa cînd, cu patru ani înainte, cumpărase un caiac găurit cu doi dolari și navigase pe estuar. De-a lungul cheiurilor din San Francisco ședeau ancorate multe corăbii gata de plecare și putea alege între diferitele cargoboturi, scunere sau vase de pasageri. A ales corabia cea mai romantică, unul din ultimele vase cu pînze, care se pregătea să plece din golful San Francisco spre Coreea, Japonia, Siberia, apoi să harponeze timp de nouăzeci de zile urși de mare ; nu citise și recitise oare de atîtea ori *Moby Dick* al lui Herman Melville ?

. . . . . .

Sophie Southerland era un scuner de șaptezeci de tone, construit pentru viteză. Suprafața pînzelor sale era uriașă și distanța de la punte pînă la scripetele din vîrful catargului principal mai mare de o sută de picioare [1]. Teuga [2], în cabina căreia își vîrîse bagajele, avea cușete pe amîndouă laturile, pînă în vîrful V-ului, iar pe pereți atîrnau pînze cerate, cizme marinărești și felinare.

Deși nu trecuse niciodată de strîmtoarea Golden Gate, s-a angajat ca marinar cu experiență, ca să primească un salariu mai bun. Ceilalți marinari fuseseră pe mare ani de-a rîndul și plătiseră cu ani de suferință îndeminarea pe care o dobîndiseră în treburile marinărești. Erau printre ei scandinavi osoși, care, băieți fiind, slujiseră pe marinarii vîrstnici, iar acum, ca marinari încercați, așteptau să fie slujiți de băieți. Se simțeau jigniți că tinerelul ăsta se angajase ca egalul lor. Dacă Jack nu va dovedi că-și cunoaște meseria, îl vor sili să tragă ponoasele șapte

[1] Un picior are 0,30 m. (n.t.)

[2] Teugă, suprastructura de la prova corăbiei, unde se afla cabina marinarilor. Cabina avea forma de V, adică forma provei. (n.t.)

luni la rînd şi să sufere aşa cum numai pe un scuner în rută se poate suferi, căci n-ai unde să fugi.

Fiindcă trăise destul în preajma marinarilor şi le cunoştea psihologia, a hotărît să-şi facă treaba atît de bine încît nimeni să nu fie nevoit să muncească în locul lui. Niciodată nu s-a văicărit cînd avea de tras la otgon, fiindcă ştia că tovarăşii lui de teugă numai atît aşteaptă ca să-i dovedească inferioritatea; din principiu era printre primii pe punte la sculare şi printre ultimii la culcare; nu lăsa nici o velă neîmpăturită şi nici un otgon neîncolăcit. Era totdeauna gata să se cațere pe catarg ca să strîngă rîndunica [1] şi nu i-a trebuit mult ca să înveţe numele şi felul în care se foloseau cele cîteva parîme pe care nu le cunoştea; de asemenea a învăţat repede cum să manevreze corabia în cerc, după compas [2].

În a treia zi de la plecare, *Sophie Southerland* a intrat în furtună. Jack era de cart la timonă [3]. Căpitanul se întreba dacă băiatul acela de şaptesprezece ani va putea să ţină corabia pe ruta ei, împotriva vîntului sălbatic şi a valurilor puternice. După ce l-a observat cîteva minute, căpitanul a dat din cap şi s-a dus jos, la masă. Jack se lupta cu furtuna şi vîntul îi vîra părul în ochi, dar îl entuziasma faptul că ţinea de o oră vasul pe drumul lui fără ca pe punte să se afle vreun alt suflet de om. Tot echipajul îşi încredinţase soarta în mîinile lui. Niciodată n-a fost mai mîndru şi niciodată nu s-a bucurat mai mult de roadele muncii sale.

Cînd furtuna s-a potolit şi *Sophie Southerland* şi-a reluat cursa, Jack a băgat de seamă că indignarea dispăruse de pe feţele camarazilor săi. O dată a fost nevoit să se bată, căci teuga era strîmtă şi aglomerată şi cu firea lui nu suferea ca cineva să-l calce pe coadă. Altfel, cea mai mare parte a călătoriei s-a scurs în liniște. După furtună au urmat cincizeci şi una de zile de navigaţie liniştită. Noaptea, cînd şedea întins pe spate la prova, cu capul pe braţul îndoit,

---

[1] Rîndunică, pînză din vîrful catargului. (n.t.)
[2] Compas, termen marinăresc pentru busolă. (n.t.)
[3] Timonă, termen marinăresc pentru cîrmă. (n.t.)

vedea stelele lucind atît de puternic şi de aproape încît păreau prinse cu aţă de o pînză. În zilele fierbinţi, el şi camarazii lui se dezbrăcau pe punte şi-şi turnau unii pe alţii găleţi de apă. S-a împrietenit cu Victor-cel-Mare şi cu Axel — şi grupul lor a rămas cunoscut în tot restul călătoriei sub numele de *Cei trei băieţi veseli*.

A petrecut ore plăcute ascultînd pe cei de la teugă povestind marinăreşte despre furtuni nemaiauzite şi despre capturi uriaşe. Cînd se plictisea, se ducea la pupă, în cabina vînătorilor de foci ; aceştia îşi ţineau puştile pe pereţi, isprăvile măreţe în gură şi miile de bătăi în pumni. Noaptea, cînd ieşea din cartul la timonă şi cînd ceilalţi din teugă sforăiau liniştiţi, se strecura uşor în cealaltă viaţă, aşa cum făcuse şi ca pirat de stridii ; proptea o carte de peretele oţelit al provei, o istorie a Orientului ori vreo povestire marinărească a lui Melville sau Jacobs, pe care le cumpărase din avansul primit la angajarea pe *Sophie Southerland*, sau *Madame Bovary* a lui Flaubert ori *Anna Karenina* a lui Tolstoi pe care i le împrumutase miss Coolbrith din biblioteca ei personală. Ţinea un fitil aprins într-o mînă şi cu cealaltă întorcea pagină după pagină, citind cît era noaptea de lungă.

Pînă la urmă *Sophie Southerland* a ajuns în raza piscurilor vulcanice ale insulei Bonin, s-a strecurat printre recife în golful înconjurat din toate părţile de uscat şi a aruncat ancora în mijlocul unui grup de vreo douăzeci de bărci malaieze. În golf pluteau băştinaşi în canoe şi japonezi în şampane [1]. De zece ani, dar mai ales de cînd citise *Călătoriile africane* la vîrsta de şapte ani, gîndurile lui Jack zburau spre cealaltă parte a lumii ; vedea acum cu ochii ceea ce citise prin cărţi. Ardea de nerăbdare să coboare pe uscat, să apuce pe drumeagul care dispărea într-un canion înverzit, urca o pantă aridă de lavă şi ajungea între palmieri, şi flori, şi căsuţe ciudate, indigene. Şi apoi, va pescui dintr-un şampan !

[1] Şampan, barcă mică japoneză, cu vele. (n.t.)

Cei trei băieți veseli au coborît pe țărm. Jack le era ortac și ei trebuiau să-i facă cinste, dar și ei erau ortacii lui și trebuia și el să le facă cinste. La bar au întîlnit fîrtați din flota de la San Francisco, prieteni din alte călătorii, tovarăși din vremea cînd făcea pirateríe de stridii. Fiecare întîlnire însemna alt rînd de băutură, căci ce altceva aveau ei pe lumea asta decît prietenia ?

Deși *Sophie Southerland* a rămas în golful insulei Bonin zece zile, Jack n-a pășit niciodată pe poteca dintre flori și căsuțe indigene. Și-a făcut sute de prieteni printre vînătorii de balene, a dat o mînă de ajutor la distrugerea unui sat băștinaș, a cîntat sub stele cîntece vesele marinărești, s-a lăsat jefuit, pe scurt a trăit ca un marinar încercat.

După ce și-a umplut rezervoarele de apă, *Sophie Southerland* a plecat spre nord. Jack, care se angajase vîslaș de barcă, și-a petrecut multe zile legînd vîslele și furcheții[1] în piele și cîlți ca să nu facă zgomot cînd va urmări focile. Apoi, într-o zi, gabierul[2] a anunțat că vedea coasta Japoniei și, nu după mult, au dat peste o turmă mare de foci. Le-au urmărit spre nord, pînă aproape de țărmul siberian, omorîndu-le pe capete, aruncînd carnea rechinilor și punînd pieile la saramură. Jack, după ce-l aducea pe vînător înapoi pe corabie, se apuca de lucru cu un cuțit de măcelar, jupuind focile, trudind în fiecare zi pe puntea acoperită de piei și cadavre, alunecînd pe grăsime și sînge. Era o muncă anevoioasă, dar Jack o lua ca pe o aventură. Îi plăcea.

În trei luni au băgat turma de foci la butoaie și *Sophie Southerland* s-a îndreptat spre sud, spre Yokohama, cu un munte de piei la sare și deci cu frumoase perspective de plată a zilelor de muncă. La Yokohama, Jack a băut umăr la umăr cu oamenii alături de care a înfruntat moartea și greutățile de

---

[1] Furchet, dispozitiv în formă de furcă cu ajutorul căruia se fixează vîsla în bordul bărcii. (n.t.)

[2] Gabier, marinar aflat în postul de observație din vîrful catargului, în gabie. (n.t.)

neînchipuit ale vînătoarei de foci, zîmbind în sinea lui cînd își amintea cum gîndeau ei acum cinci luni despre el : că e un țîngău care n-avea dreptul să-și zică marinar.

Întors la San Francisco, a plătit tovarășilor un rînd de băutură, le-a spus adio și a luat feribotul spre casă, spre Oakland.

Și-a găsit familia îndatorată, încercînd să trăiască din cei cîțiva dolari pe care-i cîștiga John London ca funcționar administrativ la Brooklyn. Din ce a cîștigat pe *Sophie Southerland* a plătit datoriile, și-a cumpărat o pălărie, o haină și o vestă, toate de ocazie, cîteva cămăși cu patruzeci de cenți și două maiouri. Ce i-a mai rămas i-a dat Florei. Nu-l mai atrăgeau marinarii din Oakland ; nu-l mai atrăgea nici hoinăreala. Cîteva zile s-a cufundat în cărțile bibliotecii, apoi a venit timpul să-și facă o situație.

A ales însă o perioadă neprielnică pentru angajări. Criza financiară din 1893 aruncase țara într-o adîncă depresiune economică ; opt mii de întreprinderi, multe din ele chiar bănci, dăduseră faliment. Orice activitate era întreruptă ; se îndeplineau numai muncile cele mai urgente și foarte mulți muncitori n-aveau de lucru. Cine avea o slujbă cît de măruntă trecea drept om fericit. La Oakland, cel mai îndemînatic bărbat nu putea cîștiga mai mult de zece cenți pe oră. Neregularitatea plăților dădea naștere grevelor și lock-outurilor [1], apoi șomajului.

Singura slujbă pe care a găsit-o a fost la o filatură de iută, cu zece cenți pe oră, un dolar pentru o zi de zece ore. Filatura adăpostea șiruri lungi de mașini ale căror bobine se mișcau cu viteză. Aerul era fierbinte, umed, suprasaturat de scame, iar zgomotul era atît de teribil, încît trebuia să strige din adîncul rărunchilor ca să fie auzit. La mașini lucrau copii de la opt ani în sus, unii schilozi, alții tuberculoși, toți subnutriți și bolnavi de rahitism, cîștigînd doi dolari pe săptămîna de șaizeci de ore.

[1] Lock-out, închiderea întreprinderii de către director în țările capitaliste. (n.t.)

În vremea aceea s-a trezit în el ceea ce îi plăcea să numească „potențe și înclinări tulburătoare", o expresie laborioasă cu care desemna interesul pentru fete. Băiatul de șaptesprezece ani care o avusese pe Mamie ca nevastă pe bordul lui *Razzle-Dazzle*, care mai cunoscuse și alte femei cît colindase pe tot țărmul golfului San Francisco, se simțea atît de rușinat și de neîndemînatic din pricina manierelor necioplite pe care le dobîndise în tovărășia oamenilor grosolani, încît aproape că leșina ori de cîte ori întîmplarea îl aducea în preajma vreunei fete drăguțe. Fusese atît de ocupat ca bărbat, încît n-avusese răgaz să afle cîte ceva despre fete.

Cum trăia într-un cartier mizerabil, nu prea avea prilejul să le întîlnească pe cele dulci și drăguțe, care-l interesau acum. S-a împrietenit cu Louis Chattuck, ucenic de fierar, un tip grozav de naiv, dar convins în același timp că era orășean blazat. Louis a devenit tutorele lui Jack. După lucru, băieții veneau acasă, mîncau, se spălau, își puneau o cămașă curată și se întîlneau într-o cofetărie, unde-și cumpărau țigări și bomboane. Nu cunoșteau familii cu fete și nici nu se puteau duce la baluri, fiindcă amîndoi își întrețineau familiile și nu le mai rămînea de cheltuit decît șaptezeci și cinci de cenți pe săptămînă. Nu puteau face altceva decît să se plimbe seara pe străzi. Louis încerca să-i arate cum să dea privirii o anumită expresie elocventă, cum să zîmbească și cum să salute cu îndrăzneală ; apoi cum să se arate șovăitor, cum să rîdă reținut, cum să strecoare o vorbă. Dar Jack era timid. Fetele rămîneau pentru el făpturi ciudate și minunate și n-avea destulă îndrăzneală cînd se apropia momentul crucial.

După un timp și-a făcut cîteva prietene ; cîteodată invita o fată la plimbare în parcul Blair ; douăzeci de cenți cu autobuzul, înghețată pentru amîndoi, treizeci de cenți... și rămînea lefter tot restul săptămînii. Îi plăceau mai ales irlandezele. În caietelul lui sînt trecute adresele lui Nellie, Dollie și Katie, fete muncitoare, cărora le plăceau glumele lui, felul lui viguros de a dansa și rîsul molipsitor. Dar mai mult

îi plăcea Lizzie Connellon, călcătoreasă într-o spălătorie din Oakland. Lizzie era drăguță și știa să-i dea replici spirituale. I-a dăruit inelul ei de aur, cu o camee, ca să-i arate că era „simpatiul" ei.

Pînă la urmă a venit și iubirea. Numele ei era Haydee. S-au întîlnit la o întrunire a Armatei Salvării[1]. Ea avea șaisprezece ani, purta bască largă și o fustă care-i ajungea pînă la vîrful pantofilor. Avea față ovală și delicată, ochi frumoși, castanii, ca și părul, și o gură cu buze dulci. Jack s-a îndrăgostit de ea la prima vedere.

Se întîlneau cîte o jumătate de oră, dar lui i-a fost destul ca să cunoască tot farmecul iubirii. Știa că nu trăiește cea mai mare dragoste din lume, dar afirma că o trăiește pe cea mai caldă. El, care fusese ales prinț al piraților de stridii, care se putea duce oriunde în lume ca bărbat printre bărbați, care putea să navigheze pe mări, să stea agățat noaptea, pe furtună, în gabie, să intre în cele mai rău famate bombe din porturi, să ia parte la orice încăierare ori să pună pe oricine cu botul pe labe, nu știa ce să spună ori cum să se poarte cu nodulețul acela de fată, tot atît de necunoscătoare în ale vieții pe cît se credea el de expert. Nu s-au întîlnit mai mult de douăsprezece ori, scurt, nevinovat și fermecător. Nu s-au dus niciodată undeva, nici măcar la vreun ceai dansant, dar el a crezut totdeauna că e iubit. Știa că o iubește. Un an sau poate ceva mai mult a visat numai la ea și i-a păstrat toată viața o amintire frumoasă.

Într-o seară, Flora, care-și aducea bine aminte că tatăl lui Jack fusese scriitor, a venit la el cu un exemplar din ziarul *Call*, care apărea la San Francisco, și l-a îndemnat să scrie o nuvelă pentru concursul organizat de ziar. O clipă, Jack a șovăit. Apoi și-a adus aminte de un taifun pe coasta Japoniei pe care-l înfruntase cu *Sophie Southerland*, s-a așezat la masa din bucătărie și a început să scrie. Scria repede, limpede, cu ușurință. În noaptea următoare a

[1] Asociație filantropică și religioasă. (n.t.)

terminat povestirea, a stilizat-o cum s-a priceput și a trimis-o la redacția ziarului *Call*. A luat premiul întîi, douăzeci și cinci de dolari. Premiile al doilea și al trielea au fost atribuite unor laureați ai universităților din California și Stanford.

Povestirea *Un taifun pe coasta Japoniei* [1] are prospețime și vigoare în evocări chiar azi, după trecerea atîtor ani. Imaginile sînt vioaie, elementul de suspensie nu lipsește niciodată, povestirea se desfășoară cu un autentic ritm al mării ; mai mult, frazele acestui băiat de șaptesprezece ani, care nu terminase decît școala primară, aveau o muzicalitate neașteptată. *Call* scria : „Cel mai izbitor lucru este puterea mare de pătrundere și vigoarea mijloacelor de exprimare ale acestui tînăr artist". Cuvinte profetice.

Cînd a apărut articolul, John London a trăit clipa cea mai fericită a vieții lui de la plecarea din orășelul Moscova, statul Iowa ; Flora rîdea pe înfundate de tainica ei glumă ; iar Jack s-a așezat din nou la masa din bucătărie ca să scrie încă o poveste marinărească. Directorul ziarului *Call* nu administra însă o revistă literară și i-a trimis manuscrisul înapoi. În caiețel, Jack menționează o cheltuială de treizeci de cenți pentru mărci și plicuri, lucru care ne face să credem că a scris în continuare și a trimis manuscrise și altor reviste.

Dacă Jack ar fi urmat să țină bilanțul veniturilor și cheltuielilor, cum făcuse la vîrsta de paisprezece ani, cînd lucra la fabrica de conserve, familia lui ar fi dus-o ceva mai bine. Așa cum era, el aducea totuși bani Florei. Thomas E. Hill din Oakland, care ședea cu chirie în casa surorii sale, ca și familia London, povestește că Flora n-a plătit chiria două luni la rînd și sora lui s-a văzut nevoită să ceară familiei să se mute.

Cei de la filatura de iută făgăduiseră să-i ridice salariul la un dolar și un sfert pe zi, dar după ce a muncit acolo mai multe luni ei au uitat să se țină de cuvînt. Atunci Jack a părăsit serviciul. Observînd

[1] Typhoon off the Coast of Japan. (n.t.)

că munca manuală, pentru care primea zece cenți pe oră, avea să-l țină mereu la fund, s-a hotărît să învețe o meserie. Noua descoperire numită electricitate părea să aibă un viitor frumos. S-a gîndit să se facă electrician și s-a dus la uzina societății de tramvaie din Oakland. I-a spus directorului că nu se ferea de muncă, oricît de grea ar fi, și că dorea să înceapă de jos. Directorul l-a pus să care cărbuni cu lopata în subsol, pentru treizeci de dolari pe lună. Era liber numai o zi pe lună.

Sarcina lui era să-i aprovizioneze cu cărbuni pe fochiștii care alimentau cuptoarele, atît pe cel de zi cît și pe cel de noapte, așa încît nu avea răgaz nici în timpul orei de prînz. Rareori pleca acasă înainte de nouă seara, după o zi de muncă de treisprezece ore. Astfel salariul lui era mai mic de opt cenți pe oră și ciștiga mai puțin decît la paisprezece ani, cînd lucra în fabrica de conserve. Șiroind de sudoare, căci cuptoarele degajau o căldură intensă, umplea cu cărbuni roaba de fier, o ducea la vagonet, încărca vagonetul, apoi îl împingea pînă la sala cuptoarelor și-l descărca pe platformele din fața acestora. Dacă termina de adus cărbuni pentru fochistul de zi, îl puneau să înalțe din ce în ce mai sus mormanul de cărbuni pentru fochistul de noapte și să sprijine bine grămada cu scînduri.

Ajunsese iar să tragă în jug ca un animal de povară. Cînd venea acasă, în puterea nopții, se simțea atît de obosit că nici nu mai mînca; se spăla și se trîntea în pat, de altceva nu-i mai ardea. Nu mai avea timp și nici energie pentru citit, nici pentru fete drăguțe, nici pentru distracțiile care dădeau gust vieții, căci nu era liber nici măcar duminica. Slăbise mult, fiindcă muncea tot timpul la temperatură înaltă și într-o pîclă deasă de praf de cărbune. Se întreba din nou de ce suferea atît din pricina muncii, căci avusese sarcini mai grele și muncise printre oameni mai hîrșiți și mai viguroși decît el. Unui fochist i s-a făcut milă de el și i-a spus că pînă atunci lucraseră acolo doi muncitori, unul pentru schimbul de zi, altul pentru schimbul de noapte. Fiecare primea patruzeci

de dolari pe lună. Cînd Jack se înfățișase la uzină ca un tînăr doritor să învețe, directorul i-a aruncat în stradă pe cei doi și l-a pus pe el să facă amîndouă muncile. Cînd l-a întrebat pe fochist de ce nu l-a înștiințat mai devreme, acesta i-a răspuns că directorul îl amenințase cu concedierea dacă vorbește.

Cîteva zile mai tîrziu același fochist i-a arătat un articol de ziar în care scria cum unul din cei doi muncitori, al cărui loc îl ocupase Jack fără să vrea, și care hrănea o nevastă și trei copii, s-a sinucis fiindcă nu găsea de lucru. Jack a aruncat cît colo lopata.

Truda nesfîrșită l-a făcut să simtă un dezgust puternic față de munca manuală. Își închipuia că omul trebuie să fie ori sclav, ori vagabond ; nu vedea nici o cale de mijloc. Era tînăr, voinic, îndrăgostit de viață. Dorul de aventură îl chema cu putere sălbatică. Nu era mai bine să colinde prin lume decît să-și rupă șalele trăgînd la căruța altora ?

. . . . . .

În timpul cînd își făcea astfel de gînduri, în aprilie 1894, șomajul în Statele Unite luase proporții uluitoare. În Massillon, Ohio, orașul de naștere al Florei, un om numit Coxey a strîns o armată de șomeri și se pregătea să plece la Washington ca să ceară Congresului [1] să tipărească bilete noi de bancă în valoare de cinci milioane de dolari pentru a da oamenilor de lucru la construcția de drumuri publice. *Armata binelui public* a lui Coxey a găsit în ziare atît de mult spațiu, încît detașamente asemănătoare au luat naștere în multe orașe americane. În Oakland un om cu numele de Kelly i-a organizat pe șomeri în formații militare și s-a înțeles cu feroviarii să asigure oamenilor transportul gratuit în vagoane de cai.

Cînd a auzit de *armata generalului* Kelly, lui Jack i-a venit ideea să intre în rîndurile ei și să plece la Washington. O aventură mai frumoasă nici că se putea. Faptul că-i părăsea pe Flora și pe John Lon-

[1] Numele parlamentului în S.U.A. (n.t.)

don, care aveau mare nevoie de salariul lui, nu-l împiedicase nici cînd a părăsit fabrica de conserve pentru viața dubioasă de pirat de stridii. Nici Flora Wellman, nici profesorul Chaney, n-au fost vreodată adepți ai disciplinei ori ai sacrificiului, nici prea scrupuloși cînd era vorba de împlinirea obligațiilor morale.

Armata lui Kelly trebuia să plece din Oakland în ziua de vineri, 6 aprilie. Cînd Jack și prietenul său, Frank Davis, s-au dus în după-amiaza aceea la gara de mărfuri, au aflat că *armata* plecase de dimineață.

„Haide, Frank, a strigat Jack atunci, știu eu cum să mă descurc ; vom pleca în răsărit cu mărfarele și vom ajunge din urmă armata lui Kelly."

După o oră au găsit un tren gata de plecare. Au deschis ușa laterală a unui vagon gol și s-au suit în el. Au tras ușa în spatele lor. Locomotiva a șuierat. Jack ședea întins în întuneric și zîmbea.

Nu exagerase cînd îi spusese lui Frank Davis că se va descurca, fiindcă nu era prima oară cînd călătorea pe calea ferată. Cu trei ani în urmă, cînd avea cincisprezece ani, avusese un răstimp de liniște în activitatea lui de pirat de stridii ; își trăsese vasul la capătul cheiului Benicia și se întinsese pe punte ; soarele cald și briza îi mîngîiau fața, iar valurile fluxului îl legănau. A scuipat peste bord ca să verifice viteza curentului, a văzut că fluxul îl putea ajuta aproape tot drumul, pînă la Sacramento, a tras ancora și a ridicat pînzele.

La Sacramento a înotat în rîu și a intrat într-un grup de băieți care făceau plajă pe malul nisipos. Aceștia aveau alt fel de a vorbi decît băieții cu care se înhăitase pînă atunci. Erau *copiii căilor ferate*. Poveștile lor l-au făcut pe Jack să nu mai dea două parale pe pirateria de stridii. Cu fiecare cuvînt al lor i se deschidea o lume nouă, o lume a treptelor și a acoperișurilor de vagoane, a tenderelor, a vagoanelor de bagaje și de marfă, a biletelor false de călătorie, a frînelor, a pușcăriașilor, a locomotivelor, a siluitorilor, a voiajorilor comerciali, a prostituatelor și a actorilor de mîna a treia. Cu fiecare cuvînt al

lor chemarea căilor ferate punea din ce în ce mai mult stăpînire pe mintea lui. A intrat în rîndurile bandei.

A fost supranumit Sailor Kid[1]. Şeful bandei, Bob, l-a luat sub aripa lui ocrotitoare şi l-a schimbat din tălpaş ageamiu în *copil al căilor ferate*. L-au învăţat cum „să ciugulească mărunţei de pe bulevarde", adică cum să cerşească pe străzile principale. I-au arătat cum se buzunăreşte un beţiv, cum să se dea pe lîngă voiajorii comerciali şi cum se fură o pălărie Stetson de cinci dolari de pe capul unui chinez înstărit din valea Sacramento. Arestat într-o încăierare pe stradă, a stat trei zile la închisoare.

Jack trebuia să înveţe legea bandei, deoarece nici un băiat nu putea ajunge *copil al căilor ferate* pînă nu călătorea o dată pe treptele vagonului peste Sierra Nevada[2]. Într-o noapte, Jack şi French Kid, care intrase de curînd în bandă, aşteptau în întuneric lîngă linia pe care avea să treacă trenul Central Pacific Overland. Cînd a trecut trenul, French Kid a alunecat, a căzut sub roţi şi a rămas acolo cu amîndouă picioarele tăiate.

Bob îl prevenise pe Jack să „facă acoperişul", adică să călătorească pe acoperişul vagonului pînă cînd trenul trecea de Roseville, unde comisarul de poliţie era cunoscut ca „om ostil", apoi să coboare pe treptele din spatele vagonului poştal. Dar Jack a rămas pe acoperiş toată noaptea, pînă cînd a străbătut întreaga regiune muntoasă. A stat în ninsoare şi a trecut prin tunele pînă a ajuns la Truckee, de cealaltă parte a munţilor, căci i-a fost frică să coboare pe treptele trenului, un expres care gonea cu mare viteză. Niciodată n-a mărturisit celorlalţi membri ai bandei ce purtare ruşinoasă a avut, căci banda l-a ovaţionat la înapoierea în Sacramento, l-a supranumit Frisco Kid[3] şi l-a consacrat definitiv în demnitatea de *copil al căilor ferate*.

---

[1] Sailor Kid — copilul marinar. (n.t.)
[2] Sierra Nevada, lanţ muntos în apusul Statelor Unite. (n.t.)
[3] Frisco Kid — copilul din San Francisco. (n.t.)

După cîteva săptămîni s-a plictisit de Sacramento și s-a întors cu un mărfar la Oakland. Acum, după trei ani, s-a făcut din nou „tovarăș al vîntului care colindă lumea".

Jack și Frank Davis au coborît din vagonul lor de marfă la Sacramento și au aflat că *armata* plecase la Ogden în aceeași după-amiază, la ora patru. Au luat trenul Overland Limited și au călătorit cu el pînă la Truckee, unde au fost „aruncați în șanț", adică dați jos. În noaptea aceea au încercat să ia alt tren spre Overland; Frank a izbutit, dar Jack a rămas pe jos. A prins totuși un mărfar și, deși era ger, a dormit atît de adînc, încît abia cînd s-a deșteptat, la Reno, a văzut că se află pe o linie moartă. Și-a petrecut ziua la Reno, unde, pe la colțurile străzilor, se formau detașamente de șomeri care se pregăteau să plece în Est; de-a lungul liniei a întîlnit sute de șomeri porniți pe urmele primului detașament al *armatei industriale*.

Dorind să-l ajungă pe Frank, a părăsit Reno fără să mai aștepte alcătuirea formației de șomeri, a călătorit toată noaptea și toată ziua într-un vagon de marfă și a dormit la Wadsworth într-o cabină de locomotivă din depou, pînă la patru dimineața, cînd l-au trezit cei ce veniseră să curețe locomotiva. A prins un mărfar matinal și a călătorit agățat de tender. O scînteie de la locomotivă a poposit în buzunarul paltonului său și a luat foc. Trenul gonea cu patruzeci de mile pe oră așa că-i venea greu să stingă focul. I-au ars și paltonul, și haina, și a trebuit să le arunce.

În noaptea aceea l-a ajuns pe Frank la Winnemuka. Au hotărît să aștepte detașamentul din Reno și să se alăture lui, dar au văzut un mărfar și ispita a fost prea mare: l-au luat și au pornit spre Est. Două zile mai tîrziu, Jack și Frank s-au despărțit din nou. Jack notează cu scrisul lui copilăresc: „Calea ferată nu mai avea farmec pentru Frank. Romantismul și aventura pieriseră și n-a mai rămas

decît realitatea aspră a greutăților ce le aveam de îndurat. Deși a luat hotărîrea să se întoarcă în Vest, sînt convins că încercarea asta nu i-a făcut decît bine, l-a maturizat, l-a făcut să-i înțeleagă mai limpede pe cei săraci și fără îndoială că va fi mai binevoitor cu hoinarii pe care-i va întîlni de aci înainte, cînd se va afla în împrejurări mai fericite. El pleacă spre Vest ; la noapte, eu plec spre Est. De aici pînă la Carlin voi sparge cărbuni pentru locomotivă".

Pentru Jack, viața de hoinar avea farmec tocmai prin lipsa monotoniei. Cînd ești la drum, viața apare în forme fantastice, mereu schimbătoare, imposibilul capătă grai și neașteptatul țîșnește de prin tufișuri la toate cotiturile. Fiecare zi este o zi aparte, o înfățișare de imagini caracteristice, în mișcare rapidă. Noaptea călătorea cu trenurile de marfă sau cu expresurile, la orele de masă cerea de pomană pe la ușile de serviciu ori cerșea pe străzile principale. Prin trenuri întîlnea sute de vagabonzi cu care călătorea, împărțea banii și tutunul, gătea, juca la noroc, spunea snoave și îndeplinea cerința principală a existenței sale, aceea de a călători cu cele mai rapide trenuri.

„Aruncat în șanț" în plin deșert al Nevadei, a trebuit să umble toată noaptea pînă să ajungă la o gară. Era în primele luni ale anului și frigul nu se muiase pe dealuri, zăpada nu se topise în munți și bătea un vînt păcătos ; ca vagabond hîrșit se mîndrea că nu purta lenjerie de corp. Deseori a cerut de pomană pe la ușile de serviciu fără să capete nici un dumicat ; de multe ori a rămas în puterea nopții prin orașe străine, fără nici un penny în buzunar, și n-a avut altceva de făcut decît să caute vreun maidan și să tremure acolo toată noaptea. Și-a petrecut cîteva nopți pe locomotive în spatele cabinei mecanicului, încercînd să aținească în pufăitul mașinii, în scîrțîitul roților și în ploaia de scîntei aprinse. O dată, mort de foame, a primit de pomană ceva înfășurat în ziar ; și-a căutat în fugă un colțișor unde să înfulece, a desfăcut ziarul și a găsit... prăjituri ude pe care participanții la chermeza de

cu seară le refuzaseră. S-a trîntit la pămînt şi a izbucnit în plîns.

În timpul cînd umbla după cerşit a dobîndit talentul de a povesti cu duh, căci de meşteşugul improvizaţiei depindea succesul cerşitului. În clipa în care se deschidea uşa de serviciu el trebuia să-şi înhaţe victima şi să-i spună o poveste potrivită cu personalitatea şi temperamentul ei. La Reno i-a deschis uşa o mamă bună la inimă, de vîrstă mijlocie. Pe dată, Jack a devenit un băieţaş nevinovat, nefericit. Abia putea vorbi... niciodată în viaţa lui nu ceruse de pomană... numai foamea cumplită ce-l chinuia îl silea să facă o faptă atît de înjositoare şi ruşinoasă ca cerşitul. Femeia era de treabă şi a căutat să-l scoată din încurcătură amintindu-i că era flămînd şi îndemnîndu-l să intre în bucătărie şi să ia loc. Asta era una din plăcerile vagabondajului.

Mai tîrziu, la Harrisburg, Pennsylvania, a bătut la uşa de serviciu tocmai în clipa cînd două bătrîne domnişoare erau pe punctul de a-şi lua gustarea de dimineaţă. L-au invitat în sufragerie şi au împărţit cu el pîinea lor prăjită, unsă cu unt, şi ouăle. Cele două domnişoare bătrîne nu priviseră niciodată chipul luminos al aventurii; lucraseră toată viaţa lor în acelaşi schimb, cum ar spune prinţul vagabonzilor. Jack era lihnit, călătorise toată noaptea pe trepte; în timp ce servitoarea îi aducea din ce în ce mai multe ouă şi din ce în ce mai multă cafea şi pîine prăjită, el le povestea întîmplări sălbatice, aducînd în existenţa lor molcomă şi îngustă suflul larg al lumii, înspăimîntîndu-le cu izul viguros al năduşelii, bătăilor şi primejdiei. Niciodată n-a uitat Jack gustarea aceea de dimineaţă şi s-ar putea foarte bine ca nici bătrînele domnişoare să nu fi uitat vreodată poveştile lui înfiorătoare.

Dacă hoinăritul devenea prea anevoios, dacă uşile burghezilor rămîneau închise, dacă la palatul de pe deal era gonit şi batjocorit şi dacă nu mai putea să-şi stăpînească foamea, se ducea în cartierul sărac al oraşului, la colibele cu ferestre sparte şi

peticite, la femeile ofilite, spetite de muncă. Acolo găsea totdeauna ceva de mîncare, căci săracii dau întotdeauna chiar din ceea ce le trebuie, fiindcă știu ce înseamnă nevoia. Cu experiența dobîndită astfel, Jack spunea mai tîrziu că un os aruncat cîinelui nu înseamnă milostenie; milostenia este osul împărțit cu un cîine cînd ești tot atît de înfometat ca animalul.

Mult îi plăceau lui Jack și competițiile periculoase, dar atițătoare cu personalul trenului, căci prin ele își dovedea că e cel mai mare vagabond al căilor ferate, prințul hoinarilor. Venea în întîmpinarea Overlandului, în puterea nopții, înainte ca trenul să fi ieșit din gară și cînd vedea prima treaptă a tenderului sărea pe ea. Dar conductorul îl vedea și oprea trenul [1]. El sărea jos și alerga înainte în întuneric. De data asta, cînd îl ajungea trenul, pe treapta tenderului se afla un frînar, dar, cum nu se putea intra în vagoane pe acolo, frînarul trebuia să sară jos înainte ca trenul să prindă viteză și să se urce într-un vagon de la urmă. Jack aștepta în întuneric și sărea din nou frumușel pe treaptă; frumușel, ca să nu alunece și să fie omorît. Se credea în siguranță, dar alt frînar care avusese treabă la locomotivă apărea în spatele lui. Oprea trenul. Jack sărea. Alerga înainte. De data asta, cînd se apropia trenul, frînarul stătea pe prima treaptă, așa că Jack sărea pe treapta altui vagon. Frînarul venea după el, Jack trecea pe partea cealaltă și se așeza din nou pe treaptă. Frînarul îl urmărea, dar trenul căpăta viteză și frînarul nu putea să-l mai prindă. Jack se credea în siguranță... pînă cînd fochistul arunca un șuvoi de apă pe el... trenul se oprea... Jack alerga înainte în întuneric...

Era tare mîndru că el, un vagabond amărît, a oprit de patru ori Overlandul, cu toți pasagerii lui, cu vagoanele lui de dormit, cu poșta oficială, cu cei două mii de cai putere ai locomotivei. Jocul con-

---

[1] Cititorul știe că acțiunea se petrece la sfîrșitul secolului trecut, cînd trenurile mergeau mai încet decît azi, cînd aveau alt personal și altă construcție. (n.t.)

tinua în noapte. Ca să scape de frînar, care îl urmărea mereu, se suia pe acoperiș, se vîra printre două vagoane și se băga sub ele, așezîndu-se între osii. Toți erau pe urmele lui — mecanicul, conductorul, fochistul și cei doi frînari — dar, pentru băietanul de optsprezece ani care se mîndrea că e cel mai iscusit vagabond, jocul avea cu atît mai mult haz cu cît se gîndea la prețul uriaș pe care trebuia să-l plătească dacă pierdea.

Trecea prin primejdii de neînchipuit, sărea din trenuri care mergeau în plină viteză; o dată a zburat atît de tare prin aer, că a doborît la pămînt un ofițer care aștepta la colțul străzii să treacă trenul. Călătorea între osii, pe linii prost întreținute, pe linii unde se știa că frînarii legau de platforma din față a vagonului sub care călătorea vagabondul o sîrmă cu un cui la capăt, lăsînd cuiul să se izbească de șine și să-l lovească pe vagabond pînă îl năucea. Nu-i era frică de nimic; cu cît era riscul mai mare, cu atît hazul era mai strașnic. Nu era el vikingul care traversase golful de la San Francisco într-un caiac nepuntat, pe o vreme înspăimîntătoare?

Altă dată, în timpul unui vifor în plin munte, a fost dat afară din vagonul de marfă și a trebuit să dăruiască frînarului, care căuta să-l scuture de bani, inelul de la Lizzie Connellon. Cînd nopțile erau prea geroase ca să mai pornească la drum, se ducea în depou și dormea în cabina vreunei locomotive. De mai multe ori s-a dus la uzina electrică și a dormit pe boilere, în căldura aceea de iad. După-amiaza căuta biblioteca orașului și citea acolo; noaptea încerca să se strecoare în vagonul de bagaje al vreunui expres. Scria cu plăcere:

„Eram hotărît să rămîn în tren toată noaptea; urmărit de personalul trenului, mă cățăram pe trepte, pe tenderul locomotivei, pe grătarul ei, pe angrenajul dintre locomotive cînd trenul avea două, pe acoperișul și pe platformele de la mijlocul garniturii". Nopțile erau atît de friguroase și zilele atît de fierbinți că fața începea să i se cojească și el însuși scrie că arăta ca și cum ar fi fost pîrlit de foc.

Își nota toate aceste amănunte și o mie altele în caiețel. Cele șaptezeci și trei de pagini ale jurnalului intim pe care l-a ținut în vremea cînd era *copil al căilor ferate* îl zugrăvesc ca pe un băiat bine crescut cu toată lipsa lui de educație și în ciuda fărădelegilor pe care le făptuia cu tovarășii lui. Caiețelul este plin de schițe psihologice ale oamenilor întîlniți pe drum, cu dialogurile auzite fără vrere, cu extrase din istorisirile celor ce-i povesteau cum ajunseseră vagabonzi, cu cuvinte argotice ale vagabonzilor și feroviarilor, cu descrieri de orașe, de întîmplări și aventuri. Deși jurnalul a fost scris cu creionul în vagoane de marfă, în depouri, pe maidane și prin cabarete, conținutul este literar și liric, iar stilul este încîntător și nepretențios, ca al unui scriitor înnăscut.

În cea mai mare parte a lui, jurnalul conține notări făcute cu voie bună și mare putere de expresie; sînt descrierile unui tînăr sănătos și îndrăgostit de toate întîmplările neașteptate și fascinante ale vieții; dar nu putea să rămînă mult timp pe acest înalt plan emoțional, nici să susțină veșnic același DA exuberant. Nervii îl lăsau repede, cădea în melancolie; în caiețel apare o inserare despre dreptul de a se sinucide, care ne poartă înapoi cu patru ani și ne amintește de noaptea cînd a căzut de pe cheiul Benicia, proclamînd că înecul este moartea potrivită pentru un erou. În viața lui s-a făcut mereu simțită chemarea puternică a morții.

Călătorind pe treptele trenului spre Est, a ajuns pe culmile Munților Stîncoși și dîrdîia în lege cînd un frînar prietenos l-a înștiințat că într-un vagon din urmă se afla detașamentul din Reno al *armatei* lui Kelly. Intrînd în vagon, a găsit acolo optzeci și patru de inși întinși pe paie, ținîndu-și unul altuia de cald. Cum nu mai era loc liber unde să calce, a pășit peste oameni care, cum îl simțeau, îl loveau cu picioarele, aruncîndu-l de la un cap la altul al vagonului, pînă cînd a găsit un braț de paie ne-

ocupat. Așa a făcut cunoștință cu *armata industrială*.

De fapt era o bandă veselă; unii erau chiar șomeri care credeau într-adevăr că vor primi de lucru de la Congres; alții erau vagabonzi în deplasare, iar alții erau băieți ca și el, în căutare de aventuri. În vreme ce trenul înainta prin vifor, ei au pus la cale un joc ca în *O mie și una de nopți*; fiecare din cei optzeci și cinci de oameni trebuia să spună o poveste interesantă. Pedeapsa pentru cel care nu povestea era un picior în spate. Jack a scris apoi că niciodată n-a mai luat parte la un festival asemănător de istorisiri minunate.

Detașamentul din Reno a călătorit douăzeci și patru de ore prin vifor, fără să iasă din vagon și fără să pună nimic în gură. Cînd au ajuns în cîmpia Nebraska au făcut o colectă și au telegrafiat autorităților din Grand Island, unde trebuiau să ajungă pe la prînz, că optzeci și cinci de oameni zdraveni și lihniți ar dori să înbuce cîte ceva. Cînd trenul de marfă a oprit la Grand Island, atît poliția cît și un comitet special instituit pentru primirea lor i-au condus la hoteluri și restaurante, le-au dat de mîncare și apoi i-au îndrumat înapoi la tren, al cărui mecanic primise ordin să-i aștepte.

Cînd au ajuns în Omaha, pe la ora unu noaptea, au fost întîmpinați de un pluton special de polițiști, care i-a păzit pînă au traversat rîul la Council Bluffs. Li s-a ordonat să pornească pe jos, pe o ploaie torențială, spre parcul Chautauqua, la cinci mile depărtare, unde *generalul* Kelly își instalase tabăra. Jack și noul său tovarăș, Swede, un mecanic înalt de șase picioare, cu părul alb, s-au strecurat printre rîndurile polițiștilor și au plecat să-și caute adăpost. Au găsit o casă construită pe piloni, în care se afla un cabaret și unde Jack a petrecut cea mai nenorocită noapte din viața lui. Clădirea, cocoțată în aer ca să se legene, avea o mulțime de găuri prin care sufla vîntul. Ud pînă la piele, Jack

s-a adăpostit sub bar, unde a rămas tremurînd pînă dimineața. La cinci dimineața, dîrdîind și clănțănind, a luat un tren de marfă înapoi spre Omaha, unde a cerut de mîncare. A vizitat orașul, apoi a plecat spre tabăra lui Kelly, dar a fost oprit la un pod unde se plătea o taxă de trecere. Un simpatizant i-a dat un sfert de dolar cu care a călătorit pînă la parcul Chautauqua. Ajungînd acolo, s-a prezentat *generalului* Kelly și a fost primit în ultimele șiruri ale *ariergărzii*.

Șefii de gară dintre Omaha și Chicago erau dușmănoși și au refuzat să aprobe *armatei* transportul gratuit pe trenurile de marfă, de frică să nu stabilească un precedent. Au umplut trenurile cu detectivi înarmați, care cum întîlneau vreun om al lui Kelly îl luau la goană. Două zile și două nopți au zăcut Jack și *armata* lîngă șine, în lapoviță, în grindină și-n ploaie. Apoi două fete din Council Bluffs au pus un băiat să fure locomotiva tatălui său și un comitet de simpatizanți din Omaha le-au trimis niște vagoane de marfă. Cînd trenul astfel format a ajuns la tabăra lui Kelly, s-a văzut că era prea mic ca să ia toată *armata* — și a fost trimis înapoi cu regrete.

Hărțuit și neajutat, *generalul* Kelly a hotărît să plece pe jos cu *armata* la Washington, unde trebuia să-l întîlnească pe *generalul* Coxey. Plecînd la drum cu douăsprezece căruțe pline de alimente și de echipament, dăruite de cetățenii din Omaha și Council Bluffs, *armata* avea o înfățișare impunătoare; în frunte, printre steaguri și placarde, călărea *generalul* Kelly pe un bidiviu negru, dăruit de un entuziast din Council Bluffs. După două zile, pantofii lui Jack s-au făcut praf, iar el a trebuit să meargă mai departe în ciorapi. Ducîndu-se la șeful aprovizionării, i s-a răspuns că n-aveau pantofi pentru el. În ziua următoare picioarele i s-au umplut în așa hal de bășici că abia mai putea călca. Atunci a pornit la drum în picioarele goale. Acest

gest de protest i-a adus la repezeală pantofi de la aprovizionare.

Cetățenii statului Iowa erau prietenoși și primitori ; cînd *armata* ajungea într-un oraș, toată populația se alinia pe străzile principale cu steaguri și placarde. După ce *oștenii* își găseau un loc de tabără, mulțimea se ducea acolo ; se cînta în cor, se rosteau discursuri politice, se asista la meciul de baseball dintre echipa orașului și echipa *armatei*. Jack subliniază în caietul său că femeile își amestecau vocile lor calde cu cele ale bărbaților, răgușite de atîta frig. Notează de asemenea cu mîndrie că toți aveau o părere bună despre *armată* și că mulți rămîneau surprinși văzînd ce purtări cavalerești și ce înfățișare cinstită aveau băieții.

Neconformist ca totdeauna, neputînd să îndure disciplina și dorind să cunoască totul despre regiunea prin care trecea, Jack se strecura în fiecare noapte printre pichetele de santinele ale *armatei* și vizita noul oraș. Se umpluse iar de bășici și a luat hotărîrea să plece cu trenul de marfă, dar șerifii le-au dat căruțe care să-i ducă afară din oraș pe cei neputincioși la mers. Înainte de a ajunge la Des Moines, cei care conduceau căruțele au fugit, dar Jack a strigat că mai bine intră la închisoare decît să meargă pe jos cu picioarele lui bolnave. S-a dus la gară și, „rugîndu-mă de bunătatea oamenilor, am căpătat un bilet".

Cînd *armata* a ajuns la Des Moines, oamenilor li se umflaseră picioarele și nu mai puteau face un pas. Năpădit de două mii de drumeți, orașul Des Moines a cazat *armata* într-o seră părăsită și i-a servit șase mii de mese zilnic ; oficialitățile încercau să convingă pe șeful gării să autorizeze transportul oamenilor pînă la stația următoare. Șeful gării a refuzat. Jack a rămas pe loc, a jucat baseball, a dormit și a mîncat. Prin oraș a început apoi să circule o listă de subscripție ; cu banii primiți *armata* și-a construit plute și a pornit la vale pe rîul Des Moines.

Jack-Marinarul și alți nouă oameni din aceeași companie, pe care el îi numea „grăbiții", au cules de pe undeva o barcă și au plecat în jos pe rîu de capul lor. Erau totdeauna cu o jumătate de zi ori chiar cu o zi înaintea *armatei*. Cînd se apropiau de vreun orășel, înălțau steagul american, se intitulau „barca de avangardă" și cereau să li se arate ce provizii se strînsese pentru *armată*. Cînd fermierii aduceau merindele, Jack-Marinarul și tovarășii luau caimacul: tutun, lapte, unt, zahăr și conserve. Nu erau însă oameni fără inimă, așa că lăsau *armatei* sacii cu fasole, făină și carne de vită, dar grupul lui, după cum a remarcat chiar Jack, o ducea strașnic. Nu le plăcea să fiarbă cafeaua în apă; o fierbeau direct în lapte. Jack recunoștea că *armata* nu ședea pe roze, dar în vremea aceea ei, cei zece, se intitulau individualiști și întreprinzători; avînd inițiativa, credeau cu înfocare că haleala bună se cuvenea celor ce puneau întîi mîna pe ea. *Generalul* Kelly s-a simțit jignit. A trimis un caiac să aducă înapoi „barca de avangardă", dar fără rezultat; atunci a trimis doi oameni călări să prevină pe locuitorii din regiune. Acum Jack și cei care îl însoțeau erau primiți cu răceală; s-au văzut nevoiți să se întoarcă și să intre în rîndurile *armatei* regulate. La Quincy, Illinois, despre care Jack auzise că era cel mai bogat oraș de mărimea lui din Statele Unite, a umblat o zi întreagă după pomană și s-a înapoiat cu atîta lenjerie, ciorapi, cămăși, pantofi și pălării că și-a îmbrăcat jumătate din companie. A povestit sute de basme — și toate au fost bune — oamenilor din Quincy. Cînd a ajuns mai tîrziu să scrie pentru reviste, i-a părut rău de belșugul de fantezie pe care l-a risipit în ziua aceea.

Apoi a venit și sfîrșitul huzurului pentru *armată*. Timp de treizeci și șase de ore n-au primit nimic de la fermieri. Soarele începea să dogorească, primăvara venise, mireasma din aer te îmbolnăvea... iar *armata industrială* începea să dezerteze pe plutoane și companii. Jack a notat în caietelul său: „mîine

dimineață o șterg, m-am săturat să tot rabd de foame". Toți cei nouă cu care fusese în barcă au dezertat împreună cu el. *Generalul* Kelly a rămas însă pe poziție și pînă la urmă a ajuns la Washington cu cîțiva oameni. Cînd a ajuns acolo l-a găsit pe *generalul* Coxey la închisoare. Coxey, un progresist al vremii lui, care ceruse cu cîteva legislaturi înainte legi federale privind înființarea de șantiere pentru șomeri, fusese arestat de poliția Capitoliului fiindcă a călcat pe iarbă!

Cu trenul Cannonball, Jack a plecat la Jacksonville, apoi cu personalul Kansas City la Mason; după aceea s-a furișat într-un vagon de vite și a ajuns noaptea la Chicago. La poștă a găsit o scrisoare de acasă. În plic erau patru bilete de cîte un dolar trimise de Eliza. A dibuit un magazin de vechituri, și-a cumpărat pantofi, o pălărie, o pereche de pantaloni, cămașă și pardesiu. În seara aceea s-a dus la teatru, a vizitat monumentele orașului și a dormit într-un pat de cincisprezece cenți, primul în care s-a culcat de la plecarea lui din Oakland. În ziua următoare a plecat cu barca peste lac la St. Joseph, Michigan, unde locuia sora Florei, Mary Everhard, cu soțul ei și cu copiii. Cîteva săptămîni a stat Jack în casa confortabilă a familiei Everhard, a umplut multe pagini cu notițe, a recîștigat mesele pierdute, s-a lăsat răsfățat de mătușa Mary, a mai făcut și ceva treabă la fermă și le-a povestit Everharzilor întîmplări senzaționale din drumurile lui pe calea ferată.

Pe la mijlocul verii a plecat cu trenul la New York. Și-a făcut obiceiul să cerșească de-ale gurii dimineața și să-și petreacă după-amiezile în parculețul de lîngă primărie, unde mai scăpa de zăpușeală. Cu cîțiva cenți își cumpăra cărți recente, cu defecte de legătorie, se întindea pe iarba răcoroasă și sorbea cîte un pahar de lapte rece ca gheața, care îl costa un cent.

Într-o după-amiază s-a alăturat unui grup care se uita cum niște băieți jucau un joc de noroc.

Deodată unul dintre băieți a strigat „șase" și ceata s-a risipit. Jack a pornit spre parc cu cartea în mînă, cînd a văzut apropiindu-se un polițist. Nu i-a dat atenție, dar polițistul l-a lovit în cap cu vina de bou și l-a doborît la pămînt. Năucit și frînt de durere, s-a căznit să se ridice în picioare și să fugă, altfel ar fi căpătat treizeci de zile închisoare pentru împotrivire în fața poliției.

După două zile a plecat cu un tren de marfă la cascada Niagara și nu s-a oprit pînă n-a ajuns lîngă căderea de apă. Fermecat de spectacol, a privit toată după-amiaza și n-a mîncat nimic. În noaptea aceea l-a apucat ora unsprezece contemplînd apa întunecată în lumina lunii. Apoi s-a îndreptat spre o așezare apropiată, a sărit un gard și a dormit într-o grădină. La cinci dimineața s-a deșteptat și s-a întors la cascadă. Cum mergea pe străzile adormite, a văzut trei oameni venind spre el. Bărbații de pe lături erau vagabonzi, iar cel din mijloc curcan civil. Acesta l-a întrebat la ce hotel trăsese. Necunoscînd vreun nume de hotel, a fost arestat pentru vagabondaj și dus la închisoarea orașului Niagara Falls. În aceeași dimineață au fost aduși în boxă șaisprezece deținuți. Judecătorul, care lucra în același timp și ca grefier, le-a făcut apelul și i-a condamnat la repezeală la treizeci de zile muncă grea.

Jack a fost legat de aceleași cătușe cu un negru înalt; un lanț de oțel trecea printre verigile cătușelor și prindea la un loc opt perechi de oameni; într-o astfel de formație a fost dus pe străzile orașului Niagara Falls pînă la gară. În tren și-a împărțit tutunul cu omul din spatele lui, care trecuse prin multe închisori și se pricepea la astfel de treburi. Au rămas prieteni. Au fost duși la penitenciarul din Erie, unde pe Jack l-au ras în cap și l-au băgat după gratii. A doua zi dis-de-dimineață a plecat în formație la docuri unde avea să descarce un șlep.

După două zile de muncă grea pe pîine și apă — carne li se dădea numai o dată pe săptămînă și

atunci numai după ce fusese fiartă iască — prietenul din tren a sărit în ajutorul lui Jack. Omul își găsise printre gardieni vechi tovarăși de închisoare și fusese numit supraveghetor. La rîndul lui i-a înlesnit lui Jack să devină și el supraveghetor. Avea acum datoria să le servească deținuților pîine și apă și să facă ordine printre ei. Jack schimba pîinea care-i prisosea pe cărți, pe tutun sau pe bretele și pe ace de siguranță. În locul acestora primea carne de la deținuții pe termen lung.

Avea astfel o poziție ca de gardian, ușile închisorii nu mai aveau taine pentru el și a aflat tot ceea ce se petrecea acolo. A văzut deținuți bolnavi, înnebuniți, biciuiți și bătuți pînă la sînge; delicvenți neputincioși, chinuiți îngrozitor în camerele de tortură. S-a împrietenit și cu alți gardieni, paznici și deținuți pe termen scurt sau lung; a ajuns să cunoască sute de oameni, să asculte povestea fiecăruia, să le înțeleagă dialectele, să le priceapă felul de a gîndi, să pătrundă în taina vieții fiecăruia. Ca să-și păstreze postul, a rămas tot timpul în strînsă legătură cu tovarășul său. Multe ceasuri la rînd au petrecut stînd împreună prietenește și punînd la cale ce hoții vor face cînd vor fi liberi.

După ce s-au scurs treizeci de zile, celor doi li s-a dat drumul. Au cerșit pe străzile din Buffalo și au intrat într-un cabaret să bea bere. Berea spumoasă era încă în fața lui, pe masă, cînd Jack și-a cerut scuze de la prieten, s-a dus în fundul cabaretului, a sărit un gard și a ținut-o tot într-o fugă pînă la gară. După cîteva minute se afla într-un mărfar care pleca în Vest.

I-au trebuit cîteva luni pînă să străbată cele trei mii de mile pe calea ferată canadiană. A scăpat de cîteva ori de închisoare numai fiindcă se pricepea de minune să născocească povești și să-i convingă pe polițiști că era orice altceva, numai vagabond nu. Deseori a răbdat de foame fiindcă nu știa franțuzește și fiindcă țăranii canadieni se fereau de vagabonzi. Nopți în șir a înghețat în vagoane de

vite și dimineața abia putea să se scoale și să cerșească de mîncare. I-a plăcut însă călătoria, mai ales cînd a străbătut o mie de mile în același vagon de cărbuni, cerșind de-ale gurii prin orașele în care oprea trenul, întorcîndu-se la patul lui de cărbuni ca să mănînce și să se uite cum i se perindau prin fața ochilor priveliști canadiene. Pînă la urmă a ajuns la Vancouver, s-a angajat pe *Umatilla* ca marinar și a lucrat pe vas pînă a ajuns înapoi la San Francisco.

3

Cine răscolește trecutul lui Jack London n-ar putea spune dacă gîndea într-adevăr socialist, ori nutrea numai sentimente socialiste înainte de a petrece cîțiva ani printre cei pe care sociologii îi numesc pauperi. Fusese ceea ce avea el să numească mai tîrziu un individualist neînduplecat, un individualist care, alături de alți nouă tovarăși aflați într-o barcă de avangardă, își însușea mîncarea camarazilor din *armata* lui Kelly fiindcă „inițiativa era a noastră și credeam cu înfocare că haleala bună se cuvenea celor ce puneau întîi mîna pe ea", un individualist care, ca supraveghetor la penitenciar, nu împărțea pîinea de prisos deținuților, ci îi punea s-o cumpere cu tutun, cărți și carne, de care și așa duceau lipsă. Avea o sănătate de fier, mușchi tari și un stomac care putea mistui și sticlă; se bucura că era tînăr și că putea face față oricărei munci, oricărei tăvăleli. Se vedea luînd mereu viața în piept cu furie, cucerind prin superioritate și forță. Se simțea mîndru că era unul din nobilii naturii, bine înarmați pentru lupta cu viața.

Dar cînd și-a dat seama cum ajung oamenii pauperi, și-a schimbat părerile. Înainte de a hoinări pe căile ferate își închipuia că vagabonzii erau vagabonzi fiindcă așa voiau ei, fiindcă doreau să colinde lumea și să ducă o viață de aventură, fără obligații, sau fiindcă erau leneși, zănatici, proști sau bețivi. Înțelegea că o bună parte din oamenii ăștia ar fi alcătuit material de brac în orice fel de orîn-

duire economică, dar și-a dat repede seama că cea mai mare parte din ei alcătuiseră odinioară material tot așa de bun ca el însuși, că fuseseră oameni de nădejde : marinari și muncitori buni, dar schilodiți de trudă, greutăți sau accidente și apoi aruncați pe drumuri ca niște lucruri de nimic, ajunși vagabonzi fără așternut, fără cămașă pe ei, neavînd ce mînca. În vremea cînd se războia cu frînarii și se ascundea pe după ușile vagoanelor, ori tremura prin mărfare și prin parcurile orașelor, ascultase povestea vieții fiecăruia. Toți arătau că au început prin a munci, ca și Jack, dar că au sfîrșit în groapa vieții sociale.

Erau oameni pe care mașinile îi mutilaseră, apoi directorii întreprinderilor îi lăsaseră în voia soartei ; oameni care se îmbolnăviseră din cauza celor cincisprezece ore de muncă pe zi în aer viciat și fuseseră apoi dați afară fiindcă nu mai puteau să muncească ; oameni care îmbătrîniseră în slujbă și fuseseră înlocuiți de alții mai tineri și mai puternici. Erau oameni a căror hărnicie fusese nimicită, care fuseseră înlocuiți de mașini sau de femei și copii cu salarii mai mici, ori concediați în timpul crizelor și niciodată reangajați. Erau oameni care nu avuseseră destulă îndemînare la mînuirea noului echipament tehnic ; muncitori sezonieri pe care însăși natura muncii lor îi silea să nu facă nimic un trimestru, ba chiar un semestru în fiecare an ; erau muncitori mediocri sau descurajați ; erau rebuturile unei industrii necontrolate și supuse mereu concurenței, care au preferat să plece în lume decît să zacă în mahalaua lor. Erau oameni care făcuseră grevă împotriva zilei lungi de lucru și a salariului mic, care fuseseră trecuți pe lista neagră a întreprinderii și apoi înlocuiți cu spărgătorii de greve.

Jack își dădea seama că după cinci, zece sau douăzeci de ani va fi și el înlocuit de altul mai tînăr și mai voinic, că va ajunge fie să zacă în mahalaua orașului, fie să intre în rîndurile dezmoșteniților care băteau drumurile și colindau pe căile

ferate. A învățat două lucruri: întîi, că trebuia să se cultive singur ca să lucreze cu mintea, nu cu brațele, fiindcă brațele puteau fi înlocuite ușor; al doilea, că era undeva o greșeală în sistemul acesta economic care-i răpea omului cei mai frumoși ani de muncă, apoi îl arunca la gunoi ca să putrezească acolo și să moară de foame. Pentru individ și familia lui era o tragedie, pentru societate o pierdere.

În vremea cînd s-a întors la Oakland simțea că gîndurile și atitudinea lui față de viață se schimbaseră; credea acum în altceva. Nu prea știa nici el în ce. Mintea profesorului Chaney îl îndruma spre cărți, spre cercetare. De la muncitorii și vagabonzii căilor ferate, printre care se aflau și oameni cu școală, aflase o mulțime de lucruri despre sindicate, socialism și solidaritate muncitorească; toate alcătuiau o bază de la care putea începe cercetarea.

A aflat repede că socialismul modern nu exista decît de vreo șaptezeci de ani, că era numai cu cîțiva ani mai bătrîn decît mama lui; se simțea amuzat de norocul că trăia atît de aproape de începutul mișcării, că era aproape un membru fondator. Cu trecerea timpului mai descoperea și alte amănunte. În faza următoare a înțeles că nu oamenii, ci condițiile economice dau naștere revoluțiilor. În Franța, oamenii se revoltaseră împotriva monarhiei corupte și împovărătoare ca să fie încălecați acum de o burghezie la fel de împovărătoare. Apariția mașinismului aducea după sine zile lungi de lucru, salarii mici și șomaj periodic; condițiile de viață ale oamenilor muncii erau mai rele decît fuseseră pe vremea cînd Ludovic al XIV-lea ori Ludovic al XV-lea se dezmățau după bunul lor plac. Era nevoie de altă revoluție, și nevoia asta a dat naștere socialismului utopic, care s-a transformat în socialism cînd s-a observat că cei puțini erau îndestulați cu bogății, pe cîtă vreme cei mulți, care munceau neîncetat, trăiau în sărăcie.

A deschis lucrările lui Babeuf, Saint-Simon, Fourier și Proudhon, unde a găsit primele atacuri împotriva proprietății private, primele încercări de

diferențiere între clasele economice; sublinierea că la baza proprietății private trebuie să fie munca; cererea de a se interzice venitul cîștigat fără muncă și moștenirea de bunuri imobile; și concepția revoluționară că reforma socială este una din funcțiile guvernării de stat. A cumpărat de la librărie un top de hîrtie mare de cinci cenți și a transcris în scrisul lui neregulat ideile acestor pionieri care întrevedeau o societate industrială în sînul căreia nimeni nu trăia din munca altora, unde fiecare trebuia să muncească și unde se garanta fiecăruia dreptul la muncă. Și-a notat că deși acești învățați au deschis drumul spre revoluție, ei n-au fost în stare să pună la punct mecanismul cu ajutorul căruia să se ajungă la înființarea statului socialist; învățații aceștia își închipuiau că stăpînii vor acorda muncitorilor socialismul fiindcă ei, stăpînii, erau buni la inimă.

Un filozof pribeag, întîlnit în vagoanele de marfă, i-a vorbit despre o broșură intitulată *Manifestul Partidului Comunist*. Jack și-a procurat un exemplar din *Manifestul Partidului Comunist* și, citindu-l cu aviditate, avea senzația că simțămintele și gîndurile lui căpătau deodată grai, un grai deosebit de expresiv. A capitulat definitiv în fața raționamentelor lui Karl Marx, căci aci a găsit nu numai sistemul după care omul putea să înfăptuiască statul socialist, dar și principiul că, în condițiile imperativelor istorice, omul avea să fie silit de forțele economice să-l realizeze.

În caietelul său, Jack menționează: „Toată istoria omenirii este istoria luptelor dintre exploatați și exploatatori; istoria acestor lupte de clasă arată evoluția economică a civilizației tot așa cum studiile lui Darwin ne arată evoluția omului; o dată cu apariția industrializării și a capitalului concentrat în mîinile cîtorva potentați, s-a atins un stadiu în care exploatații nu se pot elibera din jugul clasei conducătoare decît eliberînd societatea întreagă de orice exploatare viitoare, de asuprire, de deosebiri de clasă și de lupte de clasă".

Cercetînd mai departe *Manifestul Partidului Comunist*, Jack a aflat că socialismul ştiinţific cere desfiinţarea proprietăţii private asupra pămîntului; desfiinţarea dreptului de moştenire; trecerea în patrimoniul statului a fabricilor şi mijloacelor de producţie, de comunicaţie şi de transport; înfiinţarea proprietăţii colective asupra tuturor avuţiilor cu excepţia bunurilor de consum. A subliniat în *Manifest* cu creionul lui gros chemarea adresată muncitorilor din toată lumea: „Socialiştii nu înţeleg să-şi ascundă concepţiile şi intenţiile, socotind aceasta un lucru demn de dispreţuit. Ei declară făţiş că ţelurile lor pot fi atinse numai prin doborîrea violentă a întregii alcătuiri sociale de pînă acum. Să tremure clasele stăpînitoare în faţa revoluţiei socialiste! Proletarii n-au nimic de pierdut, decît lanţurile. Ei au o lume de cîştigat. Proletari din toate ţările, uniţi-vă!"

După puţin, Jack a proclamat că socialismul este cel mai de seamă lucru din lume.

Jack era hotărît să-şi asigure existenţa pe calea muncii intelectuale şi de aceea şi-a ales munca pe care avea s-o facă de acum înainte. În timpul anului de pribegie şi-a notat impresiile într-un caiet şi s-a convins că viaţa lui nu va avea un înţeles, că nu va putea fi fericit decît dacă va pune pe hîrtie întîmplările cunoscute. Cum a luat această hotărîre, la o vîrstă atît de fragedă, nu e greu de înţeles; miile de horoscopuri pe care le scrisese profesorul Chaney erau de fapt poveşti, creaţii ale imaginaţiei. Pasiunea lui Jack de a depăna poveşti ca să aibă din ce trăi era deci moştenită.

A stabilit apoi un punct de pornire în ultima rundă a educaţiei sale: Universitatea californiană din Berkeley, care se afla doar la cîteva staţii de autobuz de casa lui. Totuşi el n-a frecventat niciodată o facultate, căci îi lipseau studiile medii.

Avea nouăsprezece ani cînd a intrat în clasa întîi la gimnaziul din Oakland; îşi pusese o cămaşă de lînă, peste care îmbrăcase o haină albastră, şifonată şi ponosită; la guler n-avea cravată. Era pu-

ternic și noduros, cu fața arsă de soare, cu părul auriu în dezordine, ca și cum și-ar fi trecut mereu degetele prin el. Mesteca tutun, obicei deprins în vagoanele de marfă și pe care îl păstrase în Oakland fiindcă-i potolea durerile de dinți. Avea multe carii. Cînd Eliza i-a spus că-l ajută să-și repare dantura dacă se lasă de tutun, a consimțit pe loc. Îi plăcea să-și vadă dinții cei noi strălucind și a investit bani în prima periuță de dinți pe care a avut-o vreodată.

Se ținea încovoiat, așa cum se deprinsese din vremea cînd cerea de pomană. În bancă ședea prăvălit pe spate, cu picioarele întinse, cu mîinile în buzunare și privea în gol. Își întorcea capul cînd într-o parte, cînd în alta; la scurte intervale, o umbră îi pogora pe față, dar se reculegea și zîmbea din nou. Cînd se auzea strigat și i se cerea să spună lecția, se ridica în picioare cu greutate studiată, dar nu se înălța pe deplin, ci rămînea cocîrjat, proptindu-se cu amîndouă mîinile de pupitru, ca și cum ar fi avut nevoie de sprijin. Vorbea întotdeauna cu voce înceată, stinsă, aproape înăbușită, și dădea răspunsuri cît putea de scurte. Cînd isprăvea, se prăbușea frînt, de parcă-l lăsaseră toate puterile.

Colegii de școală aveau paisprezece-cincisprezece ani; mulți din ei veneau din case bune și nu călătoriseră niciodată dincolo de San Francisco. Jack era încredințat că e înconjurat de copii. I se părea că deși educația era poarta prin care se pătrunde într-o viață mai bună, lecțiile de franceză, de istoria romanilor și de algebră erau copilărești. Nu încerca să ascundă colegilor lui de clasă că se plictisea, că socotea munca înjositoare, că pe el îl interesa lumea oamenilor maturi în care ei nu fuseseră încă introduși.

Ar fi vrut să fie deopotrivă cu cei din clasa lui, dar nu reușea. Ar fi vrut să-i asculte și să ia parte la conversația lor, dar dacă deschidea vorba cu vreun băiat ori cu vreo fată, discuția îl irita și pleca pe neașteptate. Apărea iar contradicția fundamentală a firii lui, observată mai întîi de Ina Coolbrith:

o supremă încredere în sine alături de timiditatea sugrumătoare şi de complexul inferiorităţii. Colegii aveau impresia că e supărat fiindcă ori de cîte ori dorea să-l apropie de vreuna din activităţile lor, el era mereu morocănos. Rîvneau să-l înţeleagă. Una din eleve, Georgia Loring Bamford, povesteşte că din timp în timp faţa lui se lumina şi arăta atunci ca un copil frumos, alteori avea înfăţişarea unui vagabond din port şi părea mîndru de înfăţişarea lui. Ţinea şapca în buzunarul hainei, şi cînd orele de şcoală se terminau, o scotea, şi-o trîntea pe cap şi o zbughea afară, legănîndu-şi braţele ca marinarii.

Ar fi avut totuşi prea puţin timp pentru viaţa în societate chiar dacă elevii de la gimnaziul din Oakland l-ar fi primit în rîndurile lor. John London îşi găsise un serviciu ca paznic special de depozit pe timpul grevei feroviarilor, dar Jack tot trebuia să-l ajute. Simbetele şi duminicile căuta de lucru, cosea pajişti, bătea covoare, făcea comisioane. Din venitul ei modest, Eliza îi cumpăra mîncare şi cărţi, ba chiar şi o bicicletă cu care să se ducă la şcoală. Era mereu în pană de bani. Cînd portarul gimnaziului din Oakland a avut nevoie de un ajutor, Eliza l-a recomandat pe fratele ei. După ce treceau orele de clasă, Jack rămînea să măture duşumelele şi să cureţe spălătorul. Mulţi ani mai tîrziu scria cu mîndrie fiicei sale că spălase cu mîna lui fiecare fereastră a şcolii în care învăţa ea acum.

Un grup de fete, văzîndu-l că intră într-un cabaret de pe Broadway însoţit de doi vagabonzi pe care-i cunoscuse prin vagoanele de marfă, a răspîndit zvonul că se întovărăşea cu golani şi că-i plăcea să se bată. Cum se angajase în acelaşi timp şi ca portar al şcolii, prăpastia dintre el şi colegi s-a adîncit mai mult.

Apoi a descoperit revista literară a elevilor, *The Aegis* [1]. Cînd i-au acceptat articolul *Insulele Bonin*, a admis că, la urma urmelor, şcoala e totuşi bună

[1] Aegis, egida, scutul zeiţei Pallas Atena acoperit cu pielea caprei din Amalteea, simbolul protecţiei şi al apărării inexpugnabile. (n.t.)

la ceva. Articolul, apărut în numerele din ianuarie și februarie 1895, e scris cu vervă, cu prospețime și vitalitate; lectura lui satisface chiar și în zilele noastre. Descrierea flotei de baleniere și a insulelor este vie, personajele au căldură și autenticitate și, mai presus de orice, proza are muzicalitate. Tipărindu-și articolul, Jack a învățat despre scris mai mult decît din toate observațiile creionate pe manuscrisele sale de profesorul de engleză, care detesta stilul lui nepretențios, spontaneitatea exprimării, belșugul de amănunte și naturalețea. În martie, *The Aegis* a publicat *Sakaicho Hona Asi* și *Hakadaki*, apoi două povestiri inspirate din aventurile lui pe calea ferată intitulate *Frisco Kid* și *Și Frisco Kid a venit înapoi*[1], amîndouă cu un conținut bogat în exprimări dialectale și în analize psihologice privitoare la *copiii căilor ferate*.

Cînd greva feroviarilor a luat sfîrșit, John London și-a pierdut slujba și întreținerea familiei a căzut din nou în sarcina lui Jack. Trebuia să găsească și mai mult de lucru, să muncească și mai din greu. Cum nu-și mai îngăduia să cheltuiască bani pentru trebuințele lui personale, apărea din ce în ce mai zdrențăros printre colegii lui de clasă. Era totdeauna trudit, neliniștit, flămînd. Fiindcă în scrierile sale povestea întîmplări trăite, colegii au aflat că fusese marinar și vagabond. Fetele nu mai voiau să aibă de-a face cu el. Faptul că scria nu le îndemna să-i accepte excentricitățile, și îl înfățișa mai mult ca o creatură aparte. Îi plăcea să-și pună poveștile pe hîrtie în ceasurile pe care le smulgea nopții, îi plăcea să ia cărți multe de la bibliotecă, pe toate cele șase legitimații ale familiei, dar puține lucruri îi aduceau mulțumire: prietenia, dragostea, un locșor însorit... și n-avea nimic din toate astea. Apoi a intrat la Societatea de discuții Henry Clay.

[1] And Frisko Kid Came Back. (n.t.)

Societatea de discuții Henry Clay era singurul loc de întîlnire al intelectualilor din Oakland. Era alcătuită din profesori tineri, medici, avocați, muzicieni, studenți, socialiști, toți oameni pe care-i interesa lumea din jurul lor. Mai mult decît oricare altă grupare din Oakland, ei judecau omul nu după haină, ci după calitatea minții. Jack a tăcut la prima și la a doua întrunire, apoi a intrat în discuții. Membrii clubului prețuiau felul limpede și logic al argumentelor sale, gustau vigurosul lui umor irlandez, istorisirile lui vioaie despre mare și despre drumul de fier, îl apreciau ca pe un tovarăș vesel și distractiv. Îi mișca pasiunea lui arzătoare pentru socialism și mănunchiul de cunoștințe pe care-l dobîndise atît de repede în acest domeniu. Dar mai important decît orice pentru Jack era că oamenii aceia îl simpatizau și că-l acceptau ca pe un egal, ca pe un prieten. Primirea lor caldă l-a făcut să-și uite descumpănirea, posomorîrea, timiditatea. Își găsise un loc printre contemporani.

Dintre toți membrii clubului, Jack se apropiase mai mult de Edward Applegarth, un băiat zvelt, cu păr și ochi castanii, care aparținea unei familii de englezi culți, stabilită în Oakland. Applegarth avea spirit ascuțit și un fel tăios de a gîndi. Cei doi tineri erau de aceeași vîrstă ; se stimulau reciproc, se străduiau să gîndească bine și repede. Au început să-și petreacă orele libere împreună, plimbîndu-se îndelung și discutînd prietenește. Pentru Applegarth, Jack nu era băiatul necioplit și rău îmbrăcat din cartierul sărăcăcios al orașului, era un prieten inteligent, poznaș, călătorit, din întîmplare sărac în momentul acela, dar în ascensiune.

Applegarth l-a adus pe Jack acasă și l-a prezentat surorii sale Mabel. Cum a trecut pragul casei, Jack s-a și îndrăgostit de Mabel cu toată spontaneitatea firii lui viguroase.

Mabel Applegarth era o ființă siderală, cu ochi albaștri, mari, meditativi, cu o bogăție de păr gălbior. Jack o asemuia unei flori palide și aurii pe o tulpină delicată. Avea vocea frumoasă și rîs ca su-

netul de clopoței ; muzică mai înălțătoare nu cunoscuse urechea lui. Mabel era cu trei ani mai mare decît el, o fată cinstită, fără pretenții, lipsită de cochetărie. Ca studentă a Universității din California urma cursurile speciale de limbă engleză. Jack se minuna de numărul cunoștințelor stivuite atît de frumos în căpșorul acela drăgălaș. Purtările ei erau fără defect ; avea o educație desăvîrșită ; arta și cultura îi erau prieteni nedespărțiți. Jack o iubea ca pe o zeiță, o adora fără s-o atingă. Spre bucuria lui, ea l-a acceptat ca egal și prieten ; nu știa că fata se simțea atrasă de vigoarea și bărbăția lui aspră în aceeași măsură în care el se simțea atras de gingășia ei.

Jack a ajuns un musafir obișnuit în casa familiei Applegarth, care era plină de cărți și picturi. Îi împrumutau cărțile, îi împărtășeau cunoștințele lor și-l purtau prin domenii în care el încă nu pătrunsese ; Jack le urmărea cu grijă purtările, felul de a vorbi și, nu după mult, vocabularul lui a început să se curețe de vorbele necioplite, mersul de legănatul marinăresc și purtările de grosolănie. Era invitat și în casele altor membri ai Societății Henry Clay, unde întîlnea persoane cultivate cu care vorbea peste cești le de ceai despre poezie, artă și nuanțe gramaticale. Cu cît se scutura de necuviințe, cu atît fața lui frumoasă căpăta lumină de zîmbet. S-a dăruit noilor lui prieteni din toată inima, cu toată dragostea. Cînd colegii de clasă de la gimnaziul din Oakland îi auzeau pe părinți spunînd cu entuziasm că Jack London era un tînăr încîntător și remarcabil, cu un viitor strălucit, se întrebau privindu-l cum de greșiseră bătrînii făcînd astfel de aprecieri.

Membrii partidului socialist din Oakland, constituit de curînd, unul dintre primele înființate pe coasta Pacificului, l-au invitat pe Jack la sediu. Aici a întîlnit oameni ca Austin Lewis, din partidul socialist-laburist britanic, socialiști germani care fuseseră exilați din patrie o dată cu interzicerea activității lor, oameni maturi și hîrșiți care ca gresia îi ascuțeau tînărului sculele minții. Partidul socia-

list din Oakland era un grup mai mult cultural decît economic ; se întruneau seara şi făceau muzică, beau bere şi studiau ori discutau economie politică. Erau intelectuali, teoreticieni care nu-şi complicau existenţa cu lupta de clasă, căci pe atunci muncitorii încă nu intraseră în partid. Deşi era încîntat de companie şi de discuţii, Jack nu credea că socialismul aparţine intelectualilor, ci sindicatelor şi muncitorilor, destinaţi de istorie să ducă lupta de clasă, să dezlănţuie revoluţia şi să pună bazele statului proletar ; învăţase din Karl Marx că, în dezvoltarea civilizaţiei, ăsta era primul pas.

A început să ia parte la întrunirile muncitorilor, să ţină discursuri despre socialism la sindicatele muncitoreşti, să asculte cuvîntările din parcul primăriei. Într-o după-amiază, simţindu-se emoţionat, s-a suit pe o bancă şi a spus în faţa unei mari mulţimi de oameni că orînduirea capitalistă e un sistem de hoţie organizată, care-i strînge pe muncitori de gît şi le stoarce ultimul dolar înainte de a-i arunca pe drumuri. Nu vorbea nici de zece minute cînd a auzit un tropot de copite pe Broadway şi a văzut o dubă a poliţiei. L-au escortat prin mijlocul mulţimii pînă la dubă, au închis uşile de oţel în urma lui şi l-au dus pe străzile Oaklandului pînă la închisoare, unde l-au încarcerat. Cînd Jack a protestat, arătînd că trăieşte în America, unde cuvîntul este liber, şi că socialismul nu e o crimă, gardianul de serviciu i-a răspuns : „Poate că nu, dar discursul fără permis da".

Ziarele din Oakland au publicat incidentul sub titluri care ocupau toată lăţimea paginii, numindu-l pe Jack *junele socialist*, nume care mulţi ani n-avea să-l mai părăsească.

Cine i-a insuflat lui Jack idei socialiste ? Crescuse în sărăcie, cunoscuse foamea şi lipsurile, învăţase pe pielea lui ce soartă avea muncitorul. Dar sute de mii de americani din vremea lui, care crescuseră în lipsuri şi răbdaseră de foame, credeau în sistemul capitalist şi se străduiau să-şi asigure o porţie de bogăţie. Aşa cum altădată a înţeles că o

parte din vagabonzii căilor ferate erau material de brac în oricare orînduire, şi-a dat seama acum că numai o parte din greutăţile întîmpinate în copilărie erau o urmare a structurii asociale a capitalismului american, că cele mai multe zile de flămînzire le datora combinaţiilor nechibzuite ale mamei lui, care l-au împiedicat pe John London să-şi cîştige existenţa.

Nu încape îndoială că profesorul Chaney avea idei socialiste înainte de naşterea lui Jack. Îl preocupa mult, deşi numai intelectualiceşte, destinul clasei muncitoare şi credea în năzuinţa oamenilor de a munci bine şi laolaltă. Ani de-a rîndul a ţinut conferinţe şi a scris articole despre cauza şi remediul sărăciei. Simpatia pentru cauza clasei muncitoare e o chestiune de temperament pentru cei care nu sînt ei înşişi muncitori, o chestiune legată de omenie, o sensibilitate faţă de nevoile altora, o liberalitate personală şi o dovadă a unei imaginaţii destul de aprinse pentru ca cel ce o posedă să înţeleagă suferinţa oamenilor ai căror neveste şi copii mor de foame. Profesorul Chaney avea toate atributele acestea ; ele l-au făcut socialist pe fiul său.

Chaney era irlandez, la fel şi Jack. Amîndoi aveau trăsături de caracter specifice spiritului irlandez : mila pentru suferinţele altora, mărinimia, dragostea de luptă — dar de o luptă ca aceea dintre capital şi muncă — şi curajul de a intra în competiţie cu pumnul ridicat.

Ar fi devenit Jack socialist dacă Flora nu s-ar fi amestecat în treburile lui John London şi familia ar fi prosperat ? Răspunsul ar putea fi afirmativ, deşi Jack ar fi ajuns mai degrabă un socialist intelectual sau utopic decît un socialist al clasei muncitoare şi s-ar fi mulţumit să privească socialismul evoluînd lent de-a lungul secolelor, cu ajutorul votului, în loc ca adepţii lui să se ridice şi să ceară răspicat : „Muncitori, uniţi-vă ! Aruncaţi-vă lanţurile ! Ştergeţi cu forţa de pe faţa pămîntului clasa prădalnică a conducătorilor !"

Pentru Jack, socialismul era un sistem de logică umană, istorică și economică, pe care nu-l puteai nega după cum nu poți nega tabla înmulțirii. Deși avea cunoștințe limitate, stăpînea modalitatea științifică de a raționa, perseverența de a urma o linie de gîndire dată și curajul să accepte concluziile, oricare ar fi ele, chiar dacă vor viola ideile sale preconcepute.

Pe de altă parte se afla într-un război pe viață și pe moarte cu lumea, din cauza nașterii sale nelegitime.

Și totuși nu se putea lua la bătaie cu mama lui din pricina asta, nici să îndrepte răul ce i se făcuse, nici să dea totul pe față ; trebuia să se ferece în adîncurile întunecate ale ființei sale. Singurul război din lumea externă ale cărui proporții epice se asemănau cu măreția conflictului său intern era acela prin care clasele aservite ale societății, din care făcea și el parte, vor răsturna puterea claselor dominante.

Membrii camerei de comerț și o parte din societatea care se încropise pe atunci în Oakland se simțeau jigniți de faptul că el predicase distrugerea ordinei existente și că o făcuse chiar în parcul primăriei ! Au ținut să-l vîre la închisoare. Cînd cazul a ajuns în fața instanței, au propus să-i socotească tinerețea ca circumstanță ușurătoare și să fie pus în libertate cu avertismentul că dacă recidivează va fi condamnat. După moartea lui Jack, maiorul Davies din Oakland a dat numele scriitorului unui stejar din parcul primăriei, crescut nu departe de locul unde acesta fusese arestat pentru primul și înflăcăratul lui discurs.

Poziția pe care începuse s-o aibă a fost zdruncinată de arestare și de o publicitate nefavorabilă. Partidul socialist a rămas alături de el, ca și Edward și Mabel Applegarth, ca și cîțiva membri ai Societății Henry Clay ; totuși Jack se plîngea în timpul acela că oamenii cumsecade, care pînă atunci îl simpatizaseră, nu mai voiau să-și lase surorile cu el în public. Cîteva uși care i se deschiseseră prin

club i se închideau acum. Pentru ceilalți oaklandezi rămînea o ființă cu un caracter prea nestăpînit. Se răspîndise știrea că este proscris ; fusese văzut beat pe chei alături de oameni îndoielnici, în zilele cînd făcea piraterie ; fusese vagabond ; provenea dintr-o familie căzută în mizerie, declasată, care trăia în cartierul cel mai sărăcăcios al orașului. Locuitorii Oaklandului credeau că socialiștilor nu numai că le lipsea o doagă, dar că erau și certați cu morala. Socialistul era privit ca un fenomen rar și se trimiteau după el reporteri care să-i solicite un interviu. Cînd Jack intra cu îndrăzneală în vreo clădire municipală de utilitate publică, lumea îl arăta cu degetul ca pe unul cu cămașă roșie care umblă cu dinamita, ca pe un anarhist. Cînd i se publica vreun interviu, textul conținea și analiza patologică a specimenului ciudat și anormal care dădea răspunsurile. Jack se înfiora gîndindu-se cum l-ar fi calificat ziarele dacă și-ar fi mărturisit credința în proprietatea socialistă asupra tuturor mijloacelor de producție.

Deși Mabel Applegarth a fost neplăcut impresionată de arestarea lui și de interviurile defăimătoare din ziare, relațiile lor au rămas neschimbate. Erau ca niște unghiuri complementare perfecte : Jack viguros, clocotind de viață, necioplit ; Mabel delicată, cultă, educată. Se plimbau împreună cu bicicletele, luau masa la iarbă verde pe dealurile Berkeley care străjuiau golful, făceau curse lungi în caiacul lui. Într-o după-amiază de duminică au fost duși în derivă pînă spre gura estuarului. Mabel ședea corect la provă, îmbrăcată într-o rochie albă, vaporoasă ; purta pălărie colorată. Îi citea din poeziile pesimiste ale lui Swinburne cu o voce atît de domoală că pe Jack l-a furat somnul. Refluxul și-a tras apele și i-a lăsat pe nisip. Fiindcă știa cît de puțin se odihnește, Mabel nu l-a tulburat. Cînd s-a trezit, a trebuit să-și suflece singura pereche de pantaloni buni și s-o ducă în brațe pe țărm, prin mîl. A fost singura apropiere mai strînsă dintre cei doi tineri.

Jack a luat media B [1] la școală, pe primul semestru. După ce a muncit toată vara ca să-și ajute familia și ca să pună cîțiva dolari deoparte pentru școală, s-a reînscris la gimnaziul din Oakland ca să-și continue pregătirea pentru universitate. *The Aegis* i-a publicat în continuare articolele și povestirile, în total vreo zece. Schițele *Încă un nefericit* [2] și *Cine crede în fantome?* [3] arată că avea un simț înnăscut al povestirii. Schița *Încă un nefericit* vorbește de un tînăr și visător muzician care a plecat să cucerească lumea ca și Signa al lui Ouida. După trecerea cîtorva ani grei, tînărul a înțeles că n-avea prea mult talent și s-a mulțumit să intre viorist într-o grădină de vară unde se consuma bere ieftină. Și într-o noapte s-a sinucis fiindcă și-a dat seama cît de departe rămăsese visul lui din copilărie.

În *Cum am trecut dincolo* [4] povestește din experiența lui de marinar pe *Sophie Southerland* și își desfată ochiul în fiece clipă cu toate frumusețile noi care se ivesc; urmărește pescărușii în zborul lor solemn și grațios, așteaptă să vadă minunatele răsărituri de soare pe ocean, e atent la delfini, la balenele care se leagănă pe valuri, înregistrează noaptea profilul întunecat al timonierului și al velelor care se estompează pe întinsul bolții negre. Pentru urechea lui nimic nu e aspru sau strident, toate sînt în armonie: scîrțîitul unei rodanțe [5] foșnetul pînzelor umflate de vînt, clipocitul valurilor, sunetul produs de peștii zburători cînd se izbesc de vele, totul este muzică. Se bucură cînd natura se înfurie, cînd cerul se acoperă de nori negri, cînd prin aer zboară un diavol nevăzut care mugește și cînd puntea e un șuvoi de ape clocotitoare. Bucuria luptei face să-i bată sîngele în vine cînd pînzele zburdalnice sînt aduse sub ascultare și cînd otgoanele se supun comenzilor; iar

---

[1] În Statele Unite, notele la școală se dădeau în litere, nu în cifre. (n.t.)

[2] One More Unfortunate. (n.t.)

[3] Who Believes in Ghosts? (n.t.)

[4] The Run Across. (n.t.)

[5] Rodanță, rotiță de scripete marinăresc. (n.t.)

psalmodierile marinarilor ajung la el ca o melodie mîngîietoare fiindcă înțelege că sînt omenești, că aparțin unor oameni care cuceresc firea în lupta lor crîncenă pentru existență.

Iubea natura pentru toate frumusețile ei, dar mai presus de orice o iubea pentru forța, pentru puterea înspăimîntătoare cu care copleșea omenirea.

Ca o dovadă a faptului că publicația *The Aegis* a gimnaziului din Oakland avea o politică editorială liberală e faptul că i-a publicat articolul cu conținut socialist *Optimism, pesimism și patriotism,* în care acuza „puterile existente" că nu educă masele, fiindcă educația le-ar face să se revolte. Mai punea în sarcina capitalismului lungimea zilei de muncă, sistemul de a munci în asalt, salariile mereu în scădere, situații care nu puteau aduce nimic bun, numai degradare morală și socială. Încheia cu o proclamare: „Americani, patrioți și optimiști, deșteptați-vă! Luați frînele din mîna unui guvern corupt și educați masele!"

Fiindcă vorbea cu convingere, Jack a fost desemnat să participe la discuțiile examinatorii din săptămîna Crăciunului. Se înțelege de la sine că subiectul discuțiilor nu se apropia nici pe departe de socialism, dar Jack a vorbit cum trebuie timp de un minut sau două, apoi a făcut o pauză, și-a schimbat greutatea pe celălalt picior și a început să asalteze elegantul auditoriu de elevi, părinți și prieteni cu ceea ce o auditoare a spus că a fost cea mai severă diatribă socialistă pe care a auzit-o vreodată. Le-a spus că a venit timpul ca societatea existentă să fie nimicită și că el e pregătit s-o nimicească oricare ar fi mijloacele. A vorbit cu atîta pasiune încît cei de față au simțit că-și pierduse controlul asupra sa și că-i apucase puternic de gît pe dușmani. Unii se înfricoșară, alții își închipuiră că e vorba de o glumă, altora le era milă că băiatul n-avea simț de răspundere, că era un superegoist și un paranoic latent. Membrii comitetului cultural au cerut sancțiuni drastice.

Poate că Jack își alesese atunci momentul să dea lovitura de adio, fiindcă niciodată nu s-a mai întors la gimnaziul din Oakland. I-ar mai fi trebuit doi ani pînă să obțină diploma și cum tocmai împlinise douăzeci, simțea că nu mai poate pierde vremea. S-a înscris la școala cu predare concentrată din Alameda, ca să se pregătească pentru examenul de admitere la universitate, care se dădea în toamnă. Eliza i-a dat banii de taxe. Acolo făcea astfel de progrese că după cinci săptămîni — cel puțin așa povestește Jack — directorul i-a dat banii înapoi și i-a spus să plece, fiindcă școala lui ar fi discreditată dacă universitatea ar afla că se poate învăța în patru luni materia pentru doi ani.

Cele cinci săptămîni la școala cu predare concentrată i-au fost de folos nu atît pentru materia învățată de fapt, ci pentru că a deprins metoda de a învăța. Douăsprezece săptămîni a stat apoi încuiat în camera lui, la Flora, unde a înghițit carte după carte, folosind o metodă extraordinară de a dobîndi cunoștințe. Cam în același timp cînd ni se relatează că profesorul Chaney ședea la catedra lui de la Facultatea de astronomie din Chicago cîte nouăsprezece ore pe zi, studiind astronomia și scriind horoscopuri, fiul său Jack ședea la pupitrul din casa Florei Wellman, în Oakland, cîte nouăspreze ore pe zi și studia matematică, istorie, chimie și limbă engleză. Renunțase la întrunirile de la Henry Clay, la mitingurile socialiste, sacrificase chiar prețioasele vizite la Edward și Mabel Applegarth. Trupul începea să-i slăbească, ochii să-l supere, dar n-a dat înapoi.

După ce s-au scurs cele douăsprezece săptămîni, s-a suit în autobuz și s-a dus la Berkeley, unde a rămas cîteva zile pentru examene. Convins că a reușit, a închiriat un cuter, a pus în cabină cîteva cearșafuri, puțină hrană rece și a ieșit pe estuar o dată cu mareele de dimineață. A prins fluxul în golf și a pornit cu o briză bună. Cînd a lăsat în urmă, la pupă, semnalele de pe mal al căror înțeles îl învățase cu tînărul Nelson pe nepuntatul *Reindeer*, strîmtoarea Carquinez era cufundată în ceață. La Benicia a strîns

pînzele și a intrat printre celelalte corăbii. Și-a regăsit camarazii din poliția de patrulare. Cînd s-a lățit zvonul că Jack London s-a întors, pescarii au oprit lucrul și s-au adunat să bea în sănătatea lui, să-și amintească de timpurile trecute. Jack, care nu mai pusese picătură de alcool în gură de un an și jumătate, s-a îmbătat turtă.

Noaptea tîrziu, fostul lui șef de poliție i-a împrumutat un vaporaș. Jack a mai adus cărbuni și un vas pentru jeratic, un ibric de cafea și o tigaie, cafea, carne și pește proaspăt și a plecat la drum. Mareele se schimbaseră și refluxul, bătut dimpotrivă de un vînt aspru, ridica valuri. Golful Suisun era alb de furia talazurilor. Jack și-a îndreptat vasul într-acolo și a intrat în golf. Marea înspumată îi umplea nava cu apă, dar el rîdea și cînta în gura mare : *Poartă-te frumos cu fiică-mea* și *Haideți toți să hoinărim*, sărbătorind astfel intrarea într-o lume unde oamenii munceau și cucereau cu mintea.

După o săptămînă de navigație s-a întors împrospătat, cu gînd să intre la universitate. James Hopper scrie că arăta pe atunci ca un marinar scandinav îmbinat în chip neînțeles cu un zeu grec, dar avînd un aer copilăresc, fiindcă-i lipseau doi dinți din față, pierduți cu nepăsare în vreo chelfăneală. Hopper mai scrie că văzîndu-l pe Jack așa, i-a venit brusc în minte cuvîntul „auroră". Avea un păr cîrlionțat care părea „tors din aurul soarelui" ; cămașa descheiată, ușoară, moale, lăsa să i se vadă gîtul puternic, bine bronzat ; ochii-i semănau cu o mare scăldată de raze ; hainele erau rupte și neîngrijite. Părea plin de entuziasm nestăpînit și de planuri uriașe. Voia să asiste la toate cursurile de engleză, nici mai mult nici mai puțin, și la toate cursurile de științe naturale, istorie și filozofie. Hopper încheie cu observația că personalitatea lui Jack radia tot atîta căldură ca soarele, că era cutezător, tînăr și impresionant, pur și patetic.

Una din fetele de la gimnaziu, care cu un an mai înainte fusese șocată de înfățișarea și de purtările lui, întîlnindu-l acum în curtea universității l-a găsit

curat și îngrijit, vesel, purtîndu-se firesc în mediul acela nou ; nu se mai ținea încovoiat, nu mai era posomorît și nu se mai simțea stînjenit ca pe vremea cînd se afla printre tinerii de la liceu. Și-a petrecut cîteva ore în curte cu Mabel Applegarth. Și-a găsit și aici prieteni de la Societatea Henry Clay. A dobîndit repede printre studenți reputația că făcuse isprăvi sălbatice, romanțioase. Avea mulți prieteni, era respectat și iubit.

Universitatea din California avea o bibliotecă și facultăți bune. Lui Jack îi plăcea mult munca acolo. Ziarul *Times* din Oakland i-a publicat cîteva scrieri cu subiect economic și politic ; revistele locale *Evening at Home* și *Amateur Bohemian* i-au publicat povestiri ; totuși nu pare să fi trimis material la *The Occident*, publicația literară a universității. Mai muncea încă prin împrejurimile Oaklandului și, cînd o dată a rămas fără un ban, a venit să împrumute patruzeci de dolari tot la Johnny Heinhold, proprietarul cabaretului *La ultima șansă*, unde băuse prima dată cînd cumpărase vasul *Razzle-Dazzle*.

Deși Jack știa încă de pe cînd avea șase ani că nu e fiul lui John London, nu a putut afla niciodată cine-i era adevăratul tată. Totuși, în vremea aceea, a auzit într-un fel oarecare de existența lui Chaney. Niciodată n-a dezvăluit sursa informațiilor sale, dar existau mai multe surse posibile. John London, dîndu-și seama că i se apropie sfîrșitul, i-o fi spus poate lui Jack adevărul, ca acesta să-l înțeleagă mai bine. Ori poate a prins vreo vorbă de la bătrînii din San Francisco ori din Oakland, de la aceia care-i cunoșteau paternitatea. Ori poate că i-a atras atenția articolul din *Chronicle* privitor la Flora și Chaney, ori poate că i-a căzut sub ochi anunțul cu privire la nașterea sa și a văzut că s-a născut cu numele de Chaney. În sfîrșit, poate de la Flora, căci ea și-a păstrat totdeauna certificatul de căsătorie datat la opt luni după anunțul din *Chronicle* privitor la nașterea lui Jack ; în certificat ea semnase Flora Chaney și păstra hîrtia într-un sertar cu cheie, pe care nu-l încuia niciodată.

Jack s-a destăinuit lui Edward Applegarth în timp ce se plimbau prin soare, pe Broadway, pe lîngă Colegiul Sf. Maria. Applegarth povestește că Jack era foarte impresionat și i-a cerut voie să se folosească de adresa lui ca să-i scrie lui Chaney ; nu voia să o jignească pe mamă-sa, lăsînd-o să înțeleagă că-i cunoaște trecutul tulbure, nici nu voia ca Flora să afle de răspunsul lui Chaney. I-a cerut profesorului lămuriri despre trei lucruri care l-au chinuit și frămîntat pînă la sfîrșitul zilelor sale : *Cine a fost tatăl meu ? Trecea mama drept o femeie pierdută ? A fost mama bolnavă ?*

Pe primul trimestru a primit calificările A și B ; în vacanța de Crăciun a muncit ca să mai cîștige ceva și apoi s-a reîntors la universitate. După cîteva săptămîni și-a dat seama că se lupta în van. S-a spus că a plecat de la universitate fiindcă un profesor de engleză a scris echivalentul grecesc al cuvîntului „rahat" pe marginea unui manuscris al lui Jack. Pricina adevărată este însă mult mai prozaică : John London, care dobîndise autorizație de vînzător ambulant ca veteran al războiului civil și care mergea din ușă în ușă în Alameda căutînd să vîndă tablouri, se îmbolnăvise și nu mai putea cîștiga bani pentru întreținerea lui și a Florei. Sarcina asta i-a revenit acum lui Jack. Dacă n-ar fi fost lipsa de bani, poate că ar fi urmat mai departe cursurile universității, ar fi publicat articole și povestiri în *The Occident* și poate ar fi împlinit cerințele academice și și-ar fi luat diploma.

În ciuda faptului că familia ajunsese la disperare, și-a îngăduit o ultimă tentativă înainte de a se apuca din nou de munca manuală. Fiindcă avea să ajungă poate scriitor, cel mai bun lucru pe care-l avea de făcut era să se așeze la masă și să scrie. Poate că va primi bani pe lucrul său. Poate că va izbuti să-și susțină familia, să cîștige mai mult decît obișnuitul dolar zilnic care se plătea pentru munca manuală. Cinci ani citise și discutase mult, își umpluse mintea de gînduri, și-o înflăcărase, își schițase ideile, văzuse piesaje de neuitat ale frumoasei, măreței și fur-

tunaticei naturi, muncise și trăise umăr la umăr cu oameni de toate naționalitățile. Venise timpul să scoată la iveală o parte din comorile adunate.

S-a încuiat încă o dată în cameră. A tras greu cîte cincisprezece ore pe zi, zi după zi, compunînd eseuri laborioase, pamflete sociologice, schițe, versuri umoristice, versuri albe tragice și epopei gigantice în stanțe spenseriene[1]. Prins de torentul primului avînt creator a uitat să mai mănînce; mai tîrziu avea să declare că niciodată nu l-a mai cuprins o asemenea febră de creație.

Cu ultimii bani a cumpărat mărci, a bătut manuscrisele la mașină și le-a trimis în Est. Cînd au venit înapoi, respinse, și-a vîndut cărțile și hainele pe sume mici, s-a împrumutat de pe unde a putut și a continuat să scrie. Dar cînd nevoile gospodăriei i-au cerut și ultimul dolar, cînd în cămară n-a mai fost nimic de mîncare, Jack a pus la o parte creionul și a intrat slujbaș la spălătoria Academiei Belmont, unde Frank Norris fusese student. Avea acolo casă și masă gratuite, așa că putea să-i aducă Florei, după ce-și oprea bani de țigări, tot salariul lunar de treizeci de dolari. Treaba lui era să sorteze, să spele, să scrobească și să calce cămăși, gulere, manșete și indispensabili pentru studenți, profesori și nevestele lor.

A muncit ca un hamal săptămîni de-a rîndul, la o treabă care nu se mai termina; ca să țină pasul cu rufele murdare care intrau, muncea și noaptea, la lumina electrică. Volumele pe care le luase cu el au rămas veșnic închise, fiindcă, după ce isprăvea treaba și lua cina la bucătăria Academiei, cădea în pat mort de somn. Duminicile, după optzeci de ore de muncă săptămînală, nu putea să facă altceva decît să stea la umbră răsfoind comicsuri[2] și să doarmă. Cîteodată, duminica, dacă nu era prea obosit, pedala pe bicicletă pînă la Oakland și petrecea acolo cîteva

---

[1] Stanța spenseriană a fost folosită de poetul englez Edmund Spenser în The Faerie Queen. E formată din opt versuri decasilabice și unul alexandrin, în ordine de rimă ababbcbcc. (n.t.)

[2] Comicsul (comic strip) este o înșiruire de desene înfățișînd aventuri comice. (n.t.)

ore cu Mabel Applegarth. Își dădea seama că era prins în capcană, dar nu știa cum să scape. Să plece și să-și ia altă slujbă? Dar slujbele sînt toate la fel. Cînd un om muncește pentru salariu, nu mai găsește timp pentru distracții, pentru citit și gîndire, nici chiar pentru trai. Se transformă într-un fel de mașină pe care o aprovizionezi cu mîncare și somn ca să poată începe, a doua zi, munca de la capăt. Se întreba în sinea lui cît va mai trage așa în jug, care era mijlocul prin care să ajungă să trăiască după gîndul său.

Soarta i-a dat răspunsul. S-a găsit aur în Valea Klondike și, cînd a început goana cea mare din 1896, Jack se afla în primele rînduri ale căutătorilor. Nu l-a reținut nici faptul că Flora și John London trăiau din cei treizeci de dolari ai lui pe lună, nici că părăsea universitatea și scrisul. Îl chema aventura.

. . . . . .

Încă o dată credincioasa Eliza i-a venit în ajutor. Soțul ei, acum trecut de șaizeci de ani, a fost prins și el de febra aurului. Eliza și-a ipotecat casa pentru o mie de dolari, a mai luat cinci sute de dolari din economiile ei și i-a dat pe toți celor doi bărbați. Jack și Shepard s-au dus la San Francisco, oraș bine aprovizionat cu echipament pentru Alaska și au cumpărat haine îmblănite, căciuli, cizme, cămăși de flanelă roșie, cearșafuri, un cort, o sobă, șine, curele și scule cu care să-și construiască sanie și barcă — și cîte o mie de pfunzi[1] de alimente pentru fiecare.

La 12 martie 1897 s-au îmbarcat pe *Umatilla*, aceeași corabie cu care s-a întors Jack la San Francisco după ce s-a lăsat de vagabondaj. Din nou era cel mai tînăr membru al unei adunări pestrițe, un tînăr puternic, frumos, cu ochi albaștri, cordial, care se putea lua la întrecere cu oricine în discuție, în luptă sau în muncă. Nu era nici șiret, nici răutăcios; toți îi plăceau și îl plăceau. Pe *Umatilla*, Jack s-a împrietenit cu Fred Thompson, cu minerul Jim Goodman și cu tîmplarul Sloper. Acești patru oameni vor

[1] Un pfund are 453 g. (n.t.)

rămîne prieteni în tot cursul zilelor grele care aveau să urmeze.

Umatilla, încărcată pînă la refuz cu căutători de aur, a apucat pe canalul dintre coastă și arhipelagul Thlinkith și a ancorat la Skagway. Șalupele i-au dus pe minerii acum înnebuniți de nerăbdare pe țărm, la Dyea, unde mii de prospectori ședeau în vîntul arctic, înconjurați de tone de provizii, tocmindu-se pe viață și pe moarte cu indienii pentru transportul în interior. Cînd Jack și Shepard au plecat din San Francisco, prețul cerut de indieni pentru un transport pînă dincolo de trecătoarea Chilkoot era de șase cenți per pfund. După ce au ajuns ei la Dyea, cererea de cărăuși ajunsese atît de mare, încît indienii urcaseră prețul la treizeci și patruzeci de cenți pfundul și, dacă minerul uluit șovăia o clipă, urcau prețul la cincizeci.

Dacă Jack și Shepard ar fi plătit acest preț, ar fi rămas fără nici un dolar și societățile Borthwest Mounted sau Yellow Legs, care cereau ca fiecare prospector să aibă cinci sute de dolari în numerar afară de cei o mie de pfunzi în alimente, i-ar fi trimis înapoi, pe Yukon. Mulți prospectori, care nu-și puteau îngădui să plătească atît de mult și care nu erau nici destul de voinici ca să pornească pe jos prin trecătoarea Chilkoot cu bagajul în spinare, au trebuit să abandoneze și să se întoarcă la San Francisco, pe *Umatilla*. Shepard s-a întors cu ei, lăsîndu-l pe Jack cu Thompson, Goodman și Sloper.

Deși era abia în aprilie, timpul nu îngăduia zăbavă, fiindcă trebuiau să treacă prin pasul Chilkoot, să străbată douăzeci și cinci de mile pînă la lacul Linderman, să traverseze lacul, să învingă cataractele, să parcurgă sute de mile în sus pe Yukon și să se oprească la Dawson, pe lîngă care curgea fluviul Klondike, cel încărcat cu aur ; toate distanțele astea trebuiau străbătute înainte de sosirea înghețului care ar fi făcut orice deplasare imposibilă. Jack, ca marinar al grupului, a fost însărcinat să cumpere o barcă pe care oamenii au încărcat-o grijuliu cu provizii, cu gînd s-o tragă în sus pe rîul Dyea, numit și canalul

Lynn, împotriva curentului. Aveau un drum de şapte mile pînă la poalele pasului Chilkoot ; ajunşi acolo, oamenii trebuiau să descarce barca şi să coboare înapoi la Dyea ca s-o reîncarce. După multe săptămîni de trudă, timp în care au tras cu trupurile de funii, cele opt mii de pfunzi de provizii au fost aduse la poalele pasului.

În privinţa cărăuşiei, pasul Chilkoot trece drept unul din cele mai anevoioase din lume. E plin de stînci şi foarte abrupt. Jack lua în spate o sută cincizeci de pfunzi şi începea urcuşul ; drumul lung de şase mile era un şuvoi larg de oameni care treceau în sus şi în jos. Risipiţi pe margini zăceau frînţi de oboseală cei mai bătrîni, mai slabi ori cei care veneau din birouri, unde nu ridicaseră niciodată obiecte mai grele decît creionul. În curînd, aceştia aveau să se înapoieze cu primul vas în Statele Unite. Cînd soarele de vară ardea prea tare, Jack îşi scotea haina şi cămaşa în mijlocul trecătoarei şi indienii rămîneau uimiţi văzîndu-l cum urcă doar în pantalonii lui de flanelă roşie. Fiecare transport necesita o zi şi le-a trebuit nouăzeci de zile lui Jack, Goodman, Thompson şi Sloper ca să treacă cele opt mii de pfunzi prin trecătoare. Jack simţea o plăcere deosebită, poate mai mare decît avea să simtă cînd va începe să scrie cărţi, ori de cîte ori pornea de la poalele pasului în rînd cu cărăuşii indieni şi ajungea sus înaintea lor, deşi nici unul nu avea o încărcătură mai mare decît a sa.

Pe ţărmul lacului Linderman au întîlnit un contingent de aventurieri care se întorceau acasă fiindcă nu se găseau bărci pentru traversare. Cei din grupul lui Jack au încărcat din nou în spate proviziile şi în fiecare dimineaţă au parcurs opt mile la deal, pînă la locul unde Sloper îşi înjghebase un gater primitiv. Au despicat cîţiva copaci şi au făcut bîrne. Jack-Marinarul a fost însărcinat să proiecteze două bărci cu fundul plat. A numit-o pe una *Yukon Belle* şi pe cealaltă *Belle of the Yukon* şi în ziua cînd le-a lansat a scris despre fiecare cîte o poezie. Le-a pus şi vele din canava şi au traversat lacul într-un timp foarte

scurt, mărindu-şi astfel şansele de a ajunge la Dawson înaintea ingheţului. Lăsînd în urmă lacul Linderman, grupul a atins apele fluviului Yukon şi s-a pregătit pentru efortul final. Cînd au ajuns la cataractele White Horse, au găsit pe mal vreo mie de bărci ; mii de oameni stăteau acolo fără să ştie ce să facă, fiindcă se răsturnaseră încercînd să străbată cataractele.

Thompson i-a spus :

„Jack, du-te şi te uită la cataracte şi dacă primejdia e prea mare..."

Jack a legat mai întîi la mal cele două bărci. O mulţime de oameni care nu plutiseră niciodată pînă atunci cu barca s-au strîns în jurul lui şi l-au asigurat că trecerea prin cataracte este curată sinucidere. Jack s-a dus să vadă despre ce e vorba, s-a întors şi le-a spus :

„N-avem de ales. Ceilalţi au încercat să se lupte cu curentul ca să se ferească de stînci. Noi vom merge cu curentul şi el are să ne scoată la liman".

În timp ce miile de oameni se uitau la ei de pe mal şi ovaţionau, Jack a învelit proviziile cu pînză, l-a pus pe Sloper la provă, în genunchi, cu o padelă în mînă, l-a aşezat pe Goodman şi pe Thompson la mijloc cu instrucţiuni să nu micşoreze viteza, iar el a luat loc la cîrmă. Urmînd firul curentului, unde forţa de înaintare era mai mare, au trecut teferi prin cataracte, au tras la mal şi s-au întors după barca a doua.

Acum, Jack a fost potopit de ofertele celorlalţi, care-i cereau să le piloteze şi bărcile lor. A luat douăzeci şi cinci de dolari de barcă, a rămas cîteva zile şi a cîştigat vreo trei mii de dolari pentru grupul lui. Dacă mai rămîneau, ar mai fi fost vreo cinci mii de dolari de cîştigat, dar era pe la mijlocul lui septembrie.

Şi aşa întîrziaseră prea mult. La gura rîului Steward, la şaptezeci şi două de mile de Dawson, a venit peste ei viforul iernii, acoperind pămîntul cu zăpadă albă, şi n-au mai putut înainta. Cei patru oa-

meni au pus stăpînire pe o baracă părăsită, clădită pe malul Yukonului, au doborît copaci de foc şi s-au pregătit să îndure asediul lung care avea să urmeze. Vreo şaizeci de oameni au fost prinşi la Steward; printre ei se aflau un doctor, un judecător, un profesor universitar, un inginer.

Rîul era străjuit de munţi înalţi, prin care cursul de apă tăiase o vale. De jur împrejur erau păduri de brad. Zăpada avea o grosime de patru picioare. Toţi cei ce treceau pe acolo trebuiau să treacă şi pe lîngă baraca lui Jack. Fumul care se înălţa alburiu şi leneş din horn îi ademenea, fiindcă le amintea de căldură, de odihnă şi de confort. La baraca lui au venit Burning Daylight, Louis Savard, Păunul, Keogh, Pruette, Stevens, Malemute Kid, Del Bishop, trapeuri, indieni, soldaţi ai confederaţiei, chechaquos [1], prospectori canadieni, oameni din toate colţurile lumii care aveau să devină nemuritori datorită minunatelor povestiri ale lui Jack London despre Alaska.

Şi Jack a petrecut acolo o iarnă plăcută. Oamenii erau interesanţi şi feluriţi; în baracă se găseau şi cărţi, căci Jack cărase prin pasul Chilkoot *Originea speciilor* a lui Darwin, *Filozofia stilului* a lui Spencer, *Capitalul* lui Marx, *Paradisul pierdut* al lui Milton. Un bătrîn prospector din Alaska, prins de viforul sălbatic, abia se mai ţinea pe picioare cînd a ajuns la baracă; a dat uşa de perete şi a găsit încăperea plină de fum şi de oameni care încercau să vorbească toţi o dată, urlînd unii la alţii şi gesticulînd. Prospectorul povesteşte că auzind atîţia inşi discutînd aşa de îndîrjit şi-a închipuit că-şi pierduse minţile în lupta lui cu viforul. Subiectul discuţiilor? Socialismul.

Într-o noapte, W. B. Hargrave, care locuia într-o baracă vecină, a asistat la un schimb înflăcărat de cuvinte între judecătorul Sulivan, doctorul B. F. Harvey şi John Dillon despre teoria lui Darwin. Jack şedea în pat, dar asculta şi lua note. Cînd vorbitorii s-au încurcat asupra unei chestiuni, le-a spus: „Pa-

[1] Noi veniţi, termen argotic din Alaska. (n.t.)

sajul pe care încercați voi să-l citați sună astfel..." și le-a citat pasajul. Hargrave s-a dus în baraca vecină, unde împrumutase cuiva *Originea speciilor*, a adus-o și a spus: „Hai, Jack mai spune o dată, să te controlez după carte". Hargrave relatează că Jack citase cuvînt cu cuvînt.

Hargrave mai povestește că prima dată cînd a intrat în baraca lui Jack, acesta ședea pe marginea patului și răsucea o țigară. Goodman făcea de mîncare și Sloper lucra ceva din lemn. Jack îi contestase lui Goodman cîteva păreri înrădăcinate și Goodman se apăra cu înverșunare de ascuțișul inteligenței lui Jack. Jack și-a întrerupt conversația ca să-i ureze bun venit străinului. Hargrave scrie că a fost primit cu atîta ospitalitate, cu un zîmbet atît de cald, cu o prietenie atît de îmbietoare, încît și-a pierdut pe loc orice rezervă. Jack l-a invitat îndată să ia parte la discuție.

Hargrave își amintește cît de milos, de mărinimos și de treabă era Jack. Avea o voie bună care potolea orice grosolănii. În discuții, cînd oponentul se împotmolea în vreo argumentare ilogică, Jack își dădea capul pe spate și izbucnea într-un hohot molipsitor de rîs. Felul cum îl zugrăvește Hargrave pe Jack este prea sincer ca să nu-l redăm.

„Nopți întregi Jack și cu mine rămîneam treji după ce se culcau ceilalți și discutam ceasuri în șir în fața butucilor de brad aprinși. Avea o față de om curajos; lumina flăcărilor cădea jucăușe pe trăsăturile lui frumoase, cînd ședea lungit lîngă foc. Avea inima unui tînăr curat, vesel, blînd, necătrănit încă; îi lipsea egoismul insolent al tinereții. După înfățișare părea mai vîrstnic, nu numai de douăzeci de ani; trupu-i era mlădios și zdravăn; gîtul dezgolit; un smoc de păr castaniu îi cădea pe frunte; cînd discuția era mai însuflețită, își repezea smocul înapoi, cu nerăbdare; avea o gură senzuală, care arăta totuși seriozitate și stăpînire, un zîmbet luminos, niște ochi adesea cu o expresie interiorizată, fața unui artist și a unui visător, dar cu trăsături ce mărturiseau forța și energia nestăvilită. Un om al naturii,

pe scurt un om adevărat, un bărbat de nădejde. Avea o dragoste nețărmurită pentru adevăr. În orice problemă, în religie, în economie politică, el punea o întrebare: «Unde este adevărul?» Îi treceau prin minte gînduri mari. Nimeni nu putea sta de vorbă cu el fără să simtă că se află în fața unui intelectual subțire. Își făcea drum prin viață cu o siguranță superbă și înfrunta moartea cu seninătate."

Fred Thompson a cumpărat o sanie și o haită de cîini și a plecat cu Jack să caute aur prin albiile diferitelor rîuri care se vărsau în Yukon. Thompson arată că Jack era un maestru al vieții în sînul naturii, că putea face focul în ploaie, că gătea niște gogoși cu slănină minunate, că așeza atît de bine cortul, încît puteau să doarmă la căldură pe un frig de treizeci de grade sub zero. Jack spunea însă că toate astea erau fleacuri pentru prințul vagabonzilor care dormise un an sub cerul liber, fără nici un așternut, și care gătise într-o cutie de conserve, la focuri aținate pe maidanele de lîngă calea ferată.

Jack și Thompson au început să prospecteze pe rîul Henderson care se vărsa în Yukon, la o milă mai jos de tabăra Steward. Și-au înfipt lopețile în albia rîului, acolo unde apa curgea mai repede; cînd le-au scos afară, printre firele de nisip au văzut un praf strălucitor. Cu sufletul la gură au înfipt țăruși în jurul locului descoperit, care devenea astfel proprietatea lor, și au luat-o la goană în urma cîinilor spre Steward, să-i înștiințeze pe ceilalți. Toți cei din tabără au ieșit din barăci și au pornit pe jos sau cu cîinii să-și marcheze cu țăruși cîte un loc. Thompson i-a spus lui Jack că aveau acum vreun sfert de milion curat; și Jack și-o fi făcut visuri că va aduce sacii cu aur acasă, la Oakland, că viața Florei și a lui John London va fi acum alta, că o va răsplăti pe Eliza pentru bunătatea ei, că o va lua pe Mabel Applegarth de nevastă, că va avea răgaz să devină scriitor.

Visurile lui n-au ținut mult. Prospectorii mai bătrîni care căutaseră pe rîul Henderson s-au întors rîzînd înapoi. Praful de aur al lui Jack nu era altceva

decît mică. Thompson povestește că Jack nu părea prea dezamăgit. Cînd se aflau pe *Umatilla*, îi spusese lui Thompson că nu se ducea în Alaska după aur, ci ca să strîngă subiecte pentru cărți. Totuși nu putea fi prea indiferent la „sfertul de milion curat".

Cele mai bune mărturii despre viața lui Jack în Alaska vin de la Emil Jensen, omul după care Jack l-a creat pe Malemute Kid și a cărui noblețe a zugrăvit-o mai tîrziu. Jensen scrie că de la Jack a auzit primul cuvînt de bun venit pe malul înghețat și dușmănos al riului. Jack l-a salutat, spunîndu-i :

„Aș putea spune că ești marinar după felul cum ți-ai adus barca fără o zgîrietură printre atîtea sloiuri".

Jensen scrie că zîmbetul de pe buzele lui Jack era prietenos și că ochii îi străluceau cînd se uitau într-ai lui. Era mereu vesel, mereu plin de voie bună, totdeauna prietenos. Cînd cineva era contra socialismului, Jack îi spunea :

„Nu ești copt pentru socialism, dar ai să fii".

După Jensen, baraca lui London era în centrul atenției tuturor, fiindcă Jack îi întrecea pe toți în jovialitate și capta atenția tuturor celor care-l ascultau. Cînd cineva povestea ceva mai gogonat și cînd ceilalți se arătau neîncrezători, Jack singur căuta să afle și ultimul amănunt al povestirii. Cea mai neînsemnată, ca și cea mai importantă întîmplare din viața de toate zilele a taberei îl stimula și îl făcea să simtă că fiecare oră merită să fie trăită. Pentru el, orice lucru avea ceva nou, ceva prețios, care merita osteneala, fie că era vorba de o partidă de whist, de o discuție sau de soarele cu dinți care lumina la prînz înălțimile dinspre sud. Totdeauna era în așteptare, fie că admira ceva în tăcere, respectuos și uimit, ca în noaptea cînd a văzut zăpada scînteind ca flacăra sub cerul luminat supranatural, fie că se simțea nemaipomenit de întărîtat, ca atunci cînd privea cum clocoteau apele umflate ale fluviului.

Jensen povestește o întîmplare amuzantă : Jack i-a împrumutat *Originea speciilor*, dar el i s-a plîns că lucrarea era prea greoaie și atunci Jack i-a dat

Enigma Universului a lui Haeckel. Deşi era mai accesibilă, această lucrare s-a dovedit şi ea prea complexă. Atunci, Jack a scos la iveală averea lui cea mai de preţ — *Paradisul pierdut* al lui Milton. Deoarece Jensen i-a mărturisit că nu-i plăcea poezia, şi deci nu putea citi *Paradisul pierdut,* Jack a plecat la o baracă aflată mai jos, pe Yukon, unde exista un exemplar din *Cele şapte mări* de Kipling. S-a întors cu volumul, stăruind pe lîngă Jensen să citească măcar cîteva pagini. Cînd Jensen a citit toată cartea, Jack a avut un simţămînt de triumf. Tributul scris pe care Jensen l-a dat lui Jack merită de asemeni să fie redat intact.

„Prietenia cu Jack avea totdeauna ceva care te împrospăta, care te stimula, care te ajuta. Niciodată nu pierdea vremea să calculeze cît a cheltuit, nici să viseze la profitul ce va veni. Era mereu gata fie pentru o prospectare prin apropiere, fie să dea o mînă de ajutor unuia care trăgea o sanie de lemn, fie să meargă pe jos două zile ca să ne aducă tutun cînd ne vedea neliniştiţi şi morocănoşi că n-aveam ce fuma. Fie că era vorba de o anumită nevoie, fie de un ajutor cerut sau necerut, el se dădea nu numai pe sine însuşi, îşi dădea şi avutul. Faţa îi era luminată de un zîmbet nepieritor."

Jack şi-a petrecut acolo multe ceasuri în pat, citind şi luînd note despre Alaska, transcriind povestirile auzite, discuţiile pe care le purtase, cuvinte dialectale, idei filozofice şi zugrăvind personalitatea şi caracterul oamenilor care trecuseră prin baracă.

Chiar şi mult mai tîrziu, în 1937, Thompson bombănea că de multe ori nu izbutea să-l pună pe Jack să spargă lemne fiindcă băiatul era ocupat, făcea apologia socialismului. Mulţi prospectori bătrîni din Alaska îşi amintesc că subiectul favorit al conversaţiei în iarna anului 1896 la tabăra Steward era socialismul şi că Jack nu era singurul care credea în filozofia socialistă.

Minerii nu-şi dădeau seama de ironia situaţiei acestor individualişti notorii, care veniseră pînă acolo ca să facă avere personală, dar care predicau

ore de-a rîndul colectivismul socialist. La care Jack ar fi răspuns că starea asta de lucruri nu era cîtuşi de puţin ciudată, că oamenii aceia erau pionieri curajoşi, de felul celor care îndrăznesc să exploreze nu numai regiuni necunoscute, îndepărtate şi pline de primejdii, ci şi teorii ciudate, primejdioase şi îndepărtate.

Cînd, în sfîrşit, a venit primăvara, Jack a repetat figura bunicului său, Marshall Wellman, care îşi construise o plută şi traversase de la golful Put-In la Cleveland, de partea cealaltă a frontierei [1]. Jack şi doctorul Harvey au stricat baraca acestuia din urmă şi Jack a alcătuit o plută cu care au navigat în jos, pe fluviu, pînă la Dawson, unde au vîndut buştenii cu şase sute de dolari.

Dawson era un oraş de carnaval, format din corturi, cu cincizeci de mii de locuitori şi o stradă principală noroioasă. De o parte şi de alta a străzii principale erau cabarete, în care oamenii nu numai beau, dar şi mîncau, dormeau, cumpărau de-ale gurii, făceau afaceri, dansau cu profesioniste şi-şi pierdeau praful de aur jucînd la noroc cu jucătorii de profesie. Alimentele erau rare şi scumpe ; o porţie de ouă cu şuncă se vindea trei dolari şi jumătate. Muncitorii erau plătiţi cu o uncie [2] de aur pe zi, care valora opt dolari şi jumătate. În oraş se adunaseră cîţiva din cei mai teribili aventurieri şi aventuriere din lume. Prostituatele veniseră în număr atît de mare, încît poliţia le strînsese pe toate dincolo de rîu, într-un loc numit Oraşul Păduche. Peste rîu era aruncată în chip de pod o bîrnă suspendată în frînghii ; Jack şi-a notat că puţini erau minerii care socoteau podul prea primejdios ca să-l treacă.

Thompson arată că Jack „n-a mişcat un deget" cît a stat la Dawson. Se pare că şi-a pierdut cîteva zile căutînd buşteni pe rîu şi remorcîndu-i cu barca pînă la gater. De altfel nu avea de ce să muncească, fiindcă putea să facă orice fără bani. La baruri era

[1] E vorba de frontiera dintre Statele Unite şi Canada. (n.t.)
[2] O uncie are 31 g. (n.t.)

binevenit, căci minerii îi dădeau de băut numai ca să poată sporovăi îndelung cu el ; îi făcea pe oameni să-şi uite reţinerea, îi ajuta să vorbească şi să-şi spună povestea — căci dorea mai mult să le audă povestea decît să bea din whiskyul lor prost. Femeile îl plăceau fiindcă era arătos şi vorbea cu iscusinţă ; dacă n-avea bani, în schimb era plin de haz. Cînd nu mai era nimic de povestit, se aşeza deoparte şi întreţinea mulţimea cu păţanii de-ale lui. Îşi petrecea nopţile prin casele de joc, observînd şi luînd note. Ascultînd pe coloniştii, pe trapeurii şi pe prospectorii care veniseră în Alaska înainte de a începe goana pe Klondike, a adunat primele istorisiri autentice despre trecutul ţării. Folosind metode ştiinţifice de cercetare, ştia ce informaţii să adune, asigurîndu-şi un bogat material pentru viitoarea lui muncă.

În Alaska nu existau verdeţuri, şi Jack s-a îmbolnăvit de scorbut. Faţa i s-a acoperit de plăgi şi cei cîţiva dinţi care-i mai rămăseseră au început să se clatine. A fost dus la Spitalul Catolic, unde Thompson a plătit o sumă mică pentru întreţinerea prietenului său. Acolo a primit Jack îngrijire medicală pînă a ajuns în stare să călătorească. În iunie, însoţit de Taylor, un american din Kentucky şi de John Thompson a părăsit Dawsonul într-o bărcuţă nepuntată şi a pornit în jos, pe Yukon, într-o călătorie de o mie nouă sute de mile, prin Marea Bering. Jack era timonierul. Ziua naviga pe o căldură de foc, iar noaptea trăgeau la mal şi-şi instalau tabăra pe uscat. În drumul lor au trebuit să străbată mlaştinile pline de ţînţari ale Yukonului şi vijelioasele-i cataracte.

Deşi scorbutul i-a anchilozat aproape piciorul drept, Jack se ducea noaptea să vîneze păsări, în timp ce însoţitorii lui dormeau. În fiecare zi scria în caieţel.

După ce descria ciripitul prihorilor din insule, cîntecul potîrnichilor, strigătul strident al pescăruşilor, zborul ploierilor şi al gîştelor sălbatice, frumuseţea nopţilor, îşi nota pe margine că materialul ar

fi bun pentru *Oating Magazine* sau pentru *Youth's Companion*.

Grupul lui Jack a avut nevoie de nouăsprezece zile ca să parcurgă cele o mie nouă sute de mile. Au navigat fără nici un accident de-a lungul coastei Mării Bering și au tras la țărm în portul St. Michael. Jack s-a angajat ca muncitor la cazane pe un vas care naviga între St. Michael și Columbia Britanică, iar de acolo a călătorit ca pasager de clasa a treia pînă la Seattle. De la Seattle era un fleac pentru un vagabond încercat ca el să plece cu trenul de marfă pînă la Oakland.

A ajuns acasă fără nici un ban în pungă ; și totuși el, care n-a găsit nici măcar o uncie de aur în Alaska, avea să cîștige mai mulți bani de pe urma goanei după aur decît oricare prospector care și-a înfipt țărușii în regiunile aurifere.

4

Cînd Jack a ajuns la Oakland şi a intrat în casa lor de pe strada a şaisprezecea Est nr. 962, a aflat că John London murise. A rămas foarte mîhnit, fiindcă tatăl său vitreg i-a arătat numai bunătate şi prietenie.

Pînă atunci, John London fusese în aparenţă capul familiei, cîştigase cîte un ban ori de cîte ori anii lui înaintaţi şi sănătatea şubredă îi îngăduiau. Acum, capul familiei devenise Jack. Ca să-i mărească îndatoririle, Flora a adoptat pe micuţul Johnny Miller, un nepot al lui John London de la cea mai mică dintre fiicele lui aduse în California. Flora s-a purtat cu băiatul de cinci ani ca o mamă grijulie, revărsînd asupra lui toată dragostea de care l-a lipsit pe Jack în vremea copilăriei lui chinuite.

Un singur lucru dorea Jack London în lumea asta — să devină scriitor. Nu luase hotărîrea în mod arbitrar, fiindcă iubea notorietatea, faima, bogăţia sau fiindcă voia să-şi vadă numele tipărit, ci fiindcă simţea această chemare în adîncul firii sale, fiindcă aşa îi dictau natura şi talentul său. Hotărîrea devenise şi mai de nestrămutat cînd aflase că tatăl său, Chaney, fusese om cu educaţie, că trăise în lumea cărţilor şi a scrisului. Îşi notase tot timpul în caiet trăsăturile caracteristice ale oamenilor întîlniţi pe calea ferată, cum arătau priveliştile din Alaska, îşi însemnase crîmpeie de dialoguri, schiţe de subiecte ;

mintea lui înregistra totul fiindcă se născuse cu darul de a percepe, de a simți, de a stăpîni cuvintele și de a transmite emoția. În timpul călătoriei de o mie nouă sute de mile pe Yukon și în vasul care-l purtase de la St. Michael la Seattle, el și-a orînduit ideile pe care avea să le pună pe hîrtie cînd va ajunge acasă. Acu, priveliștile luptelor văzute pe Klondike ciocăneau la poarta minții lui și-l îndemnau să scrie.

Simțul datoriei morale evolua la Jack în cicluri. Cînd fusese vînzător de ziare sau muncise la fabrica de conserve, îi adusese Florei pînă și ultimul cent, ca mama lui să aibă pentru mîncare, chirie și hapuri; apoi a renunțat la munca așezată și s-a făcut pirat de stridii. Un timp și-a întreținut familia cu banii cîștigați din piraterie, apoi a început să-și risipească agoniseala în chefuri de pomină. Cînd a venit acasă cu tot cîștigul de pe *Sophie Southerland*, și-a cumpărat numai cîteva lucruri de ocazie, apoi a pus banii în mîna mamei; cînd lucra la filatura de iută, la uzina electrică, la spălătorie, păstra pentru el numai șaptezeci și cinci de cenți pe săptămînă. După cîteva luni monotone, în cursul cărora își împlinea datoria, arcul simțului de răspundere slăbea; pleca în aventură, ca de pildă pe căile ferate ori la Klondike. Acum, la vîrsta de douăzeci și doi de ani, sub impulsul instinctului creator, va fi găsit poate pentru prima oară o justificare reală ca să evadeze.

Totuși a aruncat încă o dată la fundul sacului poveștile care se cereau scoase la iveală. După șaisprezece luni de viață aventuroasă, ceasul răspunderii a început să bată iar; nu voia ca mama și nepotul ei adoptiv să cadă pradă lipsurilor pînă va așterne el poveștile pe hîrtie și pînă le va vinde revistelor. Nevoile lor erau imediate; tot așa trebuia și el să găsească imediat de lucru.

Timpurile erau grele. Criza financiară din 1893, care îl silise cu cinci ani în urmă să se angajeze la filatura de iută cu zece cenți pe oră, paraliza încă

Far Westul [1]. Spunîndu-şi că timpurile vor fi totdeauna grele într-o societate bazată pe exploatare, Jack a pornit să colinde străzile şi docurile; a umblat cîteva zile, fără să poată găsi de lucru, deşi socotea că munca manuală nu i se mai potriveşte. Cum ştia să spele, a căutat să intre pe rînd la toate spălătoriile din Oakland. Şi-a cheltuit doi din ultimii dolari ca să dea anunţuri în ziare. A răspuns anunţurilor publicate de invalizi bătrîni care căutau însoţitori, a încercat să plaseze prin case maşini de cusut, aşa cum făcuse şi John London la San Francisco cu douăzeci de ani în urmă. Deşi cîntărea o sută şaizeci şi cinci de pfunzi şi fiecare pfund era făcut parcă pentru muncă, simţea că pe piaţa muncii manuale valoarea lui era nulă. Nu reuşea să găsească nimic altceva de lucru decît aceleaşi munci ocazionale pe care le mai avusese şi înainte: să taie iarba, să tundă tufişuri ornamentale, să spele geamuri, să bată covoarele în curţile din dos. Erau rare zilele cînd izbutea să agonisească un dolar întreg.

Mabel şi Edward Applegarth au dat o serată în cinstea întoarcerii lui, invitînd şi cîţiva prieteni vechi de la Societatea de discuţii Henry Clay. Bucuria revederii a fost mare şi Jack a fost mişcat de primirea caldă ce i s-a făcut. Le-a povestit întîmplări de la Klondike... şi i-a tras pe fiecare într-un colţ ca să-i întrebe dacă nu ştiau unde ar putea găsi o slujbă. Nici unul nu ştia.

După o absenţă de şaisprezece luni şi după viaţa aspră printre prospectorii de la tabăra Steward şi din Dawson, Jack a găsit-o pe Mabel mai delicată şi mai frumoasă ca oricînd. După ce musafirii au plecat şi după ce Edward s-a retras discret în camera lui, Mabel a făcut lumina mică, l-a luat cu blîndeţe de mînă şi l-a aşezat lîngă pian; apoi i-a cîntat cîntecele pe care i le mai cîntase odată, cînd venise el pentru prima oară în casa lor şi cînd simţise atracţie şi repulsie în acelaşi timp pentru forţa şi bărbăţia lui brutală. Şedea aplecat spre ea, de partea cealaltă a

[1] Adică cele mai apusene regiuni ale Statelor Unite. (n.t.)

pianului, fermecat de muzică şi de parfumul ei discret; ochi-i străluceau de iubire, şi ea a văzut asta; iar el a simţit iubirea ce o stăpînea căpătînd glas melodios în timp ce-i mărturisea în vorbele unei romanţe sentimentale că îl iubeşte. Şi-a dat totuşi seama că nu putea să-i vorbească; nu se cădea s-o scoată din familia ei de oameni culţi şi dintre cărţi, picturi şi note muzicale atîta vreme cît nu putea să-i ofere altceva decît rochii de ocazie şi foame.

În dimineaţa următoare a citit într-un ziar din Oakland că la poşta locală se ţinea examen pentru factori poştali. S-a dus în fugă la direcţia poştelor, a dat probele şi a trecut cu nota 85,38. Dacă ar fi fost vreun post liber, ar fi plecat cu geanta după umăr pe străzile din Oakland ca să împartă scrisori.

Muncile ocazionale pe care le găsea nu-i ocupau toată ziua, nici nu-i aduceau destui bani pentru întreţinerea familiei. Citind într-un supliment de duminică al revistei *Examiner* că se plătea cel puţin zece dolari pentru fiecare mie de cuvinte şi cum îi umbla prin minte vreo jumătate de duzină de subiecte, s-a aşezat la masa de scînduri negeluite pe care Flora i-o pusese în cameră şi a scris un articol de o mie de cuvinte despre călătoria lui cu barca pe Yukon în jos. În aceeaşi după-amiază a trimis articolul prin poştă revistei *Examiner* la San Francisco. Nu-şi închipuia că se află în pragul carierei literare; încerca numai să cîştige zece dolari ca să-l amîne pe proprietar pînă avea să intre la poştă. A luat chiar hotărîrea să întîrzie asaltul lumii literare pînă cînd va izbuti să pună deoparte cîteva sute de dolari ori pînă nu va mai avea atîtea guri de hrănit.

Dar o dată ce mintea lui a început să lucreze, nu s-a mai putut opri. A redactat la repezeală un foileton de douăzeci de mii de cuvinte pentru *Youth's Companion* şi a dat fiecărui capitol lungimea celor pe care le văzuse în alte foiletoane ale aceleiaşi reviste. Înainte de a-şi da seama de ceea ce face a pus pe hîrtie şapte din povestirile despre Alaska pe care le avea în minte. Ridicase numai puţin zăgazul, dînd drumul

doar unui firav opust ; curînd avea să fie copleşit de torent.

De la poştă nu venea nici o înştiinţare. *Examiner* nu numai că nu-i trimitea cei zece dolari, dar nu l-a anunţat nici măcar de primirea manuscrisului. Neavînd bani de mîncare, şi-a amanetat bicicleta pe care i-o cumpărase Eliza ; cînd proprietarul i-a spus : „plăteşte ori mută-te", a zălogit ceasul pe care i-l dăduse în dar bărbatul Elizei, apoi impermeabilul lăsat de John London ca singură moştenire. Într-o zi a întîlnit un vechi prieten marinar care avea un costum învelit în ziare ; despre proveniența costumului marinarul n-a putut să-i dea o explicaţie convingătoare şi atunci Jack i-a povestit cîteva întîmplări din Alaska şi i-a luat în schimb costumul, pe care l-a amanetat apoi cu cinci dolari ; cea mai mare parte din bani a cheltuit-o pe mărci şi plicuri şi a trimis manuscrisele revistelor. Încă nu-şi dădea seama că era pe cale să devină un scriitor profesionist ; era doar un om la mare ananghie, în imposibilitate de a găsi de lucru ; îşi folosea unicul lui talent într-o sforţare sălbatică de a cîştiga cît de puţin, ca să trăiască pînă va fi numit la poştă.

A venit iarna. Purta acelaşi costum uşor de vară. Băcanul i-a făcut un credit de patru dolari, apoi i-a închis uşa ; măcelarul s-a oprit la cinci dolari şi n-a mai vrut să-i dea pe datorie. Credincioasa Eliza aducea în casa London bucatele care-i rămîneau de la masă şi-i dădea lui Jack pentru hîrtie de scris şi ţigări, lucruri fără de care el nu putea să trăiască. Jack slăbea, se trăgea la faţă, devenea nervos şi susceptibil, dar nici nu voia să mai fie marfă de vînzare pe piaţa muncii manuale. O dată pe săptămînă avea prilejul să mănînce bine la Mabel, dar îşi dădea silinţa să se abţină, ca fata pe care o iubea să nu observe cît era de flămînd. Nu-şi pierduse încă speranţele, fiindcă îşi spunea mereu că revistele plătesc zece dolari pentru mia de cuvinte şi că trimisese povestiri şi articole lungi, de la patru la douăzeci de mii de cuvinte. Achiziţionarea fiecăruia din ele ar fi salvat

familia. Tot timpul l-a susținut nădejdea, așa cum un stilp susține pînza cortului, că i se vor accepta măcar cîteva povestiri. Apoi va putea să-și cîștige existența din munca literară și nu va mai fi silit de împrejurări să se angajeze poștaș. Nu cerea bani mulți și nu spera să capete pe munca lui mai mult de zece dolari pentru mia de cuvinte, ceea ce, dacă ar fi vîndut fiecare rînd scris, nu i-ar fi adus mai mult de trei sute de dolari pe lună ; poate numai o sută cincizeci.

Atît de mult îl absorbea scrisul și se lupta atît de înverșunat pentru o acceptare, încît îi venea greu să lase condeiul ca să taie din nou iarbă sau să bată covoare. Ai lui au căzut iar în mizerie, dar făceau totuși față numai fiindcă Flora, cu experiența ei de ani în materie de foame, o ducea la tăvăleală. Jack slăbise mult, apoi foamea l-a îmbolnăvit. Ajunsese atît de zdrențăros și de susceptibil încît a renunțat și la singura seară pe săptămînă pe care o petrecea cu Mabel. Era la capătul puterilor, gata să înceapă iar să care cărbuni cu treizeci de dolari pe lună. Zilele treceau una după alta și el se îmbolnăvea din ce în ce mai mult trupește și sufletește, nu numai din pricina lipsei de mîncare, ci și din cauza viitorului nesigur ; gîndul sinuciderii îi trecea din nou prin minte, ca în noaptea cînd căzuse de pe cheiul Benicia sau ca atunci cînd îl apucase melancolia pe calea ferată. Și-a notat că s-ar fi sinucis poate dacă nu l-ar fi oprit gîndul că îi lasă singuri pe Flora și pe micul Johnny.

Frank Atherton, prietenul lui din copilărie, povestește : „Jack scria scrisori de adio. Într-o zi l-a vizitat un prieten care voia de asemeni să se sinucidă". Dar argumentele prin care Jack l-a convins pe prietenul său să nu se sinucidă au fost atît de puternice, încît s-a convins de acest lucru și el însuși.

Apoi într-o dimineață mohorîtă de la sfîrșitul lui noiembrie a primit un plic lung și subțire de la *Overland Monthly*, o revistă literară cunoscută în toată țara, care fusese fondată la San Francisco în 1868 de Bret Harte. Da, da, era o scrisoare de acceptare pentru una din povestirile sale despre Alaska. Trimisese

revistei schița *Pindarului* [1] și desigur revista i-a publicat-o ! Ca fulgerul a început mintea lui să calculeze... manuscrisul avea cinci mii de cuvinte... se plătea zece dolari pe mie... cecul era de cincizeci de dolari... ura ! era salvat ! Putea să scrie mai departe ! A căzut pe marginea patului și cu degetele tremurînde a desfăcut plicul. Ca degetele îi tremura și imaginația, croind visuri de viitor.

Dar în plic nu era nici un cec. Era doar formula obișnuită prin care redacția îl anunța că găsise povestirea „publicabilă" și că-i va plăti pe ea cinci dolari după apariție. Cinci dolari pentru un manuscris la care pierduse cinci zile ! Același veșnic dolar pe zi pe care-l cîștigase ca muncitor la fabrica de conserve, la filatura de iută, la uzina electrică, la spălătorie. Ochii au început să-i sticlească, mintea să i se întunece ; trupu-i era prea slab ca să se mai miște și a rămas acolo, pradă unui tremur nervos. Fusese un naiv, un prost. Fusese înșelat. Crezuse balivernele unui supliment de duminică. Revistele nu plăteau un cent pentru cuvînt ; plăteau un cent pentru zece cuvinte. Nimeni nu ar fi putut trăi din banii ăștia, darmite să-și mai întrețină și familia. Chiar dacă ar fi scris capodopere și le-ar fi vîndut pe toate, speranță pentru el tot nu se afla. Numai bogații puteau să-și îngăduie să fie scriitori ; trebuia să se întoarcă la tăiatul ierbii și la scuturatul covoarelor pînă avea să primească numirea la poștă.

În aceeași după-amiază, printr-o coincidență fără de care viața lui ar fi luat o altă întorsătură, a primit încă un plic subțire și lung, de data asta de la o revistă din Est, numită *The Black Cat*. Trimise revistei o povestire scrisă după ce plecase de la Universitatea Californiană, dar înainte de a se angaja la spălătoria Academiei Belmont. *The Black Cat* era condusă de proprietarul ei, un anume Umbstaetter, care-i încuraja pe tinerii scriitori americani. Umbstaetter îi scria lui Jack că povestirea sa era prea lungă, dar dacă Jack îi îngăduia să reducă la jumătate ma-

[1] To the Man on Trail. (n.t.)

manuscrisul de patru mii de cuvinte, el, Umbstaetter, îi va trimite un cec de patruzeci de dolari.

Dacă-i îngăduia ! Însemna douăzeci de dolari pentru mia de cuvinte, adică de două ori cît își închipuise ! Nu fusese înșelat. Nu fusese prost. Putea să-și întrețină familia din munca asta care-i plăcea. I-a scris lui Umbstaetter că putea să-i taie povestirea la jumătate numai dacă îi trimite banii. Cu poșta următoare Umbstaetter i-a trimis banii. Iată cum și de ce a început, scrie Jack, întrecerea lui cu nevoia de a scrie.

S-a dus la casa de amanet și a scos bicicleta, ceasul și impermeabilul. A plătit băcanului patru dolari și măcelarului cinci. A umplut casa cu alimente, a plătit doisprezece dolari chiria pe două luni, și-a cumpărat un costum de iarnă, dar tot de ocazie, hîrtie, o cutie de creioane și a închiriat o mașină de scris. În seara aceea a tras un chefuleț în bucătăria Florei și în dimineața următoare s-a dus la Mabel Applegarth. Unul lîngă altul s-au plimbat prin Oakland cu bicicletele, apoi s-au dus la locul lor favorit, pe dealurile Berkeley. Era o zi limpede, frumoasă, cu soare călduț și adieri de briză. Nourași de ceață diafană, purpurie, ca niște fuioare colorate, se ascundeau prin văi. Dincolo de înălțimi se ghicea orașul San Francisco, adîncit într-o masă de fum. Apa golfului strălucea prin aburi ca metalul topit ; fluxul leneș legăna ușor corăbiile. Muntele Tamalpais, aproape șters în negura argintie, se înălța lîngă strîmtoarea Golden Gate ; mai departe, în zare, Pacificul trimitea spre țărm armate de aburi.

Aici, în iarba înaltă, a povestit el lui Mabel, prima femeie pe care a iubit-o, cum i-au fost acceptate povestirile la *Overland Monthly* și la *The Black Cat*. Dîndu-și seama ce departe ajunsese în acești trei ani, Mabel s-a bucurat mult și s-a simțit fericită. Jack i-a trecut ușor și mîngîietor brațu-i după mijloc și a tras-o către el. Ea și-a pus mîinile pe gîtul lui fierbinte, ars de soare, și toată vigoarea lui s-a topit parcă la apropierea trupului ei firav.

Mabel Applegarth era o antiteză desăvîrșită a lui Jack London. El era vînjos, ea delicată. El lua în rîs convenienţele, ea trăia din ele. El trecuse prin greutăţi şi cunoştea sălbăticia oamenilor, ea fusese ferită de necazuri şi ocrotită. El sfărîma regulile, ea le dădea ascultare. El era violent, clocotitor de viaţă, ea tăcută, retrasă. Pe el nu-l controla nimeni, pe ea o domina în mod absolut mama ei, o femeie egoistă, dictatorială, care supraveghea fiecare mişcare a fiicei sale. Jack ştia că doamna Applegarth făcuse planuri mari pentru Mabel, că avea de gînd s-o mărite cu un bărbat bogat, ca să refacă astfel averea familiei pe care domnul Applegarth o adusese din Anglia şi o investise într-o încercare ratată de colonizare a unor pămînturi.

Jack nu se temea de doamna Applegarth. La urma urmelor, această femeie nu se va lăsa stăpînită mai greu decît *Reindeer,* decît timona *Sophiei Southerland* pe vreme de furtună sau decît frînarii expresului Overland ori cataractele White Horse.

Mîncînd tartinele groase pregătite de el cu o seară mai înainte, îndrăgostiţii s-au înţeles să rămînă un an logodiţi, după care Jack va fi încropit destul ca să se căsătorească. Îşi vor orîndui o căsuţă numai a lor, unde vor avea rafturi de cărţi, şi picturi, şi un pian la care îi va cînta Mabel, şi o cameră în care el va scrie schiţe şi nuvele, iar nevasta lui îi va îndrepta eventualele greşeli de gramatică ; vor duce un trai comod şi vor avea prieteni inteligenţi şi amuzanţi, vor creşte copii, şi vor călători, şi vor fi foarte, foarte fericiţi. Au rămas acolo pînă a trecut ziua, minunîndu-se de farmecul iubirii şi de soarta care i-a adus pe unul lîngă celălalt în chip atît de neînţeles. Norii dinspre apus au primit în sînul lor soarele care scăpăta şi cerul a devenit sîngeriu. Cuibărindu-se în braţele lui, Mabel cînta încet *Good Bye, Sweet Day*[1]. După ce a terminat de cîntat, el a sărutat-o din nou şi,

[1] Adio, dulce zi. (n.t.)

mînă în mînă, au coborît de pe deal, îndreptîndu-se cu bicicletele spre Oakland.

Din cei patruzeci de dolari primiți de la *The Black Cat* lui Jack i-au mai rămas exact doi dolari. A băgat banii în mărci și a trimis în altă parte manuscrisele pe care revistele din Est i le înapoiaseră și pe care le aruncase sub masă fiindcă n-avea mărci ca să le expedieze din nou. S-a adîncit iar în scris, trimițînd manuscrisele îndată ce le bătea la mașină. Dar zorile fuseseră înșelătoare. Schițele i se înapoiau cu aceeași formulă de respingere. Alimentele dispăreau încet de pe rafturile Florei. Ceasul, bicicleta, impermeabilul și chiar costumul de iarnă au fost iarăși amanetate. Revistele puteau să plătească un cent pe cuvînt sau un dolar, pe el nu-l mai interesa o dată ce nu putea să vîndă nici măcar o propoziție.

La 16 ianuarie 1899 a fost chemat la poștă printr-o scrisoare. Slujba era temeinică, ar fi avut-o toată viața. Ar fi primit șaizeci și cinci de dolari pe lună. Ar fi avut bani destui pentru mîncare, pentru haine noi, nu vechi, cu alte cuvinte s-ar fi bucurat de un lux pe care nu-l mai întîlnise pînă la vîrsta de douăzeci și trei de ani. Ar fi putut să-și cumpere cărțile și revistele de care era înfometat. Ar fi putut să îngrijească de Flora și de micul Johnny. Și, dacă Mabel ar fi acceptat să se mute cu el și cu familia lui, s-ar fi putut căsători îndată.

Jack și Flora au cîntărit situația cu grijă. Dacă el ar fi urmat să scrie, ar fi avut de îndurat încă vreo cîțiva ani de lipsuri. Dar dacă ar fi primit slujba de poștaș, ce ar fi rămas de pe urma hranei, hainelor noi, a cărților și revistelor? El nu venise pe lume pentru a-și hrăni și îmbrăca trupul, nici pentru a-și desfăta mintea, ci era destinat să creeze, să îmbogățească literatura cu povestirile lui. Va fi desigur în stare să îndure privațiunile artistului, fiindcă extazul pe care i-l prilejuia scrisul făcea ca toate celelalte plăceri posibile — mîncarea, avuția — să i se pară palide și lipsite de sens. Dar cine o va întreține pe Flora? Dacă ar fi făcut vreo scenă,

dacă ar fi apucat-o durerea de inimă sau l-ar fi îndemnat stăruitor, Jack s-ar fi dus la poştă şi s-ar fi angajat. Dar mama lui, care îl născuse fără a fi căsătorită, care îl lipsise de dragostea şi duioşia ei, care îl lăsase în copilărie să trăiască în privaţiuni, amărît şi dezorientat, l-a sfătuit acum să fie tare, să scrie mai departe, i-a spus că va izbîndi fără doar şi poate şi că ea va rezista, oricît timp va fi nevoie. Căci dacă Jack va ajunge un scriitor cu renume, ea, Flora Wellman, piatra de moară a familiei Wellman din Massillon, va fi răzbunată.

. . . . . .

Acum că hotărîrea devenise definitivă, Jack s-a pus pe lucru cu toată înflăcărarea avîntată şi cu zelul firii lui neşovăitoare. Ca să ajungă scriitor trebuia să dobîndească două lucruri: ştiinţă şi îndeminare la scris. Ştia că gîndirea clară însemna exprimare limpede, căci cum ar fi putut înjgheba o frază îngrijită dacă n-ar fi fost instruit şi dacă gîndurile i-ar fi fost confuze? Dacă, dimpotrivă, gîndurile lui vor fi valoroase, atunci şi scrisul lui va fi preţuit. Îşi da seama că trebuie să simtă pulsul intim al vieţii, că toată ştiinţa muncii lui se va inspira din *filozofia muncii*, cu care va măsura, cîntări şi interpreta lumea. Simţea că va trebui să înveţe singur istorie, biologie, filologie, economie politică şi o sumă de alte ramuri importante ale ştiinţei, pentru că ele îi vor lărgi orizontul, îi vor lumina vederile şi vor netezi suprafaţa cîmpului pe care-l va munci. Îi vor transmite o filozofie a muncii care nu va semăna cu a nici unui alt individ şi-l vor sili să gîndească în mod autentic, îl vor înzestra cu ceva nou şi vital pentru urechea istovită a lumii. Nu avea intenţia să scrie lucruri banale, să administreze pilule cu înveliş dulce minţilor constipate.

Şi aşa a luat hotărît cărţile în primire şi s-a instalat în citadela ştiinţei lor. Nu era un băiat de liceu care tocea ca să-şi ia examenul, nici nu trecător ocazional care-şi încălzea mîinile la focul aprins al ştiinţei. Era un pasionat care învăţa din fiecare fapt, pe care fiecare nouă teorie îl absorbea,

pe care îl provoca fiecare concept vechi și pentru care fiecare concept nou însușit era o victorie personală, o pricină de îmbucurare. Întreba, alegea, respingea, supunea fiecare lucru unei analize atente. Nu era orbit, nici terorizat de personalități. Mințile mari nu făceau impresie asupra lui decît în măsura în care îi înfățișau idei mari. Gîndirea convențională nu avea valoare pentru acest om care trecuse peste toate convențiile întîlnite; fiind el însuși un sfărîmător de idoli, gîndirea iconoclastă a altora nu-l înspăimînta, nici nu-l dezgusta. Era cinstit, curajos, gîndea temeinic și iubea cu înfocare adevărul, patru calități indispensabile unui om care dorea să învețe.

Deși educația lui nu era desăvîrșită, se considera un cercetător. Știința i se părea ca o cameră a hărților pe un vas. Nu se temea de cărțile necunoscute, știa că nu se putea pierde în cuprinsul lor cu ușurință și le consacrase destul timp pînă atunci ca să știe ce tărîmuri anume voia să exploreze. Cînd îi cădea în mînă o carte, nu folosea o daltă subțire cu care să-i descuie încuietoarea și să-i fure conținutul. Se transforma într-un animal flămînd, într-un lup de primăvară, mort de foame. Își înfigea dinții în beregata cărții, o zgîlțiia sălbatic pînă o aducea la ascultare, apoi îi sorbea sîngele, îi mînca hulpav carnea și-i mesteca oasele pînă cînd fiecare fibră și mușchi al cărții deveneau o părticică din el și-l hrăneau cu vigoarea lor.

S-a îndreptat către părintele economiei politice, către Adam Smith, și a citit *Bogăția națiunilor*, apoi a studiat *Teoria populației* a lui Malthus, *Teoria repartiției* a lui Ricardo, *Teoria armoniilor economice* a lui Bastiat, apoi teoriile germane despre valoare și productivitate, *Cotele în repartiție* ale lui John Stuart Mill, pînă a ajuns pe teren cunoscut, la fondatorii socialismului științific. Ca să-și însușească noțiuni de politică s-a întors la Aristot, l-a urmărit pe Gibbon în dezvoltarea și căderea imperiului roman, a analizat conflictul dintre stat și biserică în evul mediu, influențele lui Luther și Calvin

asupra reformei structurii politice, începutul concepțiilor politice moderne în cărțile englezilor Hobbes, Locke, Hume, Mill, apoi apariția republicii ca formă de guvernămînt care să satisfacă cerințele revoluției industriale. Pentru metafizică i-a citit pe Hegel, Kant, Berkeley, Leibnitz. Pentru antropologie pe Boas și Frazer ; în biologie citise pe Darwin, Huxley, Wallace, dar i-a reluat ca să-i aprofundeze. A devorat toate cărțile de sociologie pe care le-a putut găsi, a studiat problema șomajului, a perioadelor de prosperitate și de criză, a cauzelor sărăciei, a remediului ei, condițiile de viață în cartierele sărace, criminalogie, filantropie ; a adîncit mult problema sindicatelor.

Își scotea cu grijă notițe din tot ce citea ; și-a alcătuit un sistem de fișe, ca să poată găsi repede materialul de care avea nevoie. Dar pînă nu i-a căzut în mînă *Primele principii* ale lui Herbert Spencer, n-a găsit mult căutata metodă de a stabili corelații între diferitele tendințe de gîndire pe care și le însușise. Întîlnirea cu opera lui Herbert Spencer a fost poate cea mai de seamă aventură a vieții lui pline de aventuri. Într-o noapte, după lungi studii din William James și Francis Bacon, s-a vîrît în pat cu o carte de Herbert Spencer în mînă. Erau *Primele principii*. Dimineața l-a găsit tot citind. A citit fără zăbavă toată ziua următoare ; cînd șederea în pat îl obosea, se întindea pe pardoseală. A înțeles că se afla abia la suprafața lucrurilor, că observase fenomene disparate, că strînsese cioburi, că făcuse generalizări superficiale, fără legătură între ele, culese incidental și dezordonat dintr-o lume a fanteziei și a întîmplării. Iată-l însă pe Spencer organizîndu-i cunoștințele, reducînd pentru el totul la unitate, înfățișînd privirilor lui lacome o lume tot așa de concretă ca și macheta unei corăbii pe care marinarii o pun în vitrină.

La Spencer nu exista capriciu ; totul era supus unor legi de neînfrînt. Cînd Jack l-a descoperit pe Spencer, a fost mai emoționat decît în ziua cînd a crezut că descoperă aur în albia rîului Henderson ;

ştia că niciodată monismul spencerian nu se va dovedi mică.

Herbert Spencer l-a învăţat să pătrundă în firea lucrurilor. Toate fenomenele ascunse îşi dezvăluiau acum tainele. În friptura pe care a mîncat-o seara a văzut soarele luminos şi întregul proces de transformare a energiei, de la izvorul ei aflat la o sută de milioane de mile depărtare pînă la muşchii trupului său prin mişcarea cărora putea să taie carnea, pînă la creierul care poruncea muşchilor să taie carnea, pînă la percepţia că soarele strălucea în creierul lui şi că atît soarele cît şi creierul erau din aceeaşi substanţă, că făceau parte unul din celălalt. Herbert Spencer i-a arătat că toate lucrurile erau legate între ele, de la steaua cea mai îndepărtată din spaţiul sideral pînă la miriadele de atomi din grăuntele de nisip, şi că omenirea, omul ca individ, nu este decît o altă formă a protoplasmei mereu în mişcare.

Cei patru bunici intelectuali ai lui Jack au fost Darwin, Spencer, Marx şi Nietzsche. Teoria sa filozofică a muncii, de inspiraţie germană şi engleză, şi-a tras seva direct din aceste patru minţi ale secolului al XIX-lea.

În 1899 se cerea forţă lăuntrică pentru a-i citi pe aceşti teoreticieni atacaţi de toată lumea; se cerea să ai o inteligenţă limpede şi pătrunzătoare ca să-i înţelegi. Jack avea şi curaj, şi inteligenţă; cei patru maeştri i-au îmbogăţit viaţa şi filozofia. I-au întărit scepticismul lui sănătos, dragostea de adevăr, au măturat din mintea lui moştenirea evului mediu şi l-au înzestrat cu o metodă ştiinţifică de urmărire a adevărului.

Friederich Nietzsche a avut poate cel mai mare efect emoţional asupra lui Jack, fiindcă experienţa de viaţă atît a unuia cît şi a celuilalt era asemănătoare. În copilăria lor, pe Jack îl înspăimîntaseră practicile spirituale, pe Nietzsche, fiu de cleric, excesele religioase. Jack se revolta împotriva oricărei manifestări religioase, oricărei credinţe în forţe su-

pranaturale, în viaţa de după moarte, în universul controlat de Dumnezeu.

„Cred că o dată cu moartea sînt desfiinţat ca ultimul ţînţar pe care-l striveşti cu mîna." Credea că întreaga religie creştină era o colecţie de ritualuri fără sens şi de fapte neverosimile. Era convins că religia, orice religie, era cel mai mare duşman al oamenilor, fiindcă le anestezia judecata, îi îndopa cu dogme, îi făcea pe oameni să accepte orbeşte o teză, fără s-o cumpănească ei înşişi, îi oprea să se considere stăpînii acestei lumi în care se mişcau şi ca urmare îi oprea să-şi îmbunătăţească traiul. În Nietzsche, Jack a găsit justificare pentru tot ceea ce simţea faţă de prefăcătorie, ipocrizie şi minciună, totul explicat cu atîta strălucire încît era sigur că Nietzsche săpase groapa creştinismului.

În Nietzsche a descoperit de asemenea teoria supraomului, a acelui om mai mare, mai puternic, mai înţelept decît toţi semenii săi, care putea să treacă peste toate piedicile şi să conducă masele de sclavi. Teoria supraomului era pe gustul lui, fiindcă se considera el însuşi supraom, capabil să treacă peste orice piedici, gigant care va sfîrşi prin a conduce masele, învăţîndu-le, călăuzindu-le şi îngrijindu-le. Nu părea să-l tulbure faptul că filozofia domniei supraomului asupra maselor de sclavi îl făcea pe Nietzsche să respingă socialismul şi să-l considere o formă de guvernămînt a celor slabi şi neajutoraţi; nici că această filozofie îl făcea pe Nietzsche să se ridice împotriva sindicatelor, fiindcă sub influenţa acestora muncitorii deveneau nemulţumiţi de soarta lor. Jack credea atît în socialism, cît şi în supraom, deşi o noţiune excludea pe cealaltă. Toată viaţa lui a rămas un socialist individualist. Era individualist pentru sine însuşi fiindcă se considera un supraom, un animal blond care voia să cucerească..., dar dorea socialismul pentru masele de oameni slabi şi neajutoraţi. Cîţiva ani a ţinut bine într-o mînă frîiele acestor doi cai intelectuali care trăgeau fiecare în altă direcţie.

Pe lîngă faptul că dorea să învețe, Jack avea de întîmpinat o problemă mai actuală și mai prozaică, aceea de a-și cîștiga existența. Și-a petrecut multe ceasuri în sala de lectură a bibliotecii cu revistele curente în față, comparînd nuvelele tipărite cu acelea scrise de el la mașină, întrebîndu-se ce calități secrete aveau primele de fuseseră acceptate. A rămas mirat de numărul mare al tipăriturilor născute moarte, fără lumină, fără viață, fără culoare. S-a crucit văzînd nenumărate schițe scrise îndemînatic și inteligent, dar lipsite de viabilitate și de realism. Viața era atît de ciudată și de fermecătoare, era atît de plină de probleme, visuri și fapte eroice! De ce atunci fabricatele acelea tipărite erau sentimentale și comune? Simțea forța și tensiunea vieții, ardoarea, dulceața și sălbăticia ei și era sigur că despre astfel de lucruri trebuia să se scrie. Dorea să-i glorifice pe purtătorii speranțelor pierdute, pe îndrăgostiții de himere, pe giganții care se băteau cu vigoare și avînt, într-o lume terorizată și plină de tragedii, făcînd să geamă viața de forța străduniei lor. Scriitorii de la reviste păreau însă înfricoșați de reliefarea vieții adevărate, de realitățile ei adînci. Ei înfrumusețau, evadau, aruncau un văl de romantism peste personajele lor, înlăturînd tot ce tăia în carne vie.

A ajuns la concluzia că cea mai întemeiată pricină a acestei atitudini era frica: frica de a nu contraria pe editori, de a nu le lăsa o impresie neplăcută, frica de a nu-și înstrăina cititorii; frica de a nu intra în conflict cu ziarele sau cu acționarii, cu amvonul controlat de capitaliști sau cu Ministerul Educației; frica de adevărul gol-goluț; și, mai presus de orice, frica de a nu cădea în dizgrație. De fapt, erau niște fabricanți de ficțiuni constipați și firavi, fără intestine, lipsiți de vlagă. N-aveau nici originalitate, nici o filozofie a muncii, nici o conștiință despre adevăr; tot ce aveau era o formulă de romanță zaharisită. Minți sărăcăcioase care sărăceau literatura. Se cunoștea că erau pigmei; numai giganții îndrăzneau să-și încrucișeze spada cu

literatura adevărată. El îi va face pe editori și pe public să-l accepte așa cum era.

S-a întors la scriitorii care, după părerea lui, știau ce este adevărul: la Scott, Dickens, Poe, Kipling, George Eliot, Whitman, Stevenson, Stephen Crane. S-a îngropat în lucrările celor pe care-i numea triumviratul geniilor: Shakespeare, Goethe și Balzac. De la Spencer, Darwin, Marx și Nietzsche a învățat cum să gîndească; de la părinții lui literari, Kipling și Stevenson, a învățat cum să scrie. Simțea că stăpînea acum o filozofie a muncii determinată științific, cu care să însufletească personajele pe care le va zugrăvi, că putea să-și exprime literar și limpede gîndurile, că astfel opera lui avea să fie sănătoasă, proaspătă și veridică.

Pentru Jack, unul din cele mai de seamă lucruri din lume erau cuvintele, cuvintele frumoase, cuvintele muzicale, cuvintele ascuțite, aspre sau mușcătoare. Citea totdeauna volumele mari și grele cu dicționarul în mînă, scria cuvinte pe bucățele de hîrtie și punea hîrtiile la oglindă, între ramă și sticlă, ca să le memorizeze cînd se îmbrăca și se bărbierea. Prindea liste de cuvinte în cîrlige pe frînghia de rufe întinsă în cameră în așa fel, încît ori de cîte ori se uita în sus ori străbătea camera să se lovească de cuvintele noi și de semnificația lor. Avea astfel de liste prin toate buzunarele, le citea în timp ce se ducea la bibliotecă ori la Mabel, le mormăia cînd mînca ori cînd își făcea patul. Cînd avea nevoie, în vreuna din povestiri, de un cuvînt anumit și cînd găsea printre sutele de liste pe cel cu înțelesul căutat, se simțea cutremurat pînă în adîncul sufletului.

Dar cum să-și treacă povestirile peste baricada de stînci ridicată de editori cu scopul de a-i apăra pe cititorii delicați de asaltul dement al barbarilor din Vest? Nu avea pe nimeni care să-l ajute, să-i dea un sfat. Nu cunoștea nici un editor, nici un scriitor, nici un om care să fi încercat măcar să scrie. Se lupta singur, în întuneric, neavînd altă armă decît forța, hotărîrea, convingerea și simțul

său de povestitor. Își storcea sufletul și-l picura în schițe și articole, împăturea hîrtia și o vîra în plic, punea înăuntru timbre de răspuns și afară timbre de expediere, apoi lipea plicul și-l lăsa să cadă într-o cutie de scrisori. Plicul traversa continentul american și, după un timp, poștașul îl aducea înapoi. Era convins că plicul nu ajunsese la un editor, ființă omenească, ci la o mașină care îi schimbase manuscrisul dintr-un plic în altul și i-l înapoiase.

Timp! timp! era cererea lui neîmplinită, timp pentru a învăța și pentru a-și păstra puterile, pînă cînd lipsa de bani pentru hrană și chirie nu-l va distruge. Nu erau destule ore pe zi ca să facă tot ce dorea. Îi părea rău că părăsește studiul pentru bibliotecă, unde citea reviste, îi părea rău că părăsește sala de lectură pentru Mabel, unde își petrecea singura oră de recreație pe care și-o îngăduia. Dar mai anevoie decît orice era să pună la o parte caietul și creionul și să se culce. Pasiunea lui era atît de mare, încît a hotărît să nu doarmă decît cinci ore pe noapte. Ura gîndul că viața lui înceta chiar și un timp atît de scurt; singura-i consolare era că ceasul deșteptător îl va trezi după cinci ore, că soneria îl va smulge din inconștiență și că va avea în fața lui alte nouăsprezece ore bune de muncă. Trăia ca într-un farmec, plin de înflăcărare.

În sfîrșit, în ianuarie a apărut în *Overland Monthly* povestirea *Pîndarului*. Era debutul lui Jack ca scriitor profesionist. Redactorul nu numai că a uitat să-i trimită cei cinci dolari făgăduiți înainte de publicare, dar nu s-a ostenit nici măcar să-i trimită un exemplar al revistei. Jack stătea visător în fața unui chioșc de ziare de pe Broadway fiindcă n-avea în buzunar nici zece cenți cu care să-și cumpere revista și să vadă cum arăta povestirea tipărită. S-a dus acasă la Applegarth, a împrumutat zece cenți și s-a întors la chioșc... să-și cumpere revista.

În Oakland s-au vîndut repede toate exemplarele din *Overland Monthly* fiindcă prietenii lui Jack de la Societatea Henry Clay au răspîndit vestea. Unul

din ziarele oaklandeze, care își bătuse joc de el și-l poreclise *Junele socialist*, a publicat acum un scurt articol în care scria cu respect și mîndrie despre domnul Jack London, *Junele autor* căruia îi apăruse o povestire în venerabila revistă *Overland Monthly*. Deși Jack era în ghearele mizeriei, deși umbla îmbrăcat în haine desperecheate și de ocazie, deși trăia cu porția, a simțit o schimbare în purtarea oamenilor față de el; dacă într-adevăr va izbuti ca scriitor, atunci vor trebui cu toții să-i uite excentricitățile din îmbrăcăminte, purtări și gîndire.

Pîndarului nu este una din cele mai bune povestiri ale lui Jack despre Alaska. În ea, accentul cade mai mult pe intrigă decît pe caracterizarea personajelor ori pe descrierea naturii. Totuși din clipa cînd Malemute Kid se ridică în picioare cu paharul în mînă, se uită la fereastra cu hîrtie unsă în loc de sticlă, pe care gheața crescuse de trei degete, și strigă: „În sănătatea pîndarului din noaptea asta; să-i priască dumicatul; ciinii să nu-i ologească; și chibriturile să-i ia totdeauna foc!", cititorul, a cărui atenție e ținută mereu trează de la începutul pînă la sfîrșitul povestirii, înțelege că o voce nouă, tînără și puternică a apărut în literatura americană.

Overland Monthly i-a oferit suma princiară de șapte dolari și jumătate pentru fiecare nouă povestire acceptată. Deși nu primise cei cinci dolari pentru prima lucrare, Jack a trimis revistei *Tăcerea albă*[1], care a fost acceptată pe loc și publicată în numărul din februarie. Jack știa că povestirea era una din cele mai bune pe care le-a scris și că merita cel puțin cincizeci de dolari, dar a expediat-o totuși în schimbul unei sume problematice de șapte dolari și jumătate. Mai multe au fost pricinile pentru care a făcut așa: spera că redactorii revistelor și criticii din Răsărit să citească povestirea și să fie impresionați; voia să-și justifice munca față de Mabel; iar cu cei șapte dolari și jumătate, dacă i-ar primi,

[1] The White Silence. (n.t.)

își va hrăni familia, de voie-de-nevoie, o lună întreagă.

Citind *Pîndarului*, oaklandezii s-au gîndit că Jack London va ajunge un scriitor mare. *Tăcerea albă*, una din nepieritoarele nuvele clasice ale literaturii americane despre țara înzăpezită, i-a făcut să înțeleagă că știa să scrie. Întîmplarea, povestită cu duioșie, emoție și fantezie, îl face pe cititor să simtă milă, groază și bucurie, sentimente pe care numai mînuitorul unei arte desăvîrșite a formei poate să le sugereze. În caietul lui de note, Jack a scris și a copiat sute de poezii; le-a scris zi de zi ca să capete ușurință de exprimare și pentru că în mintea lui cuvintele cîntau în același fel în care cîntă notele muzicale în mintea unui compozitor. În *Tăcerea albă* se înfățișează ca un poet adevărat, așa cum îl considera toată lumea. „Natura are multe mijloace prin care arată omului cît este el de limitat: mișcarea nedomolită a mareelor, furia uraganelor, cutremurele; dar cel mai înfiorător aspect al ei, cel care te încremenește de uimire mai mult decît toate celelalte este măreția mută a Tăcerii albe. Mișcarea dispare, aerul e limpede, cerul e de aramă; cel mai ușor suspin pare un sacrilegiu, omul devine sfios și tresare la sunetul vocii sale. Singuratică licărire de viață care mai dăinuie în deșertul fantomatic al lumii moarte, el tremură de propria sa îndrăzneală, își dă seama că nu e decît un vierme al vieții, nimic altceva. Gînduri bizare îi trec prin minte fără să vrea — și taina lucrurilor caută să-și găsească exprimare."

Jack credea că stăruința poate muta mai ușor munții din loc decît credința. Și-a stabilit așadar o normă de o mie cinci sute de cuvinte pe zi; nu se oprea din lucru pînă cînd nu așternea pe hîrtie o mie cinci sute de cuvinte, cu scrisul lui neregulat, și pînă nu le bătea la mașină. Scria mai întîi în minte, apoi punea pe hîrtie; după aceea nimeni nu-l putea convinge să facă schimbări; ici și colo mai înlocuia un cuvînt cu altul. Bicicleta, ceasul, impermeabilul, costumul de iarnă au fost din nou

amanetate și treceau săptămîni întregi fără ca ai lui să mănînce altceva decît fasole și cartofi ; regimul înceta numai cînd aducea Eliza mîncare de la masa ei. În disperare, Jack a început să scrie poezii vesele și glume, sperînd să cîștige un dolar de la revistele umoristice.

De două ori în primăvara aceea a primit invitație de la poștă ca să se prezinte la serviciu ; o dată invitația a venit cînd n-aveau în casă nici cinci cenți, nici o bucățică de pîine. A împrumutat atunci bani de drum de la Eliza, și-a luat arma de luptă și a traversat golful îndreptîndu-se către redacția revistei *Overland Monthly*, care nu-i lua în seamă scrisorile și refuza să-i trimită cei cinci dolari pentru *Pîndarului* și șapte dolari și jumătate pentru *Tăcerea albă*. În clipa cînd a pășit în redacție a înțeles că nu se afla în birourile unei reviste prospere, de importanță națională, așa cum și-a închipuit. Revista abia se mai ținea pe picioare și din vînzarea ei abia se plăteau lefurile redactorului șef Roscoe Eames și directorului administrativ Edward Payne. Aceștia au intrat în viața lui Jack datorită întîlnirii întîmplătoare de atunci și n-aveau să mai iasă niciodată. Eames și Payne s-au bucurat văzîndu-l pe Jack ; i-au salutat geniul în cuvinte calde... și i-au făgăduit să-i trimită cei cinci dolari chiar în dimineața următoare. Numai cînd autorul, mort de foame, i-a amenințat cu violența au ieșit cinci dolari în monede mărunte din buzunarele celor doi gentlemeni literari.

Cufundată pînă în gît într-un noian de datorii, familia lui Jack a trăit din acești cinci dolari toată luna martie. *Overland Monthly* a mai cerut o nuvelă pentru numărul din aprilie ; Jack a refuzat să le-o trimită pînă nu plăteau *Tăcerea albă*. După alte amenințări au plătit, și atunci le-a trimis *Pui de lup* [1]. În aprilie i-a mai apărut și poezia *Cînta de bucurie* [2] în revista umoristică *Town Topics* din San Francișco.

[1] The Son of the Wolf. (n.t.)
[2] He Chortled with Glee. (n.t.)

Flora și Jack erau atît de hărțuiți de creditori și de proprietar, încît tînărul și-a oferit o povestire de cinci mii de cuvinte pentru un dolar numai ca să mai aibă cîțiva cenți în buzunar. Deși munca nu-l lăsa să-și piardă încrederea în sine, avea perioade cînd îl lăsau nervii; toate îndoielile pe care le îngropase adînc în sine ieșeau la suprafață și-i spuneau că greutățile erau prea mari, că nu va izbîndi niciodată.

Mai a fost prima lui lună mare. *Town Topics* i-a publicat poezia *Dacă aș fi zeu doar un ceas* [1], *Overland Monthly* i-a publicat a patra povestire despre Alaska *Oameni de patruzeci de mile* [2], o snoavă prețuită pentru vigurosul ei umor irlandez, *Orange Judd Farmer* i-a publicat *În vacanță* [3], iar Umbstaetter de la *The Black Cat* i-a tipărit *O mie de morți* [4]. Jack ședea în camera lui sărăcăcioasă, prost luminată, în față cu cele patru reviste deschise la lucrările sale și își trecea degetele ca un pieptene prin părul ciufulit; ochii lui cenușii-albaștri străluceau de fericire. Ce importanță avea că în casă domnea frigul, că în cămară nu mai era de mîncare, că obrajii i se supseseră și că hainele erau atît de zdrențuite încît nu mai îndrăznea să se ducă în casa familiei Applegarth de frică să nu fie dat afară de mama lui Mabel. El și Flora cunoșteau foamea din tradiție; amîndoi erau oameni tari, care știau să îndure; alții în locul lor ar fi pierit. Oțelul caracterului i se călise în încercări grele. Copil fiind, a căutat să rîdă mînzește de greutățile uriașe și de primejdiile prin care trecea. Ca om matur să nu mai fie oare viking? Își luase o sarcină mai grea decît ar fi putut cineva concepe; iată dar o pricină mai mult ca să învingă; nici un adversar, nici cel mai formidabil din toți adversarii nu trebuia să-l prețuiască mai puțin decît merita. Copil fiind, s-a

[1] If I were God one Hour. (n.t.)
[2] The Men of Forty Mile. (n.t.)
[3] On Furlough. (n.t.)
[4] A Thousand Deaths. (n.t.)

străduit să caute primejdia și să se bucure de ea, și străduința n-a fost nefirească. S-a purtat ca un viteaz în adevăratul sens al cuvîntului, chiar dacă uneori a trebuit să idealizeze vitejia. Cam așa își spunea în timp ce stătea în camera lui tăcută, cu revistele în față. Un om singur în fața muncii sale.

Iunie l-a văzut publicat într-un ziar din Răsărit, în *Express* din Buffalo, cu *De la Dawson la mare* [1], o relatare despre călătoria de o mie nouă sute de mile pe Yukon, în barca nepuntată. *Home Magazine* i-a publicat *Prin cataracte la Klondike* [2], iar *Overland Monthly* a continuat seria de povestiri din Alaska, de data asta cu *Într-o țară depărtată* [3]. Totuși a trebuit să aștepte pînă în iulie ca să capete un adevărat statut de profesionist, căci în această lună i-au apărut articole și povestiri în cinci periodice, un miracol pentru un tînăr de douăzeci și trei de ani care începuse să scrie abia cu nouă luni în urmă. *The American Journal of Education* i-a publicat două articole despre limbă și folosirea verbelor care dovedeau în ce măsură a izbutit să se cultive singur. *The Owl, Overland Monthly* și *Tillotson Syndicate* i-au respins cîteva schițe.

Socotind că trebuie să sărbătorească această lună de gală ca și vînzarea primelor sale povestiri, Jack și-a scos bicicleta de la casa de amanet, a luat-o pe Mabel și s-a dus cu ea pe dealuri. De această dată, cînd și-a depus la picioarele ei roadele triumfului, a observat că iubita lui părea mîhnită. Ca răspuns la întrebarea ei directă i-a mărturisit că cele cinci articole i-au adus numai zece dolari în numerar și posibilitatea încasării unei sume de șapte dolari și jumătate de la *Overland Monthly*, care nici acum nu-i plătise două povestiri vechi. Mabel a izbucnit în plîns cu capul pe pieptul lui. Trecuse o jumătate de an de cînd se logodiseră și Jack cîștiga

[1] From Dawson to the Sea. (n.t.)
[2] Through the Rapids on the Way to Klondike. (n.t.)
[3] In a Far Country. (n.t.)

prea puțin din povestirile lui de succes, lucru care arăta că nu se vor putea căsători niciodată, că nu vor putea trăi din venitul lui de scriitor. Ar fi îndurat bucuroasă lipsurile alături de el, dar doamna Applegarth i-a spus limpede că nu-l va putea lua pe Jack decît după ce tînărul își va fi asigurat o existență comodă.

Jack adusese cu el cîteva manuscrise pe care i le-a citit, căutînd să-i arate că nu era decît o chestiune de timp pînă cînd revistele bogate din Răsărit vor începe să i le cumpere. În fața încrederii lui avîntate, Mabel și-a luat inima în dinți și i-a mărturisit că ei nu-i plăcea cum scrie el, că povestirile n-aveau gingășie, că erau sălbatice, că zugrăveau în chip animalic viața aspră, suferințele, moartea... că publicul n-o să le accepte niciodată. Îl iubea mai mult ca oricînd... și-a încolăcit brațele în jurul gîtului său și l-a sărutat cu înfocare ca să-i dovedească... îl va iubi veșnic... se va căsători cu el pe loc... numai dacă ar vrea să fie înțelept și să se angajeze la poștă... ori dacă și-ar găsi un post sigur de reporter la vreun ziar...

Pe Jack l-a întristat lipsa ei de încredere, dar prin asta dragostea nu i s-a micșorat. Ca și editorii de salon din Răsărit, crescuse și ea după niște principii dichisite și anemice. El însă are să arate tuturor ce știe ! Are să-i smulgă pe toți din conformism ! Are să-i învețe ce înseamnă schiță adevărată !

S-a întors la masa lui de lemn negeluit, și-a răsucit un șir nesfîrșit de țigări și s-a pus pe lucru cu nădejde. A scris la mașină cu aceeași panglică articole fulminante despre lupta de clasă și povestiri de aventuri pentru copii ; pe același fel de hîrtie a transpus povestiri despre moarte, despre lupta eroică împotriva firii în Nordul înghețat și glume pentru *Town Topics*. A citit cu vigoare înnoită, umplîndu-și caietul cu note despre război, despre comerțul internațional, despre venitul ilicit al guvernelor, despre pierderile industriei bazate pe concurență, despre greve, boicoturi, votul femeilor, criminalogie, medicină modernă, despre progresul tehnic

și despre știința modernă, umplînd filă după filă cu material adunat și rînduit totul în biblioteca lui organizată pe fișe. Nu trecea o zi fără ca el să nu fi muncit șaisprezece ore, studiind și scriind ; ori de cîte ori condiția fizică îi îngăduia, se silea să lucreze cîte nouăsprezece ore pe zi, șapte zile pe săptămînă. *Stăruința poate muta mai ușor munții din loc decît credința.*

În timpul lunilor de activitate intensă consacra foarte puțin timp prietenilor și societății. Mabel și mama ei s-au mutat la San José, un orășel din Valea Santa Clara. Simțea că s-a desprins prea mult de oameni. Firea lui avea nevoie în primul rînd de prietenia oamenilor amabili și interesanți. De aceea a primit cu entuziasm invitația la Clubul Ruskin, o asociație nou formată, alcătuită din elita liberalilor și intelectualilor din jurul golfului. Cîteva nopți mai tîrziu s-a dus neanunțat la o întrunire a organizației socialiste locale, unde i s-a făcut o primire caldă, zgomotoasă. Solicitat să vorbească, Jack s-a urcat pe podium și a vorbit despre *Problema maximumului,* în care căuta să arate că orînduirea capitalistă, în clipa cînd va atinge punctul maxim al dezvoltării ei, va trebui să se transforme inevitabil într-o orînduire socialistă. Abia cu o săptămînă mai înainte scrisese un articol despre acest subiect. Articolul despre *Problema maximumului,* care îi fusese achiziționat de o revistă din Răsărit, dar niciodată publicat, demonstra că Jack era un economist de profesie ; din cuprinsul lui reiese că autorul știa să interpreteze economic istoria și să cerceteze cu de-amănuntul teoriile politicii economice internaționale.

Impresionat de felul în care organizația locală îi primise cuvîntarea, Jack a acceptat propunerea de a ține cîteva conferințe educative, duminica seara. După prima duminică a rămas plăcut surprins citind în presa din Oakland observații serioase, prietenești, despre expunerea lui. Socialismul și Jack London au ajuns astfel să fie respectați laolaltă.

În septembrie, octombrie și noiembrie, Jack a publicat în trei reviste noi, în *Conkeys, The Editor*

și Youth's Companion. Prietenii de la Clubul Ruskin și de la organizația socialistă locală îl considerau scriitor de succes. În duminicile cînd nu ținea conferințe la organizația locală, se ducea cu bicicleta pînă la San José, o distanță de cincizeci de mile, ca s-o vadă pe Mabel; în cursul săptămînii își petrecea serile la întruniri, ținînd conferințe și discutînd. Într-o noapte a traversat golful în tovărășia lui Jim Whitaker, un predicator devenit romancier, și a lui Strawn Hamilton, un filozof anarhist. S-au dus cu toții să-l asculte pe Austin Lewis, care vorbea despre socialism la Turk Street Temple. Acolo a întîlnit-o pe Anna Strunsky, o socialistă înflăcărată, pe care Jack o numea geniu emoțional. A fost fără îndoială cea mai strălucită femeie pe care a întîlnit-o.

Anna Strunsky, studentă la universitatea din Stanford, era o fată zveltă, timidă și simțitoare, cu ochi mari și cu păr negru, ondulat. Provenea dintr-o familie de pionieri din San Francisco, casa părinților ei fiind un ales centru cultural al orașului. Miss Strunsky scrie că Jack i-a fost înfățișat ca un tovarăș care vorbea pe străzile din Oakland și își ciștiga existența scriind povestiri. Cînd s-au făcut prezentările, după conferință, zicea ea, i s-a părut că l-a cunoscut pe Lassalle, Marx sau Byron, atît de puternică a fost senzația că se află în apropierea unui personaj istoric. „Obiectiv, vedeam un tînăr cu ochi mari, albaștri, umbriți de gene negre, cu o gură frumoasă, care, cînd se deschidea, lăsa să se vadă lipsa dinților din față. Fruntea, nasul, linia obrazului, gîtul puternic erau grecești. Corpul dădea impresia de grație și de forță atletică. Era îmbrăcat în gri, purta o cămașă albă, moale, cu guler atașat și cravată neagră."

Între Jack London și Anna Strunsky s-a stabilit o prietenie furtunoasă, întemeiată pe un schimb strașnic de argumente în problemele sociale, economice, feministe. Jack a contrariat-o pe miss Strunsky spunîndu-i că deși era socialist, el îi va bate pe capitaliști pe propriul lor teren. Unii oameni cred că socialiștii sînt niște căzături, niște nevolnici și

incompetenți, dar el va dovedi că un socialist poate să se ia la întrecere cu cel mai destoinic capitalist și că procedînd așa socialistul face propagandă pentru Cauză. Pe miss Strunsky n-a atras-o visul lui. Ea l-a prevenit că nici un socialist adevărat nu și-l va însuși ; ca să strîngi avere și să te bucuri de succes trebuie să aparții vechii ordini pînă la un anumit grad, în spirit și alcătuire. Jack rîdea, bine dispus, și-i răspundea că editorii din Răsărit, care azi îl făceau să rabde de foame, îi vor plăti mîine sume frumoase și că îi va stoarce pe capitaliști de ultimul lor dolar.

Dacă n-ar fi avut îndatoriri familiale și necazuri bănești, lui Jack i-ar fi plăcut viața de acum. Cîștiga între zece și cincisprezece dolari pe lună ; era publicat de un număr destul de larg de reviste ; îi plăcea să scrie, să gîndească, să studieze, să stabilească raporturi, să înțeleagă. În serile de duminică vorbea la organizația socialistă locală despre subiecte ca *Politica de expansiune* ; se ducea la dineurile de la Clubul Ruskin, unde se împrietenise cu cîțiva tineri asistenți de la Universitatea Californiană și cu noul bibliotecar din Oakland care o înlocuise pe vechea lui prietenă și inspiratoare, Ina Coolbrith. Duminicile și le petrecea ca musafir al familiei Applegarth, la San José ; îi citea lui Mabel manuscrisele, îi asculta părerile critice, îi fura cîteva sărutări cînd treceau prin pădure ori cînd ședeau pe canapea. Deși o iubea pe Mabel, n-a încercat niciodată s-o introducă în viața lui tumultuoasă din Oakland. În fumul și gălăgia unei întruniri socialiste ar fi fost o erezie numai dacă s-ar fi gîndit la ea, necum s-o aducă. Nu, ea era o zeiță rece, care plutea deasupra luptelor și agitației din lume ; după ce se vor căsători, ea va fi gazda grațioasă pentru prietenii lui mai domoliori și cînd se va întoarce de la întrunirile furtunoase, agitat și nădușit, brațele ei vor fi ca un liman liniștit unde va găsi odihnă și pace. Căci Mabel avea chemare de nevastă pentru un supraom.

Pînă la urmă, puțin înainte de sfîrșitul secolului, a venit și pentru Jack ziua cea mare, așa cum știa el că venea pentru toți oamenii care aveau „credință, talent și stăruință". Scrisese o nuvelă mai lungă intitulată *Odiseea nordului*[1], pe care a avut curajul s-o trimită la Boston, la *Atlantic Monthly*, cea mai aristocratică, scorțoasă și închistată revistă din Statele Unite. După cum se știe, *Atlantic Monthly* trimitea de obicei manuscrisul înapoi, cu o notiță care te înfiora. În locul ei, Jack a primit un plic lung și plat, la vederea căruia a simțit un nod în gît. Redactorul revistei îi lăuda nuvela, îi cerea să scoată trei mii de cuvinte din partea introductivă și-i oferea o sută douăzeci de dolari ca drept de autor. Încă o dată, Jack a căzut pe marginea patului tremurînd, cu ochii strălucind, ca în dimineața cînd citise adresa de la *Overland Monthly*. O sută douăzeci de dolari! Cu banii ăștia scăpa familia de datorii, își scotea lucrurile de la casa de amanet, umplea cămara, plătea chiria pe șase luni! A sărit din pat ca un leu, a trîntit ușa de perete, a dat buzna în bucătărie, a înhățat-o pe Flora și a ridicat-o în aer strigînd: „Mamă, uite, uite! Am scos-o la capăt! *Atlantic Monthly* îmi publică nuvela! Toți redactorii din Răsărit or să vadă. Or să vrea și ei să cumpere. Am scăpat de griji".

Prezicerea lui Jack s-a dovedit mai adevărată decît îndrăznea să spere. La editura *Houghton Mifflin*, asociată cu *Atlantic Monthly* din Boston, se citise atît manuscrisul *Odiseei nordului*, cît și celelalte povestiri despre Alaska ale lui Jack, care apăruseră în *Overland Monthly*. Editura plănuia să scoată un volum de schițe în primăvară. Referatul celui care a făcut prima citire la *Houghton Mifflin*, în urma căruia editura a considerat oportună publicarea unei culegeri de schițe, este probabil prima critică profesională a lucrărilor lui Jack London. „Se folosește cam prea liber de expresiile prospectorilor, așa că stilul lui este departe de a fi elegant;

[1] An Odyssey of the North. (n.t.)

are însă prospețime, vigoare, forță de expresie. Redă cu vioiciune grozăviile care se petrec în regiunile înghețate, în întuneric, între oameni flămînzi, descrie bucuria de a fi alături de un om în împrejurări grele și virtuțile pe care le scoate la lumină lupta cu natura. Cititorul e convins că autorul a trăit el însuși viața pe care o zugrăvește."

Trecuse vremea cînd era nevoit să accepte șapte dolari și jumătate pentru o schiță, șapte dolari și jumătate pe care cu greu îi scotea de la *Overland Monthly*. A semnat contractul la 28 decembrie 1899, și Boston, fortul prin care șireangul englez gîtuia cultura americană, avea să consacre o revoluție literară pe traseul California—Alaska. Avînd în spate o editură conservatoare din Boston, care îi sprijinea inovațiile radicale, munca lui avea șanse de a se face cunoscută, de a fi judecată mai mult după merite decît după scăderi.

Cîteva nopți mai tîrziu Jack se afla în camera lui, înconjurat de manuscrise, foi și notițe pentru o sută de povestiri viitoare. Peste cîteva ore se va naște secolul al XX-lea. Îl încerca sentimentul că la miezul nopții se va naște și el; că el și secolul al XX-lea vor porni la drum împreună.

Cu o sută de ani în urmă, omenirea orbecăia încă în negura evului mediu, convinsă că ordinea lucrurilor în lume este prestabilită, neschimbătoare; credea în mod naiv că formele de guvernămînt, că structura economică, morala, religia și celelalte aspecte ale vieții fuseseră fixate odată pentru totdeauna și că nici cel mai mic amănunt nu va putea fi schimbat. Hegel, răzvrătitul filozof german, dizolvase această concepție rigidă, insuflată de regi și de cler maselor necugetătoare. Deasupra ignoranței, fricii, prefăcătoriei și minciunii care se înstăpîniseră s-au ridicat Darwin și Spencer, cu gînd să elibereze omenirea din cătușele religiei, Karl Marx cu gînd să elaboreze un mecanism cu care omenirea să poată sfărîma lanțurile exploatării și să creeze o civilizație potrivită nevoilor ei. Cu o sută de ani în urmă omenirea zăcea în sclavie; oare peste o sută de ani va

ajunge ea stăpînă? Oamenii aveau acum mijloacele și armele cu care să se elibereze; omenirea putea să se transforme în ceea ce ar fi vrut oamenii; ceea ce lipsea era dorința. Și Jack s-a hotărît să ia parte la făurirea acestei dorințe colective.

În tăcere, cu chibzuială, s-a judecat pe sine însuși, și-a judecat munca, vîrsta, viitorul. Avea un puternic instinct gregar, îi plăcea să se miște printre cei deopotrivă cu el, totuși cînd era în societate se simțea ca un pește scos din elementul lui. Din cauza educației sale nu se acomoda convenționalismelor și se revolta împotriva lor. Era obișnuit să spună ceea ce gîndea, nici mai mult, nici mai puțin. Mîna grea a vitregiei, care-l apăsase la vîrsta de zece ani, i-a lăsat sentimentul, dar i-a distrus sentimentalismul; i-a dezvoltat simțul practic, așa că uneori era aspru, neînduplecat, neîndatoritor; l-a făcut să creadă că rațiunea era mai puternică decît imaginația, că omul de știință era superior omului emoțional. „Ia-mă cum sînt — îi scria el Annei Strunsky în primele zile ale prieteniei lor — un oaspe întîmplător, o pasăre călătoare ce zboară scurt timp prin viața ta, o pasăre sălbatică, obișnuită cu spațiile largi și cu aerul înălțimilor, incapabilă să guste plăcerile unei vieți mărginite."

N-avea răbdare pentru pozâ și pretenții. Oamenii trebuiau să-l ia așa cum e sau să-l lase în pace. Purta mai tot timpul un sveter și făcea vizite în costum de sport. Prietenii nu se mai simțeau șocați cînd îl vedeau așa și, orice ar fi făcut el, ziceau: „Așta-i Jack". Nu cerea nimic de la nimeni, totuși oamenii îl iubeau și-l căutau, fiindcă, așa cum spunea Anna Strunsky, „cînd îl cunoșteai te cuprindea entuziasmul pentru tot și pentru toate. Cuvintele, rîsul, felul cum se purta, însufleteau pe cei cu care venea în contact. Prezența lui într-un grup înflăcăra grupul. Avea darul de a electriza, transmitea oamenilor energie electrică, îi trezea din letargie și mințile tuturor începeau să lucreze și trupurile să se miște cînd intra el în cameră".

Poate că marea pasiune a vieții lui a fost cunoașterea exactă. „Dă-mi faptul, omule, faptul necontestat", este laitmotivul vieții și operei lui. Credea în baza materială a vieții fiindcă văzuse cîtă prefăcătorie, cîtă înșelăciune și nebunie se ascundea în spatele bazei spirituale. Dorea ca în locul credinței fără cercetare să se înscăuneze cunoașterea științifică. Numai pe calea rațiunii pure și pătrunzătoare idolii vîrstelor întunecate puteau fi detronați și dați jos din cîrca oamenilor, iar Omenirea așezată în locul lor. Ca agnostic nu se închina nici unui Dumnezeu, ci sufletului omenesc. Învățase cît de josnic era omul, dar întrezărise de asemenea înălțimile luminoase la care putea el aspira. „Ce mic e omul, și ce mare e!"

De la un bărbat cerea în primul rînd bărbăție. „Un bărbat care primește o palmă ori o insultă fără s-o plătească — ptiu! Nu-mi pasă dacă poate să dea glas sentimentelor sublime, îmi face greață." Un om lipsit de curaj era pentru el un om abject. „Dușmani? N-am nevoie! Snopește-l pe om cînd îl ai în mînă, altfel te snopește el, dar nu-i purta pică niciodată. Pune lucrurile la punct odată pentru totdeauna — și iartă." Față de prieteni era mărinimos și nu-i părăsea cînd îl răneau ori cînd greșeau față de el. „Nu cred că e un motiv întemeiat să nu-mi iubesc prietenii dacă îi condamn pentru scăderile lor."

Coloana vertebrală a vieții sale a fost socialismul. Trăgea sevă, hotărîre și curaj din credința lui în statul socialist. Nu încerca să-i schimbe pe oameni într-o zi, nici nu credea că oamenii trebuie să se mai nască o dată înainte de desăvîrșirea socialismului. I-ar fi plăcut ca socialismul să se înscăuneze treptat, fără vărsări de sînge și fără revoluție și era nerăbdător să-și dea contribuția la educarea maselor și să le îndemne să pună mîna pe munca lor, pe resursele naturale și pe frîiele guvernării. Dar, dacă oamenii capitalului ar fi zădărnicit acest proces evolutiv, el era gata să lupte pe baricade

pentru triumful Cauzei. Care civilizație s-a născut vreodată fără botezul sîngelui ?

Îngemănată organic cu concepția lui socialistă era și aderența sa filozofică la o doctrină combinată din monismul haeckelian, determinismul materialist spencerian și evoluționismul lui Darwin. „Natura nu are sentimente, nici milă, nici nu cunoaște iertarea. Sîntem niște jucării în mîinile unor forțe uriașe, necugetătoare, totuși putem ajunge să cunoaștem legile unora din aceste forțe și să vedem care e calea noastră în relațiile cu ele. În acțiunea selecției naturale dintre rasele omenești sîntem niște factori orbi... Mărturisesc, alături de Bacon, că puterea de înțelegere a omului izvorăște din lumea senzațiilor. Mărturisesc, alături de Locke, că gîndirea e o funcție a simțurilor. Mărturisesc, alături de Laplace, că nu avem nevoie de ipoteza existenței unui creator. Mărturisesc, alături de Kant, că origina universului este mecanică, iar creația — un proces natural și istoric !"

În scris voia să calce pe urmele maestrului său, Kipling. „Kipling atinge inima lucrului. Pentru el nu există capăt, pur și simplu nu există capăt. El a deschis noi orizonturi minții și literaturii." Își anunță revolta împotriva „acelei biete fete americane care nu trebuie șocată și căreia i se dă ceea ce e mai insipid, numai lapte de iapă". Decada în care a devenit matur, ultima decadă a secolului, a fost punctul slab al acestuia, o perioadă de sterilitate și gol în care forțele epocii victoriene [1] s-au transformat în dogmă neîngăduitoare. Literatura era îngrădită din toate părțile de morală, cărțile și revistele se tipăreau pentru un public care socotea pe Louisa May Alcott și pe Maria Corelli ca mari scriitoare. Era greu de creat o operă originală, căci nu se putea scrie decît despre clasa de mijloc, despre oamenii

[1] În timpul reginei Victoria, care a domnit în a doua jumătate a secolului trecut, în toate domeniile de activitate s-a relîefat un anumit manierism, o afectare specifică, un convenționalism și o rigiditate în opinii și purtări care caracterizează „epoca victoriană" în Anglia. (n.t.)

respectabili și bogați; virtutea trebuia totdeauna lăudată și viciul totdeauna condamnat; scriitorilor americani li se impunea să scrie ca Emerson, să vadă numai partea frumoasă a vieții, să treacă peste asprimile ei, peste grozăvia, murdăriile și realitatea ei. Liderii literaturii americane erau încă poeții idilici ca Holmes, Whittier, Higginson, W. D. Howells, F. Marion Crawford, John Muir, Joel Chandler Harris, Joaquin Miller. Editorii americani, care se complăceau în atmosfera înghețată și rarefiată a înălțimilor, plăteau sume de necrezut unor scriitori ca Barrie, Stevenson, Hardy, ba mergeau atît de departe încît tipăreau dezvăluirile îndrăznețe (nefructuoase bineînțeles din punct de vedere editorial) ale francezilor și rușilor, dar cereau totuși autorilor americani să repete vechea formulă pseudoromantică schimbată doar puțin și numai pe ultimul plan.

Revoluția fusese dezlănțuită în Rusia de Tolstoi și de realiști; în Franța de Maupassant, Flaubert, Zola; în Norvegia de Ibsen; în Germania de Sudermann și Hauptmann. Cînd Jack citea cărți scrise de americani și le compara cu ale lui Hardy, Zola, Turgheniev, nu se mai mira de ce, în Europa, America era considerată o țară de copii și de sălbatici. Revista *Atlantic Monthly*, marea preoteasă a literelor americane, a publicat o nuvelă de Kate Douglas Wiggin și F. Hopkinson Smith care „era pe de-a întregul plată și seacă, se născuse moartă". Dar *Odiseea nordului* va apărea în cîteva zile — și atunci nici *Atlantic Monthly*, nici nuvela americană nu vor mai fi moarte și reci. A luat hotărîrea să facă pentru literatura țării sale ceea ce făcuse Gorki pentru artă în Rusia, Maupasaant în Franța și Kipling în Anglia. Va scoate literatura din salonul societății înalte a lui Henry James și o va instala în bucătăriile oamenilor obișnuiți, unde miroase, poate, uneori, dar cel puțin miroase a viață.

În literatura americană din acele zile trei erau lucrurile despre care nu trebuia să se scrie: ateismul, socialismul și picioarele femeilor. El își va da contribuția la distrugerea organizării religioase, la

sfărîmarea orînduirii capitaliste şi la transformarea problemei sexuale din ceva josnic şi urît, despre care nu trebuie să se vorbească, într-o problemă ştiinţifică, a forţelor selective angajate în perpetuarea speciei. Nu avea de gînd să devină pamfletar; mai presus de orice era scriitor, creator de literatură. Se va strădui să scrie povestirile cu atîta îndeminare încît arta şi propaganda să meargă mînă în mînă.

Ca să-şi îndeplinească împătritul scop a luat hotărîrea să devină unul din cei mai educaţi oameni ai noului secol. Sarcina era titanică şi, ca să aprecieze întinderea ei, s-a uitat în jur, la cărţile răspîndite pe pat şi pe masă, care toate erau în curs de studiu şi adnotare. Da, era pe drumul bun: avea *Revoluţia de la 1848* de Saint-Amand; *Studii despre structură şi stil* de Brewster; *Note despre evoluţie* de Jordan; *Sub-Arctica* de Tyrell; *Capital şi dobîndă* de Bohm-Bawerk; *Sufletul omului în socialism* de Oscar Wilde; *Idealul socialist — Arta* de William Morris; *Solidaritatea viitoare* de William Owen.

Ceasul din camera mamei bătea unsprezece. Vechiul secol mai avea de trăit doar un ceas. Se întreba ce fel de secol a fost, ce a cîştigat America de pe urma lui, America, născută din unirea unui grup de state agricole, care în primele decade ale existenţei îşi trimisese pionierii să-i populeze ţinuturile sălbatice, în decadele de mijloc îşi înmulţise maşinile şi fabricile, împingînd continentul, iar în decadele din urmă adunase între hotarele ei cele mai mari avuţii cunoscute vreodată... şi care, o dată cu avuţiile şi cu progresul tehnic, prinsese masele în lanţurile mecanizării şi sărăciei.

Dar noul secol, ah! va fi măreţ să trăieşti în zilele lui. Toate izvoarele de bogăţie, maşinile, iscusinţa oamenilor de ştiinţă vor sluji interesele omenirii, nu vor mai ţine omenirea în sclavie. Mintea omului va primi o educaţie potrivită cu legile naturii, va fi învăţată să ţină seama de faptele inevitabile, nu va mai fi anesteziată de religia celor slabi şi de moralitatea celor nătîngi. Literatura şi viaţa vor deveni sinonime. Sufletul omului se va înălţa datorită

artei, literaturii și muzicii, frumuseți pe care monstrul întreit al mărginirii, religiei și capitalismului le-a sugrumat în fașă.

Ce Americă măreață vor vedea fiii fiilor lui după ce vor trece o sută de ani de la noaptea asta și vor judeca din pupitrele lor secolul ce se sfîrșește! Va putea spune că e norocos dacă el, Jack, va contribui la nașterea acestei Americi. Va sfărîma cătușele secolului de întuneric care moare acum; va refuza să poarte gulerele scrobite și înalte care intră în carne și va respinge ideile urîte, scrobite și înalte care intră în mințile oamenilor și-i nenorocește. Va întoarce spatele ideologiei învechite a secolului al nouăsprezecelea și va primi deschis pe al douăzecilea, fără să se înspăimînte de ce va aduce. Va fi un bărbat modern, un american modern. După ce vor trece o sută de ani de la noaptea asta, fiii și fiii fiilor lui își vor aduce aminte de el cu mîndrie.

Ceasul Florei bătea miezul nopții. Vechiul secol murise. Un nou secol se năștea. A sărit de la masă, a îmbrăcat un sveter, și-a pus cleme la pantaloni, și-a scos bicicleta și a început să pedaleze prin întuneric, îndreptîndu-se către San José. Avea de străbătut cincizeci de mile. Cum ar fi început mai bine secolul decît căsătorindu-se, în prima lui zi, cu fata pe care o iubea? Dacă fiii fiilor lui și fiii acestora vor trebui să-și aducă aminte cu mîndrie de el, după ce vor trece o sută de ani de la noaptea asta, atunci nu mai avea timp de pierdut!

5

Doamna Applegarth nu l-a dorit niciodată pe Jack de ginere. La logodnă nu s-a împotrivit prea mult, fiindcă o căsătorie întemeiată pe capacitatea lui de a-şi întreţine soţia din scris i se părea o eventualitate care nu-i inspira teamă. Dar cînd Jack a intrat în vila de la colţul străzilor Elm şi Asbury şi a pus sub ochii lui Mabel şi ai mamei sale spalturile *Odiseei nordului,* ca un semn de ce-i putea aduce noul an, doamna Applegarth şi-a schimbat la iuţeală părerile. A fost de acord să-şi dea imediat consimţămîntul, dar... cu o condiţie. Jack va veni în casa Applegarth din San José ca susţinător al familiei (domnul Applegarth murise şi Edward nu mai locuia acasă), sau o va lua pe soacra lui la Oakland şi se va lega să n-o despartă niciodată de Mabel.

Cum numai cu cîteva zile înainte Jack scrisese unui prieten că „avea de întreţinut o familie şi asta însemna iadul", mai puţin l-a înspăimîntat gîndul că-şi va lua în sarcină întreţinerea unei a doua familii, cît felul direct în care doamna Applegarth îşi înfipsese ghearele de fier în fiica ei. A urmat o scenă. Jack i-a arătat doamnei Applegarth că n-avea dreptul să împiedice fericirea fiicei sale. Doamna Applegarth l-a înştiinţat că Mabel era un copil ascultător, care-i purta recunoştinţă şi că, de aceea, nu o va părăsi la o vîrstă atît de înaintată — deşi

se știa că doamna Applegarth era de două ori mai voinică decît fata ei, că o tiraniza și o silea să-i facă servicii de menajeră, că îi cerea să-i aducă gustarea de dimineață la pat.

Între cei doi oameni pe care-i iubea, Mabel ședea palidă și tristă, înfricoșată de cearta care lua proporții sub ochii ei, incapabilă să ia atitudine. Totdeauna fusese dominată de mamă-sa și acum nu se mai putea scutura. Fata asta gingașă, care era atît de slabă încît nu-și putea ridica glasul împotriva mamei, avea tăria uimitoare să privească în tăcere cum i se distruge viața, cum i se spulberă visul de iubire, cum e împiedicată să aibă un bărbat și copii.

Cînd Jack s-a întors în noaptea aceea la Oakland, trist și nemîngîiat, a găsit alte necazuri. Flora l-a înștiințat că ultimii bani primiți de la *Atlantic Monthly* se terminaseră. A apucat iar drumul binecunoscut al casei de amanet cu impermeabilul lui John London pe ghidonul bicicletei; cînd a ieșit de acolo, avea în buzunar cîțiva dolari, dar a trebuit să vină pe jos acasă. Atît zălogirea cît și ultimatumul doamnei Applegarth i-au arătat cît de imposibilă era situația căreia încerca să-i facă față. Dacă Mabel venea în casa lui și împărțea cu el patul și masa, cheltuielile nu se măreau prea mult; dragostea l-ar fi întărit în lupta cu greutățile. Dar vor trece ani pînă să ajungă în stare s-o întrețină și pe soacră-sa. Ideea de a o aduce să trăiască împreună cu Flora era fantastică; cele două femei și-ar fi vîrît unghiile în gît în primele douăzeci și patru de ore. Și chiar dacă ar fi în stare să păstreze pacea între ele, ar mai fi el stăpîn în casa lui? Nu va încerca doamna Applegarth să conducă în casă așa cum își conducea fiica? Iar Mabel va trebui în primul rînd să fie fiica doamnei Applegarth și numai după aceea nevasta lui. Condiția asta n-o putea accepta.

Se simțea foarte dezamăgit că doamna Applegarth era atît de autoritară. Cînd nu mai putea de furie, își aducea aminte că Mabel se sufoca între

două personalități puternice, că își strivea viața între ele. Dar mînia i se potolea în fața duioșiei ei și lua hotărîrea să n-o părăsească, oricare ar fi piedicile. Să n-o lase pe mîna mamei, să se însoare cu ea și s-o domolească pe doamna Applegarth cînd se va ivi nevoia. Liniștit și fericit că va face totul cît mai bine, își amintea vechile îndoieli și își dădea seama că fiecare victorie pe care o va cîștiga asupra doamnei Applegarth în lupta de a-și asigura un menaj normal va fi plătită însutit de Mabel, din șubreda ei sănătate. Lua din nou hotărîrea să n-o sacrifice pe Mabel, să-și facă un cămin separat îndată ce va cîștiga destui bani și s-o lase pe doamna Applegarth să conducă în casă, căci nici o suferință îndurată din pricina purtării ei autoritare nu va fi mai crîncenă decît suferința pe care el și Mabel o îndurau acum. Apoi cercul vicios începea din nou să se rotească și își spunea că vor fi distruși dacă se vor supune în acest fel, fiindcă nu putea exista căsătorie fericită cînd femeia era sclava mamei sale cu trup și suflet.

Dezamăgirea îl chinuia. Dragostea pentru Mabel era puternică; ar fi putut face o căsătorie izbutită. O admira și o respecta pentru toate calitățile ei de fată cultă care lui îi lipseau; fragilitatea făpturii, sănătatea delicată îl îndemnau s-o apere, s-o ocrotească. Mabel, la rîndul ei, nu iubise pe nimeni înaintea lui Jack și nu va putea iubi alt bărbat. I-ar fi fost o soție credincioasă și i-ar fi dăruit un cămin așa cum și l-a dorit el încă din anii adolescenței. Se simțea tare nefericit, nu atît pentru că visul lui de a avea o nevastă, un cămin și copii se spulbera, ci fiindcă femeia pe care o iubea trăia o tragedie din care el n-o putea scăpa, o tragedie care avea să pună capăt nu numai relațiilor dintre ei, dar chiar și vieții lui Mabel.

Ianuarie s-a dovedit a fi o lună de gală. *Odiseea nordului* apăruse în *Atlantic Monthly*, care publica doar o nuvelă sau două pe lună. *Chestiuni econo-*

mice priviloare la regiunea Klondike[1] a apărut în *Review of Reviews*, iar *Curaj și stăruință*[2] în *Youth Companion*.

Odiseea nordului descrie viața lui Naas, căpetenie în Akatan, un Ulise modern, care scotocește lumea căutîndu-și nevasta, Unga, răpită în noaptea nunții de un viking cu părul blond. Cine o citește e cuprins, ca și după citirea *Tăcerii albe*, de un extaz tragic. În Răsărit a fost bine primită, fiind socotită ca un imbold și pentru alții. Un ziar din Oakland a publicat un articol privind dezvoltarea activității literare în acest oraș, Jack London fiind socotit figura cea mai proeminentă. Prietenii lui își aminteau de greutățile prin care trecuse și nu-l invidiau, cum fac cei mai mulți prieteni cînd unul din cercul lor se ridică mai sus de limitele normale ale succesului; au dat o masă în cinstea lui și cu toții s-au bucurat.

Spre sfîrșitul lunii a împrumutat cinci dolari de la un prieten, și-a scos bicicleta de la amanet și s-a dus pedalînd la San José. Cu trecerea timpului își formulase argumentele cu atîta precizie încît se îndoia că Mabel va mai rezista, dacă voia să devină independentă. Dar Mabel i-a înțeles anevoie vorbele; murmura ca într-o stare cataleptică: „Mama are nevoie de mine. Nu poate să trăiască fără mine. Nu pot s-o părăsesc". După mulți ani, în 1937, Edward Applegarth a spus cu tristețe: „Mama a fost totdeauna o femeie egoistă. Mabel și-a risipit toată viața îngrijind-o".

Totuși Jack nu și-a pierdut speranțele. O iubea pe Mabel mai mult ca oricînd. Dar a căutat prietenia altor femei. O vedea deseori pe Anna Strunsky, la a cărei masă de seară se găseau totdeauna cîteva scaune în plus pentru prietenii care se întîmplau să pice... și Jack pica acolo des. Anna scria și ea schițe și eseuri de sociologie. Se criticau unul pe celălalt, discutau aprins despre tot ce le trecea prin minte, se admirau reciproc. „Anna, nu lăsa lumea să te

[1] Economics in the Klondike. (n.t.)
[2] Pluck and Pertinacity. (n.t.)

piardă, fiindcă în măsura în care te pierde, în aceeaşi măsură tu păcătuieşti." În San Francisco trăia o ziaristă, Ernestine, din fotografia căreia se vede că a avut un profil interesant şi o lumină infernală în ochi; ea şi Jack făceau, după cum zicea el, „excursii dincolo de convenţional".

În ciuda faptului că ianuarie fusese atît de fructuos, în februarie n-a izbutit să vîndă nici măcar un rînd. Cu banii de la *Atlantic Monthly* şi-a plătit datoriile, a cumpărat cărţi, îmbrăcăminte mai acătării pentru Flora, Johnny şi pentru el însuşi, s-a abonat la revistele de care avea nevoie. Rămas apoi fără nici un ban în casă, s-a simţit adînc dezgustat de asemenea rînduială. Greutăţile economice ale copilăriei, pe care nici o altă fiinţă omenească n-ar fi putut să le îndure, l-au învăţat că sărăcia e un lucru tot atît de abject ca bogăţia nemăsurată. A hotărît să fie de acum foarte socotit cu banii, fiindcă numai nebunii îi disprețuiesc. „Vreau bani, sau mai degrabă lucrurile pe care le pot cumpăra cu bani. Şi niciodată n-o să pot avea prea mulţi bani. Să trăiesc din nimic, n-am nici cea mai slabă intenţie. Hrana îl face pe om, nu naşterea. Mai mulţi bani înseamnă pentru mine viaţă mai multă. Obiceiul de a cîştiga bani nu se va schimba la mine în viciu, dar obiceiului de a cheltui banii, dragă Doamne! totdeauna am să-i cad victimă. Dacă sunătorii vin cu gloria, atunci să vină gloria; dacă sunătorii vin fără glorie, atunci să vină sunătorii."

A fost nevoit să recurgă din nou la casa de amanet. Din suma obţinută a cumpărat, aşa cum făcea de obicei, mărci şi a expediat manuscrise. Cînd revista *The Editor* i-a oferit cinci dolari pentru un articol de o mie şapte sute de cuvinte, s-a simţit insultat, dar a primit banii. S-a aşternut pe treabă cu rîvnă sporită. Pînă atunci scrisese cîte o mie de cuvinte pe zi, şase zile pe săptămînă, şi-şi stabilise regula să scrie în ziua următoare ceea ce lăsase nescris în ziua precedentă. Acum şi-a mărit norma la o mie cinci sute de cuvinte, apoi la două mii, dar mai departe n-a mers.

„Susţin că nu poţi munci bine stabilindu-ţi o normă de trei sau patru mii de cuvinte zilnic. Munca de calitate nu curge automat din călimară ; ea se clădeşte ca un zid, alegînd cu grijă fiecare cărămidă."

Faptul că avea nevoie de bani mulţi şi că dorea să-i încaseze repede nu l-a făcut să lucreze neatent sau să gîndească superficial ; nici nu-şi schimba părerile după genul de povestire pe care voia să-l scrie. A declarat că dacă revistele ar dori să-l cumpere cu trup şi suflet el ar primi, dacă ele ar pune banii jos ; totuşi, cînd nu scria, îşi petrecea timpul citind lucrările de filogenie ale lui Drummond ori cele de psihologie ale lui Hudson şi toate cărţile de antropologie care-i cădeau în mînă, deşi revistele nu plăteau nici zece cenţi mia pentru materiale de filogenie ori antropologie.

Avea mare nevoie de bani ca să scape de sărăcie, totuşi scria cu pasiune articole despre socialism, pe care nu le putea vinde, şi ţinea conferinţe fără plată pentru organizaţiile socialiste din Alameda, San José şi alte oraşele. Deşi nevoia de bani îl gîtuia, prietenii lui din perioada aceea povestesc că Jack străbătea orice distanţă ca să ia parte la o întrunire unde ştia că se discută cu înflăcărare despre antropologie. Cînd i-a căzut în mînă teoria radicală a lui Weissman, după care însuşirile dobîndite în timpul vieţii nu se transmit prin filiaţie, a fost atît de tulburat încît a lăsat lucrul şi s-a dus pe la toţi prietenii cu cartea deschisă în mînă ca să le împărtăşească marea descoperire. El, care susţinea că ar scrie şi prostii dacă cineva i-ar plăti pentru ele, se contrazicea scriind numai lucruri în care credea : articole revoluţionare şi povestiri ale căror fraţi spirituali zăceau pe pardosea, sub masa lui de lucru. Avea nevoie de bani, dar preţul pe care redactorii revistelor îl cereau pentru banii lor era prea mare pentru el ! „Sînt ferm. Cine mă cunoaşte bine a observat că lucrurile se aranjează aşa cum vreau eu, chiar dacă e nevoie de ani pentru asta. Nimeni nu mă poate abate din cale, decît pentru trebuinţele mărunte ale clipei. Nu sînt un încăpăţînat, dar mă

îndrept neclintit spre ţelul meu cum se întoarce acul magnetic spre pol. Amînările, dejucările, împotrivirile ascunse ori făţişe, toate sînt fără rost, lucrurile se aranjează aşa cum vreau eu. Viaţa e o luptă şi sînt pregătit de luptă. Dacă n-aş fi un animal înzestrat cu gîndire, aş fi rămas în urmă ori aş fi pierit la marginea drumului."

În februarie s-au întîmplat două evenimente, la cîteva zile unul după altul ; fiecare părea lipsit de însemnătate cînd s-a petrecut, dar amîndouă aveau să-i schimbe felul de viaţă. A acceptat o invitaţie de la doamna Ninetta Eames, soţia directorului administrativ al revistei *Atlantic Monthly* din San Francisco, care-l chema la masă. Apoi Fred Jacobs, colegul lui de facultate, a fost adus mort la Oakland ; în timpul războiului americano-spaniol omul se angajase să transporte conserve pentru profitorii de război şi murise pe un vas. Întîi a venit invitaţia doamnei Eames ; deşi a durat cam mult pînă să-i apară urmările, totuşi invitaţia asta a avut cea mai mare însemnătate.

Doamna Ninetta Eames era femeie de patruzeci şi şapte de ani, blîndă, micuţă şi copilăroasă. I se spunea mai ales „biata Netta", dar ea avea inteligenţă, şi fler, şi rareori îi ieşeau la iveală scopurile ; era o plantă agăţătoare care cu blîndeţea şi sentimentalitatea ei îndoia degete de oţel. Avînd ca bărbat un molîu pretenţios, doamna Eames şi-a luat în sarcină administrarea gospodăriei ; îşi atingea ţelurile în singurul fel îngăduit femeilor din decada a opta şi a noua a secolului trecut, care trebuiau să-şi controleze bărbaţii şi să le insufle energie fără să observe lumea.

Scopul întrevederii era un articol despre Jack pentru *Overland Monthly* pe care doamna Eames îşi propusese să-l scrie. Doamna Eames a mai invitat-o la masă şi pe nepoata sa, Clara Charmian Kittredge, pe care o crescuse din copilărie. Clara Charmian Kittredge era replica mătuşii ei : vivace, cu limba ascuţită, cu faţa mică şi delicată, avea douăzeci şi nouă de ani şi încă nu se măritase ; e posibil ca

doamna Eames să se fi gîndit că Jack și nepoata vor ajunge să se intereseze unul de celălalt. Miss Kittredge a strîmbat din nas văzînd hainele ponosite ale lui Jack și s-a mîniat cînd doamna Eames a pus-o la locul ei ; s-a arătat emoționată numai cînd mătușa a spus despre ea că e dactilografă la un birou apropiat. Această mărturisire însemna că miss Kittredge trebuia să-și cîștige existența prin muncă — și nepoata a lovit-o pe mătușă cu piciorul pe sub masă.

La douăzeci februarie, Jack a terminat de citit șpalturile la *Pui de lup*, prima lui povestire care trebuia să apară în volum și le-a trimis prin poștă editurii. În ziua următoare s-a dus la înmormîntarea lui Fred Jacobs, unde a întîlnit-o pe Bessie Maddern, logodnica lui Fred, o fată frumoasă și voinică, de neam irlandez ; Jack o cunoștea puțin din Oakland. Era prețuită și simpatizată de prietenii ei și toți o compătimeau pentru pierderea grea pe care o suferise. În dimineața următoare Jack a primit o scrisoare de la Mabel Applegarth, veche prietenă cu Bessie, prin care-l ruga s-o viziteze pe Bessie și să facă ceva pentru a-i ușura durerea. În aceeași seară, Jack s-a dus la familia Maddern.

Bessie Maddern era vară cu Minie Maddern Fiske, renumită actriță ; absolvise liceul de fete din San Francisco și urmase Școala normală doi ani ; acum era profesoară la o școală primară din Alameda, dînd, în același timp, meditații elevilor slabi la matematică și celor ce se pregăteau să intre la universitate. Era o femeie zdravănă, flegmatică, mergea pe bicicletă din casă în casă prin Oakland și Alameda, la elevii ei. Era mai vîrstnică decît Jack și avea ochii triști și calzi, nas acvilin, gură mare, dar frumoasă, bărbie puternică, păr negru cu o șuviță căruntă care pornea de la frunte, urmarea unui accident avut la vîrsta de optsprezece ani. Era sigură pe sine, cumpănită și sinceră.

Miss Maddern suferea de pe urma pierderii lui Fred Jacobs ; Jack suferea din pricină că logodna lui cu Mabel intrase în impas. Fiecare a găsit în celălalt un prieten plăcut și mîngîietor ; se simțeau

bine împreună. Nu după mult, Jack a ajuns să-şi petreacă multe seri cu miss Maddern. Ea îl medita la matematică şi fizică, materii pe care el nu prea le stăpînea; la rîndul lui, îi dădea lecţii de literatură engleză şi de istorie. Duminicile se duceau cu bicicleta la Marin County şi poposeau în pădurea Muir, unde îşi găteau de mîncare în aer liber, îşi frigeau carnea pe jeratic, coceau cartofi, îşi fierbeau crabi şi cafea. În alte seri, cînd Jack avea bani, cinau la unul din restaurantele italiene de pe coasta nordică a golfului San Francisco şi apoi se duceau la operă.

Ca de obicei, se ducea în fiecare săptămînă pe bicicletă la San José, dar întîlnirile cu Mabel îl întristau şi-l dezamăgeau. Cînd se întorcea la Bessie, la prietenia ei rece şi fără pretenţii, se simţea uşurat. Acum, ea era aceea care îi cerceta manuscrisele şi-i îndrepta frazele mai stîngace; îi plăcea munca prietenului ei şi avea credinţa că va deveni unul din cei mai mari scriitori ai lumii, credinţă care n-a părăsit-o niciodată.

Camera lui Jack din strada a şaisprezecea a devenit locul de întîlnire al tuturor cunoscuţilor săi, căci toţi au început să-i caute prietenia. „Sînt înzestrat cu darul fatal de a-mi face prieteni şi-mi lipseşte virtutea binecuvîntată de a mă descotorosi de ei." Nimic nu-i plăcea mai mult decît să aibă oaspeţi, dar soneriile bicicletelor sunau atît de des la uşa lui, încît nu rareori trebuia să-şi scrie lucrările în timp ce trei-patru inşi şedeau pe pat, fumînd, vorbind despre timpurile de odinioară şi discutînd dacă materialismul nu duce cumva în mod implicit la pesimism. Jack nu-şi putea lăsa musafirii să plece nemîncaţi; cînd i-au sosit cîţiva dolari de la *Overland Monthly* pentru *Imposibilitatea războiului* [1] sau de la *National Magazine* pentru *O lecţie de heraldică* [2], şi-a cumpărat cîteva cotlete şi vrăbioare şi le-a pus la rece.

---

[1] The Impossibility of War. (n.t.)
[2] A Lesson of Heraldry. (n. t.)

Mai pica vreun prieten de la Clubul Ruskin ca să tragă un fum ori să schimbe o vorbă, vreun tovarăș de la organizația locală a partidului socialist care-i cerea să participe la vreo întrunire, mai veneau ortaci vechi de pe Yukon, din patrulele de paza pescuitului, pirați de stridii, ori frați întru vagabondaj pe căile ferate. „Ăsta e unul din neajunsurile locuinței mele actuale, că mereu pică la mine cîte cineva și n-am inimă să dau afară pe nimeni."

Fiindcă locuința ajunsese neîncăpătoare pentru cărți, lucrări și prieteni și fiindcă aștepta drepturile de autor cuvenite pentru *Pui de lup*, Jack a hotărît să se mute într-o casă mai mare. A găsit împreună cu Flora o casă cu două etaje pe strada a cincisprezecea la nr. 1 130, în apropiere de vechea locuință, unde se afla un salon spațios cu ferestre în arcadă și o cameră de culcare bună, care se putea transforma în cameră de lucru și iatac. Eliza a contribuit mult la împodobirea celor șapte camere, iar Bessie Maddern i-a amenajat astfel iatacul ca să fie comod și plăcut. Cu o noapte înainte de mutare, Eliza și miss Maddern atîrnau perdelele în iatac, în timp ce Jack ședea lungit pe covor cu mîinile sub cap, așa cum stătuse multe nopți de-a rîndul la prova corăbiei *Sophie Southerland*. Cînd Eliza s-a întors să ia o verigă pentru perdea, a observat pe fața lui Jack o expresie curioasă ; o studia pe Bessie. Ca fulgerul a citit ea hotărîrea în ochii tînărului ; sora aceasta, care era mai mult mamă decît soră, a știut îndată despre ce hotărîre era vorba și nu s-a mirat a doua zi cînd Jack a înștiințat-o că se va căsători cu Bessie.

Jack voia să se însoare cu Mabel Applegarth nu numai fiindcă o iubea, ci și fiindcă simțea nevoia să aibă un cămin. Cunoștea viața mai mult decît o mărturiseau cei douăzeci și trei de ani ai lui ; ținea mult să fie tată, atît de mult încît încă din vremea vagabondajului pe căile ferate își notase în caiețel această mare dorință.

„Multe considerente serioase m-au determinat să fac lucrul ăsta : n-am decît o singură obiecție, că

mă voi lega. Într-adevăr, de pe acum sînt legat. Deşi înainte eram singur, trebuia să susţin o gospodărie. Dacă voiam să plec în China, gospodăria trebuia aprovizionată fie că aveam sau nu nevastă. Aşa stînd lucrurile, viaţa îmi este acum mai stabilă şi pot să consacru mai mult timp lucrului. Şi la urma urmelor n-avem decît o viaţă, de ce să n-o trăim ? Inima mi-e largă ; voi fi un bărbat mai curat şi mai întreg fiindcă nu voi mai fi liber să mă întorc oriîncotro aş vrea."

Jack şi Bessie au fost cinstiţi unul cu celălalt. Nu şi-au jurat unul altuia dragoste nebună după tradiţia romantică ; se ştia că Bessie îl mai iubea pe Fred Jacobs şi că Jack încă o iubea pe Mabel Applegarth. Dar amîndoi şi-au pus toată inima în această căsătorie. Se plăceau, se respectau şi se bucurau unul de altul, simţeau că puteau dura împreună un cămin solid şi creşte copii frumoşi. Erau amîndoi de părere că deşi cuvîntul iubire nu era dintre cele mai lungi, era totuşi destul de elastic ca să suporte mai multe definiţii. Miss Maddern s-a gîndit o zi-două la propunerea lui Jack, apoi a acceptat-o.

Nevrînd să se căsătorească sub un nume care nu era prin lege al lui, ca să nu-şi pună viitorii urmaşi într-o poziţie echivocă, Jack a povestit familiei Maddern în ce împrejurări s-a născut. Apoi s-a dus cu Bessie la un judecător din Oakland, prieten al familiei Maddern ; acesta i-a asigurat că o dată ce Jack se folosise toată viaţa de numele London şi că publicase sub acest nume, dreptul de a-l purta devenise legal.

Într-o duminică, la o săptămînă după ce luase hotărîrea, Jack şi Bessie s-au căsătorit în linişte. Flora, socotind că fiul ei o părăsea, s-a simţit atît de ultragiată încît n-a venit la ceremonie. Noii căsătoriţi au plecat cu bicicletele într-o călătorie de nuntă de trei zile la ţară, apoi s-au întors la Oakland, şi-au aranjat casa şi s-au aşternut pe muncă. Clubul Ruskin a dat o masă în cinstea lor. Ziarul *Enquirer* din Oakland scria într-un articol în care-i felicita pe căsătoriţi : „Soţia este o tînără frumoasă şi bine crescută", un

compliment pe care Bessie, după părerea oaklandezilor, îl merita.

În timpul zilei, Bessie dădea mai departe meditații elevilor slab pregătiți și cîștiga destul ca să întrețină gospodăria cînd veniturile lui Jack întîrziau. Noaptea îi corecta manuscrisele și le bătea la mașină, citea cărțile noi care o interesau ca să le poată comenta cu el, copia poeziile care-i plăceau lui, legîndu-le cu sutele între coperți de carton roșu, culegea și lega pentru el articole de prin reviste cu subiecte economice sau politice ; apoi i-a amenajat o cameră obscură și i-a arătat cum se developează fotografiile.

Duminica făceau plimbări lungi cu bicicletele de-a lungul fertilei văi San Leandro și Jack povestea despre copilăria lui la ferma lui John London. Într-o sîmbătă s-au dus la Santa Cruz, unde s-au scăldat în ocean și s-au zbenguit pe plajă. Nu erau în extaz, dar se simțeau bine împreună, le plăcea camaraderia lor cinstită și întemeiată pe încredere. Jack arăta la orice prilej că se bucura de alegerea făcută, iar Bessie, în 1937, a declarat : „Cînd m-am măritat nu-l iubeam pe Jack, dar foarte curînd după aceea am început să-l iubesc".

. . . . . .

Căsătoria părea să fi fost norocoasă. În mai, o povestire a lui Jack a apărut într-o revistă de schițe din Răsărit, *Mc Clure's* care publica mai ales povestiri de aventuri. Cu această colaborare a început o perioadă strălucită în relațiile dintre Jack și redactorul revistei, S.S. Mc Clure, binecunoscut prin faptul că plătea sume mari pentru lucrările scriitorilor începători, pe temeiul că „băieții trebuie să mănînce". Mc Clure i-a cumpărat *Curajul femeilor*[1] și *Legea vieții*[2] și i-a scris următoarele : „Activitatea dumitale ne interesează mult și vrem să știi că aici, la New York, ai prieteni foarte buni. Doresc să ne socotești de aici înainte susținătorii dumitale literari.

---

[1] The Grit of Women. (n.t.)
[2] The Law of Life. (n.t.)

Dacă vrei să ne trimiți tot ceea ce scrii, noi vom folosi materialul în măsura în care vom putea, iar restul vom căuta să-l plasăm cît mai avantajos."

Nu se află mesaj mai inimos pe care să-l primească un tînăr scriitor. Ținînd seama de ceea ce i-a scris Mc Clure, Jack a adunat o cutie întreagă de manuscrise, apoi a mai pus pe hîrtie și alte schițe pe care le avea în minte. Mc Clure i-a cumpărat *Problema maximumului* plătindu-i trei sute de dolari, cea mai mare sumă pe care a primit-o Jack pînă atunci. Mc Clure trimitea altor reviste materialul pe care nu-l putea publica și-l însoțea cu o recomandare. Cînd manuscrisele se strîngeau în număr prea mare ca să le expedieze el, Mc Clure le trimitea unui vestit agent literar. Datorită achizițiilor făcute de Mc Clure și sprijinului dat de el în lumea literară new-yorkeză, numele lui Jack London a început să fie cunoscut.

Pui de lup a apărut în primăvara lui 1900 și a avut un succes de critică instantaneu. A fost ca explozia unei bombe în primele zile ale noului secol. Cu excepția unei fraze ocazionale învechite, lucrarea nu păstra nici urmă din maniera decedatului secol al nouăsprezecelea. Schițele anunțau cu vigoare începutul unui veac nou. Poziția științei față de filogenie și lupta speciilor, atitudinea oamenilor care trăiau acum fără teama că vor fi excomunicați de biserică, apropierea de aspectul crud, urît și mizerabil al vieții, cît și de cel frumos și bun, admiterea unei întregi serii de caractere care pînă atunci n-aveau acces în domeniul poleit al schiței, acțiunea dezlănțuită, conflictul brutal, moartea violentă, subiecte interzise pînă atunci povestitorului, toate anunțau moartea manierei literare a secolului al nouăsprezecelea, caracterizată prin sentimentalisme, ipocrizie, ocolișuri și lipsă de vigoare.

Mulți critici ai zilei erau de partea lui Jack. *The Literary World* din Boston scria: „Spada autorului pătrunde adînc în firea lucrurilor". *Atlantic Monthly*: „Cartea face să apară în mintea cititorului o credință puternică în virtuțile bărbătești ale rasei noastre".

Alți critici scriau: „Plin de foc și de simțire; un povestitor înnăscut; peste tot bărbăție și vigoare: de la început pînă la sfîrșit semne de geniu; mare artist, puternic..." Altul făcea următorul comentariu: „Povestirile lui sînt îmbibate cu poezia și misterul Nordului îndepărtat. Nota dominantă este tragică (în opoziție cu formula finalului fericit), așa cum apare totdeauna cînd oamenii se bat cu forțele oarbe ale naturii. Zugrăvește comedia și tragedia vieții din regiunea Klondike slujindu-se mult de puterea imaginativă și de forța dramatică a lui Kipling. Dar pune o gingășie în sentimente și apreciază noțiunea de eroic într-un fel care se întîlnește rareori la Kipling".

Abia îi apăruse cartea, că se și vedea comparat în chip favorabil cu iubitul său maestru! Lăudat precum era de reviste, a găsit timp să se mînie pe criticii care nu și-au dat seama de adevărata măreție a lui Kipling și a scris un articol fulminant cu acest subiect.

Volumul *Pui de lup* marca apariția schiței moderne americane. Publicaseră schițe și Edgar Allan Poe, Bret Harte, Stephen Crane și Ambrose Bierce, ale căror lucrări nu mai aveau nimic convențional, dar Jack a fost primul care a scris pentru omul obișnuit, pe înțelesul și pe placul acestuia. Pînă atunci autorii scriau schițe pentru domnișoare; schițele lui Jack se adresau tuturor categoriilor de americani, afară de domnișoare — dar și ele trăgeau mai întîi obloanele, încuiau ușile, apoi îi devorau schițele. De asemenea, el a fost primul care a imprimat formei nota științifică a secolului al XX-lea, primul care i-a dat forța și vitalitatea specific americană a cuceritorilor continentului și a constructorilor unei industrii gigantice.

De mult timp voia să scrie un roman; cum însă pentru a scrie un roman avea nevoie de la șase luni pînă la un an, timp în care munca nu-i era retribuită, posibilitatea asta părea îndepărtată. Atunci i-a scris lui Mc Clure, amintindu-i oferta. Mc Clure i-a răspuns următoarele: „Te vom susține cît vei avea nevoie să scrii romanul. Îți vom expedia în fiecare

lună cîte un cec de 100 de dolari, dar dacă vei avea nevoie de 125, îți vom trimite și atît. Sînt convins că vei scrie un roman puternic. Ori de cîte ori vei fi la strîmtoare, înștiințează-ne".

Acum, cînd naviga pe marea literaturii, ca *Razzle-Dazzle*, cu toate pînzele umflate, Bessie i-a adus știrea că era însărcinată. Jack nu mai putea de bucurie și nu se îndoia cîtuși de puțin că avea să aibă un fiu. Fusese bun cu ea și înainte, dar acum devenise blînd ca un copil și se îngrijea ca un părinte de sănătatea și de buna ei stare. O scînteie s-a aprins în el cînd a aflat că în curînd va fi tată și la cîteva ceasuri după mărturisirea lui Bessie a început să scrie primul său roman — *Fiica zăpezilor* [1].

Cu toate că nu și-a închipuit numai lucruri frumoase despre viața de om căsătorit și despre întreținerea gospodăriei, Jack și-a dat seama într-un fel tipic bărbătesc că nici o bucătărie nu poate fi destul de încăpătoare pentru două femei. Bucătăria era un iad cînd intrau în ea Flora și nevastă-sa.

Flora s-a simțit jignită că fiul ei, după cum zicea ea, o părăsise în clipa cînd începuse să cîștige ceva bani. Suferise fără să se plîngă în timpul lunilor de lipsuri și acum credea că merită răsplată ; dar în loc de răsplată Jack îi adusese în casă o femeie străină. Pînă atunci, Flora gătise pentru Jack și îl îngrijise, acum gătea Bessie ; Flora fusese gazda cînd prietenii lui Jack veneau în vizită, acum stăpîna casei era Bessie. Flora nu dorea să-și piardă locul din inima lui Jack și își închipuia că a fost aruncată pe planul al doilea. În vreme ce rumega la necazurile ei, îi reveniră vechile accese de neurastenie. Se certa mereu cu Bessie și îi făcea cît mai multe zile amare. La douăzeci de ani după moartea lui Jack, Bessie comenta : „Ar fi trebuit să-i împlinesc Florei dorințele, s-o mîngîi, s-o fac să se simtă stăpînă ; totul ar fi mers atunci de minune. Dar eram tînără și voiam să fac totul pentru bărbatul meu. De aceea eram la cuțite".

---

[1] A Daughter of the Snows. (n.t.)

Deseori cînd Jack se concentra asupra vreunei probleme grele de structură a primului său roman, vocile mînioase ale celor două femei ajungeau pînă în camera lui de lucru și-l împiedicau să gîndească. Răbda cît putea, apoi țîșnea din casă ca glonțul și alerga la Eliza, implorînd-o să vină la el acasă și să facă pace. Cînd se întorcea după un ceas ori două, Eliza era stăpînă pe situație și el se putea apuca de lucru.

Avînd posibilitatea să-și primească mai bine prietenii, Jack a început să strîngă în jurul lui un cerc de oameni interesanți, încurajîndu-i să-l viziteze în serile de miercuri. Printre aceștia, cel mai remarcabil era sensibilul și atleticul George Sterling, despre care Jack a scris: „Am un prieten, cel mai drag din lume". Sterling părăsise haina sacerdotală a bisericii catolice ca să devină unul din acei rari poeți care își țes munca din frumusețe, duioșie, pasiune pentru adevăr. Estet inspirat de clasici, avea o personalitate scindată, împărțită între dragostea pentru socialism și concepția „artei pentru artă" pe care i-o insuflase Ambrose Bierce. Jack respingea cu violență filozofia defetistă a acestuia din urmă. Avînd o imaginație bogată și fiind un cunoscător al muzicii cuvintelor, Sterling a făcut mult pentru cizelarea lui Jack, căci i-a fost prieten credincios, înzestrat cu spirit înflăcărat și cu un pătrunzător simț de critic literar. James Hopper, vînjos jucător de fotbal, pe care Jack îl cunoscuse la universitate și care încerca să scrie și el schițe, i-a devenit prieten intim ca și Jim Whitaker, un predicator cu șapte copii care renunțase la amvon ca să scrie romane, ca și Xavier Martinez, un pictor spaniol-indian. Frederik Bamford, bibliotecar asistent în Oakland și fondator al Clubului Ruskin, a venit la masa lui Jack cu un barbișon tăiat precis și cu o cultură precisă, episcopală. Anna Strunsky venea de la San Francisco ca și Strawn Hamilton, filozoful anarhist, ca și Austin Lewis, un social democrat, ca și alți radicali din jurul golfului.

Doamna Ninetta Eames îl vizita adesea, aducîndu-i prieteni literari şi veşti de la nepoata ei, care făcea turul Europei. Cu toţii veneau la cină, apoi citeau manuscrise şi discutau despre cărţile şi piesele noi. Mai tîrziu, bărbaţii începeau să joace pocher ori alte jocuri pe mize mici ; veselia era mare şi se rîdea cu hohote. După scurt timp, aceste serate de miercuri au ajuns foarte cunoscute.

Cloudesley Johns, un tînăr frumos şi simpatic, şi-a părăsit serviciul de la poştă şi a venit în sudul Californiei pentru o săptămînă. Johns fusese primul om care-i scrisese plin de entuziasm lui Jack după apariţia *Pîndarului* în *Overland Monthly* ; de atunci rămăseseră în corespondenţă. Se mai înfiinţau vagabonzi de pe căile ferate, marinari, vechi tovarăşi de călătorii, cărora le plăcea să-l viziteze pe Jack pentru un pahar de vin italienesc amărui şi pentru o vorbă prietenoasă. Deseori venea cîte un marinar, prieten vechi, sosit dintr-o cursă lungă, care mai avea cîteva zile pînă să-şi primească plata... „Spune, Jack, bătrîne, poţi să-mi împrumuţi o pereche de dolari pînă mîine ?" Jack reducea suma la jumătate, îi dădea banii şi-l lăsa să plece. Se simţea omul cel mai fericit cînd putea să ofere găzduire ; îi plăcea să aibă totdeauna în casă o mulţime de prieteni cînd termina ziua de lucru.

Deşi primea cu regularitate în fiecare lună cei o sută douăzeci şi cinci de dolari de la Mc Clure, banii nu-i ajungeau pentru a împlini nevoile familiei, pentru a păstra un standard de viaţă mai ridicat şi invazia de prieteni. Şi-a împărţit în două timpul de lucru, consacrîndu-şi dimineţile literaturii serioase şi după-amiezile scrisului pentru bani. A vîndut un articol publicaţiei bostoneze *Transcript*, în care povestea cum a dormit la poliţie şi cum l-a cumpărat pe comisar cu istorii despre Japonia. Apoi *Harper's Weekly* i-a achiziţionat un articol despre *The Husky*, cîinele care trage sania în Alaska. A publicat la *Wave* din San

Francisco un editorial intitulat *Expansiunea*[1], la *Woman's Home Companion* o povestire casnică *Alcovul lor*[2]; la *Harper's Bazaar, Gospodărie în Klondike*[3]; la *Town Topics*, o poezie comică:

El intra
Cînd eu ieşeam,
El intra
Şi căuta
Bişfari.
Cum venea
Aşa pleca.
Apoi eu intram,
Şi el ieşea.

Şi Jack mai încasa cîţiva dolari!

Lucra atît de mult, că zile întregi nu ieşea pe uşă decît seara, ca să cumpere ziare. Pierduse din greutate, se vlăguise, constata că pe măsură ce-i slăbeau puterile devenea ruşinos, se temea să scrie despre ideile în care credea, avea îndoieli dacă va vinde manuscrisul sau dacă va fi primit bine de public. Fusese totdeauna de părere că un trup bolnav nu putea adăposti o minte sănătoasă; şi-a cumpărat de aceea două haltere şi a început să facă exerciţii de gimnastică în fiecare dimineaţă în faţa ferestrei deschise, înainte de a se apuca de lucru. Rareori se întîmpla să înceapă ziua mai tîrziu de 6 dimineaţa, iar după orele de muncă se ducea să vîneze pe dealurile Berkley sau să pescuiască în golf. Trupul i se înzdrăvenea şi o dată cu el avîntul şi curajul. Într-o astfel de perioadă de împrospătare a scris *Jan nepocăitul*[4] şi *Omul cu cicatricea*[5], povestiri glumeţe despre Klondike, scrise cu umorul diabolic al irlandezilor care fac haz lîngă cadavru.

---

[1] The Expansion. (n.t.)
[2] Their Alcove. (n.t.)
[3] Housekeeping in Klondike. (n.t.)
[4] Jan the Unrepentante. (n.t.)
[5] The Man with the Gask. (n.t.)

În ciuda criticii favorabile, *Pui de lup* s-a vîndut cu moderație. De la reviste n-a încasat niciodată mai mult decît de la Mc Clure, cel mult douăzeci de dolari pentru un manuscris. Publicul cititor nu-i cunoștea încă numele; trebuia să scrie mai departe pînă va da o lovitură răsunătoare și va ieși la suprafață. Între timp storcea cîte un dolar de pe unde putea. Cînd *The Blak Cat* a anunțat instituirea unui concurs literar, s-a gîndit și a dat la iveală schița satirică *Mereu același* [1], după o idee care i-a venit citind ziarul de seară, și a cîștigat un premiu mic. Cînd *Cosmopolitan Magazine* a deschis un concurs cu tema *Pierderile din cauza lipsei de cooperare*, a mizat totul pe o carte și a scris un articol revoluționar intitulat *Cît pierde publicul din cauza concurenței* [2]. A cîștigat premiul întîi în sumă de două sute de dolari, ceea ce l-a făcut să proclame că în America el era singurul om care cîștiga bani cu socialismul.

Văzînd că certurile dintre mamă și nevastă nu se mai sfîrșeau, a închiriat o vilă mică de pe strada din spatele casei și i-a mutat acolo pe Flora și pe Johnny. Pe Flora a înfuriat-o această îndepărtare. Acum era dată afară pînă și din casa fiului ei! Dar manevra nu i-a fost de nici un folos lui Jack, fiindcă mutarea mamei sale i-a cășunat și mai multe necazuri. Flora venea în casa lui și dezlănțuia scandaluri și mai mari, ba se plîngea și vecinilor, iar aceștia începeau să cleveteaască. Închipuindu-și că trăia din nou pe banii ei, Flora s-a vîrît în fel de fel de combinații mărunte, risipind sumele pe care i le dădea Jack și făcînd datorii pe care tot Jack trebuia să le plătească.

Din vară pînă în toamnă, Jack a scris la roman, a ținut conferințe pentru organizația socialistă locală la diferite mitinguri din San Francisco, a participat la întruniri, s-a alăturat Cercului Ibsen, a luat lecții de box și de scrimă în curte, continuînd să-și primească prietenii în fiecare miercuri seara.

---

[1] Semper Idem. (n.t.)

[2] What the Comunity Loses by the Competitive System. (n.t.)

Nu s-ar putea spune că era un intelectual melancolic — în timpul toamnei a asistat la meciul de fotbal în care California a bătut Stanford — totuşi cea mai grozavă aventură a sa în această perioadă a fost descoperirea unor cărţi de mare valoare, cărora li s-a dedicat cu toată inima, cu toate forţele băieţelului neîngrijit care vindea ziare şi care cu cincisprezece ani mai înainte intrase în biblioteca din Oakland cu un teanc de ziare sub braţ şi-i ceruse domnişoarei Coolbrith ceva bun de citit. I-a scris Annei Strunsky : „Am rămas pe loc plîngînd ca un prunc, căci tocmai isprăvisem de citit *Jude the Obscure*. Cu Jude şi Tess pe numele lui, Hardy poate să moară mulţumit". Spunea deseori că şi el ar muri liniştit dacă ar putea scrie o carte sau două care să stea într-un raft alături de volumele care i-au îmbogăţit atît de mult viaţa.

Între Jack şi Anna Strunsky s-a stabilit o legătură curioasă. Au ajuns pînă la urmă să-şi dea seama că minţile lor erau înrudite foarte îndeaproape, deşi se contraziceau cu violenţă cînd discutau despre biologie, materialism şi socialism. Începînd din luna iulie, scrisorile lui Jack către ea capătă o notă mîngîietoare. „Cu tărăboiul neînsemnat şi de suprafaţă pe care-l facem ca să ne cunoaştem bine şi adînc unul pe celălalt, între noi toate sînt clare. Ne potrivim, sîntem legaţi în aceeaşi unitate. Cînd o navă nouă e lansată la apă, bîrnele pe care alunecă nava pîrîie, gem şi strigă ; dar nici apa, nici nava nu aud gălăgia. La fel se întîmplă cu noi cînd ne aruncăm unul în viaţa celuilalt."

Îi arăta Annei Strunsky ceea ce scria, iar ea îl critica, mintea ei ştia să deosebească valorile spirituale. În schimb, el o îndemna să scrie. „Oh, Anna, numai să pui pe hîrtie sufletul tău aprins, aspectele lui schimbătoare ! Mă faci să simt parcă o energie nouă care străbate lumea. Anna, citeşte-i pe clasicii tăi, dar nu uita să citeşti scrierile zilei, literatura nounăscută. Trebuie să-ţi însuşeşti nuanţa modernă ; trebuie să ţii seama de formă ; în timp ce arta e veş-

nică, forma se naște o dată cu generațiile. Anna, să nu mă dezamăgești."

Pe la sfîrșitul lui 1900 scria: „O prietenie frumoasă și nepătată? — între un bărbat și o femeie? — lumea nu-și poate închipui așa ceva, cum nu-și poate închipui infinitul."

Nici Jack singur nu și-a închipuit că așa ceva e posibil; dacă și-ar fi închipuit, ar fi făcut curte fetei din San Francisco, nu celei din Oakland, după ce Mabel Applegarth l-a descurajat. A rămas credincios soției, dar mintea lui a început să iubească mintea Annei Strunsky. El și Bessie au sondat împreună multe adîncuri, au fost camarazi și au dat naștere unei vieți noi. Pentru toate aceste lucruri Jack o iubea. Dar cu Anna sondase alte adîncuri, adîncimile minții și ale spiritului. Pentru aceste lucruri o iubea pe Anna.

Bessie era însărcinată, și Jack se chinuia din cauza sentimentelor care-l împingeau spre miss Strunsky, pe care o numea „evreică rusoaică, din întîmplare genială". Totuși nici unul n-a rostit vreun cuvînt despre sentimentele lor. „Ah, crede-mă, Anna, gîndurile nerostite sînt cele mai adînci. Fericirea pentru mine? Tu, dragă, ești pentru mine desfătare și fericire."

Se căsătorise pentru a avea o stabilitate emoțională, o poziție solidă, permanentă, în societate, dar „...cînd libertatea pare că-și deschide brațele în fața mea simt că mă strîng legăturile, că mă încătușează lanțurile. Îmi amintesc de timpul cînd eram liber, cînd nu mă reținea nimic și cînd făceam tot ce-mi dorea inima."

Nu încape îndoială că avea un sentiment deosebit pentru miss Strunsky, dar amestecat cu teamă și neîncredere; bărbatul tînăr din el lîncezea după libertate, dar știa că în curînd va fi tată, că va trebui să facă față unor sarcini noi și neîntrerupte. Ce s-ar fi întîmplat dacă doamna Applegarth și-ar fi amînat ultimatumul pînă în ziua cînd Jack i-a scris Annei: „Fericirea pentru mine? Tu, dragă, ești pentru mine desfătare și fericire".

Scria mai departe poezii ca să nu piardă deprinderea frazelor curgătoare ; citea toate romanele moderne ; scria de toate, nu pentru a publica, ci numai ca să-şi formeze mîna ; concepea articole lungi de critică despre tehnica schiţei ; nu punea pe hîrtie nici o frază care nu-i suna lin şi frumos la ureche. Cînd i se părea că era prea mîndru de munca sa, dezgropa un vraf de hîrtii cu povestiri vechi — şi pe loc se muia. Schimba păreri critice cu prietenul său Cloudesley Johns, care avea pregătire academică ; fiecare critica manuscrisul celuilalt. Johns scrisese o carte intitulată *Filozofia drumului* şi i-o expediase lui Jack pentru corecturi. În răspuns, Jack i-a trimis crezul său literar.

„Zugrăveşti fapte de viaţă şi de dragoste, vorbeşti despre traiul oamenilor şi despre moartea lor, îi descrii cu umor şi patos, dar, omule, înfăţişează totul aşa cum e ! Nu povesti tu cititorului filozofia drumului. *Pune personajele tale să-l povestească acest lucru prin acţiune, prin dialog.* Studiază-i pe Stevenson şi Kipling şi observă cum se exclud ei singuri din text şi dau naştere unor personaje care trăiesc, respiră şi îl înlănţuie atît de strașnic pe cititor că lampa lui de carte rămîne aprinsă toată noaptea. Atmosfera cere totdeauna ca artistul să se excludă pe sine. Alcătuieşte-ţi frazele frumos, cu vigoare, fă-le proaspete, vii ; scrie intens, nu exhaustiv, nu mult ; nu povesti — zugrăveşte ! desenează ! clădeşte ! CREEAZĂ ! Mai bine o mie de cuvinte clădite cu grijă decît o carte întreagă mediocră, dezlînată, pripită. Afurisește-te ! Uită-te ! Abia atunci lumea o să-şi aducă aminte de tine !"

În timp ce avansa cu *Fiica zăpezilor,* îşi dădea seama că textul era slab. Avea totuşi destul material bun în ea ca s-o transforme în două romane bune şi-i mai rămînea destul material prost pentru al treilea, tot prost. În *Fiica zăpezilor* se disting cele două mari cusururi ale lui ; ele apar implicit, acum la început, explicit după ce are să publice patruzeci de volume : credinţa în supremaţia rasei anglo-saxone şi nepu-

tința de a da viață în paginile tipărite altei femei decît celei din clasa muncitoare.

În Frona Welse, Jack a încercat să creeze o femeie a secolului al XX-lea care să fie o antiteză a femeii din secolul al XIX-lea : tare fără să fie dură, inteligentă fără să fie stafiditâ, curajoasă fără să piardă farmecul feminității, capabilă să muncească, să trăiască, să lupte, să gîndească și să înfrunte pe cel mai destoinic bărbat. A eliminat din caracterul ei tot ceea ce detesta la femei : sentimentalitatea, gîndirea greoaie, cochetăria, slăbiciunea, teama, ignoranța, felul specific de a se lipi de om ca un vampir, prefăcătoria. A încercat să conceapă o femeie vrednică de bărbatul secolului al XX-lea. Deși naviga pe căi cunoscute, primejdioase, a creat o Frona aproape verosimilă. Dacă ar fi plecat de la Frona, ar fi ajuns să creeze mai tîrziu o imagine-model pentru femeia de tip nou...

Frona apare în culorile cele mai negre cînd vorbește ca un articol de economie politică semnat Jack London, cînd își expune greșelile șovine — pe care le înghițise nemestecate de la Kipling — cînd face teoria supremației rasei albe, a destinului acesteia de a conduce veșnic oamenii de culoare roșie, neagră sau galbenă ; se face vinovat de astfel de naivități din pricina complexului său viking.

„Galerele de luptă cu prova ascuțită ca ciocul păsărilor, marinarii normanzi, cu mușchii de piatră, cu piepturile largi, au luat naștere din elemente, ca oameni ai paloșului și ai vîslei... rasa dominantă coboară din Nord... o rasă mare ; jumătate din pămînturi e moștenirea ei și toate apele ! După șaizeci de generații va conduce lumea !"

Jack a îngăduit miopiei lui anglo-saxone să-i corupă gîndirea socialistă, singurul domeniu din atîtea altele în care voia să rămînă cinstit și scrupulos. Cînd scria despre rasele dominante care au coborît din Nord, i-a trimis lui Cloudesley Johns următoarele cuvinte : „Socialismul nu e un sistem ideal conceput pentru fericirea tuturor oamenilor ; el e conceput pentru fericirea anumitor rase înrudite. Este conceput

în așa fel, încît să înzestreze aceste rase înrudite și favorizate cu putere mai multă, ca ele să supraviețuiască și să moștenească pămîntul, în timp ce rasele inferioare, mai slabe, vor pieri". Așa a vorbit Nietzsche prin Kipling și i-a stricat lui Jack concepția socialistă.

A renunțat curajos la luxul material pe care i-l asigura salariul de funcționar la poștă și a acceptat nesiguranța carierei de scriitor. Acum însă nu-i ajungeau o sută cincizeci de dolari pe lună, sumă la care nici nu visa cu un an în urmă. Cînd sosea un cec, un lung șir de oameni aștepta încasarea lui. O listă de cheltuieli între Crăciun și Anul nou cuprinde : un împrumut lui Jim Whitaker ; achitarea unor datorii făcute de un prieten care-și fracturase picioarele într-un accident ; plata unei sume de patruzeci de dolari în contul unor datorii ale Florei ; niște bani pentru mama Jenny, care era pe cale să-și piardă locuința ; plata dobînzilor pentru ipotecă și a impozitelor restante ; și singura notă neplăcută din serie — refuzul de a-l împrumuta cu bani pe Cloudesley Johns, care voia să-și părăsească postul de funcționar la poștă. A fost nevoit să-l refuze fiindcă el, Jack, trebuia să caute bani cu împrumut ca să-și întrețină propria lui casă. Și Bessie aștepta să nască în săptămîna următoare !

Bessie spune că a dat meditații pînă în dimineața cînd i s-a născut copilul. Un timp se părea că va naște la 12 ianuarie, în ziua cînd Jack avea să-și serbeze a douăzeci și cincea aniversare, dar pe Bessie n-au încercat-o chinurile facerii decît în dimineața de cincisprezece. Cînd a simțit că se apropie clipa, a trimis după doctor, care a plecat atît de grăbit de acasă încît a uitat să ia un anestezic. Jack a plecat după o fiolă de cloroform. La întoarcere a gonit pe bicicletă atît de tare încît a căzut, a spart fiola și s-a tăiat la mînă. Bessie a născut o fetiță de nouă pfunzi ; după naștere, lehuza n-a fost bine îngrijită și mult timp s-a simțit rău. Față de Bessie, Jack n-a izbutit să-și ascundă părerea de rău că n-avea băiat.

Mc Clure continua să-i trimită lunar cecul de o sută douăzeci și cinci de dolari, în ciuda faptului că luase hotărîrea să nu publice *Fiica zăpezilor* în revista lui. „Fiindcă ești căsătorit și cum știu că-ți trebuie bani să cumperi cartofi anexez..." După terminarea romanului, Jack s-a apucat să scrie o serie de schițe. Cu trecerea săptămînilor i s-a mai potolit părerea de rău că n-avea băiat ; a început să-și iubească fiica. Joan, care-i semăna de parcă era ruptă din el. Mama Jenny s-a mutat la Londoni ca s-o îngrijească pe Joan, tot așa cum l-a îngrijit, cu douăzeci și cinci de ani în urmă, pe Jack.

Una din pricinile mărturisite pentru care Jack s-a însurat cu Bessie a fost credința lui că ea va da naștere unor copii viguroși ; și n-a greșit. S-a căsătorit împins de un imbold momentan, ca să umple spațiul gol din viețile amîndurora, ca să intre amîndoi în torentul iute al vieții. Bessie era așa cum s-a înfățișat de la început : cinstită, devotată, blîndă, inteligentă, dornică să muncească și să împartă împreună cu Jack greutățile. Cît despre el, se bucura că e tată și-i era recunoscător. Totuși, citeodată, cînd era obosit, se revolta împotriva nevestei lui tocmai din pricina calităților pentru care o prețuise și o alesese. Era iute din fire, avea foc în vine, îi plăcea să ardă și să se consume, să trăiască sălbatic și pătimaș, să se avînte vesel spre înălțimi, să cunoască adîncurile disperării. În domeniul acestui desfrîu spiritual Bessie nu-l întovărășea ; din punct de vedere emoțional era stabilă, placidă, impasibilă ; temperamental era la fel. Cînd muncea și îndeplinea toate sarcinile pe care și le propusese singur, îi era recunoscător, dar cînd treaba se termina, veneau clipele de revoltă, îl apuca dorul de mare, de o plimbare în larg, pe coama primelor maree. Suspina atunci după libertatea pierdută, după dreptul de a schimba locul și femeia. Dar, pentru prima oară în viață, nu și-a călcat obligațiile, n-a luat calea aventurii.

Îi scria atunci Annei Strunsky : „Să stai aici adunînd date, clasificînd, orînduind, să scrii povești pentru copii în care să inserezi perfid învățăminte mora-

lizatoare, să ciocănești o mie de cuvinte pe zi, să te întărîte nevoile biologice, să dai brînci unei glume și să rîzi cînd ar trebui să plîngi, ce înseamnă asta ? Au existat vreodată două suflete, mute, mai nepotrivit legate ?"

S-au hotărît să-și pună simțămintele spirituale și intelectuale într-o carte. Titlul va fi *Scrisorile dintre Kempton și Wace* [1], Jack fiind Wace și Anna — Kempton. În paginile ei, Anna trebuia să apere originea poetică și spirituală a iubirii împotriva atacurilor cu temă biologică și științifică ale lui Jack. În chipul ăsta se va bucura fiecare de pasiunea și poezia celuilalt fără să jignească pe nimeni și fără să calce vreo regulă. În acest fel, Jack apăra căsătoria lui cu Bessie, chiar cînd mai evada.

Deși avea atîtea îndatoriri, a găsit totuși timp să țină o conferință la sediul partidului socialist din Alameda despre *Vagabonzi* și alta la Academia de științe din San Francisco despre *Pierderile în concurență*. Presa locală i-a înregistrat cu respect conferințele. Cînd s-a pus chestiunea desemnării unui candidat pentru postul de primar în Oakland, cui altuia a îndrăznit tînărul partid socialist să încredințeze această onoare decît celui mai cunoscut membru al său, domnului Jack London ? Acceptînd candidatura, Jack a spus : „Noi, socialiștii, care sîntem aluatul societății, avem sarcina să lucrăm pentru răspîndirea și înrădăcinarea credinței în proprietatea colectivă. Noi, socialiștii, prin propaganda noastră, am silit vechile partide să arunce poporului neliniștit unele fărîme de privilegii."

Campania la care a luat parte în Oakland a fost axată pe ideea că socialismul este o cămașă de forță pentru capitalism, agentul lui vezicant, al cărui leac se va găsi numai sub forma unor salarii, ore și condiții de muncă mai bune. Îndemna sindicatele și pe muncitorii neafiliați să voteze lista socialistă, lucru care le va spori forțele în lupta cu patronii.

Urechile muncitorilor însă rămîneau surde la argumentele lui economice. Numai „proletariatul intelec-

[1] The Kempton — Wace Letters. (n.t.)

tual" îl sprijinea. La cetățenii din Oakland și Alameda n-a putut găsi decît două sute patruzeci și cinci de voturi pentru utopia lui blîndă.

În mai i-a apărut în revista *Pearson's* nuvela *Favoritele lui Midas* [1], tot atît de revoluționară în literatura americană pe cît a fost *Odiseea nordului* cu un an în urmă. Niciodată n-a mai existat în Statele Unite un astfel de fenomen, un scriitor de romane socialiste! Dar Jack n-a căutat niciodată temei în cazuri precedente. În nuvela lui concepea o organizație internațională de proletari atît de ramificată și de puternică, încît nu putea fi înăbușită de poliție, de garda națională sau de alte forțe guvernamentale, o organizație care era pe cale să pună cu forța mîna pe bogățiile lumii. Dacă *Favoritele lui Midas* nu este prima nuvelă proletară publicată în America, este în schimb prima care a apărut într-o revistă de importanță și circulație națională. Revista *Pearson's* n-a comis erezia de a publica nuvela pentru valoarea ei socialistă; Jack era un scriitor de nuvele atît de desăvîrșit, încît *Pearson's* a publicat-o pentru valoarea ei de sperietoare, redactorii spunîndu-și că ideile ei socialiste erau atît de fantastice, încît cititorul își va închipui că este o scriere fantezistă în genul lui Jules Verne.

După *Favoritele lui Midas* a urmat *Visul novicelui* [2], în care prefigura greva generală din 1934 în San Francisco, apoi *Călcîiul de fier* [3], în care a prezis apariția și teroarea fascismului. După moartea lui criticii au fost împărțiți, dar asupra unui punct n-au avut multe controverse: Jack London este părintele literaturii proletare din America. În 1929, publicația *New Masses* tipărea aceste vorbe simple și adevărate: „Un adevărat scriitor proletar trebuie nu numai să scrie despre clasa muncitoare, el trebuie să fie și citit de clasa muncitoare. Un adevărat scriitor proletar nu trebuie să se folosească de viața lui proletară numai pentru a găsi material de inspirație, în scrisul lui tre-

[1] The Minions of Midas. (n.t.)
[2] The Dream of Debs. (n.t.)
[3] The Iron Heel. (n.t.)

buie să ardă spiritul de revoltă. Jack London a fost un adevărat scriitor proletar, primul și singurul scriitor proletar de geniu din America. Muncitorii care citesc l-au citit pe Jack London. El este singurul autor pe care ei l-au citit, el este singura experiență literară pe care ei o au în comun. Muncitori din fabrici și din agricultură, marinari, mineri și vînzători de ziare, citiți-l și recitiți-l! El este cel mai popular scriitor american al clasei muncitoare".

Întîlnirile de miercuri seara au rămas cea mai plăcută destindere săptămînală a lui. Prietenii începeau acum să sosească de la jumătatea după-amiezii. Jack era iubitor de ghicitori și jocuri mecanice și ei îi aduceau tot ce apărea nou în acest domeniu. Bessie răsfoia toate revistele, tăind reclamele care vorbeau despre astfel de jocuri. Cînd se adunau cincisprezece sau douăzeci de prieteni, începeau jocurile; jucau figurine, șarade, încercau să despartă inele de oțel prinse împreună, să bea apă din pahare care aveau o găurică lîngă buză, prin care apa curgea pe cravată și altele. Se făcea mare haz. Jack rîdea în hohote, ca un copil, fiindcă îi plăcea să fie vesel, să simtă farmecul copilăriei care-i lipsise.

Pe deasupra mesei lui mari, rotunde, argumentele zburau cu furie; cunoștea punctul vulnerabil al fiecăruia și-l atița cu comentarii jumătate serioase, jumătate glumețe, pînă începea bătălia cea mare. Cîteva ziariste tinere, muziciene și scriitoare se alăturaseră grupului; după cină se făcea muzică și se dansa. Nepoata doamnei Ninetta Eames, Clara Charmian Kittredge, se întorsese din Europa. Era o bună pianistă și lui Jack îi plăcea să se așeze pe un scaun lîngă ea și s-o asculte cîntînd la pian și din gură.

După muzică, dacă spiritele erau liniștite, Jack scotea la iveală manuscrisele la care lucrase în cursul săptămînii. Așezat într-un fotoliu de piele, în camera acum întunecată, cu paginile luminate doar de limbile jucăușe ale focului din sobă, citea prietenilor și ei îl ascultau atent. Urma un ceas ori două de discuții literare serioase, după care Jack începea să glumească iar, scotea cărțile de joc și alegea un joc

în cursul căruia se putea rîde din plin. Rîdea nestăvilit la fiecare festă a norocului. De cîte ori cîştiga ori pierdea potul, se înfierbînta ca un copil. Cei care au luat parte la seratele de miercuri îşi amintesc de ele ca de cele mai plăcute şi mai aţiţătoare momente din viaţa lor.

Se găseau totdeauna cîteva sticle de vin italienesc amărui pentru cei ce doreau să bea, dar niciodată whisky. Trecuseră opt sau nouă ani de cînd Jack se lăsase de băutură. Cînd a fost la Klondike, a cărat o sticlă de whisky prin pasul Chilkoot. I-a scos dopul abia după şase luni şi atunci l-a dat ca anestezic, jumătate lunecînd pe gîtul doctorului Harvey, jumătate rămînînd omului căruia doctorul îi tăia piciorul. Pacientul a scăpat cu viaţă.

În primăvara aceluiaşi an, cum pînă atunci publicase destule nuvele, Mc Clure l-a sugerat să scoată o nouă culegere de povestiri despre Alaska. Aşa a apărut, în mai, *Zeul străbunilor săi* [1]. Deşi nu cuprindea nici o nuvelă care să fi avut strălucirea *Odiseei nordului*, noul volum era mai consistent decît primul. Jack împinsese mai departe revoluţia în povestire, eliminase cu asprime orice element neesenţial, orice poleială de faţadă. Adaptase forma acţiunii. A dovedit în acele nuvele că în literatură problema morţii este mai puternică decît problema sexului. Deşi cîţiva critici n-au primit al doilea volum cu aceeaşi plăcere ca pe primul, cea mai mare parte din presă a fost entuziasmată. *The Commercial Advertiser*, scria: „Nuvelele trebuiesc citite temeinic, fiindcă reprezintă una din tendinţele cele mai avîntate din literatura americană contemporană". *The Nation* scria în iulie 1901: „Nuvelele din *Zeul străbunilor săi* sînt vii, concise, dramatice, cîteodată aspre, în general neconformiste, totdeauna cinice şi îndrăzneţe. Dar dacă vrei să te ocupi de ceva interesant, amuzant şi zguduitor, nu ai altceva mai bun de făcut decît să citeşti acest volum". Alte ziare comentau: „Cel mai tare scriitor de nuvele născut în ţara aceasta de la

[1] The God of his Fathers. (n.t.)

Poe încoace..." „Un nou Kipling se naşte în Vest"... „Face pentru Alaska tot atît cît a făcut Bret Harte pentru California"... „Sîntem vrăjiţi"... „Putere şi forţă... viaţă adevărată... povestitor de mîna întîi... observaţie ascuţită, realistă... vioi, curat, viril... plin de optimism sănătos... ne redă credinţa în forţa neamului nostru." Voci disidente arătau că nuvelele sînt brutale, vulgare şi respingătoare, că sînt scrise fără grijă, delicateţe sau rafinament.

Examiner, din San Francisco, a trimis un reporter şi un fotograf la Felix Piano, în a cărui interesantă casă se mutase, cu cîtva timp înainte, Jack cu familia. Felix Piano era un sculptor italian excentric, care-şi împodobise casa cu ştucatură în arabescuri, cu urne, cu fauni sculptaţi, îngeri, diavoli, driade, heruvimi, centauri şi torsuri de femei goale, pline de vigoarea tinereţii, aplecate sub povara unor lujeri cu struguri. Toate ornamentaţiile erau în stil rococo, împotriva căruia Jack se revolta în scris. Copleşit de greutăţi, Piano şi-a închiriat cea mai mare parte din casă lui Jack, dar nu primea chirie, ci pensiune. Interiorul casei era încăpător şi confortabil, deşi din afară nu părea aşa.

Ca urmare a articolului din *Examiner,* Jack a devenit binecunoscut în regiunea golfului, dar faima asta locală nu-i aducea prea mare cîştig. A început să primească scrisori de admiraţie. Femeile, mai cu seamă, păreau mişcate de scrierile şi de fotografia sa, şi-i solicitau tot felul de favoruri. O femeie i-a trimis adresa duhovnicului ei care ar fi putut da referinţe despre ea şi-l întreba dacă ar accepta să devină tatăl copilului ei, fiindcă dorea ca pruncul să moştenească frumuseţe trupească şi intelectuală. Deşi aproba din toată inima teza biologică a acestei persoane, Jack a refuzat propunerea.

Avea o mulţime de datorii : la băcănie, la casa de amanet, la prieteni. Drepturile de autor pentru *Zeul strămoşilor săi* erau grevate de avansurile primite de la Mc Clure, aşa că n-a încasat nimic de acolo. Toţi banii pe care-i avea de primit erau cheltuiţi cu o lună înainte ; deşi revistele mai mici i-au

achiziționat un număr de nuvele, tot n-a izbutit să pună mîna pe sunători. Afacerile în literatură erau afaceri proaste ; editorii se gîndeau luni întregi pînă să se hotărască dacă acceptau sau nu o nuvelă ; și mai multe luni le trebuiau pînă s-o publice, și încă mai multe pînă să plătească, după apariție. Jack fulgera împotriva acestui sistem, strigînd că dacă cineva cumpără ghete sau zarzavat plătește cu bani gheață, așa că de ce n-ar plăti și editorii nuvelele cu bani gheață ? Felul ăsta rușinos de a trata un bărbat care avea nevoie de bani ca să-și cumpere cele necesare traiului pentru el și familia lui l-a determinat să caute o soluție : a încercat să-i convingă pe editori să-i plătească mai mult. Cînd a venit vara, era înglodat pînă în gît în datorii ; atunci *Examiner* din San Francisco i-a cerut să scrie niște articole pentru suplimentul lui de duminică, același pentru care scrisese primul său articol, cu patru ani în urmă, cînd căuta să cîștige zece dolari ca să aibă cu ce să hrănească pe Flora, pe Johnny Miller și pe el însuși pînă avea să primească leafa de la poștă. A făcut un reportaj despre competițiile sportive, apoi a scris un articol despre sosirea vaporului *Oregon*, de pe urma căruia i s-au urcat în cap toți literații locali, apoi despre *Fetele care se bat în duel*, despre indienii Washoe care se civilizează — și, în sfîrșit, a pierdut zece zile ca să pregătească un reportaj despre concursurile germane de tir. Se căznea să scrie sălbatic și sîngeros, așa cum făgăduise *Examiner* cititorilor ; ca urmare, textele au apărut forțate și artificiale, dar mîncarea pe care a dat-o familiei a fost cît se poate de reală.

În august l-a lovit nenorocirea. Mc Clure și-a pierdut încrederea în el după ce i-a citit și respins ultimele nuvele, printre care se numărau : *Fața lunii* [1] și *Nambok, fățarnicul* [2]. „Munca dumitale pare că a adoptat o formulă nepotrivită pentru revista noastră. Înțeleg, desigur, că trebuie să urmezi calea pe care te îndrumă geniul..., dar cum nu există posibilitatea

[1] Moon Face. (n.t.)
[2] Nambok the Unveracious. (n.t.)

să primim material de care avem nevoie, nu crezi că ar fi mai indicat pentru noi să oprim plata salariului dumitale începînd cu luna septembrie ori octombrie ?"

Șase guri de hrănit și singurul izvor temeinic de venituri tăiat !

Mc Clure i-a sugerat că, dacă s-ar întoarce la vechea manieră de a scrie nuvelele, revista îi va plăti prețuri bune. Dacă-l asculta pe Mc Clure și se străduia să-și copieze vechile materiale ori să scrie după formulă, ar fi cîștigat binișor ; dacă va asculta porunca minții lui încercate, care îl îndemna să exploreze domenii noi ale reacțiilor umane și forme artistice revoluționare, pe el și pe ai lui îi va chinui din nou foamea.

Acest om care avea atîta nevoie de bani, care proclamase că revistele puteau să-l cumpere cu trup și suflet dacă-i plăteau prețul, care luase hotărîrea să adopte o poziție „sinceră și brutală față de bani", acest om n-avea decît o cale de urmat. L-a aruncat pe Mc Clure peste bord și a scris înainte așa cum înțelegea el, așa cum credea că trebuie să scrie.

Mai avea două luni în față pînă cînd Mc Clure îi va tăia salariul de o sută douăzeci și cinci de dolari. Dacă va munci cu disperare, cu furie, va izbuti desigur să vîndă ceva, să-și deschidă o nouă poartă.

6

„Pentru mine, Anul nou a început numai cu necazuri, hărțuieli și dezamăgiri". Avea trei mii de dolari datorie, căci unul dintre cele mai mari defecte ale lui era că oamenii îl plăceau și aveau încredere în el și ca urmare îi acordau prea mult credit ; nu izbutea să cîștige atît ca să facă față listei mereu crescînde de cheltuieli și era nemulțumit de ritmul muncii sale și de viteza cu care ajungea cunoscut. Totuși cea mai mare parte a nemulțumirii era pricinuită de crizele periodice de descurajare, a căror natură ciclică se manifestase încă din fragedă copilărie.

„Am avut ieri la masă rață sălbatică și carne de broască țestoasă, cu șampanie și tot felul de băuturi minunate pe care nu le mai gustasem încă și care acum îmi încălzeau inima și mintea, aducîndu-mi aminte de orgiile murdare pe care le făceam în tinerețe. (Cînd se afla în toane bune își amintea de orgiile astea ca de niște aventuri romantice.) Eram prost îmbrăcați, niște bestii grosolane, băutura ieftină, sărăcă și puturoasă. Apoi am început să visez, m-am smuls din noroi, am dat de rață sălbatică, de broască țestoasă și de șampanie, am învățat că între azi și ieri e numai o diferență de grad pe care arta o face să fermenteze."

Cuvinte de decepție, cuvinte bolnave, dar pe care individualistul crîncen care și-a cheltuit multă ener-

gie ca să cucerească lumea le-a gîndit numai o clipă, într-o zi de criză. Prins în ghearele melancoliei scria :

„La urma urmei, ce e fermentul ăsta chimic pe care-l numim viață ? Problemă măruntă, pe care oamenii mărunți au pus-o zeilor de-a lungul veacurilor. Un zeu mic înseamnă o mică avere care îți asigură confortul și îți explică toate nelămuririle. Dar ce să spun de tine și de mine, oameni care n-avem Dumnezeu ? A dracului satisfacție să fii monist materialist !"

Profesional nu avea pricini să fie deziluzionat, fiindcă la 27 decembrie, George P. Brett, directorul societății *Macmillan*, una din cele mai puternice edituri din America, i-a scris că nuvelele lui sînt dintre cele mai bune care s-au scris în acest gen în țară, și își exprima dorința să i le publice în America și în Anglia. Ca răspuns, Jack i-a trimis lui Brett o culegere de nuvele despre indienii din Alaska sub titlul de *Copiii înghețului* [1]. Abia trecuseră cinci zile de cînd scrisese cu melancolie despre „fermentul chimic pe care-l numim viață", că *Macmillan* i-a acceptat *Copiii înghețului*, trimițîndu-i avansul de două sute de dolari pe care-l ceruse. Decepția dispăruse cînd i-a scris lui Brett :

„Nu știu dacă materialul trimis este o arvună pentru altul care va urma, dar știu sigur că în mine dospesc alte cărți mai mari și că am să le scot la iveală cînd am să mă găsesc pe mine însumi."

În februarie a început migrația lui Jack spre munți. A găsit în Piedmont o casă cu cinci acri de pămînt, într-o pădurice de pini magnifici. Pe jumătate de teren era plantată o livadă, iar pe cealaltă maci aurii. Salonul și sufrageria, amîndouă spațioase, erau căptușite cu lambriuri din lemn de sequoia. Între pini se înălța un pavilion mic, care avea să fie locuit de Flora și Johnny.

„Avem o verandă grozavă, largă, lungă și răcoroasă și vedere peste tot golful San Francisco, pe o întindere de treizeci ori patruzeci de mile, pînă spre

[1] The Children of the Frost. (n.t.)

malul opus, pînă la Marin County și Munții Tamalpais, ca să nu mai vorbesc de Golden Gate și de Oceanul Pacific... și toate astea pentru 35 de dolari pe lună!"

Casa îi era mereu plină de oameni; rareori paturile suplimentare rămîneau neocupate. La casa lui Jack erau călăuziți scriitori care veneau din Est, socialiști în turneu de conferințe, actori, muzicieni, prieteni inteligenți ori altfel de prieteni. Fiindcă oricine era bine primit, cercul lui Jack se mărea... ca și notele de cheltuieli. *Examiner* continua să-i ceară articole speciale, de pildă un interviu de la guvernatorul Taft la întoarcerea acestuia din Filipine. Dar Jack se plîngea lui Cloudesley Johns:

„Doamne, în ce morman de mămulărie m-am îngropat! Mă întreb dacă voi scăpa vreodată de datorii".

Cînd un băcan din Oakland i-a scris să-i plătească datoria de o sută treizeci și cinci de dolari, i-a răspuns plin de mînie că-l plictisește și că-l insultă, i-a arătat cum să fie politicos și să aștepte pînă i-o veni rîndul la plată, că dacă încearcă să-l sîcîie ori să-l pună pe lista neagră, el îl va pune la coada listei creditorilor. Băcanul a trimis scrisoarea la ziare, iar acestea au primit-o cu multă bucurie fiindcă tabloul unui debitor care-și pune la punct creditorul era prea amuzant ca să fie trecut cu vederea. Articolul a fost publicat de ziarele din toată țara și ar fi trebuit să-l învețe minte pe Jack să nu mai scrie scrisori furioase..., dar el n-a putut învăța niciodată lecția asta.

A fost invitat să vorbească la Asociația de presă a femeilor din San Francisco. S-a angajat să le vorbească despre Kipling, despre care o mare parte a publicului american credea că e un barbar necioplit și josnic. Subiectului i s-a făcut multă reclamă, scontîndu-se că apropierea dintre Jack și Rudyard Kipling va atrage un auditoriu numeros și distins. Cînd s-a urcat la tribună, Jack a anunțat însă că, din nefericire, trimisese articolul despre Kipling la o revistă engleză, cu speranța să-i fie achiziționat; că, deoarece nu poate să vorbească fără material, le va vorbi

despre vagabonzi. Valul de răceală emanat de grupul circumspect și rigid al femeilor din San Francisco ar fi înghețat pe oricare alt conferențiar. Totuși femeile n-au rămas reci pînă la sfîrșitul conferinței: cum Jack i-a apărat pe vagabonzi și a condamnat situația lor în societate, ele au strigat la el cu atîta furie, încît președinta a fost nevoită să bată în masă cu ciocanul și să suspende întrunirea ca să nu iasă tărăboi. Bineînțeles, ziarele au relatat întîmplarea.

Caracterul lui nuanțat și straniu era cunoscut pînă atunci numai în regiunea golfului. Acum reputația lui de om excentric s-a răspîndit în toată țara. Un reporter, trimis de revista *The Reader* ca să-i ia un interviu, scrie: „Jack London este unul dintre cei mai accesibili oameni, neconvențional, gata să răspundă la întrebări, original; căldura cu care deschide ușa face pe vorbitor să se simtă repede ca la el acasă. E plin de avînt tineresc, nobil, iubitor, primitiv, neconstrîns, dușman al banalului". Ziarul *Chronicle* din San Francisco, în paginile căruia numele lui a apărut prima dată cînd el era abia de o lună în pîntecele mamei sale, a publicat un articol mare despre colonia literară din Piedmont, cu fotografia lui Jack și a casei lui dintre pini.

Pe lîngă numeroasele articole de umplutură, a scris și un roman pentru tineret intitulat *Croaziera lui Dazzler* [1], cîteva nuvele de aventuri pentru *Youth's Companion* adunate sub titlul *Povestiri despre paza pescuitului* [2], apoi cîteva povestiri serioase despre Alaska și *Scrisorile dintre Kempton și Wace* împreună cu Anna Strunsky. Aceste scrisori conțin o strălucită analiză filozofică a realismului față de romantism, o curioasă apărare a poziției fiecăruia din ei în dragostea unuia pentru celălalt.

Jack, care se căsătorise cu Bessie pe bază de rațiune, cum îi plăcea lui să spună, scria: „Din punct de vedere biologic, căsătoria este o instituție necesară pentru perpetuarea speciei. Iubirea romantică e

[1] The Cruise of Dazzler. (n.t.)
[2] Tales of the Fish Patrol. (n.t.)

un artificiu, introdus de om din greşeală şi inconştient în ordinea naturală. Fără o literatură erotică, fără o istorie a marilor iubiri şi a marilor amanţi, fără o ghirlandă de balade şi cîntece de iubire, fără un mănunchi de povestiri şi aventuri de dragoste — fără toate astea, omul n-ar putea iubi în felul în care o face". Anna Strunsky, poeta, arăta că „strălucirea purpurie a cerului, strîngerea unei mîini, culoarea şi forma fructelor, lacrimile pricinuite de dureri neştiute sînt mai semnificative decît toate construcţiile şi invenţiile produse pînă azi de la prima învoială dintre oameni. Nu putem explica altfel înflorirea, farmecul, zîmbetul vieţii, care face să plouă cu soare în inimile noastre, care ne învaţă că e înţelept să sperăm".

În martie scriseseră cincizeci de mii de cuvinte şi Jack era convins că volumul va avea succes. A invitat-o pe Anna să vină şi să stea la ei ca să pună împreună la punct lucrarea. Doi ani mai tîrziu ea răspundea astfel la întrebările reporterilor: „Am primit o scrisoare de la domnul London prin care îmi cerea să vin la el acasă, în Piedmont, ca să revizuim lucrarea. Soţia şi mama lui mi-au cerut acelaşi lucru. În primele zile ale şederii mele acolo, doamna London s-a purtat cordial şi s-a interesat mult de munca noastră, dar după vreo cinci zile m-am convins că nu mă mai plăcea. (În 1937 Bessie London a mărturisit că o văzuse pe miss Strunsky stînd pe genunchii lui Jack deasupra manuscrisului; nu era o infracţiune mare, dar doamna London, care avea un simţ foarte strict al proprietăţii, a fost revoltată.) N-a făcut nimic ca să simt că locul meu nu era acolo, dar judecînd după anumite manifestări am înţeles că ar fi mai bine pentru mine să plec. Am plecat împotriva dorinţei domnului şi doamnei London. Despărţirea dintre mine şi doamna London a fost a unor oameni care se cunosc şi se plac. Relaţiile dintre mine şi domnul London erau de strictă prietenie. Domnul London nu este omul care să facă dragoste cu o altă femeie în propria lui casă.

Purtarea lui față de mine a fost foarte precaută, ca totdeauna de altfel. Din cîte am observat atunci, era îndrăgostit lulea de nevastă-sa".

Faptul că miss Strunsky, o femeie de cea mai înaltă integritate, rostea adevărul curat e confirmat și de Jack, care a scris despre ea: „Intelectul ei mă fascina, nu calitățile ei de femeie. În primul rînd era intelect și geniu. Îmi place să caut și să răscolesc în sufletele oamenilor — și pentru mine ea era o mină fără fund. Proteica [1], așa îi spuneam. Așadar numele pe care i-l dădeam în intimitate, ca o mîngiiere, ce era? un nume intelectual, care simboliza mintea ei".

Mc Clure avea încă drept asupra *Fiicei zăpezilor*. Deși manuscrisul nu-i plăcea într-atît încît să-l publice, s-a străduit să-l vîndă altei edituri. Pînă la urmă a izbutit. Casa *Lippincott* l-a acceptat și i-a plătit un avans de șapte sute cincizeci de dolari. După ce Mc Clure și-a oprit banii lui, mai rămîneau o sută șaizeci și cinci de dolari pentru Jack. Jack ar fi vrut să-și retragă manuscrisul, dar n-avea cum. Deși suma era mică, a achitat creditorii mai îndîrjiți. Cînd i-au venit paginile pentru corectură, se simțea zdrobit, fiecare rînd părea o catastrofă — și cînd i-a venit și ultima pagină s-a întrebat dacă mai avea rost să vindece un lucru bolnav.

La 21 iulie a primit o ofertă telegrafică de la *American Press* prin care era solicitat să meargă în Africa de Sud și să trimită reportaje despre războiul bur. Avea încă o datorie de trei mii de dolari. Bessie era iar însărcinată și asta însemna cheltuieli sporite. Mai era și chemarea aventurii. După un ceas a acceptat tot telegrafic. În aceeași noapte și-a făcut bagajele și în dimineața următoare le-a sărutat pe Bessie și pe Joan și și-a luat rămas bun de la Oakland. Cu opt ani în urmă, cînd s-a dus după *armata industrială* a lui Kelly, a plecat într-un

[1] În mitologia greacă Proteus era un zeu al mării care, cînd era prins, lua diferite înfățișări, încercînd astfel să scape. Cu numele lui se desemnează omul care își schimbă caracterul și părerile. (n.t.)

vagon gol de marfă. Acum, în trenul care-l purta spre Chicago, a întîlnit o femeie a cărei prezență accidentală i-a grăbit ritmul de desfășurare a vieții. „Să vă povestesc o mică întîmplare care arată cît de ușor dau drumul patimei din mine. Vă amintiți cînd am plecat spre Africa de Sud ? În același vagon călătorea o femeie cu fetița ei și un băiețel. Ne-am înțeles de la început. A fost o patimă sexuală, limpede, fără complicații. În afara faptului că era interesantă, femeia asta n-avea alt farmec pentru mine. N-a fost o încîntare a minții, nici măcar o intoxicație covîrșitoare a simțurilor. N-a mai rămas nimic cînd cele trei zile și nopți s-au sfîrșit — și am ajuns la Chicago."

Nimic decît amintirea plăcerii, fiindcă i-a plăcut întotdeauna să aibă legături cu femei, dar numai ca amuzament. Deși moștenise în bună măsură instinctele tatălui său, n-avea un horoscop către care să arate și să strige : „Ce să fac ? Așa mi-a fost scris !", cum făcea profesorul Chaney. „În cosmogonia mea, carnea înseamnă puțin lucru. Sufletul, el e totul. Îmi place dragostea carnală, așa cum le plăcea și grecilor, într-o formă aproape — dacă nu chiar — artistică." Nu după mult, prietenii îl porecleau cu mîndrie Armăsarul.

În ciuda faptului că scria : „În zilele acelea depășeam cu ușurință măsura", întîmplarea din tren pare să fie prima lui abatere în cei doi ani de căsătorie. Abia s-a întors din Anglia că „mica întîmplare care arată cît de ușor dau drumul patimei din mine" s-a înfățișat în totalitatea consecințelor ei psihologice.

Iată-l din nou la New York, în căldura zăpușitoare a verii. De data asta nu mai „bătea bulevardele după mărunțiș" ca să-și cumpere un pahar de lapte de la gheață ori exemplare defecte ale cărților noi, nici nu se mai ducea să citească în iarba din parcul primăriei ; s-a dus direct la societatea *Macmillan,* unde pentru prima dată a dat mîna cu un director de editură. George P. Brett era un editor destoinic, un om liberal și cinstit, care iubea lite-

ratura. El a fost admiratorul neobosit al lui Jack şi prietenul lui de nădejde de-a lungul multor ani furtunoşi. Jack trebuia să ia vaporul şi n-avea timp de negocieri, dar au căzut de acord ca la întoarcerea din Africa de Sud să rămînă în legătură şi *Macmillan* să-i publice toate cărţile pe care le va scrie. Apoi i-a spus lui Brett despre *Scrisorile dintre Kempton şi Wace* şi Brett a acceptat pe loc publicarea.

Cînd a ajuns în Anglia, unde înainte de a pleca mai departe trebuia să ia interviuri generalilor englezi cu privire la viitorul Transvaalului, Jack a găsit o telegramă prin care i se anula angajamentul. I se plătea costul călătoriei dus şi întors şi un mic avans pe care-l şi cheltuise. Iată-l deci la Londra, la şapte mii de mile de casă, fără bani şi fără lucru.

Fiind însă un om care se adapta repede împrejurărilor, s-a dus în cartierul East End al Londrei despre care ştia, din lecturile lui aprofundate de sociologie, că e unul din iadurile lumii apusene şi a început să facă investigaţii asupra condiţiilor existenţei lui. Nu s-a gîndit o clipă că-şi lua o sarcină îndrăzneaţă şi grea, că-i trebuia un curaj nebunesc lui, un străin, un american venit pe pămînt englezesc abia de patruzeci şi opt de ore, ca să încerce să înţeleagă, să analizeze şi apoi să judece o naţiune după una din problemele ei economice majore. Primul lui volum de schiţe tocmai apăruse în Anglia şi se bucurase de aprecieri surprinzător de bune din partea unei prese de obicei conservatoare. Editorii englezi erau prietenoşi, ar fi putut petrece cîteva săptămîni amuzante printre literaţii englezi, ar fi avut o vacanţă. El însă a căutat o prăvălie de vechituri pe Petticoat Lane, şi-a cumpărat o pereche de pantaloni foarte uzaţi, o haină zdrenţuită, care mai avea un singur nasture, o pereche de pantofi ai cărui ultim stăpîn cărase din greu cărbuni, o centură de piele subţire şi o şapcă murdară de pînză. Astfel echipat a pătruns în inima cartierului East End. A închiriat o cameră în slumsuri, unde înghesuiala era mai mare, apoi a început să se plimbe în sus şi în jos

ca să-l cunoască lumea. Editorii au rămas îngroziți, i-au spus că e cu neputință să facă ceea ce face, că are să fie asasinat în somn. Jack, care era un fiu al poporului, a rîs de frica lor.

A fost luat drept un marinar american, aruncat pe drumuri. A devenit din nou Jack-Marinarul și a intrat în rol atît de ușor de parcă niciodată nu-l schimbase. Nu era străin de viața acelor oameni; era unul de-al lor, un călător pe marea norocului. Oamenii din East End l-au primit printre ei, i-au arătat încredere, i-au vorbit. Ceea ce a învățat de la acești urgisiți de soartă a pus într-o carte intitulată *Oamenii abisului*[1], o carte actuală, viguroasă și adevărată chiar astăzi, una din cărțile clasice despre lumea urgisiților.

„Mi-am format convingerile după un criteriu foarte simplu. Ceea ce era favorabil vieții, sănătății fizice și spirituale, era bun; ceea ce nu era favorabil vieții, ceea ce rănea, sărăcea ori îngreuia viața, era rău." Cu ajutorul acestui „criteriu simplu" și-a dat seama că viața în abis, unde trăia a zecea parte din populația Londrei, însemna o moarte prelungită, cronică; familii alcătuite din tată, mamă și copii lucrau zilnic ore în șir și cîștigul nu le îngăduia să aibă mai mult de o cameră în care întreaga familie gătea, mînca, dormea și își satisfăcea toate nevoile vieții intime. Boala, disperarea și moartea erau acolo tovarăși nedespărțiți ai oamenilor; a întîlnit bărbați și femei care nu făptuiseră nici o crimă, dar n-aveau adăpost, erau bolnavi și săraci, goniți și îmbrînciți de parcă ar fi fost cele mai scîrnave animale. Și-a dat seama că unii din oamenii ăștia erau din naștere vagabonzi și pierde-vară, dar, ca și vagabonzii de pe căile ferate americane, nouă zecimi din locuitorii East Endului fuseseră muncitori conștiincioși pînă cînd rămăseseră fără slujbă din cauza vîrstei înaintate, a boalei sau a crizelor. Acum ajunseseră șomeri sau, în cel mai bun caz, făceau muncă la domiciliu pentru un salariu de mizerie, iar Londra îi

[1] The People of the Abyss. (n.t.)

lăsa în voia soartei, cu toată familia lor, pînă cînd moartea providențială curăța străzile de ei.

„Abisul Londrei e un abator uriaș; un spectacol mai îngrozitor nu există. Culoarea vieții e cenușie, mohorîtă, totul e disperat, trist, murdar. Baia e un obiect cu desăvîrșire necunoscut; orice încercare de curățenie apare ca o farsă. Miasme stranii, nedefinite plutesc în aer. Abisul exală o duhoare care mai întîi năucește, toropește și înăbușă, apoi ucide pe om. An după an Anglia rurală revarsă acolo un șuvoi de vieți tinere și viguroase care piere după a treia generație. Patru sute cincizeci de mii de ființe omenești mor în mizerie, la fundul prăpastiei sociale numite Londra."

În ziua încoronării regelui Eduard al VII-lea, Jack s-a dus pe Trafalgar Square să vadă maiestuosul alai medieval. Avea ca tovarăș de privit un cărăuș, un dulgher și un marinar bătrîn, acum fără angajament. I-a văzut cum adunau de pe jos coji de portocale, resturi de mere și de struguri și le mîncau; mai adunau bucățele murdare de pîine, mici cît unghia, coji de mere murdare și negre, le băgau în gură, le mestecau și le înghițeau.

„S-a spus că părerile critice pe care le-am emis despre starea de lucruri din Anglia sînt prea pesimiste. Trebuie să spun acum că dintre optimiști sînt cel mai optimist. Măsor omenirea nu atît după grupările politice, cît după indivizi. Pentru englezi întrezăresc un viitor luminos și surîzător, dar pentru o bună parte din cei ce îi conduc nu văd altceva decît că vor fi aruncați la grămada de gunoi."

A închiriat o cameră în casa unui detectiv londonez unde se refugia să facă baie, să-și schimbe hainele, să citească și să-și scrie cartea fără a deveni suspect. Timp de trei luni a studiat sute de broșuri, cărți și rapoarte guvernamentale privitoare la sărăcia din Londra, a luat nenumărate interviuri femeilor și bărbaților, a fotografiat, a colindat străzile, a trăit prin aziluri și prin casele săracilor, a făcut coadă la pîine, a dormit pe străzi și prin parcuri cu noii lui prieteni — și a scris o carte

întreagă — un triumf al energiei, organizării și pasiunii arzătoare pentru subiectul ales.

S-a întors la New York în noiembrie cu manuscrisul în geamantan. Trăgea nădejde că *Macmillan* i-l va publica, dar știa bine că nu va cîștiga bani cu sociologia. Omul care o înștiințase pe Anna Strunsky că va stoarce cîți bani va putea din scris, care scrisese lui Cloudesley Johns că revistele puteau să-l cumpere cu trup și suflet dacă-i plăteau prețul, se mințea pe sine însuși. Era în primul rînd scriitor, apoi socialist și abia după aceea omul care dorea să cîștige bani.

Un prieten care l-a întîlnit la docuri scria : „Purta o haină mototolită din pînză de sac, cu buzunarele pline de hîrtii și scrisori. Pantalonii făceau genunchi. N-avea vestă și cămașa era departe de a fi imaculată. O curea de piele în jurul mijlocului îi ținea loc de bretele. Pe cap avea o șapcă mică".

Totuși George P. Brett n-avea ochi decît pentru manuscris. Socotea că *Oamenii abisului* era o lucrare pătrunzătoare ; i-a făcut cîteva critici din punct de vedere sociologic, dar i-a acceptat-o pe loc. Jack i-a spus : „Vreau să mă desprind de Klondike. Mi-am făcut ucenicia scriind despre el, dar simt că sînt pregătit acum pentru un cîmp mai interesant, mai general și mai larg de idei. Am în cap o jumătate de duzină de cărți, toate romane, pe care vreau să le scriu. M-am gîndit mult la ele și la problematica lor în ultimii ani, de cînd am publicat prima carte, și sînt sigur că astăzi voi putea scrie mai bine".

Brett era convins de același lucru și a acceptat cererea lui Jack ca societatea *Macmillan* să-i plătească o sută cincizeci de dolari pe lună timp de doi ani. În schimb, societatea va publica toate cărțile pe care le va scrie el în această perioadă. La despărțire, Brett i-a dat un sfat, poate singurul și cel mai bun sfat pe care l-a primit vreodată.

„Sper că munca dumitale de aici înainte va purta semnele progresului atît de puternic reliefat în primele cărți pe care le-ai scris, dar care nu mai apare atît de evident în ultimul volum, unde am găsit

urmele grabei. În lumea literaturii nu există loc decît pentru cel mai bun lucru pe care un om îl poate face".

La care Jack a răspuns: „Trag nădejde ca acum, cînd mă aflu pe picioarele mele, să nu scriu în grabă şi să scot numai o carte, o singură carte bună pe an. Nu sînt un scriitor prolific. Scriu foarte încet. Pricina pentru care am dat la iveală atît de mult pînă acum este că am muncit fără zăbavă, zi şi noapte. O dată ce nu mai trebuie să muncesc zilnic ca să am ce pune a doua zi în oală, o dată ce nu trebuie să-mi risipesc energia pe tot soiul de fleacuri, o dată ce pot să cîntăresc şi să dau formă în tihnă ideilor celor mai bune care zac în mine, sînt sigur că voi face treabă cumsecade."

În trenul care-l purta spre Vest, Jack a întins pe scaunul din faţa lui cele trei cărţi apărute în octombrie, cu cîteva săptămîni înainte de a se înapoia la New York: *Fiica zăpezilor*, *Croaziera lui Dazzler* şi *Copiii îngheţului*. Şi-a dat seama că publicarea unui număr de trei cărţi într-o singură lună de acelaşi om era nu numai un record, dar şi o afacere îndrăzneaţă, pentru care Brett îl mustrase. A luat hotărîrea să-şi chibzuiască mai bine afacerile acum, cînd „contractase cu o singură editură".

Alături de cărţi a întins şi tăieturi din ziare, ca să vadă cum i-au fost primite operele. La *Fiica zăpezilor*, care fusese tipărită de *Lippincott*, presa îi făcea o critică muşcătoare, îl acuza că a făcut-o pe Frona Welse neverosimilă, că nu ştie să mînuiască problemele construcţiei literare; pentru celelalte critica era îngăduitoare, vorbea cu entuziasm despre stilul lui puternic, plastic, şi-i prezicea că va izbuti mai bine cu romanul următor. Jack, care se aşteptase la un eşec, a scos un suspin de uşurare. *Croaziera lui Dazzler*, tipărită de *Century Company*, s-a bucurat de o primire blîndă, aşa cum merita un roman pentru tineret. Cea mai de seamă dintre cele trei cărţi, *Copiii îngheţului*, nişte nuvele despre indienii din Alaska, pe care i-o tipărise *Macmillan*,

l-a consacrat ca figura dominantă a genului scurt american.

S-a lăsat pe spate și, în timp ce peisajul zbura prin fața ochilor săi, s-a gîndit la anii grei care trecuseră; și-a amintit de hotărîrea lui de a înviora nuvela americană, în sensul în care fusese elogiat de critici: ...„ca nuvelist nu are mulți superiori... un domeniu care îi aparține, fiindcă l-a cucerit... un progres literar uimitor, care va dura... va deveni pretutindeni foarte cunoscut..."

Deși era fericit și mîndru de sine, și-a dat seama că se afla încă pe primele trepte ale scării, că lupta abia începuse. Făurindu-și planuri de viitor, s-a hotărît să facă pentru romanul american ceea ce a făcut pentru nuvelă. De la Herman Melville literatura americană n-a mai avut un mare romancier al oceanului; va scrie romane mari despre oceane. În literatura americană nu existau nici romane mari despre proletariat; el nu va scrie numai romane mari despre proletariat, ci va face să fie gustate de critică și de public, mai mult, va grăbi revoluția socială. Își marcase cîmpul de lucru; îi vor trebui douăzeci de ani ca să împlinească ceea ce avea în minte. S-a hotărît să ducă la bun sfîrșit toate punctele programului său înainte de a i se sfîrși sorocul pe acest pămînt.

Cînd a pus piciorul în Piedmont, a găsit-o acolo pe Eliza, care ședea de șase săptămîni cu Bessie, făcînd pace între ea și Flora. Întîlnirea cu familia a fost veselă. La 21 noiembrie 1902 i-a trimis lui Brett o scurtă biografie, în care scria: „Ancora vasului meu mă lega de un cămin și am hotărît atunci să am și compensațiile pe care le oferă un cămin; m-am însurat și greutatea ancorei mele a crescut. Dar n-am regretat niciodată. Am fost bine compensat".

Mai mult ca oricînd și-a dat seama că a devenit un om de litere foarte ocupat, fiindcă afară de nuvelele noi pe care le scria, mai avea de citit și *Scrisorile dintre Kempton și Wace* venite în pagină, apoi trebuia să corecteze și să îmbunătățească ma-

nuscrisul *Oamenii abisului*. Gusta atît de mult plăcerea de a fi copleşit de cărţi, de nuvele şi de publicaţii, încît s-a întors la programul de nouăsprezece ore de muncă pe zi, cu cinci ore de somn. Cu distracţiile nu pierdea decît serile de miercuri, cînd îl vizitau prietenii şi lega prietenii noi, cînd juca pocher şi făcea farse ori îi iniţia pe cei de faţă în secretele rebusului englezesc, căci îşi umpluse singurul lui geamantan cu rebusuri.

Cînd Bessie a născut, i-a înfăţişat bărbatului încă o fetiţă. Jack nu şi-a pierdut capul, a pierdut însă speranţa că va mai avea vreodată un fiu, căruia să-i lase nu numai numele, dar şi tradiţia literară. A căzut bolnav de supărare ; dezamăgirea lui a îmbolnăvit-o şi pe Bessie.

După ce s-a chinuit cîteva zile, nemîngîiat, o idee nouă l-a smuls din letargie. Era o povestire cu un cîine, căreia voia să-i dea o întindere cam de patru mii de cuvinte, ca să semene altei povestiri cu un cîine, pe care o scrisese cu un an în urmă. După vreo patru zile de muncă a scris cele patru mii de cuvinte şi a descoperit, spre surpriza lui, că abia începuse, că povestirea cerea o motivare şi o lungime la care nici nu visase. A hotărît s-o intituleze *Chemarea străbunilor* [1] şi s-o lase să crească atît cît o vrea ea, fiindcă acum ea era stăpînă, iar el servitorul care o scria ; povestirea îi captase întreaga imaginaţie şi i-o înflăcărase. Timp de treizeci de zile furtunoase, pline de trudă, a scris cu creionul lui gros pe hîrtia aspră, corectînd doar ici şi colo cîte un cuvînt, şi a trecut apoi la dactilografiere. Lăsase totul baltă — prieteni, familie, datorii, pruncul nou-născut, şpalturile care veneau zilnic de la *Macmillan*. Nu mai avea ochi decît pentru cîinele lui, Buck, jumătate Saint Bernard, jumătate ciobănesc scoţian, care trăise ca un boier la o fermă din valea Santa Clara pînă cînd a fost furat şi trimis pe o corabie în sălbăticia din Klondike.

[1] The Call of the Wild. (n.t.)

Apoi, într-o seară de miercuri, prietenii n-au mai fost neglijați, ci primiți cu atenție și căldură. Întins pe sofaua confortabilă de lîngă foc, își privea grav, cu ochii albaștri-cenușii, musafirii așezați în jur pe scaune sau pe cele cîteva perne răspîndite prin cameră; trecîndu-și din cînd în cînd mîna adînc prin păr, le-a citit povestea cîinelui Buck, care a rămas credincios iubirii lui pentru oameni pînă cînd chemarea pădurii și îndemnul lupilor sălbatici l-au atras în orînduirea vieții primitive. În noaptea aceea n-au fost jocuri de cărți, nici hohote de rîs, nici farse. Jack a citit pînă la unu noaptea și tăcerea s-a pogorît grea în încăpere. Cînd a terminat, vorbăreții lui prieteni abia au rostit cîteva cuvinte, dar el le-a citit impresiile în strălucirea ochilor. Cei trei ani de cînd scria povești despre Alaska și-au găsit în sfîrșit justificarea; se exprima acum într-o formă artistică atît de curgătoare și desăvîrșită, încît ascultătorii au putut să împartă cu el, în acele cîteva ore, extazul pe care-l cunoscuse în timpul creației.

În dimineața următoare a pus manuscrisul într-un plic, a mai vîrît înăuntru alt plic marcat pentru retur, a lipit mărcile și a trimis povestirea la *Saturday Evening Post*, cea mai populară revistă din lume, care plătea cel mai bine. Nu cunoștea pe nimeni din redacție; niciodată nu i s-a primit acolo vreo lucrare și nu spera să le vîndă povestirea. Dar „mașinăria infernală care îi schimba manuscrisul dintr-un plic în altul", împotriva căreia spumegase cu atîta furie acum patru ani, cînd era încă începător, n-a mai funcționat. *Saturday Evening Post* n-a folosit plicul marcat pentru retur. I-a trimis în schimb un plic lung, turtit, în care Jack a găsit o acceptare și un cec de două mii de dolari.

Două mii de dolari pentru o lună de muncă! Totdeauna a susținut că literatura serioasă plătea dividende. Totdeauna a susținut că va scrie în felul lui propriu, că-i va determina pe editori să-i guste scrisul. Două mii de dolari... va plăti cu ei onorariile doctorului care i-a îngrijit fiica cea mică, Bess, onorariile doctorului care le îngrijise pe Flora și

pe mama lui Johnny Miller, apoi datoriile de sute de dolari la societățile de asigurare, la magazinul universal, la băcănie, măcelar, farmacist, croitor, dactilografă, librar, îi va ajuta pe prietenii lui care aveau nevoie de bani, va cumpăra biblioteca aceea nouă de sticlă pe care și-a dorit-o și cele patruzeci de cărți pe care voia să le citească. Nu mai simțise atîta bucurie de la apariția *Odiseei nordului*. Nu și-a justificat toate aspirațiile? N-a început să împrospăteze romanul american în termen de șaizeci de zile de la eroica hotărîre luată în trenul cu care venea de la New York? Cînd prietenii care-l ascultaseră citind *Chemarea străbunilor* s-au întors și l-au felicitat, i-au strîns mîna și l-au bătut pe spate, n-a fost îndreptățit să trimită după alt galon de vin italian amărui și să se îmbete cu cele mai frumoase vise de viitor?

Acum că situația i se îmbunătățise a tocmit o slujitoare care s-o ajute pe Bessie și a început să primească și mai multă lume. Nevasta lui își recăpăta cu greu forțele. Multe femei atrăgătoare îi veneau acum în casă; după o muncă atît de încordată și atît de fructuoasă, Jack a început să se apropie de ele. Poate că în căsătoria lui n-a existat un impuls sexual destul de puternic; apoi cele două sarcini ale lui Bessie, care însumau optsprezece luni, adăugate la cele șase luni de convalescență, duraseră la un loc mai mult de jumătate din căsătoria lor de treizeci și două de luni; el suferise destul de greu totul, căci era un bărbat cu dorințe vii, obișnuit cu satisfacții sexuale încă din zilele cînd stătuse cu Mamie pe *Razzle-Dazzle*. Cele trei zile și trei nopți cu femeia din trenul de Chicago nu-i mai ieșeau din minte. A renunțat la obligația de abstinență, deși nu trecuseră nici trei ani de cînd scrisese „inima mi-e largă și voi fi un bărbat mai curat, mai întreg."

„Îmi cunoști legea mea sexuală, scria el mai tîrziu, știi că n-am nici o remușcare cînd apuc pe drumul plăcerilor." A apucat bine pe drumul acela, deși nu avea o satisfacție deplină de pe urma actului sexual

făptuit în afara căsătoriei; participa la o experiență pur senzorială, care făcea plăcere ambilor participanți; fiind un hedonist, aprecia experiența ca pe un act de virtuozitate, în proporție directă cu plăcerea nevătămătoare pe care i-o procura. „Deși am hoinărit și am jefuit, n-am luat nimic înfățișîndu-mă cu mască. Niciodată n-am spus te iubesc pentru cîștigul pe care mi l-ar fi adus cuvintele astea. Am fost deschis, foarte sincer în raporturile mele cu femeile și niciodată nu le-am cerut mai mult decît le puteam da. Am cumpărat ori am dobîndit prin schimb, dar niciodată n-am mințit ca să obțin mai mult ori ca să obțin ceea ce nu mi se dădea." Și, încercînd să se justifice: „Bărbatul poate să-și satisfacă poftele fără să iubească, fiindcă așa e clădit. Mama natură strigă la el silindu-l să procreeze și bărbatul ascultă îndemnul ei, nu fiindcă e păcătos, ci fiindcă e o creație a naturii".

Jack nu menționase *Chemarea străbunilor* în lista cărților făgăduite lui *Macmillan* fiindcă nu știa atunci că avea s-o scrie. În situația aceasta i-a trimis manuscrisul lui Brett, care i-a răspuns la 5 martie că nu-i place titlul. „Îmi place istorisirea, dar mi-e teamă că e prea apropiată de natură; e o lucrare prea bună ca să prindă la publicul sentimentalist care îl gustă pe Seton Thompson". Apoi, Brett îi oferea două mii de dolari ca sumă forfetară — nu ca o cotă din drepturile de autor ce i s-ar fi cuvenit — și-i propunea amînarea editării cu un an ori doi. „Aș vrea să încerc o nouă formulă cu cartea asta, s-o tipăresc într-o formă tipografică foarte atrăgătoare și să cheltuiesc o sumă mare de bani ca să-i asigur o circulație largă, astfel ca apariția ei să contribuie și la vînzarea viitoarelor dumitale cărți. Dar nu vreau să te conving mai mult decît trebuie. Hotărîrea este cu totul în mîinile dumitale și dacă nu vrei să primești suma oferită, vom publica volumul în condițiile înțelegerii noastre vechi."

Cheltuise de mult cele două mii de dolari de la *Saturday Evening Post*. Cei o sută cincizeci de dolari pe lună de la *Macmillan* nu-i ajungeau să-și în-

treţină familia compusă din şase persoane, două slujnice şi mama Jenny pe deasupra. Nici o carte nu-i adusese pînă atunci o mie de dolari, asta îi aducea două mii şi n-avea nici o pricină să creadă că era o excepţie. Chiar dacă îi va aduce două mii de dolari cotă din vînzare, va trebui să aştepte cel puţin doi ani pînă să-i încaseze şi atunci banii vor fi reţinuţi pentru acoperirea avansurilor lunare de cîte o sută cincizeci de dolari. Acum i se ofereau două mii de dolari în bani gheaţă, plătiţi pe loc, şi banii din mînă erau bani care puteau fi cheltuiţi... mai ales ca să-şi cumpere iahtul *Spray*, pe care de mult pusese ochii. A acceptat, aşadar, oferta lui Brett şi i-a vîndut drepturile de autor pentru *Chemarea străbunilor*.

Spray era un slup cu vele, cu o cabină măricică în care puteau dormi şi găti persoane. L-a cumpărat nu numai fiindcă-i era dor să plece iar pe ape, ci şi fiindcă se gîndea la un roman despre mare şi voia să simtă puntea corăbiei sub el înainte de a se apuca de scris. Se împlineau nouă ani de cînd călătorise cu *Sophie Southerland* şi echipamentul de marinar prinsese mucegai. „Va fi poate o istorisire literară a întîmplărilor petrecute în cele şapte luni de călătorie cînd am fost marinar. Cu cît mă gîndesc mai mult la întîmplările acelea, cu atît mi se par mai remarcabile." La care Brett i-a răspuns: „Îmi pun mari speranţe în povestirea dumitale despre mare. Au apărut atît de puţine povestiri marinăreşti şi nici una bună, încît o adevărată povestire marinărească va avea fără nici o îndoială mult succes".

Cuvintele încurajatoare ale lui Brett îi răsunau încă în urechi cînd a încărcat alimente şi aşternut pe slupul *Spray* şi a plecat pentru o săptămînă. Străbătea apele golfului pe aceleaşi rute cunoscute din vremea cînd era un îndrăzneţ pirat de stridii ori membru al patrulelor de pază a pescuitului. După o săptămînă s-a întors acasă.

Avea încă în nări mirosul sărat al mării şi simţea încă în mîinile bătucite parîma velei cînd s-a aşezat

la masă și a scris primul capitol din *Lup Larsen*[1]. Cînd întreruperile i se păreau prea mari sau cînd prietenii îl vizitau prea des, lua hrană și pleca pe valuri cu *Spray*; în fiecare dimineață se așeza pe bocaporți și scria cele o mie cinci sute de cuvinte, lăsînd soarele timpuriu de primăvară să-i încălzească trupul și să-i înfierbînte mintea. Mai tîrziu ridica pînzele, vina rațe la gura fluviului Sacramento și pescuia pentru prînz. Cîteodată, sîmbăta după-amiază și duminica, lua la bord pe Bessie cu cele două fetițe, pe Eliza cu fiul ei și cîțiva prieteni și navigau.

A fost o epocă de muncă multă și veselie. *Wilshire's*, o revistă socialistă, i-a publicat în serie *Oamenii abisului*. A ajuns așa în primele rînduri ale socialiștilor americani. A scris *Cum am devenit socialist*[2] pentru *The Comrade* și o serie de articole critice pentru *International Socialist Revue*. Pentru *Oamenii abisului*, *Wilshire's* i-a plătit foarte puțin, dar el scria totdeauna fără plată pentru publicațiile socialiste. A pus de asemenea pe hîrtie textul a două conferințe pentru organizația socialistă locală — *Lupta de clasă* și *Spărgătorii de grevă* — care au fost publicate de presa socialistă. Simpatizanții socialiști au început să-i scrie din toate colțurile țării; își începeau scrisorile în mod invariabil cu „dragă tovarășe" și terminau cu „al dumitale pentru Revoluție". Jack răspundea el însuși tuturor scrisorilor, începînd cu „dragă tovarășe" și terminînd cu „al dumitale pentru Revoluție".

Crescîndu-i faima, casa din Piedmont a devenit un centru intelectual al regiunii golfului. În fiecare săptămînă nu mai puțin de o sută de oameni îi treceau pragul și toți se bucurau de o primire frumoasă. Chiar cu cele două slujitoare și cu mama Jenny care îngrijea de copii, tot mai rămînea multă treabă de făcut. Bessie nu era mulțumită că primea din ce în ce mai multă lume și că făcea din ce în ce mai multă treabă; se povestește că într-o seară

[1] The Sea Wolf. (n.t.)
[2] How I Became a Socialist. (n.t.)

de miercuri a pregătit anume mai puţină mîncare decît trebuia pentru mulţimea de oameni veniţi în vizită. Nici nu-i plăcea felul în care femeile se îngrămădeau în jurul lui Jack al ei — un Jack cu zîmbet cald şi luminos, cu ris molipsitor — nici felul în care i se suiau în cap. A devenit geloasă. Jack dorea ca Bessie să îmbrace lucruri frumoase atunci cînd trebuiau să facă faţă multiplelor îndatoriri oficiale, dar Bessie nu voia. Eliza a colindat cu ea numeroase magazine, sfătuind-o să-şi cumpere îmbrăcăminte elegantă ; Bessie nu-şi dorea însă altceva decît bluze, cămăşi şi pălării marinăreşti, deşi trebuia să se ducă la dineul dat de pretenţiosul Bohemian Club din San Francisco, unde Jack era invitat de onoare. Din cauza asta, Jack se simţea prost ; îi admira corpul şi dorea s-o vadă bine îmbrăcată. Că ea nu se simţea prea sănătoasă şi nu voia cîtuşi de puţin să iasă din casă — e numai o parte din explicaţie ; cealaltă parte e că Fred Jacobs o admirase probabil în bluze şi cămăşi marinăreşti.

În ciuda acestor mici frecuşuri, o duceau bine împreună. Singurul lucru de care se plîngea el pe faţă era că Bessie nu citea destul ca să poată discuta împreună despre cărţile noi. Bessie răspundea că nimic nu i-ar plăcea mai mult, dar că o scula copilul la şase dimineaţa şi că din clipa aceea pînă la zece noaptea nu mai prididea cu treburile gospodăriei. Jack îi strîngea mîna cu simpatie şi-i dădea dreptate, apoi o asigura că va găsi timp de citit cînd vor mai creşte copiii. Treizeci şi cinci de ani mai tîrziu oamenii spuneau că Jack şi Bessie formau o pereche nepotrivită — Bessie arătînd ca o matroană de vîrstă mijlocie, iar Jack ca un băiat zburdalnic — totuşi toată lumea era de acord că se înţelegeau bine. Eliza London Shepard, care pe atunci îi vedea foarte des fiindcă de multe ori şedea la ei, sprijină cu tărie această părere. Aşa cum rezultă din jurnalul pe care-l ţinea pe atunci, singura critică pe care Jack i-o aducea nevestei sale fără să i-o spună era că Bessie avea vederi cam înguste, că „era legată la ochi". Recunoştea deschis că stabili-

tatea ei emoțională era un fapt cunoscut de demult, că el însuși avea nevoie de așa ceva și că tocmai asta îl atrăsese în primul rînd la ea. În martie 1903, Jack îi scria lui Cloudesley Johns: „Cred că poți să-mi trimiți acum felicitările, atît de mult amînate, pentru căsătoria mea. Sînt însurat aproape de trei ani, am doi prichindei și cred că asta nu e puțin lucru. Așa că dă-i drumul. Sau vino și vezi-ne, pe noi și pe copii, ca apoi să ne feliciți", căci Cloudesley Johns îi spusese lui Jack în ziua căsătoriei: „Îmi amîn felicitările pînă cînd îți vei sărbători a zecea aniversare".

Muncea din toate puterile la *Lup Larsen* și se bucura de el mai mult chiar decît de *Chemarea străbunilor*. În ceasurile libere scria povestiri excelente despre Alaska, printre care *O mie de duzini*[1], *Vînătorii de aur din Nord*[2] și multe altele. Pe lîngă slupul *Spray* și-a cumpărat și un cal, fiindcă îi plăcea să-și ia la plimbare familia și prietenii cu trăsura prin regiune, să se ducă pe dealuri, să mănînce la iarbă verde, să se joace, să înoate în bazin și să frigă cotlete la foc de tabără. În aprilie a căzut din trăsură și și-a retezat vîrful degetului mare. „Parcă mi se bătea inima în vîrful lui", se plîngea el, dar accidentul nu l-a împiedicat să-și scrie cele o mie de cuvinte pe zi la *Lup Larsen*. Personajul principal în această scriere era căpitanul Alex Mc Clean, despre ale cărui isprăvi nemaipomenite auzise în vremea cînd lucrase pe *Sophie Southerland*. Naviga mai departe cu *Spray*, ca să se destindă și ca să fie singur. O dată a fost surprins de furtună, pînzele i s-au sfîșiat și abia a mai putut să intre în estuar.

În iunie i-au apărut *Scrisorile dintre Kempton și Wace* fără numele autorilor. Presa le-a primit bine. „Neobișnuite... bine gîndite, sincere... desigur vor fi mult citite... au ceva din spiritul de investigație al zilei de azi... hrană bună pentru minte... o filozofie inteligentă, originală." *Argonaut* din San Francisco

[1] The One Thousand Dozen. (n.t.)
[2] Gold Hunters of the North. (n.t.)

a recunoscut pe unul dintre autori după „deducţiile evoluţioniste" şi noutatea s-a răspîndit atît de repede, încît la ediţia a doua *Macmillan* a trebuit să-i ceară lui Jack permisiunea de a le tipări numele. *Scrisorile dintre Kempton şi Wace* s-au vîndut slab ; aveau prea puţină acţiune, conflict prea slab şi reflexiile prea prompte pentru a fi gustate de marele public, dar Jack şi Anna Strunsky, el din Piedmont, ea din New York unde locuia acum, şi-au trimis unul altuia scrisori prin care se felicitau pentru treaba făcută.

În iunie, dorind să stea vara cu copiii la ţară, Bessie a închiriat o cabană construită de doamna Ninetta Eames, ca reşedinţă de vară, la Glen Ellen, în districtul Sonoma, Valea Lunii. Jack voia să se plimbe mai departe cu *Spray* şi să se concentreze asupra lui *Lup Larsen*, aşa că a rămas la Piedmont. Într-o noapte, pe la sfîrşitul lunii, cînd străbătea dealurile în trăsură cu George Sterling şi alţi cîţiva prieteni, trăsura şi-a pierdut direcţia şi a căzut într-o ravină. Jack s-a rănit grav la picior şi Charmian Kittredge a început să vină des să-l îngrijească. La începutul lui iulie, îndată ce a putut să meargă, Jack s-a dus la Glen Ellen să-şi vadă familia. Charmian Kittredge a venit şi ea la Glen Ellen, la mătuşa ei.

Revista *Overland Monthly* încetîndu-şi apariţia, Roscoe Eames şi Edward Payne au rămas fără slujbă. Edward Payne şi doamna Eames îşi construiseră o cabană măricică, numită *Wake Robin*, pe malul unui rîu, în faţa căreia Payne, care era un preot renegat, fără amvon, aşezase mese de grădină şi scaune de lemn ; acolo aveau loc întruniri şi discuţii filozofice. Ca să scoată bani, doamna Eames construise cabane şi montase corturi, pe care le închiria.

Cînd a ajuns Jack la Glen Ellen şi-a găsit familia instalată confortabil într-o cabană cu acoperiş de pînză, construită într-un crîng. Vilegiaturiştii trăiau în comun, fiecare gătea în bucătăria de pe malul rîului şi mînca la una din mesele de grădină. Jack a cheltuit cîţiva dolari ca să zăgăzuiască rîul lim-

pede și rece în dreptul unui mal nisipos — și acum toată tabăra putea să înoate și să facă plajă. Aici își petrecea Jack după-amiezile, jucîndu-se cu copiii și învățîndu-i să înoate. Dimineața se ducea într-un loc umbrit și retras de pe malul rîului, unde își scria cele o mie de cuvinte zilnice pe trunchiul unui stejar tăiat. Și, într-o noapte, către sfîrșitul lui iulie, s-a adunat toată tabăra, chiar și copiii mici, toți înfășurați comod în pături, și l-au ascultat pe Jack citind prima parte din *Lup Larsen*. Citea rezemat de trunchiul de stejar pe care scrisese; de o parte și de alta își aprinsese niște lumînări, iar vilegiaturiștii se răspîndiseră pe pămînt la picioarele lui. Cînd a citit și ultima pagină, zorile începeau să lumineze cerul deasupra Munților Sonoma. Oamenii care mai trăiesc astăzi și care l-au auzit pe Jack London citind *Lup Larsen* pe malul rîului din Glen Ellen, spre sfîrșitul lunii iulie în anul 1903, își amintesc încă de noaptea aceea ca de una dintre cele mai frumoase și mișcătoare din viața lor.

Apoi, la cîteva ceasuri, a explodat știrea care a zguduit toată existența familiei London. E poate mai bine s-o lăsăm pe Bessie să povestească totul cu propriile ei cuvinte:

„Într-o zi, către sfîrșitul lui iulie, după ce am mîncat, Jack și cu mine ședeam pe malul rîului și vorbeam. Voia să plece un timp din Oakland, fiindcă acolo munca lui era prea des întreruptă. Îmi spunea că s-a gîndit să cumpere o fermă lîngă Deșertul Sudic Californian și mă întreba dacă mi-ar plăcea să trăiesc acolo. I-am răspuns afirmativ, dacă fetele vor avea confort modern. (Bessie era mai întîi mamă, apoi soție.) Jack mi-a făgăduit că vor avea și am plănuit să plecăm la toamnă.

Pe la ora două mi-am luat copiii și i-am dus la cabană să-i culc. Miss Kittredge pîndise prin apropiere și am văzut-o ducîndu-se cu Jack să discute. N-am dat atenție. I-am culcat pe copii și am început să strîng și să curăț prin cabană. Miss Kittredge și Jack au stat în hamac patru ceasuri întregi și au vorbit.

La șase, Jack a intrat în cabană și mi-a spus:

— Bessie, te părăsesc.

Neînțelegînd ce vrea să spună, l-am întrebat:

— Vrei să spui că te întorci la Piedmont?

— Nu, mi-a răspuns Jack, te părăsesc... mă despart...

Uimită, m-am lăsat pe marginea patului și am rămas mult timp cu ochii la el înainte de a putea să îndrug:

— Cum, tăticule, ce vrei să spui?... Abia ne-am înțeles să plecăm în California de Sud...

Jack mi-a repetat cu încăpățînare că se desparte de mine și atunci am început să strig:

— Nu înțeleg nimic... ce s-a întîmplat cu tine? A refuzat să-mi spună mai mult".

Nimeni nu știa — și cu atît mai puțin Bessie — ce s-a întîmplat între Charmian și Jack. Dintre toate femeile de care putea fi geloasă numai de miss Kittredge nu se temea, fiindcă era cu cinci-șase ani mai mare decît Jack, nu era o femeie atrăgătoare, ba dădea și de vorbit lumii din Piedmont. Stătuse mult timp prin preajma lui Jack, dar Bessie se obișnuise cu ea încă din Piedmont, tot văzînd-o prin casă. În aparență, Jack n-o văzuse în tabără mai mult decît pe altele. În plus, îi spusese nevesti-si o mulțime de lucruri neplăcute despre Charmian; Bessie n-avea de aceea prea multă grijă din partea ei.

În iunie 1903, cu o lună înainte de despărțire, miss Kittredge îi scria lui Jack:

„Oh, ești un om minunat, mai minunat decît toți ceilalți. Ți-am văzut chipul întinerind la atingerea mea. Ce e cu lumea asta, cărui loc îi aparțin eu? Cred că nici unuia, dacă inima bărbatului nu e nicăieri".

În aceeași lună, Jack îi scria:

„Brațele mele te strîng. Te sărut pe buze, pe buzele tale sincere și libere pe care le cunosc și le iubesc. Dacă ai fi fost timidă și șovăitoare, dacă te-ai fi arătat altfel decît ești, înfățișîndu-te cît de

cît prudentă ori mofturoasă, sînt sigur că m-aş fi dezgustat. «Om drag, iubitul meu scump»... stau treaz şi-mi repet vorbele astea iarăşi şi iarăşi".

La 7 iulie Charmian Kittredge îi scria lui Jack:

„Încep să mă tem de un lucru. Cred că niciodată tu şi cu mine nu vom fi în stare să arătăm ceea ce sîntem unul pentru celălalt. Situaţia noastră e nemaiîntîlnită şi toate posibilităţile omeneşti de exprimare sînt nepotrivite".

Cîteva zile mai tîrziu bătea la maşina din biroul ei de la San Francisco:

„Eşti poet şi eşti frumos. Crede-mă, dragul meu, oh, dragul meu, că niciodată n-am simţit atîta BUCURIE, atîta BUCURIE adevărată, totală. Să simt că omul care pentru mine este dintre toţi cel mai mare nu m-a găsit absentă".

În cabana acoperită cu pînză din Glen Ellen, cu cei doi micuţi dormind liniştit, Jack a petrecut probabil cea mai grea şi mai penibilă noapte din toată viaţa lui. Era mai presus de orice un om bun şi milos. Avea o fire simţitoare, ştia ce înseamnă durerea şi nu voia să chinuie pe nimeni. Cea mai mare bucurie a lui era să-i ajute pe oameni, să împartă cu ei tot ce avea. Situaţia în care fusese prins era atît de zguduitoare, încît a trecut peste soţia şi copiii lui la fel cum trecuse peste Flora şi John London cînd era tînăr şi nu-şi putea stăpîni emoţiile. Era o făptură omenească blîndă, un socialist care compătimea întreaga omenire, dorea să dea tot ceea ce avea mai bun în el, fără să se gîndească la răsplată, ci la îmbunătăţirea soartei maselor, totuşi conştiinţa lui socială şi morală a fost îmbrîncită şi dată la o parte de idealul nietzschean, ciudatul, dar nedespărţitul tovarăş de pat al idealului său socialist, care îi spunea că e un supraom şi că putea să ia din viaţă tot ceea ce dorea, că n-avea nevoie să se încline în faţa moralei sclavilor sau în faţa simţămintelor masei de sclavi, a cărei membră nenorocită era Bessie.

Dimineața, Jack s-a întors la Piedmont, și-a mutat lucrurile din casa pe care o înfățișase cu atîta mîndrie prietenilor săi și a închiriat o cameră la familia lui Frank Atherton. După cîteva zile, toate ziarele publicau amănuntele despărțirii pe prima pagină. Fiindcă Jack n-a vrut să vorbească reporterilor, aceștia au căutat pricina despărțirii în *Scrisorile dintre Kempton și Wace*, unde Jack scrisese : „Emoția iubirii nu se întemeiază pe rațiune". Această concepție, ziceau ei, o rănise pe Bessie atît de adînc încît s-a ajuns la despărțire.

7

Relaţiile lui Jack cu Charmian au început într-un stadiu foarte înaintat şi au evoluat şi mai mult. La 1 septembrie, ea îi scria: „Eşti într-adevăr al meu şi te ador, orbeşte, nebuneşte, cu pasiune, fără să stau la gînduri, ca o fată îndrăgostită". În ziua următoare continua: „Ah, iubitule, ce om eşti tu! Şi te iubesc, îţi iubesc fiecare părticică, aşa cum n-am mai iubit niciodată şi cum n-am să mai iubesc vreodată!" Două zile mai tîrziu: „Oh, tu eşti dragul meu iubit, bărbatul meu adevărat, soţul adevărat al inimii mele, şi cît te iubesc!" În scrisoarea următoare: „Gîndeşte-te la mine cu duioşie, cu dragoste, cu nebunie; gîndeşte-te la mine ca la prietenul tău scump, scump ca la iubita inimii tale, ca la soţia ta. Eşti toată lumea pentru mine şi voi trăi cu gîndul la chipul tău, la vocea ta, la gura ta, la braţele tale vînjoase şi iubitoare, la tine tot, bărbat scump — pînă ne vom întîlni iar. Oh, Jack, Jack, eşti atît de puternic!"

Ca să nu se lase mai prejos în exprimări literare, Jack răspundea:

„Nu ştii cît de mult însemni pentru mine. După cum zici şi tu, nu se poate spune. Clipa în care te-am întîlnit prima oară şi te-am văzut, şi te-am atins a fost o clipă extraordinară, cutremurătoare. Cînd primesc o scrisoare de la tine, eşti în faţa mea, în carne şi oase, şi mă uit în ochii tăi de aur.

Ah, iubito, dragostea mea pentru femeie începe cu tine și se va sfîrși cu tine".

De teama scandalului care putea izbucni dacă s-ar fi aflat pricina despărțirii, iubiții se întîlneau în taină, o dată sau de două ori pe săptămînă. În cursul zilelor cînd nu erau împreună își trimiteau unul altuia un torent de scrisori. Miss Kittredge scria zilnic, de la biroul ei din San Francisco, scrisori de la o mie pînă la cinci mii de cuvinte ; sutele de pagini pe care le-a compus și bătut la mașină pentru Jack în următorii doi ani echivalează cu șase volume de format mediu. Scrisorile ei erau îndemînatice și cochete, vibrante și înflorite, dar sub fațada vorbăriei se putea ghici mîna unei femei inteligente și abile. Așa cum a fost prinsă în scrisori, iubirea lor este cea mai mare iubire a tuturor timpurilor. Ea îi spunea că de multă vreme o aștepta un destin extraordinar. „Oh, Jack, iubitul meu scump, tu ești idolul meu, nu știi cît de mult te iubesc", și tot așa mereu pînă cînd a ajuns și el să creadă că e iubit ca nimeni altul, de cînd există iubire pe lume, și îi răspundea convins : „Mă îndoiesc că am să te pot vreodată iubi îndeajuns față de cît mă iubești tu".

Felul în care își însușea replicile ei, scrisoare după scrisoare, era aproape mecanic. Deoarece el era partenerul literar al legăturii dintre ei, putea să scrie mai puțin galant, mai puțin pasional ?

„Nu, nu iubito, îi scria el, iubirea noastră nu e pentru mine ceva neînsemnat, înăbușit. Dacă aș putea să trăiesc pentru tine ori să mor pentru tine, aș dovedi că iubirea noastră înseamnă mai mult decît viața ori decît moartea, că ești pentru mine singura femeie între toate femeile, că foamea ce simt pentru tine este mai mare decît orice altă foame ce am simțit vreodată, că dorința mea e mai puternică decît oricare altă dorință — chiar decît aceea de a dobîndi faimă sau avere. Toate, toate împreună arată ce mare e iubirea noastră."

Descîntat de cele o mie de cuvinte pe care miss Kittredge i le punea zilnic sub ochi, a început să se

simtă ca o Maria Corelli[1] încincită. Mesmerizat de stilul ei literar îi răspundea cu aceeași efuziune de înfloriturí, în stilul caracteristic secolului al nouăsprezecelea, împotriva manierismului căruia se revoltase încă de la începutul carierii lui scriitoricești; un stil efervescent și melodramatic, de care n-are să se mai desprindă niciodată și care avea să-i dăuneze mult în romane. Jack, care în *Scrisorile dintre Kempton și Wace* era adversarul iubirii sentimentale și poetice, avocatul teoriei că dragostea este doar o impulsie biologică, s-a transformat deodată într-un „om îndrăgostit nebunește, gata să moară pentru un sărut". Dacă Anna Strunsky ar fi putut citi peste umărul lui și ar fi văzut cît de complet se schimbase, nu și-ar fi stăpînit un zîmbet ironic, mai cu seamă dacă și-ar fi amintit de concepția lui de odinioară. „Fără o literatură erotică bărbatul n-ar putea iubi în felul în care iubește".

La 10 noiembrie 1903, cînd scria din Stockton, era în culmea emoției: „Să știi, iubito, că niciodată n-am înțeles cît de mult mă iubești pînă cînd nu mi te-ai dăruit cu totul, pînă cînd n-ai consimțit să fii a mea cu întreaga ta iubire, cu fiecare fibră a corpului tău. Cînd ai pecetluit cu trupul tău ceea ce mi-ai spus cu sufletul, atunci am știut! Am știut! Am știut că ești a mea cu ultima părticică din tine, cu toată făptura ta. Dacă m-ai fi iubit așa cum mă iubești și ai fi avut rețineri, n-ai fi fost în ochii mei o femeie atît de extraordinară. Dragostea și cultul meu pentru tine n-ar fi atins înălțimea de acum. Dacă mi-ai reciti scrisorile, sînt sigur că-ți vei da seama că n-am fost atît de înnebunit decît după ce mi te-ai dăruit cu atîta măreție. Abia după aceea am devenit sclavul tău, m-am hotărît de bună voie să mor pentru tine și pentru delicioasa hiperbolă a iubirii pe care mi-o dăruiai. Dar nu e o hiperbolă, scumpo, o hiperbolă a unui sentimentalism ieftin. Cînd spun că sînt scla-

[1] Maria Corelli (1864—1924), scriitoare engleză care a abordat subiecte senzaționale, melodramatice. (n.t.)

vul tău, o spun pe deplin conștient, ceea ce-ți va dovedi cît de nebun sînt".

În 1890, cînd avea nouăsprezece ani, Charmian Kittredge era, după cum arată singură, „o fetiță rumenă în obraji, despre care mulți spuneau, în general, că e drăguță, și care era de obicei voioasă, atunci cînd n-o rodea gelozia". În 1903, la treizeci și doi de ani, nu mai zicea nimeni că e drăguță; avea buze subțiri, ochi mici, pleoape căzute, dar arbora un aer sfidător, de provocare. În multe privințe semăna Fronei Welse, pe care o crease Jack ca model al femeii secolului al XX-lea. Moartea părinților a silit-o să-și cîștige singură existența într-un timp cînd nu era elegant din partea unei fete să muncească; a ajuns astfel o secretară pricepută, cîștigînd un salariu mic și neîndestulător de treizeci de dolari pe lună. Era citită și nu-și convenționalizase gîndirea. În 1900, cînd a întîlnit-o Jack pentru prima dată, începuse să-și formeze o bibliotecă alcătuită din cele mai moderne și îndrăznețe romane pe care biblioteca publică din Oakland le respingea. Îndrăgea muzica, știa să cînte plăcut și avea forța și disciplina să exerseze ca să devină o pianistă bună, deși muncea șase zile pe săptămînă.

Avea o voce plină, tulburătoare, cu un registru întins și rîdea mult chiar dacă poanta nu era prea bună; era o oratoare neobosită și putea să vorbească neîntrerupt de la patru la șapte ore. Putea să ia parte la o discuție inteligentă fiindcă avea un bagaj variat de cuvinte și expresii. Femeie de mare curaj fizic, a fost prima care a călărit bărbătește în cîmp deschis în acele timpuri cînd, în general, puține erau femeile care călăreau, iar cele care îndrăzneau s-o facă foloseau șei laterale, englezești, și nu părăseau potecile îngrădite ale parcului Golden Gate. Iubea mult caii. Era ambițioasă, atît din punct de vedere social cît și intelectual, muncea din greu ca să se perfecționeze, economisise bani ca să facă o călătorie în Europa, pictase puțin pe porțelan, se străduia din greu să facă în fiecare an alte progrese.

Totuşi, după cum trăda vorbăria ei fără noimă, pălăriile cu panglici şi farafastîcuri, ca şi purtarea ei excentrică, era o reprezentantă perfectă a femeii secolului al XIX-lea, antipodul desăvîrşit al Fronei Welse. Cine i-a frunzărit jurnalul intim şi-a dat seama de multe aspecte ale firii ei complexe, dar mai cu seamă de apropierea sentimentală, siropoasă, de romantism ; în mintea ei, orice om întîlnit, chiar întîmplător, devenea pe loc izvorul unor mari fapte romantice. Toţi bărbaţii, credea ea, o priveau admirativ şi pasional ; nici unul nu-şi putea lua ochii de la ea. Fiecare femeie era geloasă pe ea şi ea pe toate femeile. Cînd se găsea în prezenţa bărbaţilor se dramatiza cu vervă, cu gust şi îşi făcea loc conştientă spre centrul atenţiei celor de faţă. Oamenii care o cunoşteau spun că nu respecta proprietatea particulară asupra bărbaţilor. Din pricină că pîndea mereu un soţ, tinerele femei căsătorite sau însoţite o priveau totdeauna bănuitor şi se temeau de ea.

Un şir neîntrerupt de bărbaţi a trecut prin viaţa ei. Ne-am putea întreba de ce o tînără atît de atrăgătoare n-a izbutit să se căsătorească. Miss Kittredge se întreba şi ea. Mătuşa ei, care căuta să afle despre fiecare nou bărbat cu care făcea cunoştinţă dacă avea de gînd să se însoare, se neliniştea că anii treceau, că toate fetele se măritau şi că numai nepoata dădea mereu greş.

După întoarcerea din Europa, miss Kittredge fusese un musafir frecvent în casa familiei London din Piedmont. Cu firea lui vagabondă Jack îi venea în întîmpinare.

„Admit ceea ce ştii şi tu, ceea ce ai ştiut din primul moment. Cînd am rupt tăcerea, am făcut-o cu intenţia să-mi devii amantă. Erai atît de sinceră, atît de cinstită, atît de puţin înspăimîntată. Dacă o singură dată te-ai fi purtat altfel, la apropiere, la îndemn, la faptă, la vorbă, cred că aş fi încercat să-ţi subjug voinţa, să te supun... Îmi amintesc de ziua cînd călăream unul lîngă celălalt printr-un cîmp retras şi ţi-am sugerat : «în fîn». Te-ai uitat în ochii mei, zîmbind fără ironie, fără să te prefaci jignită,

fără să tresari, fără frică, fără să te arăți surprinsă; te-ai arătat doar bine dispusă, dulce, sinceră cînd m-ai privit adînc în ochi și mi-ai spus cu simplitate: «nu astă-seară»."

La două luni după ce s-a despărțit de Bessie, Jack scria: „Mă întreb cîteodată de ce te iubesc — și mă văd silit să mărturisesc că te iubesc nu numai pentru frumusețea corpului sau a gîndirii tale, ci pentru spiritualitatea care te străbate, care te face să te îmbraci cum te îmbraci, care te face jucăușă, care te face senzitivă, care te face mîndră, mîndră de tine însăți, mîndră de corpul tău; pentru spiritualitatea care dă mîndrie corpului tău în afara persoanei tale, corpului tău în sine".

Nu ne îndoim prea mult că s-a apropiat de miss Kittredge în luna iunie, cînd a rămas singur în Piedmont și că i-a sugerat lui Bessie să se mute în California și să părăsească golful San Francisco pe care-l iubea atît, numai ca să scape din situația în care intrase. I-au trebuit lui miss Kittredge patru ore de discuții serioase ca să-i schimbe hotărîrea.

„Dacă unul din copiii lui ar fi fost băiat, observă unul din prietenii apropiați ai lui Jack, nici o forță din lume nu l-ar fi îndepărtat de familie."

Charmian Kittredge era ferm convinsă că el făcuse o căsătorie nepotrivită; credea că reprezintă modelul soției de care avea el nevoie, cu care să hoinărească, să plece în aventură și alături de care să ia avînt, nu una care să fie legată de casă și de rutină. Instigată de mătușa Netta, care i-a ocrotit pe amanți încă de la început, Charmian apare ca o forță ce motivează ruptura familiei London, deși vulnerabilitatea lui Jack iese în evidență încă după iubirea intelectuală pe care i-a purtat-o Annei Strunsky și după iubirea carnală săvîrșită cu femeia din trenul de Chicago. Dacă n-ar fi întîlnit-o pe miss Kittredge, Jack ar fi rămas căsătorit cu Bessie, și-ar fi păstrat cartierul general acasă, dar ar fi umblat după aventuri. Există însă și altă posibilitate; dacă miss Kittredge n-ar fi reușit să-l capteze, ar fi reușit femeia următoare sau a zecea din cele ce ar fi urmat... Așa

cum a scris Jack de atîtea ori în nuvelele sale, trăia într-o lume în care cîinele mînca pe cîine, în care lupul mînca pe cel ce rămînea în urmă; n-o privea pe miss Kittredge că Bessie era prea slabă ca să-şi păstreze bărbatul; miss Kittredge avea dreptul să lupte pentru ceea ce dorea şi să ia tot ceea ce putea să ia. Dacă Jack rănea trei oameni iubiţi, dintre care doi fuseseră aduşi pe lume chiar de el, ea nu rănea pe nimeni.

Ca să îndepărteze bănuielile lui Bessie, miss Kittredge se ducea deseori la ea acasă şi-o asculta cum îi povestea despre greutăţile ei casnice. La 12 septembrie 1903 îi scria lui Jack:

„Aseară m-am dus la Bessie. Ea mă îndrăgeşte, mă îndrăgeşte atît că îmi face rău. M-a rugat să înnoptez la ea, ori de cîte ori doresc. A fost atît de dulce şi de primitoare încît mi s-a părut că tot necazul şi lacrimile nu erau decît vis. Cînd mă gîndesc la toate lucrurile astea trebuie să lupt împotriva unui sentiment de RĂUTATE, dar intervine raţiunea şi mă ajută. Ah!!!"

Cinci zile mai tîrziu continua:

„Trebuie să renunţ la gîndul că Bessie mă suspectează, deşi n-ar trebui să fiu surprinsă de orice ar face! E de nepătruns, şi eu nu-i pot înţelege pe oamenii prefăcuţi".

Miss Kittredge şi-a jucat rolul cu atîta îndemînare încît la 2 octombrie Jack a fost în stare să-i scrie:

„Cu Bessie totul e în ordine, în ceea ce ne priveşte pe tine şi pe mine. Seara trecută mi-a spus că nu ştie ce s-ar fi făcut dacă n-ai fi fost tu. Te-a ridicat deasupra tuturor celorlalţi oameni".

Deşi pe Bessie o copleşea durerea, era prea mîndră ca să lupte ori să facă scene. Era nedumerită de cauzele despărţirii şi se întreba de ce a gonit-o atît de brusc şi fără s-o pregătească omul care-i ceruse cu insistenţă să-l ia de bărbat şi să-l facă tată, care primise ajutorul ei bănesc în primul an al căsătoriei, pe care-l asistase la definitivarea manuscriselor şi

notelor, la adunarea materialului, care trăise bine și pașnic cu ea trei ani.

În nenorocirea ei și-a găsit un prieten : Flora London. De trei ani Bessie și Flora se certau, împiedicîndu-l pe Jack să lucreze ; îngrijindu-l pe micuțul Johnny Miller, Flora învățase însă ce înseamnă să fii mamă și s-a întors împotriva fiului ei fiindcă și-a părăsit familia. Amărît de ceea ce numea trădarea mamei sale, în mintea lui Jack a apărut haosul. A căzut în mania persecuției, acuza pe fitecine că era împotriva lui, că lumea conspira ca să-l îndepărteze de „femeia iubită". La 22 septembrie îi scria lui miss Kittredge de pe *Spray* :

„Nici o lege omenească nu mă poate acuza că am păşit în întuneric. Eşti a mea, a mea, şi lumea n-are dreptul să ne despartă. Şi totuşi am fost despărţit, despărţit cu mîrşăvie de femeia care mi-e mai scumpă decît viaţa".

Era atît de ameţit, încît nu putea să lucreze, deşi *Chemarea străbunilor* a fost magnific primită de critică, iar presa a scris că apăruse „o lucrare de nivel clasic, care îmbogăţea literatura americană". Şi-a dat seama că dacă voia să termine *Lup Larsen* trebuia să se scuture de frămîntări şi să plece pe mare. Şi-a armat iahtul şi a trimis bani de drum lui Cloudesley Johns, care trăia în sudul Californiei, departe de necazurile lui. Cei doi bărbaţi s-au îndreptat cu iahtul spre gura fluviului Sacramento ; dimineaţa lucrau la cărţile lor, iar după-amiaza înotau, vînau raţe şi pescuiau. După atîtea complicaţii cu femeile, deşi el singur le crease, compania unui bărbat i se părea mîntuitoare. „Cu cît îl văd mai mult pe Cloudesley, cu atît îl îndrăgesc mai mult. Cinstit şi credincios, tînăr şi proaspăt, pricepe disciplina de pe navă şi e bucătar bun, ca să nu mai amintesc ce însoţitor voios şi binevoitor este."

Cu bărbăţie şi-a scos gîndurile negre din cap şi a început să scrie în fiecare dimineaţă cîte o mie de cuvinte pentru *Lup Larsen*. Singurul necaz pe care n-a putut să-l dea uitării a fost că la 14 septembrie a rămas fără bani. I-a scris lui miss Kittredge :

„Bessie ți-a spus că am rămas cu buzunarele goale. Și n-a fost departe de adevăr, fiindcă tot ce mă desparte de sărăcie e o singură hîrtie de 100 de dolari ; ba a mai venit pe neașteptate și o notă de plată de la doctor de 115 dolari".

A lăsat deoparte *Lup Larsen* ca să scrie o schiță pentru *Youth's Companion*, consumîndu-și o lună întreagă în munca asta de umplutură, ca să se mai încropească.

La cîteva zile o dată se ducea într-unul din orașele mici din apropiere, Stockton, Antioch sau Vallejo, ca să-și pună scrisorile la cutie. Într-o zi a primit o scrisoare de la Bessie prin care era înștiințat că Joan se îmbolnăvise de febră tifoidă. A alergat la patul fiicei lui și a rămas lîngă ea tot timpul, fiindu-i frică să nu moară. Cînd doctorul i-a spus că starea fetiței se înrăutățește, Jack a simțit că-și primește plata pentru faptele săvîrșite. S-a legat să se întoarcă acasă și să uite de marea lui iubire dacă fetița se va însănătoși. Ziarele au scris că soții London s-au împăcat la patul copilului bolnav. Totuși, cînd Joan a început să-și revină, Jack s-a purtat ca omul scăpat dintr-un naufragiu care îngenunchează pe plută și se roagă : „Doamne, dacă faci să-mi iasă în cale o corabie, îți făgăduiesc să fiu bun tot restul vieții mele... nu mai îmi pasă, Doamne, văd o pînză". Cînd Joan a fost iar pe picioare, s-a întors și el pe *Spray*.

Chiar dacă prezentul era încurcat, trecutul fusese fructuos și munca bună dădea acum roade. *Chemarea străbunilor* a ajuns foarte populară și din cauza subiectului era cumpărată de oameni de toate clasele și de toate vîrstele. În noiembrie, cartea era a treia pe lista best-sellerelor, fiind întrecută doar de *The Bar Sinister* și *The Little Shepherd of Kingdom Come;* trecea înaintea unor volume favorite ca *Mrs. Wiggs of the Cabbage Patch, Rebecca of Sunnybrook Farm* și *Pigs in Clover*. În noiembrie a apărut *Oamenii abisului* și a fost mult lăudată, criticii apreciind-o ca pe un document sociologic neegalat ; chiar dacă n-ar fi scris altă carte, spuneau ei, decît *Oamenii abisului*, Jack London tot ar fi ajuns ilustru ; în paginile ei

zgîlțiia civilizația satisfăcută de ea însăși și o făcea să se întrebe dacă s-a folosit bine de posibilitățile pe care le-a avut. Toți se așteptau ca presa engleză să-l considere un intrus necalificat, dar ea l-a acuzat numai că exagera, că dădea cu barda, admițind însă că nimeni nu izbutise ca el să se apropie atît de mult de inima slumsurilor londoneze.

Jack i-a trimis lui Brett prima parte din *Lup Larsen*. Brett a fost atît de entuziasmat de poveste, încît a trimis-o editorului revistei *Century* cu o recomandare foarte călduroasă. Cînd a auzit ce a făcut Brett, Jack a rămas uluit, fiindcă știa că *Century* era un organ conservator, grav, de familie ; nu-și închipuia că-i va publica *Lup Larsen*, care avea un conținut atît de viguros și de amar. Editorul lui *Century* a fost încîntat de valoarea manuscrisului și s-a oferit să plătească patru mii de dolari pentru a-l publica în foileton, dacă i se permiteau unele corecturi și dacă în partea a doua, la care Jack încă lucra, se va ține seama de unele observații ale editorului.

Patru mii de dolari ! Numai pentru publicarea în revistă ! Atît cît primise în total pentru *Chemarea străbunilor*. A întins pînzele și a pornit cu toată viteza prin golf și estuar către docuri. Cum a ancorat a telegrafiat editorului revistei că-i dădea dreptul să corecteze textul, „fiind în același timp ferm convins că mironosițele americane nu se vor simți șocate de partea a doua a cărții". Tîrgul era încheiat și Jack s-a așternut pe lucru cu vigoare înzecită, terminînd volumul după treizeci de zile de muncă înfrigurată. Revista *Century* i-a făcut o reclamă uriașă în toate cele patru vînturi, înștiințînd lumea că domnul Jack London, autorul popularei cărți *Chemarea străbunilor*, va scoate un nou volum — *Lup Larsen* — ce se va publica în paginile revistei *Century*.

După cîteva luni va intra în stăpînirea unei sume de patru mii de dolari. Pînă atunci, și Crăciunul venea doar peste o săptămînă, punga-i era goală. Mai avea la o bancă exact 20,02 dolari și nu cumpărase încă nici un dar.

„Mă întreb dacă Brett îmi va avansa ceva din vînzarea *Chemării străbunilor* ca să cumpăr daruri de Crăciun. Mi-ar veni foarte bine."

Chemarea străbunilor s-a vîndut gras, cum zic editorii, dar Brett nu i-a trimis banii. N-a fost zgîrcenie din parte-i, fiindcă o perioadă de cîțiva ani fusese culant cu autorul lui preferat. Brett însă știa că Jack făcuse o afacere, că dacă îi trimitea bani acum ar fi călcat prevederile contractului și ar fi stabilit un precedent. Dacă Jack și-ar fi păstrat drepturile de autor la *Chemarea străbunilor*, ar fi încasat în următorii cîțiva ani aproape o sută de mii de dolari, presupunînd că Brett ar fi investit aceeași sumă în reclame. Dar Jack n-a regretat niciodată ce a făcut; Brett cheltuise o avere cu reclama și Jack cunoștea valoarea publicității pentru cariera lui viitoare.

În ziua de Anul nou 1904 nu mai exista îndoială că Rusia va intra în război cu Japonia. Jack nu voia să se întîmple acest lucru; ca socialist era împotriva războiului fiindcă știa că în război oamenii muncii din toată lumea mor ca să sporească ori ca să apere interesele celor bogați. Totuși, dacă războiul începea, el dorea să fie la fața locului și să vadă totul. A studiat tactica militară și armele de distrugere, dorind să afle în ce măsură putea războiul modern să distrugă civilizația. Își făcuse și o teorie cu privire la „pericolul galben" și voia s-o verifice. Pe lîngă toate, își dădea seama că dacă-și făcea reputație de corespondent de război, va putea totdeauna să-și cîștige existența. Apuca iar pe drumul aventurii și scăpa astfel de complicațiile matrimoniale și extramatrimoniale.

Revistele și ziarele începeau să trimită corespondenți de război în Japonia. Jack a primit oferte de la cinci societăți și a acceptat-o pe aceea care-i dădea bani mai mulți: a concernului Hearst. În prima săptămînă a lui ianuarie s-a dus la birourile lui *Examiner* și s-a fotografiat pe acoperișul clădirii. Purta un costum închis, muncitoresc, ghete înalte și nu-și tunsese părul. Arăta de parcă atunci ieșise din tură la spălătoria Belmont. Fotografiile au prins încordarea

și neliniștea care l-au frămîntat timp de șase luni, de cînd se despărțise de Bessie, la cabana din Glen Ellen ; aerul copilăresc de pe chip îi dispăruse, arăta zbuciumat și hărțuit.

I-a cerut lui *Macmillan* să trimită lui Bessie cecul lunar, a rugat-o pe Eliza să-i dea lui miss Kittredge orice ar fi avut aceasta nevoie — și așa a aflat mai întîi Eliza ceea ce se petrecuse ; apoi l-a însărcinat pe George Sterling să-i revadă *Lup Larsen* înainte ca *Macmillan* să trimită manuscrisul la tipografie. La 7 ianuarie 1904, cu cinci zile înainte de a împlini douăzeci și opt de ani, a traversat golful cu feribotul și s-a îmbarcat pe vaporul *Siberia* cu destinația Yokohama.

Pe bordul *Siberiei* se afla un grup vesel de gazetari, care și-au luat numele de Vulturii. Se îndreptau spre Honolulu și în prima zi a călătoriei, în timp ce făcea sărituri de agrement pe punte, Jack a căzut pe un baston și și-a scrîntit glezna stîngă. Glezna dreaptă era șubredă de cînd căzuse din expres, în vremea vagabondajului, așa că acum betegise de-a binelea.

„Zac pe spate de șaizeci și cinci de ore. Ieri m-a scos pe punte un corespondent englez."

N-avea timp să-și plîngă soarta, fiindcă Vulturii îi umpleau mereu cabina și-l regalau cu povești despre alte războaie și alte misiuni.

Cînd a ajuns la Yokohama, a băut în fiecare bar în care băuseră umăr la umăr *Cei trei băieți veseli* de pe *Sophie Southerland,* el, băietan de șaptesprezece ani, Victor-cel-Mare și Axel. Apoi au luat trenul spre Tokio, unde au găsit corespondenți din toată lumea, așteptînd aprobarea guvernului japonez ca să plece pe front. Fiindcă războiul nu se declarase încă oficial, japonezii întîrziau să le dea permisiunea, și-i duceau să le arate peisajele țării, îi invitau la banchete somptuoase și la tot soiul de distracții.

Jack însă nu venise în Japonia ca să benchetuiască. După două zile de întîlniri politicoase și de amînări, a luat cîteva interviuri bine alese și a aflat ceea ce corespondenții ceilalți încă nu aflaseră : gu-

vernul japonez nu avea intenția să le îngăduie gazetarilor să se apropie de linia de foc. Și-a dat seama că dacă voia să scrie articole despre desfășurarea luptelor, trebuia să se ducă pe front ca să vadă acolo despre ce era vorba. Fără să sufle o vorbă celorlalți Vulturi, s-a strecurat în tren și a plecat spre Kobe ori Nagasaki, unde spera să găsească o corabie care să-l ducă la Chemulpo, în Coreea, de unde forțele japoneze plecau spre front.

După ce a umblat cîteva zile pe coastă, a găsit un vas care pleca la Chemulpo la 1 februarie. Și-a cumpărat bilet, gîndindu-se cum are să se împace cu militarii în Coreea, de vreme ce gazetarii ceilalți primeau mese somptuoase la Tokio. Ca să-și treacă timpul, a pornit pe străzi și a început să fotografieze pe *coolii* [1] care cărau cărbuni și baloturi de bumbac. Nu după mult a făcut cunoștință cu interiorul celei dintîi închisori militare japoneze din Coreea, ceea ce l-a făcut să tînjească după penitenciarul elegant din Erie ; căci japonezii l-au arestat ca spion rus ! L-au ținut opt ore îndărătul gratiilor, în ziua următoare l-au dus într-o închisoare mai mare, i-au luat interogatoriul și pînă la urmă l-au eliberat... prea tîrziu însă ca să mai prindă vaporul.

Aflînd că soldații erau scoși din case la miezul nopții, a căutat agitat un alt vas care să-l ducă înapoi la Chemulpo. În sfîrșit, la 8 februarie, a găsit un locșor pe *Kieogo Maru,* dar guvernul a rechiziționat vasul chiar înainte de plecare. Supărat că nu va fi pe front ca să asiste la prima bătălie, s-a aruncat în disperare pe un vapor mic care se îndrepta spre Fusan, un port aflat pe ruta spre Chemulpo ; pe vas era atîta zăpăceală că unul din geamantanele lui a căzut peste bord. Era un vas local și nu găseai pic de mîncare europeană pe punte ; deși era vreme rea, ninsoarea alternînd cu lapovița, a trebuit să doarmă sub cerul liber, fapt care i-a amintit de nopțile cînd dîrdîia pe maidanele din apropierea căilor ferate și n-avea cu ce să se învelească.

---

[1] Coolie, hamal în limba hindusă. (n.t.)

La Fusan a găsit al doilea vas, dar, cînd a ajuns la Mokpo, guvernul a rechiziționat vasul iar pasagerii și bagajele au ajuns pe țărm fără multă ceremonie. Graba cu care japonezii trimiteau soldați în Coreea l-a convins că războiul era aproape declarat, iar el se afla abia acolo, la multe sute de mile de Chemulpo și nu găsea nici un vas.

Era plătit să scrie despre război și va scrie. Dar cum să ajungă unde trebuia? Întîmplarea lui Marshall Wellman, bunicul din partea mamei, care își construise o plută în golful Put-In și navigase cu ea înapoi la Cleveland, i-a sugerat o idee limpede și sigură: să închirieze o joncă indigenă, să străbată cu ea Marea Galbenă și apoi să navigheze pe lîngă coasta coreeană pînă la Chemulpo!

Termometrul arăta patrusprezece grade sub zero, dar el apucase și șaizeci, altădată, la Klondike. Vîntul urla peste Marea Galbenă, dar nu urla mai tare decît pe lacul Linderman. Îi trebuia mult curaj, chiar nebunesc, ca să încerce traversarea, totuși nu mai mult decît i-a trebuit băiatului de treisprezece ani care a navigat într-o barcă găurită pe apele golfului San Francisco, sub biciuirea vîntului de sud-vest. Faptul că traversarea era tot atît de grea și de periculoasă ca aceea a Atlanticului în vremea vikingilor n-o făcea decît și mai atrăgătoare. A căutat o joncă potrivită pentru mare, a angajat trei coreeni cutezători care să-l ajute și a ridicat pînzele pentru Chemulpo.

„Aventura cea mai sălbatică și mai splendidă pe care am trăit-o! Dacă m-ai fi putut vedea atunci, căpitan de joncă japoneză, cu un echipaj de trei oameni care habar n-aveau de limba engleză! Am ajuns noaptea la Kun-San, după ce s-a rupt catargul și a crăpat cîrma. Ploaia ne uda leoarcă și vîntul era tăios ca un cuțit. Trebuia să vezi cum am primit adăpost într-o casă cu cinci fete japoneze, care m-au ajutat să mă dezbrac, să fac baie și să mă culc, însoțind ajutorul cu observații admirative privitoare la frumusețea pielii mele albe."

Următoarele șase zile și nopți le-a petrecut din nou în ger, în bărcuța zguduită de furtuna sălbatică, riscînd să se scufunde din clipă în clipă. Se încălzea la o sobiță cu cărbuni și fumul ei îl otrăvea mai tare decît hrana rece a băștinașilor din care trebuia să trăiască. Amîndouă gleznele fiindu-i șubrede, reușea cu greu să stăpînească jonca. Un fotograf englez, care sosise la Chemulpo cu ultimul vas de pasageri, povestește cum arăta Jack cînd a ajuns acolo.

„Cînd London a ajuns la Chemulpo, nu l-am recunoscut. Era o epavă ; urechile, mîinile și picioarele îi degeraseră. Mi-a spus că nu-i pasă în ce stare se află o dată ce se ducea pe front. Țin să arăt că Jack London este omul cel mai dîrz pe care l-am întîlnit vreodată. Este tot atît de curajos ca oricare din personajele sale."

Apoi, Jack a cumpărat mai mulți cai, a învățat să călărească, a tocmit servitori și un *mapu*, adică grăjdar, și a pornit spre nord, prin Coreea, în direcția trupelor rusești. Drumurile erau cînd noroioase, cînd înghețate ; în fiecare zi, la căderea nopții, se sileau să ajungă în cel mai apropiat sat înaintea soldaților japonezi, ca să găsească un loc de dormit.

După cîteva săptămîni de marș forțat, în cursul cărora au îndurat greutăți de neînchipuit, au pus piciorul în Ping-Yang, cel mai nordic punct care putea fi atins de un corespondent de război. Acolo a fost ținut la închisoare o săptămînă, din cauza unei plîngeri făcute guvernului japonez de ceilalți corespondenți care benchetuiau încă la Tokio și cărora ziarele din patrie le telegrafiau întrebîndu-i de ce Jack London putea să trimită scrisori din Coreea și ei nu. Apoi a fost adus la Seul, la două sute de mile în spatele frontului, unde în urma unui ordin din Tokio a fost aruncat într-o închisoare militară fiindcă n-avea permis de a însoți trupele.

Guvernul japonez a hotărît atunci să facă un gest prietenesc față de celelalte națiuni.

„Paisprezece din noi, corespondenții care am refuzat să rămînem la Tokio, am primit aprobarea să

mergem cu trupele, dar făceam parcă o călătorie de plăcere fiindcă aveam ghizi, niște ofițeri care în același timp ne și supravegheau. Am văzut ceea ce ni s-a îngăduit să vedem, căci prima grijă a ofițerilor însărcinați cu supravegherea noastră a fost să nu ne lase să vedem ceva. De pe zidurile din Wiju am văzut o parte din bătălia de la Yalu, dar cînd o companie japoneză a fost nimicită ni s-a ordonat să ne întoarcem în tabără."

La venirea primăverii, corespondenților li s-a îngăduit să treacă fluviul Yalu; ostașii au ridicat fiecăruia cîte un mic cort magnific într-un cring lîngă un templu. Jack înota, juca bridge și alte jocuri, dar nu se putea deplasa decît pe o rază de o milă jumătate... în vreme ce japonezii bombardau tranșeele ruseşti.

E greu să faci treabă de corespondent cînd ești prizonier la patruzeci de mile în spatele liniei de acțiune, totuși el a făcut cît a putut. A știut să aprecieze armata japoneză: „soldatul japonez și echipamentul lui atrag admirația tuturor". A analizat tactica militară și manevrele ambelor armate. Lecțiile de fotografie luate cu Bessie i-au folosit, fiindcă a putut înregistra pe peliculă armata în marș, soldați săpînd tranșee, ridicînd corturi, transportînd răniți; au fost primele fotografii de război care au ajuns în America. A trimis nouăsprezece scrisori și sute de fotografii, dar a trebuit să aștepte pînă s-a întors la San Francisco ca să afle dacă *Examiner* le-a primit. „Sînt dezgustat, striga el. Niciodată n-am să mă mai duc la un război între orientali. Jignirile și amînările sînt prea mari și multe. Niciodată n-au fost tratați așa corespondenții de război."

În iunie se pregătea să plece acasă, fiindcă își dădea seama că pierde vremea. „Sînt foarte supărat că poziția mea față de armata japoneză e atît de șubredă și că n-am posibilitatea să lucrez cum trebuie. Singura compensație pentru atîtea luni de necazuri este că înțeleg mai bine geografia și caracterul asiaticilor."

O amenințare a Curții Marțiale i-a grăbit plecarea. Într-o zi, cînd *mapu* s-a dus la cartierul general al armatei să ceară nutreț pentru caii stăpînului său, i s-a reținut o parte din cantitatea ce i se cuvenea de către un coreean pe care Jack de mult îl suspecta că-l dijmuiește. Cînd Jack l-a acuzat pe coreean că-l fură, omul a scos cuțitul. Jack l-a doborît la pămînt cu un pumn. A fost chemat la raport în fața generalului Fuji, care l-a amenințat cu o pedeapsă exemplară. Cînd știrea că Jack London este în pericol de a fi executat a ajuns la Richard Harding Davis, instalat splendid la Tokio, acesta a telegrafiat președintelui Roosevelt, care a protestat pe lîngă guvernul japonez. Generalului Fuji i s-a dat ordin să-l elibereze. Jack și-a luat catrafusele și s-a întors la Tokio, unde i-a găsit pe corespondenții părăsiți cu patru luni în urmă așteptînd încă permisiunea oficială de a călători cu armatele. Davis l-a însoțit pînă la Yokohama, ca să-l vadă plecat, și i-a jurat că îndată ce va auzi un foc de pușcă se va întoarce acasă ; că acum, după ce a așteptat atîtea luni, nu putea să plece pînă nu aude unul.

„Numai dacă voi fi trimis corespondent de război pe lîngă o armată de oameni albi, am să mă pot răscumpăra", și-a spus Jack în sine. Nu făcuse treabă proastă ; expediase mai multe scrisori decît oricare alt corespondent, scrisese mai multe articole, însoțite de fotografii de război ; au fost mulțumiți de el. Cel mai important aspect al călătoriei lui în Orient a fost că ziarul i-a publicat articolele sub titluri mari. În urma succesului *Chemării străbunilor* și după reclamele spectaculoase cu care *Century* anunțase apariția lui *Lup Larsen*, numele lui Jack London a devenit mai cunoscut decît al oricărui alt scriitor american.

Cînd vaporul a ancorat în portul San Francisco, se aștepta să fie primit de miss Kittredge, să-i simtă brațele în jurul gîtului. Primirea i-a făcut-o însă un portărel care i-a înmînat o copie de pe acțiunea de divorț intentată de Bessie. Bessie mai pusese și poprire pe veniturile lui de corespondent de război la

ziarul *Examiner*. Lovitura l-a zguduit, dar a rămas surprins și îndurerat cînd a citit în acțiune că Bessie o acuza pe Anna Strunsky de neînțelegerile ei conjugale.

Chiar el o îndemnase pe Bessie să introducă acțiunea, dar ca s-o facă pe Anna părtașă la scandal, pe Anna cu care nu se mai văzuse de doi ani... era prea mult. Cînd i s-a mai șters ceața de pe ochi, a citit cu ușurare că Bessie n-o acuza pe Anna de adulter ; o acuza numai că participase la redactarea *Scrisorilor dintre Kempton și Wace*, ceea ce, după părerea ei, a fost pricina răcirii și indiferenței lui Jack.

Pe chei nu era nici urmă de miss Kittredge. Cînd Eliza, care venise să-l întîmpine, i-a dat corespondența, a găsit o scrisoare din Newton, Iowa, prin care Charmian îl înștiința că se afla acolo la o mătușă.

„Mi-e teamă că vei fi dezamăgit, scria ea, că nu mă aflu în California. Groaza de scandal, de ceea ce vor crede ai mei, mă îmbolnăvește ori de cîte ori mă gîndesc la ceea ce s-ar putea întîmpla în lunile următoare. Nu-ți scriu cu răceală, scumpule. Niciodată de cînd ne iubim n-am fost mai nebună după tine ca acum, dar sînt nevoită, de dragul celor din jur, ca și de dragul meu, să-mi păstrez mintea limpede."

Jack a fost jignit, s-a înfuriat, s-a simțit dezgustat. Cînd a sosit la Piedmont, a salutat-o pe Bessie și și-a strîns fetițele în brațe. Un gînd i-a trecut prin minte : „Dacă am avut atîta curaj să navighez pe Marea Galbenă pe o furtună sub zero grade, într-o joncă nepuntată, de ce nu am acum curajul să mă împac cu nevasta mea și să fac față obligațiilor conjugale chiar dacă iubesc altă femeie ?"

În dimineața următoare s-a răspîndit pe continent știrea că nevasta lui Jack London divorțează din cauza Annei Strunsky. Ziarele din San Francisco publicau articolul sub titluri mari ; din clipa aceea Jack avea să descopere pe prima pagină a ziarelor pînă și cele mai mărunte și intime aspecte ale vieții lui. Încolțit de reporteri, le-a strigat : „Singurul lucru care

mă supără este că s-a pomenit numele lui miss Strunsky, fiindcă ea e foarte sensibilă". La rîndul ei, miss Strunsky a spus reporterilor: „Sînt uluită. În ultimii doi ani am fost plecată în Europa și la New York și l-am văzut pe mister London doar de două ori. Ultima dată cînd am vizitat familia London a fost acum doi ani și în vremea aceea nici nu se pomenea de neînțelegerile lor". Întrebată în 1937 de ce a menționat numele Annei Strunsky, Bessie a spus că-i pare rău de greșeala făcută. „Știam că Jack nu m-ar fi părăsit niciodată dacă n-ar fi existat altă femeie și nu-mi puteam închipui cine era femeia asta, dacă nu Anna Strunsky."

Jack a convins-o repede pe Bessie că Anna Strunsky n-avea nici o legătură cu despărțirea lor; odată convinsă, ea a scos-o pe Anna din cauză. I-a mai atras atenția că dacă urma sfatul avocatului și menținea poprirea pe veniturile lui, avocatul va lua cea mai mare parte din bani și vor rămîne bani puțini pentru copii. Asigurînd-o că-i va construi la Piedmont o casă unde să aibă un adăpost sigur pentru copii, Bessie a renunțat la poprire și a schimbat motivul acțiunii în părăsire de domiciliu. Jack i-a scris lui miss Kittredge: „Mi-a trebuit toată puterea de stăpînire ca să nu mă întorc înapoi, de dragul copiilor. Am fost foarte zguduit în ultimele 48 de ore, atît de zguduit încît mi s-a părut mai ușor să mă sacrific pentru micuți".

I-a spus apoi lui Bessie că cealaltă femeie era Charmian Kittredge. Bessie a primit știrea fără să scoată un cuvînt. Doar la sfîrșit a spus că nu vrea s-o mai vadă niciodată pe miss Kittredge.

În iulie, Jack s-a dus la Glen Ellen, a închiriat o cabană de la Ninetta Eames și a așteptat-o acolo pe miss Kittredge. Motivînd că nu poate veni deoarece n-are bani de drum, Jack i-a trimis un cec de optzeci de dolari. Apoi, Charmian i-a scris din nou că-i era teamă să vină ca să nu iasă scandal. Pînă la urmă, Jack a izbucnit. „Sînt grozav de dezgustat. Unul din noi nu joacă cinstit. Am vorbit cu Netta și Edward și amîndoi au fost de părere că nu ne așteaptă nimic

rău din partea lui Bessie. Am semnat un cec pe care Edward ţi l-a expediat prin poştă..." după care urmau zece pagini tumultuoase în care arăta „cît de dezgustat era" de Ninetta Eames şi de Edward Payne ; era însă numai începutul unui lung lanţ de necazuri cărora trebuia să le plătească tribut.

Singura plăcere pe care a avut-o în săptămînile acelea calde de vară au fost plimbările cu *Spray*. Băieţii de pe mal îl cunoşteau şi-i strigau : „Hei, Jack, ce mai e cu Coreea ?"

Cînd a venit şi Manyoungi, credinciosul băiat coreean care l-a servit atît de bine şi căruia îi trimisese bani de drum, Jack a închiriat un apartament spaţios la colţul dintre strada a şaisprezecea şi Broadway, unde a instalat-o pe Flora ca pe doamna lui de companie. Fericită că trăia din nou împreună cu fiul ei, Flora a uitat că s-a certat cu Jack cînd a părăsit-o pe Bessie şi s-a pregătit să devină o gazdă încîntătoare, ajutată fiind de Manyoungi, care ţinea curat şi gătea pentru „tînărul stăpîn".

. . . . . .

Jack a intrat acum într-una din cele mai nefericite şi neproductive perioade ale vieţii sale. Era nefericit că-şi pierduse copiii ; era nefericit că le jignise pe Bessie şi pe Anna ; era nefericit că Charmian nu era alături de el ; era nefericit că şi-a pierdut timpul şi sănătatea în Coreea şi că n-a făcut acolo nici o treabă ; era nefericit fiindcă-i secase imaginaţia, fiindcă nu-i mai venea nici o idee mare, fiindcă nu mai simţea forţa interioară ca să conceapă şi să execute proiecte mari. În disperarea lui, i-a scris Annei Strunsky : „Trec prin viaţă rănind pe toţi cei ce mă cunosc. M-am şi schimbat. Cînd te-am întîlnit întîia oară eram materialist, dar aveam graţia salvatoare a entuziasmului. Entuziasmul ăsta e lucrul pe care l-am pierdut".

Credinţa oamenilor [1], al patrulea volum de schiţe, a fost tipărit de *Macmillan* în aprilie şi s-a vîndut atît de repede încît a trebuit să mai fie tipărit o

[1] The Faith of Men. (n.t.)

dată în iunie, apoi din nou în august, dar nici succesul ăsta nu l-a încălzit. A fost de acord cu criticul de la *The Nation*, căruia îi părea rău că un om de talia lui își pierde timpul cu Nordul înghețat. I se vlăguise și trupul, și mintea. S-a îmbolnăvit de gripă; cînd s-a însănătoșit, a căpătat o mîncărime nervoasă a pielii, care-l scotea din fire. Nu mai putea să muncească, pierdea din greutate, slăbea, se șubrezea, devenise iritabil. Din cauza chinului fizic și a depresiunii nervoase trăia ca un schimnic.

În august a cumpărat în Piedmont un loc de casă cu o mie șase sute de dolari, a chemat un inginer căruia Bessie i-a spus ce fel de casă dorea și a dat drumul la lucrări. Cînd s-a întors din Coreea, avea la bancă patru mii de dolari, încasați de la *Century* și *Examiner*; întreaga sumă, împreună cu banii luați pe ipotecă, au intrat în clădire, și a rămas iar cu buzunarele goale. Hotărît să nu se lase înfrînt de melancolie, s-a pus pe lucru. A citit cărțile pe care le scăpase cît timp a fost în Coreea; a scris articole pentru ziare și reviste, a început o schiță intitulată *Jocul*[1], a ținut conferințe pentru toate organizațiile socialiste din împrejurimi; a vorbit liber la cluburi și prin biserici, cu scopul de a cuceri noi adepți pentru socialism și a grăbi astfel revoluția. A început prima piesă *Disprețul femeilor*[2], cu subiect luat dintr-una din poveștile lui despre Alaska; a citit în public din *Oamenii abisului* și din *Lupta de clasă*.

Indispoziția i-a dispărut și a început din nou să-și primească prietenii în serile de miercuri, să se ducă în grup la ștrandul din Piedmont, să ia parte la picnicuri, pe dealuri. Muncea pe brînci și se distra din toate puterile ca să nu bage de seamă cît de rău se simțea. Totuși nu se lăsa înșelat în privința calității muncii sale. „Tot lucrez la *Jocul*. Cred că este un dezastru, dar munca îmi face bine. Pentru *Disprețul femeilor* nu depun mult efort, n-aș îndrăzni să depun mult efort."

---

[1] The Game. (n.t.)
[2] The Scorn of Women. (n.t.)

Singura forță care-l susținea era Brett de la *Macmillan*. În baza succesului de librăriile cu *Lup Larsen*, care la începutul lui octombrie atinsese douăzeci de mii de exemplare vîndute, Brett i-a mărit alocația lunară la două sute cincizeci de dolari. Îl asigura că scrisese într-adevăr o carte mare și, în sfîrșit, la începutul lui noiembrie i-a transmis știrea extraordinară că *Lup Larsen*, a zecea publicație a lui Jack în mai puțin de patru ani, trecuse de patruzeci de mii de exemplare. În decembrie i-a trimis autorului un cec de trei mii de dolari, cu care Jack și-a făcut socoteala să scape de sarcina asigurărilor, a ipotecii și a datoriilor.

Lup Larsen apăruse pe piață ca un fulger, devenise peste noapte cartea la modă și ajunsese pe buzele tuturor, fie pentru a fi lăudată, fie pentru a fi înjurată. Mulți cititori se simțeau insultați de atitudinea autorului; alții îi luau cu vitejie apărarea. O parte din presă scria că volumul are un conținut brutal și revoltător, dar cei mai mulți erau de acord că apăruse o carte „... rară, autentică și genială... care îmbunătățea literatura modernă de imaginație". Cartea era o piatră de hotar în literatura americană nu numai din cauza vigoarei și realismului ei, a bogăției de personaje și situații necunoscute pînă atunci în literatura americană, dar și din cauză că ridica la o notă înaltă tonul romanului modern. Unde întîlniseră pînă atunci americanii o suspensie atît de emoționantă, o amprentă a morții atît de autentică și de zguduitoare ca în conflictul dintre spiritualism și materialism desfășurat pe bordul vasului *Ghost* între Lup Larsen și Peter van Weyden? Unde mai fuseseră ei confruntați pînă atunci cu probleme de filozofie matură, pe care le-au găsit atîtătoare și demne de discutat? Jack sezisase revoluția științifică a secolului al XIX-lea, o dramatizase, o popularizase, o descrisese în cuvinte emoționante și pe înțelesul marei mase a poporului care nu mai auzise pînă atunci de evoluție, de biologie, de materialism științific. Darwin, Spencer, Nietzsche făceau parte din carte, ca niște

protagoniști nevăzuți. Dramatizînd învățăturile iubiților lui maeștri, el a transformat războiul ideilor într-o competiție tot atît de atrăgătoare ca și competiția zidarilor irlandezi din viitorul lui roman *Valea Lunii* [1].

Spre sfîrșitul cărții, Jack a introdus singurul lui personaj feminin, care a slăbit calitatea textului, constituind totuși o pildă aproape neîntrecută pînă azi a artei romancierului. Cînd critica literară a declarat că femeia era neverosimilă, Jack a exclamat: „Am iubit o femeie și am zugrăvit-o în carte, și criticii îmi spun că femeia pe care o iubesc nu e verosimilă!" El n-a zugrăvit-o numai pe miss Kittredge în carte, dar și felul ei isterico-poetic de a scrie, pe care și-l însușise răspunzîndu-i la scrisori. Fiecare amănunt privitor la femeia asta, la iubirea dintre ea și Peter van Weyden transformă volumul *Lup Larsen* în cel mai trist exemplu de rococo al veacului al XIX-lea; în toate celelalte privințe volumul prevestește cele mai bune lucrări ale veacului al XX-lea.

La cîteva săptămîni după apariție, *Lup Larsen* a întrecut cărțile siropoase și prăfuite ca *The Masqueraders* a lui K. C. Thurston, *Prodigal Son* a lui Hall Caine, *Whosoever Shall Offend* a lui Marion Crawford și *Beverly of Graustark* de George Barr McCutcheon. Trei săptămîni mai tîrziu se afla în capul listei de cărți cu cel mai mare succes de librărie, la mare distanță de celelalte. Secolul al XX-lea se eliberase, în sfîrșit, de cătușele lăsate de predecesorul lui. *Lup Larsen* se citește și astăzi cu tot atîta emoție și este tot atît de plină de învățăminte ca în noiembrie 1904. Este foarte puțin demodată. Mulți critici o consideră drept lucrarea cea mai expresivă a lui Jack London; cititorii care o iau din nou în mînă se simt zguduiți de conținutul ei.

Întoarsă din Iowa, miss Kittredge s-a întîlnit de cîteva ori cu Jack, în Oakland și la San Francisco; au fost întîlniri încîntătoare, dar grăbite, apoi ea a

[1] The Valley of the Moon. (n.t.)

plecat la Glen Ellen, la Ninetta Eames. Au urmat și acolo cîteva întîlniri pasionate și Jack i-a trimis cîteva scrisori idilice, dar de data asta numai întîmplătoare. Nu mai era îndrăgostit orbește, nu mai murea după o sărutare. Fantezia lui pornise din nou în călătorie. Miss Kittredge scrie: „Știu că gîndurile și preocupările tale te îndreaptă de cîteva săptămîni spre altă femeie. La urma urmelor nu ești decît un băiețaș, omule drag, și asta se vede cît de colo. În seara cînd ai ținut conferința despre *Spărgătorii de grevă* m-ai pus pe gînduri. Te-am văzut căutînd-o printre asistenți în timp ce vorbeai. Te-am văzut făcîndu-i semn; am văzut cum se răsucea, cum se umfla în pene, cum se agita aferată; te-am văzut cum te-ai apropiat de ea și am priceput că seara ați rămas împreună. Nu-i vorba de necredința ta, tu nu ai genul ăsta de integritate — foarte puțini bărbați îl au — și am întrezărit de mult probabilitatea că ai să mă înșeli. Într-un fel am acceptat situația. În ultimul timp ai fost foarte fericit și știu că nu eu sînt răspunzătoare de voioșia ta. Altcineva e, bineînțeles, și așa..."

Anul 1905 a fost unul din anii de seamă ai lui Jack; presa era atițată de tot ceea ce făcea. La început, anul s-a anunțat liniștit; a făcut o călătorie la Los Angeles, unde fusese invitat să țină o conferință pentru socialiștii de acolo. Julian Hawthorne a scris despre el în ziarul *Examiner* din Los Angeles: „E plăcut să-l analizezi pe domnul London. E simplu și neprefăcut ca un urs grizzly; mintea, de o neobișnuită limpezime și putere de pătrundere, are temei în firea lui sinceră; om cu inimă largă, e plin de sănătate și generozitate, părerile-i sînt originale, independente, curajoase". Abia înapoiat la Oakland, a primit o invitație de la președintele liberal al Universității din California să vorbească studenților; pentru omul care își părăsise studiile universitare cu șapte ani în urmă, ca să muncească într-o spălătorie cu aburi, era o cinste. În fața tinerilor, Jack a ținut una din cele mai înflăcărate cuvîntări ale sale și le-a spus că cea mai mare revoluție pe care

o cunoaşte lumea se desfăşoară chiar în faţa lor, că dacă nu se trezesc şi nu veghează ea îi va lua prin surprindere, în timpul somnului. După conferinţă, plîngîndu-se unui profesor de engleză că studenţilor li se dă să studieze doar literatură slabă, a primit următorul răspuns: „Nu e chiar aşa, domnule London. În lista nouă de referinţe s-a inclus şi un capitol din *Chemarea străbunilor.*" Ceilalţi profesori au rîs, Jack s-a înroşit, a mormăit că e canonizat şi s-a evaporat. În ziua următoare, preşedintele universităţii a fost acuzat că a permis lui Jack London să predice revoluţia. Preşedintele a răspuns calm: „L-am invitat pe om, nu subiectul. London şi-a cîştigat dreptul să apară în faţa noastră".

La Stockton, Jack a primit pentru întîia oară invitaţia să vorbească la un club al oamenilor de afaceri. A intrat astfel în prima încurcătură din anul acela, făcînd un act de îndrăzneală, nebunie şi curaj comparabil doar cu traversarea Mării Galbene pe furtună sau cu mutarea în slumsurile Londrei, ca să scrie *Oamenii abisului.* Relatarea ziarelor din Stockton, deşi influenţată, este totuşi vie: „A vorbit oamenilor de afaceri ca unor şcolari neastîmpăraţi; a cerut fiecăruia să spună ce ştie despre socialism; i-a informat că au citit puţin şi că au văzut şi mai puţin; bătea cu pumnul în masă şi scotea pe nas nori de fum atît de groşi că auditoriul, afumat şi înspăimîntat, a rămas mut şi stînjenit".

N-au rămas însă mult timp muţi; la sfîrşitul conferinţei Jack a spus, spre groaza oamenilor de afaceri din Stockton, că socialiştii din Rusia care participaseră la răscoala din 1905 şi omorîseră mai multe personalităţi ţariste erau fraţii lui! Auditorii au sărit în picioare şi au început să urle la el. În dimineaţa următoare, ziarele din toată ţara tipăreau cu litere mari: „JACK LONDON AFIRMĂ CĂ ASASINII RUŞI SÎNT FRAŢII LUI". S-a dezlănţuit uraganul, s-au cerut retractări, editorialele tunau şi fulgerau împotriva lui. Unul din ziare urla: „Este un anarhist roşu, aţiţător la răscoală, trebuie arestat şi acuzat de trădare". Jack a rămas pe poziţie. Re-

voluționarii ruși erau frații lui și nimeni n-a mai putut să-l determine să-i repudieze.

Societatea încercase pînă atunci să-l idolatrizeze, să-l proclame unul din geniile Californiei. „Socialismul e ideea lui fixă. Cam extremist, dar atît de tînăr și de original! Teoriile lui socialiste sînt doar capricii, are să treacă peste ele." Acum porțile se închideau în fața lui cu atîta strășnicie de parcă era tot vagabond al căilor ferate. Nu-l mai invita nimeni la ceea ce numea el „ceaiuri trandafirii", nici la dineurile de gală, unde-și purta prin marea de plastroane cămașa lui albă, nescrobită și cravata lungă; societatea a tras pînă la urmă concluzia că vorbea serios cînd spunea la mesele înconjurate de invitați de lux că erau cu toții o clasă de ciuperci parazitare.

Scandalul nu fusese încă uitat și Jack a ținut încă o conferință. A amintit atunci că William Lloyd Garrison, cînd condamnase sclavia în 1856, spusese: „La dracu' cu constituția" și că generalul Sherman Bell spusese la fel, mai tîrziu, cînd a potolit niște greviști. În dimineața următoare era din nou omul zilei, căci sute de ziare, din California pînă la New York, strigau: „JACK LONDON ZICE: LA DRACU' CU CONSTITUȚIA". A făcut cît a putut ca să le explice că nu el era autorul frazei, dar ziarele sînt rareori interesate să dezmintă o știre senzațională.

Presa liberă îngăduie bigoților să facă țăndări pe om, dar îngăduie și oamenilor cu cap să-și arate părerea. A citit astfel în ziarul radical *Bulletin* din San Francisco următoarele: „Sinceritatea caldă și ura față de ceea ce e rău sînt cele două idei care înflăcărează inima revoluționară a tînărului Jack London; ele sînt în spiritul curentului care a dus la azvîrlirea peste bord a ceaiului în golful Boston [1]. Ele sînt în spiritul năzuințelor care pînă la urmă vor aduce Republicii noastre tot ce e mai bun, fiindcă

[1] La 16 decembrie 1773, adunarea cetățenească din Boston a cerut interzicerea importului de produse engleze în colonia lor. Deghizați în indieni, cetățenii s-au dus în port și au aruncat în ocean mai multe baloturi cu ceai adus din Anglia. (n.t.)

sînt în contradicție cu spiritul respectului slugarnic față de ceea ce e stabilit, căci slugărnicia e alcătuită din josnicie și egoism".

Cîteva zile mai tîrziu a fost invitat să vorbească la clubul gimnaziului din Oakland. Cînd a aflat, directorul a interzis să se folosească localul școlii în acest scop. Încă o dată ziarele au vînturat povestea; fiecare bărbat și fiecare femeie comenta. Ziarul *Post* din San Francisco observa caustic: „Socialismul poate să conțină toate relele de care e acuzat, dar cel mai bun mijloc de a-l propaga este interzicerea propagării lui".

Jack se bucura de publicitatea largă pe care o dobîndise socialismul datorită eforturilor lui. Apoi era și reclama care i se făcea și care altfel l-ar fi costat mii de dolari. *Chemarea străbunilor, Lup Larsen, Oamenii abisului* se cereau din ce în ce mai mult, se citeau și se discutau din ce în ce mai mult. Poate că unii oameni nu agreau ideile lui despre democrația economică; puteau să combată modul în care el revoluționase literatura americană; dar nu se mai putea contesta faptul că în America, în fruntea scriitorilor tineri, se afla el. Și dușmanii îl ajutaseră să ajungă aici!

În mijlocul uraganului țîșnit din manifestările lui socialiste, *Macmillan* i-a tipărit *Lupta dintre clase*. Cartea a fost primită cu atîta interes, încît a fost retipărită în iunie, octombrie și noiembrie. Ea cuprindea o culegere de articole revoluționare și a avut un succes uluitor în țara care nega cu vehemență că ar exista luptă de clasă între hotarele ei și în care socialismul era ridiculizat, disprețuit și acuzat că e un monstru cu cap de hidră care își mănîncă propriii lui pui. Jack predică în deșert, totuși din ce în ce mai mulți oameni veneau să-l asculte, mai ales tînăra generație, care tocmai se elibera din cătușele mentalității înguste a pionierilor și care tocmai începuse să calculeze costul în vieți omenești al industrializării pe scară largă. Pentru această generație, Jack London era un nume mare; ea citea cu religiozitate cărțile lui. În America se mai în-

tîlnesc încă oameni care povestesc cu mîndrie că sînt socialiști datorită lui Jack London. Faptul că socialismul lor șovăie cîteodată nu este poate din greșeala lui Jack London.

În martie a acceptat din nou să candideze pe lista socialistă pentru postul de primar în Oakland. A primit 981 de voturi, de patru ori mai mult decît în 1901. În aprilie s-a dus cu Manyoungi la Glen Ellen, unde i-a plătit Ninettei Eames șase dolari pe săptămînă pentru o cabană la *Wake Robin*. Doamna Eames a răspîndit zvonul că „Jack venise acolo din cauza tulburărilor din Oakland". Fermierii încrezători din vecinătate nu bănuiau nimic.

În Sonoma, primăvara e încîntătoare. Și-a recîștigat buna dispoziție și deplina putere de muncă; a uitat melancolia care-l copleșise în timpul iernii. *The Black Cat* îi acceptase o povestire și din cecul de trei sute de dolari a plătit două sute cincizeci pe un cal de călărie cu care neobosita miss Kittredge străbătea drumul de la Berkeley la Glen Ellen, o distanță de treizeci de mile. Călăreau împreună prin crîngurile de pini și de brazi de la poalele munților Sonoma, pe poteci străjuite de flori colorate. Aerul era limpede, parfumat, îmbătător și, cînd răsărea luna plină, valea se umplea de o ceață albă, argintie. „Acum știu de ce indienii o numesc Valea Lunii", comenta Jack.

Forța lui creatoare înflorind iarăși, a scris *Colț Alb*[1], urmare la *Chemarea strămoșilor*. *Colț Alb* este povestea unui cîine venit din sălbăticie printre oameni. Deși lucrarea nu atingea nivelul *Chemării strămoșilor*, este totuși o povestire frumoasă despre cîini, de un înalt nivel literar. În fiecare săptămînă trimitea un articol de critică pentru Hearst, subliniind lupta dintre uniunile sindicale și patroni, ca de pildă în *Delegatul călător*; alteori se ridica împotriva exploatării din ateliere ca în *Ziua lungă*, în care descria privațiunile unei muncitoare din New York.

---

[1] White Fang. (n.t.)

Pe atunci, Upton Sinclair și J. G. Phelps-Stokes au înființat în Est Societatea academică socialistă [1]. La prima întrunire a comitetului executiv, Jack a fost ales președinte. Cînd *Macmillan* i-a publicat *Jocul*, criticii i-au condamnat lucrarea ca fiind trivială și neverosimilă; el le-a trimis atunci extrase din ziare ca să le arate că un boxer poate să se izbească violent la baza craniului cînd cade la pămînt după o lovitură puternică.

Cînd au început căldurile verii, a cheltuit din nou cîțiva dolari ca să zăgăzuiască apele rîului. Vecinii se adunau acolo și înotau. Dimineața lucra, după-amiaza înota și se distra... dar îi lipseau cele două fetițe. Într-o după-amiază, cînd străbătea munții călare, respirînd aerul parfumat al văilor, a ajuns la Hill Ranch, o fermă de o sută treizeci de acri care se întindea la poalele munților Sonoma. „Pe întinsul ei cresc sequoia, unii din ei de zece mii de ani. Mai sînt sute de brazi, stejari pentru argăsit și stejari pentru cărbuni și mii de flori felurite. Sînt chei adînci, cursuri de apă, izvoare. O sută treizeci de acri de pămînt frumos și primitiv, cum nu mai poate fi altul în America."

S-a îndrăgostit de teren și s-a hotărît să-l cumpere, idee pe care miss Kittredge a sprijinit-o cu căldură; numai dacă-l scotea din oraș și-i tăia legătura cu alte femei, numai așa putea să înlăture primejdia de a-l pierde; și doar cu cîteva luni în urmă a fost cît pe ce să-l piardă. Jack a pornit călare spre satul Glen Ellen, unde aflase că locuia cel ce vindea terenul. La ora cinci după-amiază intra în casa lui Hill, întărîtat ca un școlar, gata să negocieze.

— Am auzit că i-ai fixat lui Chauvet prețul terenului la șapte mii de dolari, i-a spus el lui Hill.

— Da, i-a răspuns Hill, ăsta-i prețul pe care-l cer de zece ani.

— Îl cumpăr! a strigat Jack.

---

[1] The Intercollegiate Socialist Society. (n.t.)

— Nu chiar așa repede, l-a domolit Hill, mai bine du-te acasă și gîndește-te cîteva zile.

După plecarea lui Jack, Hill i-a spus soției sale că-i ceruse lui Chauvet șapte mii de dolari fiindcă acesta dorea să achiziționeze și dreptul asupra apelor, dar dacă Jack dorea să facă acolo fermă, el nu-i va cere mai mult de cinci mii de dolari. În ziua următoare, Jack s-a întors și mai ațițat; nu putuse dormi toată noaptea tot făurind planuri pentru frumoasa lui fermă.

— Să-ți spun de preț, a început Hill.

Jack a sărit de pe scaun, roșu la față și i-a strigat plin de mînie:

— Nu poți să-mi faci una ca asta! Nu dau nimic mai mult! Nu urca prețul. Toată lumea vrea să mă tragă pe sfoară. Ai fost de acord cu șapte mii și ăsta-i prețul pe care am să-l plătesc.

Neputînd să-i stăvilească șuvoiul vorbelor, Hill a așteptat pînă a tăcut, apoi i-a spus liniștit:

— Bine, domnule London, ia-l la prețul pe care-l vrei.

Cîțiva ani mai tîrziu, cînd Jack și Hill au ajuns prieteni buni, Hill i-a povestit cum i-a luat două mii de dolari mai mult. Jack a rîs din toată inima, spunînd că întîmplarea asta o să-l învețe să-și stăpînească pornirile.

În noaptea aceea a croit planuri cu miss Kittredge. Pe pămîntul fermei era un grajd dărăpănat care, dacă va fi reparat, putea să adăpostească un om de serviciu și caii. La toamnă, în timp ce Jack va călători prin țară ținînd conferințe, omul de serviciu va desțeleni cîțiva acri, va semăna iarbă și porumb, va construi cotețe pentru porci și păsări și va pune ordine peste tot, ca ferma să fie gata în ziua cînd se va pronunța despărțirea de Bessie. Atunci se vor putea căsători și ei.

Jack i-a scris lui Brett cerîndu-i șapte mii de dolari ca să cumpere ferma. Brett i-a răspuns:

„Mă îndoiesc că un om care are de jucat un rol pe lumea asta face bine că se leagă la cap fără să-l doară, cumpărînd un bun imobil, oricît ar fi el de

frumos și de productiv, ori în ce parte a țării s-ar afla".

La rîndul lui, Jack i-a scris :

„Am avut grijă să cumpăr un teren din care nu se poate scoate nici un profit. Nu vreau să am bătaie de cap cu profitul și cu pierderea. În douăzeci de ani, terenul va face o sută douăzeci de mii de dolari. Vreau să las ancora în loc sigur și prielnic, să am o bază serioasă".

Resemnat, Brett i-a trimis șapte mii de dolari din drepturile de autor pentru *Lup Larsen*, și Jack, radiind de bucurie, a devenit stăpîn la Hill Ranch. A angajat apoi un administrator, a cumpărat mai mulți cai, un mînz, o vacă, un viței, un plug, o roabă, o căruță, o cabrioletă, hamuri, pui, curcani și porci.

După ce a terminat nebunia cheltuielilor, a văzut că a rămas fără nici un ban. De la *Macmillan* nu mai avea de primit ceva prea curînd.

„Toate cumpărăturile astea m-au luat pe nepregătite și m-au lăsat lefter. Aștept să primesc — și tremur la acest gînd — o scrisoare de la Bessie prin care îmi va cere cîteva sute de dolari ca să-și cumpere un cal și o trăsură. Am stors cît am putut de la *Macmillan* ca să plătesc ferma și nu mi-a mai rămas nici cu ce să construiesc un hambar, cu atît mai puțin o casă. Trebuie să scriu cîteva schițe ca să încasez ceva la repezeală."

La 4 octombrie depășise atît de mult creditul la *Macmillan*, încît contabilitatea i-a cerut să plătească dobînzi pentru noile avansuri. Situația depozitului său la bancă arăta la credit 207,87 de dolari, în timp ce la cheltuieli imediat necesare figurau 75 de dolari lui Bessie, 55 de dolari mamei lui, 57,60 de dolari pentru unelte de fermă, 24 de dolari chiria la Glen Ellen, 50 de dolari bonuri la magazine.

„Trebuie să plătesc biletele de drum pentru mine și Manyoungi pînă la Chicago. Charmian va veni în douăzeci și patru de ore și trebuie să-i dau și ei de cheltuială. Mama vrea să-i măresc alocația lunară. La fel și Bessie. Tocmai am plătit nota la spital pentru mama lui Johny Miller, o sută de dolari. Am

promis 30 de dolari pentru tipărirea unui apel în numele lui Joe King, un nenorocit condamnat la 50 de ani închisoare. Am o notă de 45 de dolari pentru o presă de fîn și în noiembrie trebuie să plătesc între 700 și 800 de dolari asigurarea. După cum vezi, navighez nu numai împotriva vîntului, dar am intrat în punct mort și pînzele îmi flutură."

În cursul vieții lui a cîștigat cu scrisul mai bine de un milion de dolari, dar aproape niciodată n-a avut în mînă banii pe care i-a cîștigat, deoarece întîi făcea cheltuieli și apoi se frămînta cum să-și acopere datoriile. Cum zicea Emil Jensen în Klondike, niciodată nu se gîndea la cheltuială. Dacă nu și-ar fi risipit banii înainte de a-i cîștiga, nu numai că n-ar fi avut datorii, dar nici necazuri.

„Obiceiului ăsta de a-mi risipi banii, ah, Doamne, mereu am să-i cad victimă!"

În octombrie a început turneul de conferințe. Îl însoțea Manyoungi. Miss Kittredge s-a întors la mătușa ei din Newton, Iowa, ca să fie mai aproape de el. Se făcuse multă publicitate pentru acest turneu care trecea prin cîteva orașe mari din centrul și estul Statelor Unite, căci Jack ajunsese repede una din cele mai romantice figuri ale epocii. Prin el răsunau vocea socialismului, vocea evoluției științifice, vocea realismului nou și viguros din literatura americană, dar în același timp el reprezenta curajul și tinerețea din lumea întreagă. La cluburile de femei membrele așteptau cu plăcere să-i vadă chipul viril, felul bărbătesc de a scoate fum pe nări, zîmbetul luminos și rîsul molipsitor, să-l audă vorbind sincer și pasionat despre problemele de reformă socială. Cîștiga cîteva sute de dolari pe zi, găsea companie plăcută și inteligentă în fiecare oraș, era tratat cu prietenie de ziare.

„Jack London e o personalitate care te atrage ca un magnet. Dacă ar fi posibil să fie răsfățat, atunci ar fi răsfățat de regimentele de adoratoare care îl asaltează. E supus acelorași încercări ca un idol de cinema. Totuși e lipsit de vanitate."

Apoi, la 18 noiembrie, într-o sîmbătă, a primit în Chicago o telegramă prin care era înștiințat că sentința de divorț fusese semnată. I-a telegrafiat lui miss Kittredge să vină neîntîrziat din Newton și să se căsătorească. Ea a ajuns la Chicago duminică după-masă, la ora cinci, dar Jack n-avea autorizația de căsătorie. Biroul stării civile era bineînțeles închis. A închiriat o trăsură și a pornit în goana cailor pe străzile din Chicago ca să găsească și să ceară ajutor de la prieteni influenți. Primele două vizite au fost infructuoase, dar la a treia a ridicat de la masă un prieten care cunoștea pe ofițerul stării civile. După o cursă destul de lungă au ajuns acasă la ofițer; acesta le-a spus că ar fi fericit să-l ajute pe domnul London, dar la urma urmelor de ce se grăbește așa? De ce nu așteaptă pînă dimineața, cînd se va deschide biroul de căsătorii și cînd va putea aranja totul în liniște? Jack însă n-a vrut să aștepte, a folosit toată puterea lui de convingere ca să-l determine pe ofițer să meargă cu ei în trăsură în partea sudică a orașului, unde locuia șeful biroului de căsătorii. Omul s-a sculat din pat și, deși era nedumerit, în fața hotărîrii ferme a lui Jack s-a îmbrăcat și a plecat cu grupul la primărie, a deschis biroul și le-a dat autorizația de căsătorie. Apoi, după mai multe căutări zadarnice, au găsit un judecător de pace care l-a însurat pe Jack cu Charmian Kittredge chiar în casa lui, în bibliotecă.

În dimineața următoare, 20 noiembrie 1905, presa de pe tot întinsul țării se arăta contrariată că cei doi se căsătoriseră, după cum scriau ziarele, într-o „grabă atît de indecentă". Pînă atunci, lumea crezuse că despărțirea de Bessie fusese pricinuită de nepotriviri intime, care făceau divorțul necesar. Cu graba lui teribilă de a se recăsători, Jack a arătat că și-a distrus căminul de dragul altei femei... lucru care îmbrăca toată povestea într-o lumină urîtă.

Din prietenoasă cum fusese pînă sîmbătă, luni presa era împotriva lui, arătînd nu numai mînia și indignarea publicului, dar și ridicul problemei. Joi dimineața națiunea era informată că „MARIAJUL

LUI JACK LONDON E NUL" fiindcă noua lege a divorţurilor din Illinois prevedea că o căsătorie nu poate fi valabilă decît dacă se oficiază la un an după semnarea sentinţei de divorţ. Încolţit de reporteri, lui Jack i s-a părut din nou că e persecutat şi a strigat cu înflăcărare :

„Dacă e nevoie, am să mă căsătoresc în fiecare stat al Uniunii fără să stau prea mult pe gînduri !"

Multe anecdote spirituale au circulat pe seama domnului London, pe care-l apucase graba căsătoriei.

Dacă ar fi aşteptat cîteva luni de circumstanţă, pînă s-ar fi întors în California, ar fi evitat întregul scandal. Căsătoria lui ar fi fost anunţată printr-o notiţă scurtă şi ar fi trecut neobservată. Aşa, a fost atacat din toate părţile. A fost blestemat din amvoane ; în oraşele Pittsburg şi Derby cărţile lui au fost scoase din bibliotecile publice şi s-a sugerat ca acest exemplu să fie urmat şi de alte oraşe ; s-au trimis telegrame colective cluburilor de femei cerîndu-li-se să-i suspende conferinţele ; multe ziare arătau cît de ciudat este că un om care nu poate să-şi pună ordine în treburile lui de familie se ridică vrînd să înveţe pe ceilalţi ce să facă. S-au scris articole în care se puneau întrebări cu privire la misterul şi graba celei de-a doua căsătorii. Miss Kittredge a fost acuzată că i-a stricat casa lui Bessie.

Din cauza purtării şefului lor, socialiştii din America au avut mult de suferit. Presa capitalistă se folosea de armele ce i se puneau la îndemînă

„Iată socialismul vostru ! Îşi lasă nevasta şi copiii... statorniceşte imoralitatea... are să aducă haosul... socialismul înseamnă anarhie, distrugerea civilizaţiei noastre."

Protestele tovarăşilor lui nu foloseau la nimic :

„Nu puneţi purtarea greşită a lui London pe seama socialismului ! Socialismul dezaprobă cu tărie astfel de lucruri".

Şeful lor violase codul bunelor purtări şi Cauza avea de suferit. Acuzat de tovarăşi că purtarea lui întîrzie revoluţia socialistă americană cu cel puţin cinci ani, el a răspuns zîmbind :

„Din contra, cred că am grăbit revoluția cu cel puțin cinci minute".

De fapt, ce a motivat pripeala teatrală de a-și celebra căsătoria ? Ce l-a îndemnat să se fudulească în fața publicului cu o nouă căsătorie ? În parte a fost un gest romantic, pe placul lui miss Kittredge. În parte a fost grabă și o nechibzuință impetuoasă, fapta unui bărbat care nu se oprește ca să întrebe ce zice lumea. În parte a fost bravadă, fapta unui irlandez cu obrazul gros, căruia nu-i pasă de ce gîndesc alții. În sfîrșit, prin faptul că și-a luat repede altă femeie, i s-a mai ușurat conștiința, mult încărcată de răul făcut lui Bessie, și prin ea tuturor nevestelor.

Atacurile împotriva lui prin presă și de la amvon au durat cîteva săptămîni. Seriozitatea muncii sale a fost compromisă în ochii multor cititori, în schimb publicitatea ce i s-a făcut i-a adus un public mai numeros. A rămas în sarcina sensibilului club de femei *Averill* să-i dea lovitura cea mare și să pună capăt discuțiilor. La o întrunire, femeile au votat două rezoluții : una prin care cereau aprobarea manualelor gratuite în școlile de stat, alta prin care cereau interzicerea în universități a fotbalului și a lui Jack London.

8

În ianuarie 1906, Jack London a ajuns cu turneul de conferințe la New York, unde s-a întîlnit cu doctorul Alexander Irvine, un irlandez idealist și chipeș, pastorul bisericii Pilgrim din New Haven și șeful organizației socialiste din același oraș. Doctorul Irvine sosise la New York ca să-l convingă pe Jack să vină la Universitatea Yale și să țină acolo o conferință. Jack a primit cu dragă inimă, fiindcă prilejul de a lansa idei socialiste printre cei trei mii de studenți de la Yale nu trebuia scăpat. Doctorul Irvine s-a întors cu trenul următor la New Haven și a propus Clubului de discuții din Yale să sprijine conferința lui Jack. Membrii au acceptat să-l prezinte pe London în seara următoare, dar au pus condiția ca el să nu vorbească despre chestiuni politice radicale.

Plin de bucurie, doctorul Irvine s-a dus în aceeași noapte la un pictor socialist, pe nume Delfant; acesta i-a pictat zece afișe care-l reprezentau pe Jack îmbrăcat în sveterul lui cu guler înalt; dedesubt o masă de flăcări roșii și titlul conferinței: REVOLUȚIA. Puțin înainte de ivirea zorilor, Delfant și doctorul Irvine au agățat afișele de copacii din jurul sălii de conferințe. Cînd studenții din Yale au văzut dimineața afișele colorate, au rămas uimiți. Unul din profesori l-a convocat îndată pe președin-

tele clubului și i-a pus în vedere că întrunirea trebuia revocată. Nu se va predica revoluția în Universitatea Yale! decretase profesorul. Conducerea clubului era gata să dea ascultare, cînd doctorul Irvine i-a îndemnat pe studenți să se ducă la profesorii mai tineri și să-i atragă de partea lor. Profesorul William Lyon Phelps, cu care discutase președintele clubului, a fost împotriva revocării, arătîndu-le celorlalți profesori că Yale nu e mănăstire.

Dojana a fost adresată cu atîta îndeminare și blîndețe încît cei ce se împotriveau au fost reduși la tăcere. La ora opt seara, trei mii de studenți și trei sute de profesori, deci aproape toată universitatea, s-au îngrămădit în sala de conferințe, la Woolsey Hall. Cînd a păşit pe podium, Jack a fost primit cu căldură și ascultat cu atenție tot timpul cît a vorbit despre cele șapte milioane de oameni de pe glob care „luptă din toate puterile lor pentru cucerirea bogățiilor lumii și pentru răsturnarea societății existente. Oamenii aceștia — spunea London — se numesc între ei tovarăși și stau umăr la umăr sub stindardul revoluției. Ei alcătuiesc o forță umană impresionantă, o putere neobișnuită".

După ce a făcut timp de un ceas disecția sistemului capitalist folosind un scalpel economic, a încheiat: „Capitaliștii n-au știut să guverneze și dreptul de guvernare trebuie luat din mîinile lor. Șapte milioane de oameni din rîndurile clasei muncitoare sînt gata să-i aducă lîngă ei pe toți ceilalți muncitori și să înlăture vechiul sistem de guvernămînt. Revoluția e aici, acum. S-o oprească cine poate!"

În ciuda faptului că „i-a scos din toate săritele", cum s-a exprimat doctorul Irvine, și că nici douăzeci de studenți din sală n-au fost de acord cu vreuna din tezele lui, la sfîrșit a fost ovaționat. Universitatea Yale a refuzat cu eleganță să ia chirie pentru sală și întreaga sumă realizată din vînzarea biletelor a intrat în visteria organizației socialiste locale din New Haven.

După conferință, Jack, doctorul Irvine și un grup de vreo doisprezece din cei mai buni vorbitori ai universității s-au dus la restaurantul Old Mory's să bea bere și să discute în voie. Jack îi înfrunta pe toți ; în cuvinte înflăcărate, Jack a încercat să le arate că proprietatea privată se bazează fie pe exploatare, fie pe jaf ; și-a susținut teoriile pînă la capăt, deși n-a găsit adepți. Cînd a ajuns acasă la doctorul Irvine, pe la patru dimineața, a găsit un grup de muncitori care-l așteptau ca să-i mulțumească pentru conferință. În dimineața următoare, la ora opt, a sunat clopoțelul de la ușă ; era un reporter cu vederi de stînga de la *News* din Yale care voia să-i ia un interviu lui Jack London, fiindcă, susținea el, așa i s-ar fi mărit șansele de a colabora la ziar. Numele reporterului era Sinclair Lewis.

La 19 ianuarie, Jack se afla din nou la New York, după un turneu de conferințe care durase două săptămîni ; de data asta vorbea la prima întrunire a Societății socialiste universitare, al cărei președinte era. Subiectul : *Criza ce vine*. Se spune că numărul oamenilor care au umplut sala din Grand Central Palace varia între patru și zece mii ; au luat parte toți socialiștii de pe coasta Atlanticului care au avut bani să vină pînă la New York. În ciuda denumirii societății, în sală se aflau doar puțini studenți, dar muncitori erau cu miile. Jack venea de la o conferință pe care o ținuse în Florida și trenul lui întîrziase. Upton Sinclair, căruia îi apăruse în acea perioadă o carte despre abatoarele din Chicago intitulată *Jungla*, și care era forța organizatoare și creierul Societății socialiste universitare, a vorbit publicului din sală arătînd că puteau ajuta cu toții la instaurarea unei democrații economice în America. La ora 10 a apărut Jack îmbrăcat într-un costum negru de șeviot, cu o cămașă de flanelă albă și cu cravată albă ; în picioare avea pantofi de piele și părul îi flutura în vînt. Muncitorii s-au ridicat în picioare și i-au făcut cea mai bună primire

din viața lui. Dacă Eugene V. Debs[1] era vechiul lor lider, Jack London era tînărul lor conducător și profet. Upton Sinclair spune că auditoriul a ovaționat și a agitat steguleţe roșii timp de cinci minute pînă cînd Jack a reușit să se facă auzit. Cînd a prezis prăbușirea societății capitaliste în anul 2 000, mulțimea delira de bucurie, deși nici unul dintre cei prezenți nu avea să fie martor la marea zi a judecății.

A rămas la New York o săptămînă. New Yorkul a avut totdeauna un efect straniu asupra lui ; îl excita fizicește și-l deprima psihic. I-a spus doctorului Irvine că ori de cîte ori venea la New York simțea dorința să-și taie gîtul. A doua zi după conferința de la Societatea socialistă universitară s-a întîlnit cu Upton Sinclair, au luat masa împreună și au discutat despre planurile societății. Sinclair, care era un prohibiționist înfocat, povestește că Jack băuse înainte de a veni, că avea ochii tulburi și că a băut în continuare tot timpul mesei.

La 3 februarie avea de ținut o conferință la St. Paul, dar s-a îmbolnăvit : i s-a acoperit gura cu bube. A revocat celelalte conferințe și s-a întors la Glen Ellen, unde a închiriat o parte din *Wake Robin* de la Ninetta Eames și Edward Payne, cei doi proprietari. Aici a pus la cale o aventură pe lîngă care vor păli toate celelalte aventuri ale vieții lui furtunoase.

Înainte cu o vară, cînd ședea la soare pe plaja ștrandului de la Glen Ellen, citise unui grup de vilegiaturiști cîteva pagini din cartea căpitanului Ioshua Slocum, *Singur în jurul lumii*. Nava căpitanului Slocum avusese treizeci și șapte de picioare lungime. Jack a afirmat în glumă că nu s-ar teme să facă și el înconjurul lumii într-o ambarcațiune mică, să zicem de patruzeci de picioare. Acum, întors la *Wake Robin*, sătul de lume, de orașe, de adulări, mîhnit de faptul că fusese atacat din multe părți și din multe pricini, de faptul că lumea din Glen Ellen îl privea cu dușmănie fiindcă se căsătorise a doua oară atît

[1] Eugene Victor Debs (1855—1926), fochist de locomotivă, de cinci ori candidatul partidului socialist din S.U.A. la președinția Statelor Unite, înainte de primul război mondial. (n.t.)

de repede și în împrejurările știute, a început să vorbească iar de voiajul în jurul lumii. Plănuise de mult o expediție în Pacificul de Sud ; de fapt, aceasta era unul din marile vise ale vieții lui, însuflețit de povestirile lui Stevenson și Melville. Charmian, al cărui țel în viață era aventura, l-a încurajat. La fel au făcut Ninetta Eames și Edward Payne, care sperau să-l vadă pe Roscoe Eames căpitan al corăbiei.

„Am de clădit o casă la fermă, de plantat o grădină și o vie, de ridicat garduri și o mulțime de alte lucruri. Ne gîndeam să începem treaba în patru sau cinci ani, dar dorul de aventură a pus stăpînire pe noi. De ce să nu pornim acum ? Să lăsăm grădina, via, gardurile să crească în lipsa noastră ! La urma urmelor, n-o să mai fim niciodată tineri."

Cum a fost totdeauna impetuos, iute la faptă, nepăsător la cost, s-a hotărît să plece în jurul globului cu o navă mică.

Zece zile după ce a sosit la *Wake Robin* a scris celor șase directori de reviste mari din Răsărit, îndemnîndu-i să-i susțină călătoria cu mari sume de bani.

„Vasul va avea patruzeci și cinci de picioare lungime. Voi pleca în octombrie. Primul port de oprire va fi Hawai, de unde mă voi îndrepta spre Pacificul de Sud : Samoa, Noua Zeelandă, Australia, Noua Guinee, Filipine și Japonia. Apoi Coreea și China, din nou în jos, spre India, Marea Roșie, Mediterana, Marea Neagră și Baltica, voi străbate Atlanticul pînă la New York, apoi voi ocoli Capul Horn și voi ajunge la San Francisco. Nu mă îndoiesc că voi ajunge iarna la Sf. Petersburg și, dacă voi avea noroc, voi naviga în sus pe Dunăre din Marea Neagră pînă la Viena. Voi naviga în sus pe Nil și pe Sena ; n-am nici un motiv să nu mă opresc la Paris și să nu ancorez lîngă cartierul latin cu prova spre Notre Dame și cu pupa spre Morgă. Nu mă voi grăbi cîtuși de puțin. Am calculat că voiajul îmi va lua cel puțin șapte ani."

Deși în golful San Francisco se puteau găsi la prețuri rezonabile multe ambarcațiuni apte să înfrunte marea, Jack n-a vrut să cumpere vreuna. El

nu va naviga cu vasul altuia, ci numai cu al său. La San Francisco erau mulți ingineri navali, dar el nu voia să navigheze decît într-o navă concepută de el. Existau constructori navali cu șantiere pe țărmul golfului, dar el dorea să-și construiască singur ambarcațiunea.

S-a hotărît să proiecteze un vas fără asemănare, căci toate proiectele vieții lui au fost fără asemănare, și s-a fixat la forma de ketch, un compromis între iolă și scuner, conceput să întrunească virtuțile ambelor sisteme; admitea însă cu sinceritate că nu văzuse niciodată un ketch, că toată povestea era doar o teorie în capul lui. S-a adîncit în studii amănunțite de construcții navale, punîndu-și probleme ca: ce motor ar fi mai bun, în doi, trei sau patru timpi? Ce aprindere să aleagă? Care erau cele mai bune cabestane? Care erau cele mai bune parîme pentru ridicat velatura? Cum avea o minte sprintenă și pătrunzătoare, în cîteva săptămîni a învățat o mulțime de lucruri despre construcția modernă de nave.

Roscoe Eames navigase în trecut pe nave mari în jurul golfului San Francisco. Cunoscîndu-i experiența, Jack l-a angajat cu șaizeci de dolari pe lună ca să ducă planurile la San Francisco și să supravegheze construcția ketchului *Snark*, idee care a plăcut tuturor celor interesați și i-a dat prilej arțăgosului Roscoe să cîștige primul lui salariu din ultimii ani. Jack s-a hotărît să-și boteze nava *Snark*, după numele unui animal imaginar din *The Hunting of the Snark*[1]. Revista *Cosmopolitan* sugerase să-l boteze după numele ei. Jack a răspuns că acceptă dacă revista va plăti costul navei. În schimbul banilor, el își va boteza ketchul *Revista Cosmopolitan* și va colecta subscripții pentru revistă în tot cursul călătoriei. Și-a făcut socoteala că *Snark* va costa șapte mii de dolari și, calculînd așa, i-a spus lui Roscoe: „Nu face economie la bani. Bagă în *Snark* tot ce e mai bun. Nu te gîndi la ornamente; bordajul de lemn e

[1] Vînarea animalului Snark, poezie de Lewis Carroll (1876). (n.t.)

suficient. Bagă banii în tehnică. *Snark* să fie zdravăn și etanș. Pentru atingerea acestui scop să nu-ți pese cît va costa. Eu voi scrie, voi cîștiga și voi plăti totul".

După ce l-a trimis pe Roscoe cu planurile și cu un carnet de cecuri în alb la San Francisco, Jack a început alt proiect serios. De patru luni nu scrisese nimic deosebit. Printre numeroasele cărți pe care le comandase în Anglia după cataloage a fost și *Istoria lui Ab* de Stanley Waterloo, una din primele încercări de a literaturiza viața din vremea cînd omul era mai degrabă animal decît om. Zece ani studiase și muncise Waterloo ca să-și scrie cartea. A dat la iveală o lucrare de erudiție, dar nesatisfăcătoare. Jack a prins prilejul: știa acum în ce fel să dea viață teoriei evoluționiste a lui Darwin! În după-amiaza aceea și-a trasat planul, și l-a axat puternic pe cartea lui Waterloo și, în dimineața următoare, a început să scrie *Înainte de Adam*[1]. Folosind un procedeu simplu, a închipuit un băiat din zilele noastre care visează noaptea că e un copil primitiv; arăta astfel cu iscusință contrastele dintre cele două epoci. Povestirea este scrisă cu atîta căldură și respectă atît de mult adevărul, încît cititorul crede că așa a trăit omul cînd s-a desprins de maimuță. „Va fi cea mai primitivă povestire care s-a scris vreodată", spune Jack cu bucurie.

Concepută în zilele întunecate cînd religia combătea teoria evoluționistă, socotind-o născocire diabolică a sufletelor nelegiuite, cînd metodele de cercetare științifică nu sfărîmaseră încă zidul de piatră al dogmelor religioase, *Înainte de Adam* a fost o încercare curajoasă de a populariza operele lui Darwin și Wallace, de a-i face pe oameni să înțeleagă trecutul. Fiind un iscusit povestitor, cartea despre începuturile omenirii a fost tot atît de interesantă ca povestirile despre Alaska. Deși *Înainte de Adam* nu ține de literatura cea mai bună, din pricina grabei în care

[1] Before Adam. (n.t.)

a fost scrisă, ea se citește totuși cu plăcere și interes, mai ales de tinerii care încep să-și ascută mintea.

Roscoe a cumpărat cele necesare, a tocmit muncitori, a închiriat un compartiment în șantierul naval și l-a înștiințat pe Jack că în dimineața de 18 aprilie 1906 va fixa chila lui *Snark*. În ajunul zilei de 18, Jack a discutat ceasuri în șir despre călătorie, amintindu-și că „pe cînd eram copil am citit o carte de Melville, intitulată *Typee*, și îndelung am visat cu ochii deschiși pe paginile ei. Am luat atunci hotărîrea nestrămutată ca, orice s-o întîmpla, cînd voi dobîndi putere și maturitate să călătoresc și eu spre Typee".

În dimineața următoare s-a trezit înainte de ivirea zorilor; totul în jurul lui se cutremura. I s-a părut că visase valea din Typee și că se zvîrcolise în somn. Cînd s-a luminat, a pus șaua pe Washoe Ban, s-a îndreptat spre culmile Muntelui Sonoma și a văzut de acolo că ardea San Francisco. S-a întors în fuga calului la *Wake Robin*, a luat trenul de Oakland, apoi feribotul spre San Francisco, a făcut fotografii și a trimis telegrafic un reportaj revistei *Colier's*.

Printre multe pagube mari provocate de cutremur și incendiu se număra și o pagubă mică: lui *Snark* nu i s-a putut fixa chila. Proviziile cumpărate arseseră; nu se mai găseau muncitori; uzinele metalurgice se năruiseră; echipamentul comandat la New York nu putea fi adus în oraș. Cîteva săptămini nu s-a mai putut face nimic pentru *Snark*. Jack l-a lăsat pe Roscoe să pună lucrurile la punct cît mai curînd cu putință, apoi s-a întors la Glen Ellen și a scris unele din cele mai bune povestiri despre Klondike: *Dragoste de viață* [1], *Calea omului alb* [2], *Povestea lui Keesh* [3], *Neașteptatul* [4], *Negore* și *Fricosul* [5]. Era mereu frămîntat că *Snark* va costa mai mult de șapte mii de dolari, cît crezuse inițial.

[1] Love of Life. (n.t.)
[2] The White Man's Way. (n.t.)
[3] The Story of Keesh. (n.t.)
[4] The Unespected. (n.t.)
[5] The Coward. (n.t.)

În iunie s-a fixat în sfîrșit chila lui *Snark*. Tot atunci Jack a găsit subiectul unui roman despre viața de privațiuni a oamenilor, la care se gîndise mult înainte.

„Am început un roman socialist ! Îl voi numi *Călcîiul de fier* [1]. Cum ți se pare titlul ? Bietul capitalist pasager ! Cară-se, cînd proletariatul o să deretice într-o zi prin casă."

Din nou dă dovadă de o mare putere de imaginație, aceeași care l-a ajutat cu două luni în urmă să descopere mecanismul de a strămuta o povestire cu cîteva zeci de mii de ani în urmă. De această dată subiectul din *Călcîiul de fier* ne poartă cu șapte sute de ani înainte : găsirea unui manuscris a lui Ernest Everhard, care fusese ascuns puțin după ce oligarhia scăldase în sînge a doua revoluție a popoarelor. Anatole France, care îl numea pe Jack „Karl Marx al Americii", scria în introducerea la *Călcîiul de fier* : „Jack London are talentul particular de a vedea ceea ce e ascuns oamenilor obișnuiți și posedă un simț special, care îi dă putința să anticipeze". Simțul special îl moștenise de la profesorul Chaney, a cărui mare plăcere era să prezică viitorul. În *Călcîiul de fier*, Jack dovedește rolul ideilor înaintate și influența lor. După cum în *Lup Larsen* și *Înainte de Adam* și-a plătit datoria față de maeștrii săi Spencer, Darwin și Huxley, acum și-a plătit datoria maestrului său Karl Marx, popularizîndu-i învățămintele, transpunînd în literatură socialismul și revoluția, redîndu-i ideile pe înțelesul maselor. Lui Karl Marx i-ar fi plăcut fără îndoială *Călcîiul de fier*.

Scriindu-și cartea, Jack a studiat cu seriozitate textele și notele adunate de-a lungul multor ani, scoțînd din ele material factic suficient ca să compună o caustică acuzație la adresa capitalismului. În America, problemele de economie politică erau considerate aride, obscure și plictisitoare, iar discuțiile despre motivele care au dus la instaurarea proprietății private ori despre repartiția bogățiilor erau socotite

[1] The Iron Heel. (n.t.)

probleme tabu, ca și discuțiile despre evoluționism. Bancherii și industriașii guvernau în baza unui drept care înainte de republică se numea dreptul divin al regilor ; muncitorilor li se cerea să fie recunoscători patronilor care, în înțelepciunea și bunătatea lor, le dădeau de lucru și de mîncare. Cînd a ținut o conferință la Chicago, Jack a arătat că cele două culte pretins liberale din oraș au refuzat să-și trimită reprezentanți care să vorbească la funeraliile fostului guvernator John P. Altgeld fiindcă acesta grațiase cîțiva oameni condamnați după dezordinele din Haymarket[1]. El a arătat de asemeni că oamenii bisericii erau niște slugi mari în pîntece ca și cei ce predau așa-numita înaltă educație din facultăți, fiindcă și unii și alții predicau numai ceea ce le îngăduiau stăpînii lor avuți.

A documentat și a scris toate acestea într-una din cele mai cutremurătoare și mai frumoase cărți publicate vreodată. *Călcîiul de fier* nu este poate contribuția lui cea mai de seamă la propășirea literaturii, dar este fără nici o îndoială contribuția lui cea mai de seamă la revoluția economică. În această carte prezice nu numai ivirea mișcării fasciste, dar arată în amănunt metodele prin care fascismul va anihila opoziția și va înlătura cultura existentă. *Călcîiul de fier* se citește ca și cînd ar fi fost scris ieri... sau acum zece ani. În toată literatura contemporană nu există capitol mai emoționant decît acela în care Ernest Everhard înfruntă Clubul Filomaților (a se nota asemănarea dintre numele acestui club și al celui înjghebat de Chaney, al filomateicilor), ai cărui membri alcătuiau oligarhia cea mai avută de pe coasta Pacificului. De asemenea, nu există paragraf mai semnificativ decît răspunsul pe care conducătorul oligarhiei i-l dă lui Everhard, care demascase jaful și cheltuielile de prisos din sistemul capitalist

[1] Haymarket este o piață din Chicago în care a avut loc în anul 1886 o grevă urmată de tulburări. Cîțiva fruntași ai clasei muncitoare americane au fost atunci judecați în pripă și condamnați la moarte fără ca vina lor să fi fost bine stabilită. (n.t.)

și prezisese preluarea industriilor de către muncitori.

„Cînd veți întinde mîinile voastre lăudăroase și puternice după palatele și confortul nostru, vă vom arăta noi ce înseamnă puterea. În exploziile bombelor și ale șrapnelelor, în păcănitul mitralierelor ne vom formula noi răspunsul. Vom strivi sub călcîie revoluția voastră și vom călca peste fețele voastre. Lumea e a noastră, noi sîntem stăpînii ei, a noastră va rămîne. Munca s-a tăvălit în praf de cînd există istoria și acolo va rămîne cît timp eu și ai mei avem puterea în mîini."

În bibliografia extensivă a scrierilor despre comunism, Buharin trece o singură carte americană: *Călcîiul de fier.*

Dacă o socotim aventură a minții și o comparăm cu plănuita lui aventură de șapte ani, cu o navă de patruzeci și cinci de picioare în jurul lumii, *Călcîiul de fier* reduce voiajul lui *Snark* la o traversare cu feribotul peste golful San Francisco. A scris cartea fiind convins că prin apariția ei își va face dușmani mulți și puternici, că apariția ei va dăuna carierei sale, va estompa succesul cărților lui trecute și ar putea ucide posibilitatea de a publica altele noi. A scris-o știind bine că *Macmillan* va putea fi silit s-o refuze, că nici o revistă nu va accepta s-o publice în serie, că nu va găsi nici un mijloc de a cîștiga bani ca să-și plătească mîncarea în lunile cît a lucrat la ea.

Poziția lui apare mai curajoasă dacă ne gîndim la contul din bancă afectat construcției lui *Snark*. Dînd urmare propriului său ordin anterior: „Să nu-ți pese cît va costa, numai să-l faci zdravăn și etanș", a comandat lemnul cel mai scump pentru punte la Puget Sound; acest lemn se încheia atît de bine că nu permitea apei să intre pe la încheieturi; a cerut să i se construiască în interior patru compartimente etanșe, astfel încît chiar dacă *Snark* va fi găurit, apa să intre doar într-unul din compartimente; a cerut să i se trimită de la New York un motor scump de 70 de cai putere; a cumpărat o macara puternică și a făcut o instalație specială pentru ca motorul să

transmită forța macaralei și să tragă ancora. Și-a construit o baie de vis, sistematic împărțită, cu diverse mecanisme, pompe, robinete și orificii. A cumpărat o bărcuță cu vîsle, apoi o șalupă cu motor. Și-a făcut pe *Snark* o probă care a costat o mică avere, dar pe care nici un val nu putea s-o spargă, cea mai frumoasă probă care a existat vreodată pe vreun vas. Reporterii trimiși să-i ia interviuri au scris că ori de cîte ori venea vorba despre călătorie, Jack se transforma într-un băiețaș căruia i se dădea o jucărie nouă cu care se juca frumos și în diferite chipuri.

Pe la mijlocul verii a constatat că investise în *Snark* zece mii de dolari și că nu-l terminase nici pe jumătate. Cei zece mii de dolari reprezentau toți banii încasați pînă atunci: drepturile de autor și avansurile de la *Macmillan* și de la editorii englezi, cele patru sute de dolari de la Mc Clure care-i acceptase *Dragoste de viață*, banii primiți pe diferite alte schițe scrise după ce terminase *Înainte de Adam*. Pe lîngă că-și construia vasul, mai avea de întreținut pe Flora, pe Johnny Miller și pe mama Jenny în casa pe care o cumpărase pentru Flora, pe Bessie și pe cele două fetițe în casa pe care o construise pentru Bessie, pe Charmian și pe Roscoe Eames și — în parte — pe Ninetta Eames și pe Edward Payne în *Wake Robin*; mai avea un supraveghetor și un administrator la Hill Ranch care plantau, defrișau și cumpărau unelte și materiale.

Editorii cărora le scrisese cu emoție în februarie, cerîndu-le avansuri pentru articolele despre călătorie, nu i-au dat nici un răspuns. Felul în care izbutea să procure bani pentru întreținerea celor paisprezece rude, întreținuți și muncitori, pe lîngă salariile plătite lucrătorilor de pe *Snark*, devenise cunoscut sub formula „Miracolul lunar London". Bunul simț îi cerea să abandoneze construcția lui *Snark* cel puțin pentru o perioadă, fiindcă nu mai putea onora facturile. Ori, dacă dorea să bage bani mai departe în *Snark*, trebuia să renunțe la *Călcîiul de fier*. Dar nu era el omul compromisurilor. A continuat să scrie dimineața cele o mie de cuvinte pentru *Călcîiul de*

ilier, iar după-amiaza schițe, articole, eseuri și orice aducea bani, ca să acopere sutele și sutele de dolari pe care-i înghițea *Snark*. Revista *Cosmopolitan* i-a acceptat o serie de articole despre vagabonzii de pe căile ferate și i-a trimis o mie de dolari pentru un articol despre *Snark* înainte de plecarea în voiaj. Se părea că cei de la revista *Cosmopolitan* nutreau îndoieli serioase că o navă de patruzeci și cinci de picioare va ajunge vreodată în alt port.

La 1 octombrie, data la care plănuia să plece, băgase cincisprezece mii de dolari în *Snark* și vasul era terminat doar pe jumătate. Cheltuise cu materialele două mii de dolari de la revista *Everybody's*, încasați după publicarea în serie a romanului *Înainte de Adam*, două mii de dolari de la *Cosmopolitan*, două mii de dolari de la *Woman's Home Companion* care acceptase să-i avanseze bani pentru articolele despre viața indigenilor ; în sfîrșit, încă cel puțin două mii de dolari pentru culegerea de povestiri despre Alaska. Voind să continue construirea vasului, și-a dat seama că trebuia să ipotecheze casa cumpărată pentru Flora. Și-a mai dat seama apoi că se înșelase în privința lui Roscoe Eames, că omul era certăreț și că nu știa să dirijeze munca la vas ; n-avea spor, și muncitorii trebuiau să facă treaba de două ori ; era atît de guraliv și de zăpăcit, că plătea de trei ori prețul pentru un mecanism ; cumpăra materiale pe care n-avea cum să le folosească și semna cecuri pentru echipamente pe care nimeni nu se obosea să i le livreze. Cum nu ceda în fața nici unui compromis cu privire la sine însuși, neprecupețind nici un efort cînd trebuia să stăpînească vreun subiect sau vreun domeniu de cunoaștere, Jack își închipuia că oamenii pe care-i angaja erau aidoma lui și-i accepta așa cum se înfățișau ei.

Ca să complice lucrurile, *Cosmopolitan* a publicat anunțuri de o pagină în care arăta că îl trimitea pe Jack London cu *Snark* în jurul lumii ca să scrie articole pentru revistă.

„Pretutindeni mi-au ridicat preţurile, şi buzunărele mi s-au golit de bani cînd s-a aflat că nu cheltuiam banii mei proprii, ci banii unei reviste bogate."

Pe lîngă reclama falsă care îi dăuna de două ori fiindcă prezenta călătoria sub altă lumină, făcînd din Jack mai mult un angajat decît un aventurier, *Cosmopolitan* i-a mutilat şi articolul despre *Snark*. Jack nu se simţea niciodată mai în largul lui decît atunci cînd scria scrisori minioase oamenilor care-l trăgeau pe sfoară.

„Mă trataţi în chip dezgustător. E prima ceartă pe care o am cu o revistă. Sper că şi ultima, dar cît va ţine, va zbîrnîi. Ori colaborăm, ori nu. Sincer, mi-ar place să se sfîrşească toată povestea asta. Dacă nu puteţi găsi o modalitate de a mă trata cinstit şi cu bună credinţă, atunci să vă fie de cap. Nu vreau nici să cer, nici să mi se ceară iertare. Vreţi să ştiţi cînd vă voi trimite articolul următor. Întîi însă aş vrea să lămuresc cîteva lucruri, altfel nu veţi afla niciodată cînd vi-l voi trimite. Mai degrabă va veni ziua judecăţii de apoi decît articolul. Eu muncesc şi scriu ; nu puteţi să-mi tăiaţi o parte din munca mea şi să mi-o mutilaţi. Cine dracu' sînteţi voi de vă închipuiţi că puteţi să mă corectaţi ? Credeţi poate că eu îmi pun inima pe hîrtie şi că mi-o storc în cuvinte ca să mi-o măcelăriţi şi să mi-o potriviţi după gustul vostru gazetăresc ? Refuz categoric să colaborez cu vreunul din redacţia voastră !"

Ceea ce îl supăra mai mult decît cheltuielile de prisos erau întîrzierile. I se făgăduise că *Snark* va fi gata la 1 noiembrie, apoi la 15 noiembrie, apoi la 1 decembrie. Disperat, s-a mutat în Oakland, l-a trimis pe Roscoe acasă să înveţe navigaţia şi s-a apucat să supravegheze el însuşi construcţia vasului. A angajat paisprezece oameni, le-a plătit salarii grase şi le-a promis un premiu de un dolar pe zi dacă munceau repede. Ca să poată face aşa, a ipotecat Hill Ranch. La 15 decembrie, deşi cheltuia nebuneşte, a văzut că *Snark* era tot atît de departe de a fi gata ca la 1 octombrie ; încă o dată a fost nevoit să amîne data plecării.

Ziarele au început să publice poezii satirice despre tărăgănatul domn London ; *Woman's Home Companion*, şifonată fiindcă revista *Cosmopolitan* i-a luat-o înainte publicînd un articol despre *Snark*, şi-a exprimat dezaprobarea că nu pleacă şi i-a cerut un articol despre indigeni, deşi Jack se afla încă în San Francisco ; prietenii făceau cu el prinsoare asupra datei plecării.

În ziua de Anul nou 1907, administratorul de la Hill Ranch a plătit primele pariuri şi suma lor s-a adăugat celor douăzeci de mii de dolari investiţi în *Snark*.

„Apoi pariurile au început să fie din zi în zi mai multe şi mai ridicate. Prietenii mă asaltau ca o ceată de harpii, pariind cu mine ori de cîte ori anunţam altă dată a plecării. Eram nesăbuit şi încăpăţînat. Pariam mereu şi plăteam mereu."

Ziarele şi revistele au făcut atîta publicitate în jurul plecării, încît Jack a început să primească mii de scrisori din toate colţurile ţării prin care expeditorii îi cereau să-i ia cu el. Nouăzeci la sută doreau să lucreze în orice fel de condiţii, nouăzeci şi nouă la sută doreau să lucreze fără nici o plată.

„Medici, veterinari, dentişti nenumăraţi se ofereau să mă însoţească fără plată ; apoi reporteri, valeţi, bucătari-şefi, graficieni, secretari, ingineri, mecanici, electricieni, căpitani navali în retragere, profesori, studenţi, fermieri, gospodine, marinari."

Unuia singur n-a putut Jack să-i reziste, unui băiat din Topeka, statul Kansas, pe nume Martin Johnson, care i-a trimis o scrisoare de şapte pagini. Jack i-a telegrafiat : „Ştii să găteşti ?" şi Martin Johnson i-a răspuns tot telegrafic : „Pune-mă la încercare" şi apoi s-a angajat repede la bucătăria unui restaurant grecesc din Topeka. În ianuarie, viitorul explorator african se afla în Oakland, gata să se îmbarce pe *Snark*, dar *Snark* nu era gata. Fiindcă Jack plătea salariu tuturor celor ce lucrau pentru el, salariul lui Martin Johnson s-a adăugat astfel celorlalte cheltuieli.

Își dădea seama cît de nepriceput era Roscoe, totuși nu l-a concediat, nici nu a angajat pentru comanda vasului pe vreunul din căpitanii de marină cunoscuți și disponibili, cu toate că oricine ar fi venit cu el în schimbul sutei de dolari pe care avea să i-o plătească lunar lui Roscoe după plecare. Nici n-a acceptat vreuna din ofertele marinarilor învățați cu marea care se rugau să-i ia cu el, cu sau fără plată. A luat în schimb, ca mecanic și marinar, un student de la Universitatea Stanford, pe nume Herbert Stolz, un tînăr autoritar și bine clădit. Astfel, echipajul se compunea din : Jack, Charmian, Roscoe Eames, Martin Johnson, Herbert Stolz și un băiat de serviciu japonez. Nici unul din ei, afară de Jack, nu știa să întindă o velă sau să tragă ancora.

Terminînd *Călcîiul de fier,* a citit primele două capitole la Clubul Ruskin. Un ziar din Oakland comenta că el își verifica totdeauna ideile socialiste în Oakland : dacă prindeau acolo, vor prinde oriunde. Apoi a trimis manuscrisul lui Brett, care a prezis că ziarele au să-l ignoreze ori au să se năpustească la autor și la editor ; a mai spus însă că romanul era de bună calitate și a acceptat să-l publice oricare vor fi consecințele. O hotărîre vitejească. Singura lui cerere a fost ca Jack să șteargă o notă de subsol care, după cum zicea Brett, i-ar fi aruncat pe amîndoi în pușcărie pentru delictul de sfidare la adresa Curții de justiție. Jack a răspuns :

„Dacă mă vor găsi vinovat de sfidare la adresa Curții, voi sta cu plăcere șase luni la închisoare ; voi scrie acolo două cărți și voi citi la nesfîrșit".

Avea dreptate să tînjească după liniște și pace, căci *Snark* îl vîrîse rău la belea. În februarie 1907, la un an după ce trimisese editorilor scrisorile acelea entuziaste, *Snark* se afla încă în șantier și se strica mai repede decît se construia. Vasul devenise o farsă, „păsărica" lui London. Ziarele rîdeau pe față. Nimeni nu-l mai lua în serios, nici măcar cei ce lucraseră la el.

„Bătrîni lupi de mare și marinari hîrșiți veniseră pe bordul lui *Snark* cu duiumul și plecaseră clătinînd din cap și prevestind nenorociri de toate soiurile."

Marinarii spuneau că *Snark* nu fusese bine proiectat, că velele erau greșit dispuse, că se va scufunda. S-au făcut pariuri că *Snark* nu va ajunge niciodată în Hawai. Manyoungi, băiatul coreean care-și slujise „stăpînul" trei ani, era atît de sigur că n-o să ajungă niciodată în Hawai încît l-a silit pe Jack să-l concedieze. Zi și noapte vasul era înconjurat de o ceată de spectatori curioși și batjocoritori.

Dîndu-și seama că „lucrurile se întorseseră împotriva lui", că niciodată n-o să ajungă să-și termine vasul în San Francisco, Jack a hotărît să-l ducă la Honolulu așa cum era și să-l termine acolo. Nici nu luase bine hotărîrea, că *Snark* a început să ia apă și a fost nevoie de cîteva zile pînă să-l repare. Cînd, în fine, a fost readus pe linia de plutire, a intrat între două șlepuri, care l-au strivit cu temeinicie. Muncitorii l-au reparat și l-au lansat din nou pe apă, dar *Snark* a intrat cu pupa în nămol. De două ori pe zi, timp de o săptămînă, la flux, două remorchere cu aburi au tras din greu să-l scoată din nămol. Cînd Jack a încercat să dea o mînă de ajutor folosind macaraua, piesele intermediare turnate în mod special s-au deplasat de la locurile lor, pinioanele au căzut și macaraua a fost scoasă pentru totdeauna din funcțiune. În disperare, a dat drumul motorului de 70 de cai putere, dar din cauza trepidațiilor, postamentul de fontă, adus tocmai de la New York, s-a deplasat, iar legăturile în care era montat s-au rupt; apoi a ieșit din funcție și motorul.

Pînă acum, Jack băgase douăzeci și cinci de mii de dolari în vasul care nu plutea. Prietenii mai apropiați l-au sfătuit să se oprească, să lase vasul mai bine așa cum era și să renunțe la călătorie. L-au asigurat că dacă va pleca pe mare, în cazul cînd *Snark* va pluti vreodată, însemna să meargă neîndoielnic la sinucidere. Jack a strigat:

„Nu mă las", și zile în șir a tunat și fulgerat împotriva celor ce n-au știut să-i construiască vasul,

împotriva celor ce i-au trimis materiale nepotrivite, împotriva negustorilor care-l înșelaseră la socoteli, împotriva ziarelor care-l luau în rîs. Dacă s-ar fi retras acum, ar fi rămas de rîsul țării întregi și n-ar mai fi putut trăi de rușine. Era om de cuvînt. Va naviga pînă în Hawai, chiar dacă asta va fi ultima lui ispravă. Mai bine să moară ca un erou în apele Pacificului decît să fie ridiculizat de cei care-l trăgeau pe sfoară, de ziarele care publicau satire la adresa lui, de mulțimea spectatorilor care-l batjocoreau și-l făceau nebun, de cei ce pariaseră douăzeci contra unu că nu va ajunge niciodată la Honolulu.

„Am transpirat bine pînă l-am scos pe *Snark* din șantier și l-am ancorat la cheiul orașului Oakland. Am adus cu camionul de acasă proviziile, cărțile, așternutul și bagajele personalului. Pe bord, totul era talmeș-balmeș, lemne și cărbuni, apă și bidoane de apă, zarzavaturile, alimentele, uleiul, barca de salvare și șalupa, prietenii noștri și cei ce spuneau că sînt prietenii prietenilor noștri, ca să nu mai amintesc de prietenii prietenilor membrilor de echipaj. Erau apoi reporterii, și fotografii, și străinii, și excentricii și, în sfîrșit, peste tot și peste toate, norul de praf carbonifer venit de pe chei."

În fine, munca îndelungată și istovitoare ajunsese la capăt. Trebuiau să plece într-o sîmbătă, la 20 aprilie 1907. În ziua aceea, de dimineață, Jack a venit pe bord cu un carnet de cecuri în mînă, cu un stilou, o sugativă și cu două mii de dolari în numerar, cît adunase ca avansuri de la *Macmillan* și de la reviste ; pregătit astfel, aștepta să vină reprezentanții celor o sută cincisprezece firme care-l făcuseră să întîrzie atît. În locul acestora a venit un portărel și a țintuit pe catargul lui *Snark* o notificare că vasul era sechestrat de un om numit Sellers pentru o sumă de 232 de dolari datorați de Jack. *Snark* era acum prizonier și nu mai putea pleca. Jack a colindat în goană tot orașul căutîndu-și nebunește creditorul, pe primar, pe șerif, pe oricine ar fi putut lămuri lucrurile. Totul a fost însă în zadar, fiindcă toți erau plecați în weekend.

Luni dimineața se afla din nou pe puntea lui *Snark*, împărțind bancnote, aur și cecuri creditorilor; era atît de supărat încît nu putea să descifreze notele de plată, nu știa dacă mai are bani sau dacă nu plătise cumva de două ori aceeași notă. Cînd a făcut socoteala definitivă, a constatat că *Snark* îl costase treizeci de mii de dolari, deși motorul de 70 de cai putere zăcea în cală ca balast, barca de salvare lua apă, șalupa nu mergea, vopseaua i se coșcovise.

Jefuit, ridiculizat, arătat cu degetul, considerat idiot romantic de nevindecat, Jack a înălțat un sveter de sport în vîrful catargului și a ridicat ancora cu mîna. Apoi *Snark* a pornit pe estuar cu un căpitan care nu știa să navigheze, cu un mecanic care nu știa mecanică, cu un bucătar care nu știa să gătească. A traversat golful și a ieșit prin strîmtoarea Golden Gate în Oceanul Pacific.

. . . . . .

Necazurile lui se datorau atît faptului că n-avea simț practic, cît și cupidității oamenilor. Cînd a verificat bîrnele de la probă, care îl costaseră șapte dolari fiecare fiindcă i s-a spus că erau de stejar, a constatat că erau din pin și că nu făceau mai mult de doi dolari și jumătate bucata. Lemnul special pentru punte cumpărat de la Puget Sound se muiase și prin punte pătrundea apa așa de tare, încît cabina de culcare se inundase, sculele din camera mașinii ruginiseră și alimentele se stricaseră. Bordurile luau și ele apă, fundul la fel, iar prin cele patru compartimente etanșe apa trecea în voie și ajungea în compartimentul unde era depozitată benzina. Manșoanele metalice i se rupeau în mînă, mai ales cele care serveau la fixarea parîmelor. După douăzeci de ore, întreaga instalație din „baia de vis" era scoasă din funcție. Cînd a intrat în compartimentul cu provizii, a văzut că portocalele ajunseseră pe bord gata degerate, că merele și varza, aduse pe bord de fiecare dată cînd își programase plecarea, se stricaseră și că trebuiau aruncate în mare, că petrolul lampant cursese peste morcovi, că sfecla era numai ațe, că

surcelele nu luau foc; cărbunii căzuseră peste cartofi și se scăldau acum laolaltă în apă sărată.

N-au trecut nici cîteva zile de cînd se aflau în larg și Jack și-a dat seama că Roscoe Eames nu învățase nimic despre navigație în lunile cînd îl plătise ca să învețe, nici măcar să țină direcția, și că *Snark*, care lua apă ca un ciur, se rătăcise undeva prin Pacific. A scos atunci cărțile de navigație și le-a studiat, a scos apoi hărțile și s-a uitat la soare.

„Navigația după soare, lună și stele este azi un joc de copil, mulțumită astronomilor și matematicienilor. Am stat o după-amiază întreagă în cocpit, ținînd cîrma cu o mînă și cartea de logaritmi cu cealaltă. În două după-amieze, cîte două ore în fiecare, am studiat teoria generală a navigației și felul cum se află meridianul locului. Am luat în mînă sextantul, am potrivit indexul de eroare și am privit soarele prin el. Să fiu mîndru? Am înfăptuit miracole. Am ascultat glasul stelelor și ele mi-au spus în ce loc de pe mare mă aflu."

I-a prins apoi vremea rea. Martin Johnson și Tochigi, băiatul de serviciu, se întinseseră în hamacuri, fiindcă-i apucase răul de mare. Deși avea alte îndatoriri, Jack a stat în bucătărie, în apă pînă la genunchi, încercînd zadarnic să gătească ceva cald. Charmian făcea cu regularitate de cart la timonă, de multe ori asigura două carturi la rînd, păstrînd direcția prin apele zbuciumate; între timp, cinci bărbați dormeau în siguranță sub punte. Roscoe, care adusese pe bord conserve dietetice speciale, în valoare de sute de dolari, pe socoteala lui Jack, ședea în cabina lui și mînca. Dacă Jack îl întreba de ce nu iese afară și nu curăță puntea cu peria, Roscoe îi răspundea că nu putea să muncească, fiind constipat.

În mijlocul murdăriei și dezordinii, pîndit de primejdii, cu literalmente toți însoțitorii bolnavi, Jack a început să scrie *Martin Eden*, poate cel mai bun roman pe care l-a scris în viața lui, unul din cele mai mari romane americane. Manuscrisul original, în cerneală, conține puține ștersături, arătînd extraordinara putere de organizare și de concentrare pe care

a desfășurat-o în cursul muncii. După o săptămînă a ieșit soarele, Martin Johnson și Tochigi au coborît clătinîndu-se din hamacuri și Herbert Stolz a făcut tot ce a putut ca să păstreze vasul în vînt, deși n-avea căpitan care să-l dirijeze. În fiecare dimineață, Jack își scria cele o mie de cuvinte, înjghebînd un roman autobiografic în care povestea cum s-a zbătut ca să învețe carte, ca să se transforme în decurs de trei ani din marinar necioplit în om cultivat, în autor de succes. Personajele importante sînt: el însuși, Mabel Applegarth și familia ei, iar poetul Brissenden este George Sterling. Ruth Morse, cum a numit-o Jack pe eroină, este convingătoare fiindcă e luată din viață, singura femeie creată de el care nu aparține clasei muncitoare și care e verosimilă. Cald, crud și vital, *Martin Eden* uimește cu adevărul profețiilor sale. Poetul Brissenden îl previne pe Martin Eden că trebuie să se alăture socialiștilor, căci altfel, cînd va cunoaște succesul, nimic nu-l va mai lega de viață. Martin se dezice de socialism și apoi, suprasaturat de succes, se îneacă.

Cînd doi ani mai tîrziu a apărut cartea, clubul de femei din San José a invitat-o pe Mira Mc Clay, care se ocupa cu recenzarea cărților, să vorbească membrelor sale despre *Martin Eden*. În cursul recenziei, Mira Mc Clay a înfățișat-o pe eroină ca pe o femeie lașă, slabă, care i-a distrus viața lui Martin Eden și pe a ei de asemenea. Mira Mc Clay n-avea cum să știe că femeia eterică, palidă, cu aer de fată bătrînă, care ședea în primul rînd și o privea cu moartea în ochi era Mabel Applegarth.

După douăzeci și șapte de zile de navigație au zărit pămîntul. În tot cursul călătoriei, magnifica probă a lui *Snark*, în care Jack băgase atîția bani și o construise cu atîta dragoste, s-a dovedit nu numai nefolositoare, dar și primejdioasă, fiindcă nu se înălța peste valurile furioase. Jack era nemulțumit de felul cum navigase. După hărțile lui, cea mai apropiată insulă trebuia să fie la o sută de mile distanță. În curînd și-a dat seama însă că pămîntul din zare era

vîrful Haleakala[1], care se înălța la zece mii de picioare deasupra apei, poalele lui fiind deci la vreo sută de mile. Ca întotdeauna s-a simțit mai mîndru de isprăvile lui practice decît de cele intelectuale, și niciodată nu s-a mai bucurat așa din ziua cînd a ținut timona pe *Sophie Southerland* în taifunul de lîngă coastele Japoniei.

În primele ceasuri ale dimineții următoare au dublat capul Diamond și au văzut orașul Honolulu. O șalupă a Yacht-Clubului din Hawai a venit în întîmpinarea lui *Snark*, aducînd ziare din Statele Unite care arătau că *Snark* se scufundase. Președintele clubului le-a urat bun venit în Hawai, i-a condus la Pearl Harbour și i-a invitat la el acasă; acolo au făcut o baie caldă și au băut coctailuri de *poi*[2]. Un prieten numit Tom Hoborn le-a pus la dispoziție o vilă pe insula Hilo. În fiecare dimineață, Jack se scula în ciripitul păsărilor *mynah*[3]. Făcea cîțiva pași și intra într-o lagună de culoarea smaragdului, unde se scălda; apoi își lua gustarea de dimineață la umbra copacilor; pe masă, Tochigi răspîndise hibiscus roșu și piper sticlos de coral. După ce mînca, se îmbrăca într-un chimono albastru, se așeza la un birou improvizat, instalat pe o pajiște și începea să lucreze. A scris acolo *De neînchipuit și monstruos*[4], în care arăta ce greutăți a întîmpinat cu construirea și lansarea lui *Snark*; în *Aventura*[5] povestea despre miile de scrisori primite de la oamenii care doreau să-l însoțească în aventură; în *Cum am găsit drumul*[6] istorisea în ce fel s-a rătăcit *Snark* pe mare, fiindcă Roscoe Eames nu știa să conducă nava și cum

---

[1] Munte vulcanic din Hawai, înalt de 3470 m. Are cel mai mare crater stins din lume. (n.t.)

[2] Poi este un aliment tipic hawaian, făcut din pastă fermentată de rădăcină de taro. Taro este o plantă tropicală asemănătoare cu cartoful. (n.t.)

[3] Păsări tropicale din răsăritul Asiei, asemănătoare cu graurul. Unele pot fi învățate să vorbească. (n.t.)

[4] The Inconceivable and Monstruous. (n.t.)

[5] The Adventure. (n.t.)

[6] Finding one's Way About. (n.t.)

a învățat singur să navigheze. Avea nevoie disperată de bani, articolele erau amuzante și revistele le-au acceptat. A scris și o schiță: *Cum se face focul*[1], o tragedie din Alaska.

Snark era ancorat în Pearl Harbour și primele douăsprezece zile Jack nu s-a dus în port. În a treisprezecea, cînd s-a suit pe punte, a constatat că planșeul n-a fost udat cu furtunul nici măcar o dată și că s-a scorojit sub soarele tropical. I-a concediat imediat pe Roscoe Eames și pe Herbert Stolz și i-a trimis înapoi în California. Ziarele au informat publicul american că pe *Snark* au fost certuri și neînțelegeri. Fiindcă nu voia s-o jignească pe Ninetta Eames acuzîndu-l pe Roscoe, n-a făcut nici o încercare să se apere. Apoi i-a trimis bani de drum lui Eugen Fenelon, un prieten al lui George Sterling, chemîndu-l să vină pe *Snark* ca mecanic. Fenelon, care, după cum comentau ziarele, „își însușise cunoștințele navale călătorind pe uscat cu un circ, făcînd pe atletul și studiind teologia", a sosit în Hawai, a pierdut cîteva luni încercînd să repare vasul și apoi s-a întors la Carmel, lăsînd vasul *Snark* într-o stare mai proastă ca niciodată.

Hawai era „o țară blîndă, dar și hawaienii erau oameni blînzi". Editorii publicațiilor *Star* și *Pacific Commercial Traveler* au dat o masă în cinstea lui Jack și a însoțitorilor săi. Au fost de asemenea invitați la recepția prințului Kalamanaole și a maiestății sale Liliuokalani. Peste tot erau bine primiți și li se arătau frumusețile insulei. În fiecare zi se petrecea o nouă și interesantă aventură; pescuia la lumina torțelor cu prințul Kalamanaole; lua parte la sărbătoarea *luaus*, o sărbătoare indigenă a văicărelilor, se scălda la lumina argintie și caldă a lunii; locuia la ferma Haleakala de pe insula Maui. Administratorul, Louis von Tempsky, l-a luat să-i arate cum se păzeau vitele, cum se năștea mînjii și cum se făcea îmbourarea; au mers cu caii în munți, la opt mii de picioare înălțime, prin pericole și frumusețe de neînchi-

[1] To Built a Fire. (n.t.)

puit, peste poduri suspendate, făcute din cînepă, care treceau peste prăpăstii înfiorătoare, s-au urcat pînă la craterul Haleakala, de pe vîrful căruia se vedeau toate insulele arhipelagului și, sub ei, marea. După excursie a scris articolul *Casa soarelui* [1].

A petrecut o săptămînă pe insula Molokai, unde trăiau leproșii. El și Charmian au trăit printre leproși ca printre oameni sănătoși, stînd alături de ei la clubul de tir, în cabinele de ochit, trăgînd cu puști calde încă de atingerea mîinilor lor, sau călărind aceiași cai călăriți de ei. Leproșii l-au rugat să scrie un articol în care să arate adevărul despre insula Molokai, ca lumea să afle că trăiau bine și fericiți acolo. În articolul *Leproșii din Molokai,* pe care l-a scris îndată ce s-a întors la Hilo, Jack și-a îndeplinit făgăduiala, zugrăvind frumos, cu tragism și blîndețe, zilele petrecute pe insulă.

Alexander Hume Ford, o autoritate în materie de schi pe apă, l-a învățat să schieze pe valuri ; deși l-a ars soarele atît de rău că a suferit două săptămîni pînă să i se vindece pielea, a scris un articol intitulat *Un sport regal* [2], prin care a popularizat acest sport în America. Îi plăcea viața ușoară și frumoasă de pe insulă și a lucrat cu spor la *Martin Eden* și la celelalte scrieri.

Cînd seria de articole despre vagabonzi apărute în *Cosmopolitan* a fost gata de a fi publicată în volum, Brett i-a scris, întrebîndu-l dacă mai ține să publice *Hoinarii* [3], fiindcă el, Brett, era sigur că apariția cărții avea să-l strice cu publicul. Jack i-a răspuns :

„În *Hoinarii,* ca de altfel în toată opera mea, am fost sincer. Cu firea mea am dat la iveală o operă de pe urma căreia au luat naștere antagonisme, atacuri, condamnări. Dar am ieșit din toate cu fața curată. Totdeauna am arătat că principala virtute literară este sinceritatea. Dacă m-am înșelat în cre-

[1] The House of the Sun. (n.t.)
[2] A Royal Sport. (n.t.)
[3] The Road. (n.t.)

dința mea, dacă lumea mă condamnă pentru asta, am să-i spun : rămas bun, lume trufașă, am să mă retrag la fermă să cultiv cartofi și să cresc pui, ca să-mi fie burta plină. Refuz să primesc sfaturi prudente".

A existat totuși un sfat prudent pe care l-a primit și care i-a salvat viața. Pe la mijlocul lui octombrie a ridicat pînzele și a plecat din Hilo spre Insulele Marchize, avînd pe bord un căpitan brevetat și un marinar olandez. Căpitanul Warren fusese acuzat de omor, trimis la penitenciarul din Oregon și eliberat de acolo pe cuvînt de onoare ; Herman comandase odinioară ketchul de pescuit al tatălui său în apele olandeze. Dacă Jack ar fi avut prevederea să angajeze marinari încercați în timp ce se construia vasul, ori înainte de a fi navigat în Hawai, ar fi economisit douăzeci de mii de dolari și ar fi scăpat de multe necazuri. Singurul om din echipaj care s-a dovedit aventurier de preț a fost chipeșul Martin Johnson ; el s-a transformat din bucătar în mecanic și nu s-a mai dezlipit de *Snark*. În cursul celor doi ani de aventură pe mări, Charmian și-a dovedit și ea valoarea. Era o femeie hotărîtă, curajoasă, care nu se ferea de greutăți, tare ca un bărbat cînd înfrunta pericolele. S-a arătat dîrză și voioasă cînd a petrecut o săptămînă printre leproșii din Molokai, cînd a pășit printre vînătorii de capete din insula Salomon, cînd a trecut călare pe podurile de cînepă ori prin canioanele tropicale, cînd a traversat o zonă a Pacificului prin care nu mai trecuse vreo navă cu pînze. La necazuri era calmă, la bucurii veselă. Dacă Jack și-a dorit o femeie care să hoinărească umăr la umăr cu el, atunci în Charmian a găsit ceea ce dorea...

La cîteva zile după plecarea din Hilo, Jack a deschis cartea pilot a Pacificului de Sud și a citit acolo că, de cînd se știe, nici o navă cu pînze n-a traversat oceanul de la Hawai la Marchize și că, datorită curenților ecuatoriali și alizeelor de sud-est, era imposibil de ajuns cu un vas cu pînze în Marchize.

„Imposibilul nu-l va împiedica pe *Snark*", a comentat Jack și a navigat veșel mai departe, ajungînd

în Marchize și scăpînd de la moarte numai fiindcă ursita a stabilit că omul numit Jack London nu va muri pînă nu va scrie un anumit număr de cărți.

Au scăpat de alizee, dar i-a cuprins descurajarea, fiindcă *Snark* a rămas zile întregi nemișcat, din lipsă de vînt. Au fost goniți de furtună, de ploi și de valuri, de uragane care puteau să le rupă nava ca pe un băț de chibrit. Timp de șaizeci de zile n-au văzut pînză sau fum pe vapor ; jumătate din apa de băut s-a vărsat și numai o ploaie providențială i-a scăpat de la moartea prin însetare. Pentru Jack, chemarea morții era emoția cea mai mare ; trăia în extaz, ca un copil. A condus vasul prin ape neexplorate, a pescuit delfini, rechini și broaște țestoase marine ; se întindea pe tambuchi cu sarea mării pe el, se lăsa legănat de valurile oceanului și scria în fiecare zi o mie de cuvinte la *Martin Eden*. A scris și articole senzaționale, ca : *Traversarea Pacificului*. În zilele calde ședea pe punte și citea lui Charmian, căpitanului Warren, lui Martin Johnson, lui Hermann, lui Nakata, japonezul vesel care-l înlocuise pe Tochigi, și lui Wada, bucătarul, pagini din cărțile lui Stevenson despre Marchize și Tahiti, din *Taifun* și *Tinerețe* ale lui Conrad și din *Haina albă*, *Typee* și *Moby Dick* ale lui Melville. A uitat repede trecutul tulbure al lui *Snark* îndată ce vasul și-a împlinit făgăduiala făcută de Jack băiețelului romantic de treisprezece ani, căruia nu-i scăpase nici una din cărțile de călătorii pe care miss Coolbrith i le găsea în biblioteca publică din Oakland.

După două luni de navigație a ajuns la Nukahiva, în Marchize.

„Alizeul bătea din nord-vest și noi mergeam strună spre sud-vest. După zece zile, în dimineața de 6 decembrie, la ora 5, am văzut uscatul exact acolo unde mă așteptam să-l văd, drept în fața noastră. Am lăsat sub vînt Uahuka, am ocolit capul sudic al insulei Nukahiva și noaptea, pe vînt puternic, într-un întuneric de smoală, am aruncat ancora în micul golf Taiohae. Ancora s-a rostogolit plescăind în

apă, caprele sălbatice de pe culmi behăiau și aerul era greu de parfumul florilor."

În Nukahiva a avut plăcerea și mulțumirea să închirieze cabana în care Robert Louis Stevenson își petrecuse multe după-amieze cînd a stat și el în Marchize. În dimineața următoare, îndată ce au putut încăleca, tot echipajul a pornit spre magnifica vale Hapaa, descrisă de Melville în *Typee* ca fiind locuită de un trib de oameni tari și războinici, care trăiau în mijlocul unei grădini tropicale fertile. Visurile din tinerețe au suferit o deziluzie amară; între timp, valea Hapaa se sălbăticise și se depopulase; cei cîțiva marchizani care scăpaseră de ravagiile bolilor aduse de „inevitabilul om alb" mureau de tuberculoză galopantă. A scris un articol înduioșător despre felul cum se stinge rasa asta de oameni viteji, pe care i-a numit, în amintirea lui Melville, Typee.

„Toată forța și frumusețea lor au pierit; valea Typee adăpostește acum cîteva duzini de creaturi prăpădite, bolnave de lepră, elefantiazis și tuberculoză. Viața putrezește în cea mai minunată grădină a ei."

După ce a petrecut acolo douăsprezece zile încîntătoare, vînînd capre sălbatice și luînd parte la sărbătorile băștinașilor, la mesele și la dansurile lor, a ridicat ancora și a pornit printre insulele Paumotu spre Tahiti, unde îl aștepta poșta. Aici a aflat că *Snark* fusese din nou dat ca pierdut, după ce marinarii din San Francisco își amintiseră de profețiile lor că vasul era prost încheiat și armat. Multe ziare publicau articole prin care își arătau regretul sincer că scriitorul, atît de tînăr și de talentat, murise; altele îl bănuiau că se dădea pierdut ca să-și facă reclamă, iar un editorial îl acuza că-și angajase un agent de publicitate foarte inteligent, care îi făcea astfel o reclamă valorînd de trei ori costul vasului.

Plecase de acasă numai de opt luni, dar și-a dat seama, citind scrisorile adunate în cutie, că în lipsa stăpînului afacerile se încurcă totdeauna. Banca din Oakland, convinsă că Jack se afla pe fundul Oceanului Pacific, îi luase dreptul de a răscumpăra ipo-

teca pe casa Florei. Cîteva cecuri pe care le semnase în Hilo, totalizînd opt sute de dolari, fuseseră refuzate de altă bancă din Oakland, cu mențiunea : „fără destulă acoperire" ; de aici, scandal în presă.

Cînd Jack a plecat din Glen Ellen, i-a dat Ninettei Eames procură generală și a împuternicit-o să-i rezolve toate afacerile. Ninetta își fixase atunci un salariu de zece dolari pe lună, dar acum și-l ridicase la douăzeci ; mai primea cei patruzeci de dolari pe lună drept chirie pentru camerele din *Wake Robin* neocupate de Jack. Cercetînd notele de plată, Jack a aflat că se cheltuise o mie de dolari pentru construirea unei anexe la grajdul din Hill Ranch, ca locuință pentru administrator și nevasta lui ; o mie patru sute de dolari în decembrie pentru a îngriji de Flora, Johnny Miller, mama Jenny, Bessie și de cele două fetițe ; ca să plătească salarii, să cumpere provizii și unelte de fermă ; ca să plătească asigurările și să întrețină *Wake Robin*. Altă notă de plată, totalizînd o mie de dolari, era o listă pe trei pagini cu echipament pentru *Snark*, în care trecuse de toate, ca de pildă o mie de galoni de benzină, o sută de cutii de țigări speciale egiptene care-i plăceau lui Jack, douăsprezece cutii de zahăr candel și altele. Toate cheltuielile astea extraordinare se adăugau celor o mie de dolari pe lună cît îl costa echiparea și întreținerea lui *Snark* ! Deși în decembrie *Macmillan* vărsase în contul lui 5 500 de dolari ca drepturi de autor ; deși Reynolde, agentul lui provizoriu din New York, vînduse la *Century* schița *Cum se face focul* pentru trei sute cincizeci de dolari ; deși Ninetta Eames vînduse la *Woman's Home Companion Leproșii din Molokai*, iar la *Harper's Weekly Cum am găsit drumul* și *De neconceput și monstruos*, deși îi veniseră banii de la revistele și de la editorii englezi, de la agenții scandinavi, germani, francezi și italieni, totuși în prima săptămînă a anului 1908 avea exact șaizeci și șase de dolari în cont și nici o perspectivă de a-i înmulți.

Cînd pusese piciorul în Honolulu, cu un an în urmă, la 28 mai, primul lucru pe care-l rostise a fost ;

„Sînt pe geantă și va trebui probabil să stau aici pînă voi face rost de ceva bani". A scris atunci cîteva articole de călătorie și reportaje despre Hawai care-i aduseseră fiecare între trei sute și cinci sute de dolari. Nu trecuseră decît patru ani și jumătate de la succesul *Chemării străbunilor*; cîștigase destul ca să poată cheltui patruzeci de mii de dolari cu *Snark*, unsprezece mii cu Hill Ranch, zece mii de dolari cu locuința lui Bessie, opt mii cu a Florei și treizeci și cinci de mii ca să-și întrețină anturajul mereu mai numeros. Cheltuia acum trei mii de dolari pe lună ca să navigheze, și iată-l țintuit în Tahiti cu șaizeci și șase de dolari pe lume!

Vaporul *Mariposa* era programat să plece din Tahiti spre San Francisco. Jack a hotărît să plece cu el, să ajungă acasă și să-și pună la punct afacerile. Cum a izbutit să adune bani de bilete pentru el și Charmian rămîne un mister. A lăsat vasul pe seama căpitanului Warren și a echipajului și s-a întors în California. Rudele neliniștite, care trăgeau nădejde să primească o scrisoare cu *Mariposa* prin care să afle că era în viață, au rămas uimite cînd l-au văzut în carne și oase. Ziarele i-au salutat întoarcerea cu literele cele mai groase. Un reporter scria: „Zîmbetul lui London e incomparabil. E inimos, cald și larg și îți crește inima privindu-i-l". Mulți l-au acuzat că renunță la călătorie. Cînd i-a anunțat pe toți că după o săptămînă se va întoarce în Tahiti cu *Mariposa*, prietenii care-l primiseră fără zîmbet pe buze au încercat să-l convingă să rămînă, arătîndu-i că dovedise ce poate și nu mai avea rost să plece de acasă. Acești prieteni nu credeau, de bună seamă, ceea ce Jack spusese reporterilor, că zilele petrecute pe bordul lui *Snark* au fost zilele cele mai fericite din viața sa.

A telegrafiat imediat lui *Macmillan*, cerîndu-i un avans pentru romanul *Martin Eden*, aproape terminat. Cu banii primiți a ridicat ipoteca de pe casa Florei și a plătit dobînzile pentru Hill Ranch. S-a înțeles cu *Harper's Weekly* să publice o serie de articole despre *Snark*; cu banii încasați și-a plătit

datoriile cele mai urgente și i-a dat Florei cecul obișnuit de 52 de dolari pe februarie, lui Bessie cecul de 75 de dolari, mamei Jenny 15 dolari.

Cînd s-a uitat pe ultima pagină a revistei *Woman's Home Companion*, a înțeles de ce a trebuit să plătească prețuri duble în Hawai și la Papeete: *Companion*, cu care încheiase un nou contract după ce reziliase contractul cu revista *Cosmopolitan* (fiindcă acesta din urmă difuzase știrea că ea îl trimitea în jurul lumii), găsise cu cale să-i facă aceeași reclamă falsă.

În anul 1907 publicase patru cărți, bătînd astfel recordul din 1902. Avea numai treizeci și unu de ani și publicase douăzeci de volume, fiind tot atît de risipitor cu bogățiile minții pe cît era cu banii cîștigați.

Înainte de Adam, transpunere literară a teoriei evoluționiste și a vieții primitive, era citită cu plăcere de americani. *Hoinarii*, deși nu fusese bine primită, trecea acum drept una din cărțile cele mai izbutite privitoare la viața vagabonzilor. *Dragoste de viață* cuprindea unele din cele mai bune povestiri ale sale despre Alaska. Ieșită din nevoia de bani, pe care trebuia să-i investească în *Snark*, calitățile acestei cărți dovedesc că unii oameni care scriu de dragul literaturii, fără să se gîndească la bani, pot da la iveală fleacuri, în timp ce alții, care scriu pentru bani, pot da la iveală adevărată literatură. Factorul determinant este talentul și nu recompensa talentului. Jack iubea adevărul, avea îndemînarea să gîndească așa cum trebuie, își însușise o cultură temeinică, avea o adîncă înțelegere a oamenilor și curajul să scrie ceea ce simțea și gîndea. Pe lîngă o minte bogată și întreagă, el mai avea darul înnăscut de povestitor, căruia îi dădea formă printr-o muncă neobosită și inteligentă. Faptul că avea nevoie de bani nu-i micșorase, nu-i șubrezise puterea creatoare; își fundamentase cariera pe credința că munca bună trebuie să fie plătită bine.

Prezicerile lui Brett în privința *Călciiului de fier* s-au dovedit întemeiate; majoritatea ziarelor n-au

anunțat apariția cărții ; puținele care au anunțat-o, scriau : „Mîna justiției va cădea greu pe umărul lui". Ignorată, recenzată nefavorabil, cartea n-a fost recunoscută și n-a fost cumpărată decît de puțini marxiști americani. Zece ani mai tîrziu ea va trece drept una din marile cărți clasice ale revoluției mondiale și va face din London un adevărat zeu pentru poporul rus.

Presa capitalistă a fost aspră cu *Călcîiul de fier*, dar presa socialistă și mai aspră. Cu un an în urmă aceeași presă îl mustra fiindcă pleca pe un iaht luxos, în timp ce acasă mai erau atîtea de făcut. A fost acuzat că trădează Cauza, că derutează oamenii, predicînd măcelul, că înstrăinează pe membrii pașnici ai partidului care voiau ca socialismul să propășească treptat-treptat, cu ajutorul educației, legislației și votului universal, nu prin baricade. Deși presa capitalistă și cea socialistă se uniseră și-l înfățișau ca pe o amenințare publică, în aprilie, trei luni mai tîrziu, socialiștii îi puneau candidatura la președinția Statelor Unite.

. . . . . .

S-a ținut de cuvînt și a plecat cu Charmian pe *Mariposa* ca să-și continue călătoria de șapte ani în jurul lumii. La 9 aprilie a părăsit Tahiti și s-a îndreptat cu *Snark* spre Bora Bora, perla Polineziei. În Bora Bora s-a împrietenit cu pescuitorii băștinași de perle ; în Raiatea a trăit printre indigeni și a primit atîtea daruri și alimente cum n-a primit în nici o țară mai civilizată ; în Pago Pago a stat de vorbă cu un rege localnic. Pe cînd naviga spre Suva, în arhipelagul Fidji, *Snark* a fost prins de furtună și cîteva zile a rătăcit pe ape, fiindcă i se stricase cronometrul. Au ajuns în Suva, capitala insulelor Fidji, în iunie. Acolo, căpitanul Warren, pe care-l apucase melancolia în cursul lunii mai și își pierduse de două ori mințile, s-a dus pe țărm, lăsînd vasul plin de avarii, și nu s-a mai întors. Jack i-a trimis bagajele pe uscat și din clipa aceea și-a comandat singur nava, fără să dea vreodată greș. A poposit în insulele Sa-

lomon și a trăit pe plantațiile de *copra*[1], „într-un loc atît de sălbatic cum altul nu poate exista pe pămînt". În Malaita, unde vînătorii de capete au luat viața multor oameni albi, s-a întîlnit cu prieteni care l-au luat la vînătoare de sclavi pentru plantații. Au pornit cu vasul *Minota* prin rîurile pădurilor virgine. Canibalii, care îi pîndeau în bărci, i-au atacat, voind să jefuiască vasul și să facă totodată *kai-kai*[2] cu echipajul alb. Cînd vasul s-a ciocnit de o stîncă, băștinașii au început să urle și i-au atacat trăgînd în ei cu puști Sniders și cu săgeți otrăvite.

„Cînd *Minota* a apărut pe acolo, nu se vedea nici un canoe ; apoi canoele au început să apară din toate colțurile, ca vulturii. Echipajul, cu puștile gata de tras, ținea la distanță băștinașii, amenințîndu-i că-i împușcă dacă se apropie la mai puțin de o sută de picioare. Au rămas la distanță, tuciurii și amenințători, ținîndu-și bărcile pe linia prescrisă." A fost o aventură pe măsura băiatului care navigase cu *Razzle-Dazzle* fără să-l bage în stînci ; care oprise de patru ori expresul Overland, care trecuse teafăr prin cataractele White Horse și străbătuse Marea Galbenă într-o joncă japoneză. „Acum trăiesc și eu", a strigat el.

A luat multe note, a făcut fotografii, a strîns de pe fiecare insulă canoe. padele, scoici, sculpturi în lemn, sulițe, tigve, ceaune, rogojini, lucruri de îmbrăcăminte, pietre prețioase, corali și podoabe indigene cu care și-a alcătuit în Glen Ellen un muzeu complet al Pacificului de Sud. Și oriunde a pus piciorul, în Fidji, în Marchize, în Samoa, oriunde a putut să strîngă la un loc zece oameni albi, a vorbit despre Revoluție !

Cum străbăteau regiuni contaminate de lepră, elefantiazis, malarie, riie, gari-gari (o groaznică erupție pe piele), plăgi Salomon, tremurături, ulcerații ale pielii și sute de alte boli tropicale, *Snark* s-a transformat în vas-spital. Ori de cîte ori vreun membru al echipajului se lovea și se tăia la picior în timp

---

[1] Copra este miezul nucii de cocos. (n.t.)

[2] Kai, în maori, a mînca. (n.t.)

ce trăgea la țărm sau cînd trecea prin junglă, în jurul tăieturii apărea pe dată o eczemă care se întindea pe tot corpul, cu ulcerații care ajungeau pînă la mărimea unui dolar de argint. În insulele Salomon, tot echipajul s-a îmbolnăvit de malarie ; deseori sufereau de malarie cîte cinci odată și numai al șaselea era în stare să conducă vasul pe vreme bună sau rea. Jack a avut atîtea atacuri de malarie, încît luni întregi a trebuit să stea la pat, îndopîndu-se cu pilule de chinină. În drum spre Fidji l-au înțepat țînțarii și corpul i s-a acoperit de eczemă. Chinurile îl bucurau fiindcă datorită lor i se părea că e un explorator care trece prin greutăți romantice, că e întrepidul om alb care cucerește lumea. Îi plăcea să se intituleze medic amator ; scotea dinți, trata eczema lui Charmian și a lui Martin Johnson cu sublimat corosiv, îl punea pe Wada să înghită chinină, deși omul, cu fatalismul lui oriental, se pregătea să moară fiindcă se îmbolnăvise de febră recurentă.

Cînd malaria nu-l trîntea la pat, își respecta cu strictețe obiceiul de a scrie în fiecare dimineață cîte o mie de cuvinte. Charmian, credincioasă în aceeași măsură datoriilor ei, îi bătea manuscrisele la mașină și răspundea, după dictare, voluminoasei lui corespondențe. Romanul pe care l-a scris în Pacificul de Sud, *Aventura*, la care a lucrat din greu luni de zile, a fost conceput la o plantație de cocotieri pe care a vizitat-o în insulele Salomon. Cînd criticii îi imputau felul în care înfățișa viața în sălbăticie, el se apăra arătînd că zugrăvea numai ceea ce văzuse cu propriii lui ochi. Reproducerea fotografică a realității nu înseamnă totuși literatură convingătoare. *Aventura* este o lucrare interesantă, dar alți douăzeci de contemporani de-ai lui ar fi putut scrie una tot așa de bună. A fost publicată în foileton de *Popular Magazine*, ai cărui cititori aveau un nivel literar destul de scăzut. Cînd a apărut în volum, a murit repede.

Articolele lui de călătorie, culese mai tîrziu în volumul *Voiajul lui Snark*[1], sînt scrise colorat, în-

[1] The Cruise of Snark. (n.t.)

tr-un stil ziaristic îndrăzneț, cald și prietenos, potrivit firii sale. Cît a stat pe bordul lui *Snark* și în anii următori a scris treizeci de schițe inspirate de Pacificul sudic ; unele din ele, ca de pildă *Casa lui Mapuhi* [1], *Păginul* [2], *Koolan*, *Leprosul* [3], *Chun ah Chun*, *Yah, Yah, Yah*, sînt povestiri frumoase, care sînt citite cu plăcere. Povestirile despre „Inevitabilul om alb" care-i îmblînzește pe negri și cultivă întreaga lume sînt atrăgătoare și exotice, dar au prea puțin caracter de universalitate. Rareori poate cititorul să se identifice cu personajul principal, să trăiască, să lupte și să moară cu el, așa cum face cînd citește povestirile despre Alaska, sau cele cu protagoniști americani. Aventurile lui din Pacificul de Sud nu interesează pe nimeni, decît pe el însuși. Tovarășii lui socialiști îl criticau fiindcă plecase cînd acasă mai erau atîtea de făcut. Aveau dreptate într-un sens mai adînc : cele mai simple scrieri ale lui Jack despre poporul său, despre obiceiurile și luptele acestuia însemnau literatură adevărată, împrospătau amintirea, lărgeau concepțiile și întăreau credința în dragostea pentru pagina tipărită.

Călătoria lui *Snark* i-a dat de mai multe ori prilejul să treacă prin felurite aventuri, dar nu s-a dovedit fructuoasă ca investiție în material literar ; de fapt, pe Jack nu-l interesa acest aspect al problemei. Îi plăcea să proclame : „Am dorit întotdeauna să slăvesc viața care palpită în mine, dar s-o slăvesc în afară și pe deasupra artei".

Pe lîngă faptul că nu se abătea de la disciplina muncii lui, se lupta din toate puterile să țină ordine în afaceri. Dorind să-și construiască lîngă *Wake Robin* o casă pentru oaspeți care să fie gata la înapoierea sa, i-a scris doamnei Eames o scrisoare pe nouă pagini, cu nenumărate instrucțiuni în privința unor amănunte tehnice ale construcției. Se găsea la mii de mile departe de casă, în insulele Salomon, și se gîndea în ce fel se va mișca ușa în canat și care

[1] The House of Mapuhi. (n.t.)
[2] The Heathen. (n.t.)
[3] The Leper. (n.t.)

va fi locul căzii de baie față de toaletă. Trimitea scrisori frumoase, clare, logice, oamenilor lui de afaceri, dar cu cît instrucțiunile erau mai numeroase, cu atît afacerile i se încurcau mai mult ; nu pricepuse că un om care cîștigă între douăzeci și treizeci de mii de dolari anual se află în fruntea unei afaceri mari și trebuie să rămînă aproape de sursa de cîștig. Agentul lui din New York voia să vîndă o schiță unei reviste engleze, în vreme ce Ninetta Eames era pe cale să vîndă aceeași schiță unei reviste americane ; după ce Jack cheltuia banii trimiși de revista americană, revista cerea cu supărare restituirea sumei fiindcă intra în conflict cu revista engleză. Editorii americani și englezi se certau între ei asupra dreptului de a-i distribui cărțile în colonii ; ca rezultat publicarea era tărăgănată. Editorii, care i-ar fi publicat povestiri sau articole dacă s-ar fi înțeles cu el în privința unor chestiuni de amănunt, îi înapoiau manuscrisele pentru că negocierile cu insulele Salomon cereau prea mult timp. Valoarea lucrărilor lui crescuse, primea de la reviste de talia lui *Cosmopolitan* sau *Colier's* între cinci și șase sute de dolari pentru un manuscris ; cînd editorii au încetat cumpărarea, Ninetta Eames a început să-i negocieze povestirile și articolele de parcă acestea ar fi fost pește, întrebînd : „Cît oferiți pe această povestire de Jack London ?", acceptînd orice sumă. Editorii și-au dat seama că lucrările lui London erau puse pe piață în panică ; s-au abținut, piața a devenit suprasaturată de manuscrisele lui și veniturile i-au încetat brusc.

Sutele de pagini frenetice scrise la mașină de Ninetta Eames și trimise lui Jack în cursul acestei perioade alcătuiesc un document uluitor. Felul în care își exprima sentimentele și limbajul folosit semănau ca două surori cu sutele de pagini bătute la mașină și trimise lui Jack, cu cinci ani mai înainte, de nepoata ei. Cuvinte înflorite și exagerate, amestecate cu dulcegării și declarații de iubire nepieritoare, de sacrificiu și de credință, ascundeau sub fiecare rînd gheara de oțel. Ninetta Eames construise o anexă la casa ei din *Wake Robin* ; cînd Jack s-a în-

tors la Glen Ellen, ea i-a cerut chirie pentru camerele construite cu banii lui. Şi-a mărit încă o dată salariul, de data asta la treizeci de dolari pe lună, stabilindu-şi majorarea şi pe trecut, întrebîndu-l apoi pe Jack dacă primea să-i plătească un salariu demn. Plictisit de atacurile ei, Jack îi răspundea :

„Unul din lucrurile cu care mă mîndresc de cînd am început să cîştig este că toţi cei ce au făcut ceva pentru mine au fost întotdeauna bine plătiţi".

După ce luni întregi s-a plîns de sărăcia ei, de greutăţile pe care le îndură, de imposibilitatea în care se află de a-i restitui banii împrumutaţi la *Wake Robin*, înainte ca el să plece cu *Snark*, a primit de la Jack următoarea împuternicire :

„Sumele pe care le am în depozit la Banca din Oakland nu-mi aduc dobînzi ; ia din ele cît îţi trebuie".

Examinarea carnetelor de cecuri arată azi că Ninetta Eames l-a ascultat cuvînt cu cuvînt : s-a înfruptat din banii aceia pentru toate nevoile, pentru vilegiatură, medic şi farmacist, pentru îmbrăcăminte, mobilă şi reparaţii la *Wake Robin* ; cu cecurile pe care le-a semnat în favoarea băcanului ar fi putut hrăni o mare instituţie publică.

Toate acestea se petreceau fără ştirea lui Jack, dar cu aprobarea lui expresă. De asemenea nu ştia că i se subtilizau douăzeci şi cinci de cenţi de fiecare dolar cheltuit la Hill Ranch. Ceruse să i se construiască un zid temeinic, din piatră, la grajdul nou, dar după vreo cîţiva ani, cînd un cutremur a zguduit toată aşezarea Glen Ellen, zidurile au crăpat şi s-a văzut nu numai că aveau goluri, dar că zidarii îşi puseseră în goluri cutiile de conserve şi resturile de la mese. Instalaţia de baie pentru casa administratorului, pe care a plătit-o ca nouă, s-a dovedit a fi de ocazie. Cel mai neplăcut lucru pentru Jack s-a întîmplat cînd doamna Eames a încetat să-i mai trimită conturi lunare cu socoteli. Într-o scrisoare dramatică pe care i-a trimis-o din Penduffryn, în care încearcă să pună ordine într-o serie de afaceri complicate, se plînge că deşi în anul 1908 a primit de la

ea scrisori în fiecare lună, ea nu i-a trimis conturile decît pe februarie şi mai.

Apoi, în plin haos, Ninetta Eames a încheiat o afacere strașnică şi Jack i-a iertat totul. A vîndut revistei *Pacific Monthly* dreptul de a publica *Martin Eden* în foileton pentru suma princiară de şapte mii de dolari, cu care s-au acoperit toate datoriile, revenindu-i şi lui cîteva mii de dolari.

Hill Ranch se învecina în valea Sonoma cu via Kohler, o proprietate de opt sute de acri, şi cu Lamotte Ranch, care se întindea pe o sută zece acri. De cîteva luni, Ninetta Eames îi tot amintea că proprietatea Kohler era de vînzare, că se cerea pe ea treizeci de mii de dolari, curată afacere, şi-l informase în repetate rînduri că Lamotte Ranch putea fi cumpărată cu zece mii de dolari. Pentru el n-avea nici un sens să cumpere vreuna din aceste ferme ; stăpînea o moşie frumuşică, de o sută treizeci de acri, pe pămîntul căreia nu petrecuse nici măcar o noapte ; din călătoria de şapte ani pe care intenţiona s-o facă în jurul lumii nu făcuse decît o mică parte, doi ani ; iar cei şapte mii de dolari pe care i-a încasat pentru *Martin Eden* abia îl scăpaseră de faliment. Dar îşi amintea cu plăcere de măgurile şi pădurile aflate pe Lamotte Ranch, de ceasurile fericite pe care le petrecea călărind prin cheile şi pe potecile acestei ferme, printre butuci de vie şi flori. Cu poşta următoare i-a dat dezlegare doamnei Eames să-i cumpere Lamotte Ranch. Ea a pus pe masă vînzătorului trei mii de dolari şi a semnat o ipotecă pentru restul sumei. Jack naviga în timpul acela cu ketchul printre insulele Salomon, îndreptîndu-se către Japonia, India şi Canalul Suez, fără să aibă siguranţa că în ziua următoare i se va vinde vreo povestire ori că-şi va putea achita cheltuielile din luna trecută ; era totuşi proprietarul unui teren de două sute patruzeci de acri la poalele munţilor celei mai frumoase regiuni californiene.

La 18 septembrie 1908 i-a pierit gustul de a mai face pe medicul amator ; mîinile au început să i se umfle din cauza hidropiziei ; nu şi le mai putea în-

chide decît cu eforturi dureroase. Apoi pielea a început să i se jupoaie, mai întîi un rînd, apoi încă unul, pînă i s-au dus vreo cinci-şase rînduri. Nimeni nu putea să pună diagnosticul ciudatei boli pe care o contractase. Simţea un chin nervos în tot corpul; la intervale dese, puterile îl părăseau cu desăvîrşire; nu se mai putea sui pe punte de frică să nu fie silit să se apuce cu mîinile de ceva. Tulburările nervoase au început apoi să-i afecteze şi mintea; suferea din nou de mania persecuţiei: se urzea o conspiraţie împotriva lui, oamenii încercau să-l împiedice să-şi termine călătoria în jurul lumii.

Pînă atunci nici primejdiile, nici greutăţile nu-l putuseră opri; cheltuielile mari şi batjocura nu făcuseră decît să-i întărească hotărîrea. Boala însă l-a doborît. Nemaiputînd munci, s-a înţeles cu un căpitan în retragere să aibă grijă de *Snark*, apoi s-a îmbarcat cu Charmian, Martin Johnson şi Nakata pe vaporul *Nakomba* şi s-a îndreptat spre Sydney.

Cu o noapte înainte de îmbarcare s-a dus singur pe bordul lui *Snark*. Luna plină lumina puntea micului vas care fusese construit în întregime cu mintea şi mîinile lui. Îi îndrăgise fiecare colţişor, chiar părţile slabe ori greşit întocmite, fiindcă totul era conceput de el. Preţuia fiecare dolar pe care-l investise în vas, fiecare picătură de energie pe care o cheltuise ca să-l construiască, fiecare insultă şi batjocură pe care o suferise din cauza lui. Uneori, vasul nu răspundea la comenzi, se rătăcea pe mare, alteori era slab şi neputincios în faţa furtunilor, dar totdeauna l-a servit bine, i-a fost credincios, de bine de rău l-a purtat mii de mile pe întinsul oceanului, i-a prilejuit clipe de fericire, aventuri eroice, i-a înfăţişat scene palpitante şi exotice, cu care mintea lui se va hrăni în zilele pustii şi întunecoase care se apropiau. Amîndoi înfruntaseră moartea fără să se clintească, străbătuseră mări furioase, fuseseră bătuţi de vînturi şi ploi, aşteptaseră liniştiţi să treacă greul; fuseseră fericiţi împreună şi se bucuraseră de soarele puternic şi luminos, de aerul sărat al mării. *Snark* îi fusese bun prieten; acum, la des-

părțire, mîna lui trecea în lungul părîmelor și coîzilor, ștergînd și cîte o lacrimă sentimentală, dar cinstită, așa cum fac toți prietenii adevărați cînd se despart.

După douăsprezece zile îngrozitoare petrecute pe mare a ajuns la Sydney, s-a internat într-un spital și a rămas acolo cinci săptămîni. Boala i-a pus la grea încercare pe specialiștii australieni, fiind necunoscută în toată istoria medicinii.

„Sînt neputincios ca un copil. Din cînd în cînd mîinile mi se umflă, ajung de două ori mai mari decît de obicei și șapte rînduri de piei moarte mi se jupoaie deodată. În curs de douăzeci și patru de ore unghiile de la picioare mi se fac tot atît de groase pe cît sînt de lungi."

Văzînd că starea nu i se îmbunătățește în spital, Jack și-a petrecut următoarele cinci luni prin hotelurile și apartamentele din Sydney, sperînd să găsească vreun tratament care să-l înzdrăvenească și să-i dea putința să se întoarcă pe *Snark*. Nu putea să scrie și suferea mult că nu putea nici să citească. Singurul articol pe care l-a scris a fost despre meciul dintre Burns și Johnson în Australia. Zîmbetul despre care un reporter scrisese în urmă cu un an că „nu i se șterge de pe buze" pierise acum cu totul. Se schimbase într-un om bolnav, descurajat și răvășit.

Pe la începutul lui martie 1909 și-a dat seama că dacă nu se întoarce acasă, în California, avea să-și lase oasele la tropice, la fel cum i s-ar fi întîmplat dacă băștinașii din Noile Hebride i-ar fi tăiat capul și ar fi făcut *kai-kai* cu el. L-a trimis pe Martin Johnson cu un marinar în insulele Salomon ca să-l aducă pe *Snark* la Sydney.

„Mi-am lăsat vasul pe seama unui căpitan bețiv și cînd l-am adus la Sydney pe bordul lui mai rămăsese foarte puțin echipament. Mă întreb și acum ce a putut să se întîmple cu puștile mele automate, cu proviziile, cu pușca de vînătoare, cu cele două aparate de fotografiat, cu cei trei mii de franci francezi."

Şi-a luat lucrurile personale de pe *Snark*, apoi l-a pus la licitaţie şi a obţinut pe el trei mii de dolari. Noul proprietar l-a trimis în insulele Salomon la recrutare de sclavi — un sfîrşit ironic pentru un vas construit de un conducător socialist.

La 23 iulie 1909 a ajuns la San Francisco, după o pribegie de mai bine de doi ani. Pe chei a spus gazetarilor : „Sînt peste măsură de obosit, am venit acasă fiindcă vreau să mă odihnesc bine". Era copleşit de datorii, cu sănătatea şubredă ; ziarele din întreaga ţară erau fie duşmănoase, fie nepăsătoare ; în ultimul an directorii revistelor văzuseră atît de puţin material scris de el, încît bănuiau că a ajuns la capătul puterilor ; chiar şi publicul părea plictisit de ultimele lui lucrări care ilustrau acuzaţia că Jack London începe un roman cu trei personaje şi-l sfîrşeşte omorînd patru din ele. Navigînd anevoie, vasul lui se ciocnise la tropice de o stîncă de coral şi rămăsese acolo, pradă valurilor distrugătoare.

9

După ce s-a întors de la Sydney sănătatea lui Jack s-a îmbunătățit. Făcuse multe escale pe drum, ocolind America pe la sud și trecînd prin Panama ; odată ajuns acasă, climatul temperat californian l-a înzdrăvenit repede. Cînd i-a căzut în mînă o carte intitulată *Influențele soarelui tropical asupra oamenilor albi,* din care a aflat că boala sa nemaiîntîlnită nu era altceva decît efectul razelor ultraviolete ale soarelui tropical pe pielea lui sensibilă, s-a însănătoșit și psihologic. În august se scălda în rîul pe care-l zăgăzuise din nou și călărea cu Washoe Ban peste dealuri și prin Lamotte Ranch, respirînd parfumul sănătos de izmă, de pini și de pămînt natal.

Construcția casei de oaspeți, despre care îi scrisese Ninettei Eames încă din insulele Salomon, nici nu începuse măcar, așa că s-a mutat iar la *Wake Robin,* într-o anexă clădită în timpul absenței sale. Nefiind omul care să țină minte necazurile trecute, a descărcat-o în mod onorabil pe Ninetta Eames de gestiune, i-a cumpărat posesiunea Fish Ranch în suprafață de șaptezeci de acri, ca vaca ei să aibă unde pască, iar după ce a divorțat de Roscoe Eames și s-a căsătorit cu Edward Payne i-a făcut un dar de cinci sute de dolari pe lîngă trusoul de nuntă.

Avînd pe istețul Nakata, care îi gătea și-l îngrijea, și pe Charmian care-i păzea singurătatea, s-a

așternut în mod temeinic pe muncă, voind să se refacă bănește. Prima lui mișcare a fost să-și recupereze manuscrisele risipite pe piața literară ; apoi și-a înștiințat editorii că se află acasă, că avea material nou, foarte bun și că de acum înainte lucrările lui nu vor mai avea încurcături. Timp de trei luni n-a apărut prin reviste nici un rînd semnat London. De la apariția *Odiseei nordului* lipsea pentru prima oară din lumea publicațiilor americane. În cursul acestor luni a muncit eroic, cîte nouăsprezece ore zilnic, șapte zile pe săptămînă, adică în același ritm pe care și-l impusese cînd era începător. Știa că e mai greu să devii favorit a doua oară decît prima. Editorii și criticii afirmau că ajunsese la capătul puterilor, că era un om sfîrșit, că publicul se plictisise de el ; dar el știa că avea de înfățișat încă multe și mișcătoare povestiri.

Cînd a apărut *Martin Eden*, care ar fi meritat cea mai frumoasă primire, presa l-a ignorat ori l-a înjurat, și Brett n-a găsit în recenzii nici un singur cuvînt de laudă pe care să-l poată folosi în reclame. Jack s-a plîns că nu e înțeles de critici, că recenzenții îl acuză că renunțase la socialism și că prezenta individualismul în culori atrăgătoare, deși în carte condamna filozofia nietzscheană a supraomului. Pe pagina albă a exemplarului trimis lui Upton Sinclair a scris :

„Una din ideile care m-au călăuzit cînd am scris *Martin Eden* a fost să atac individualismul. Cred că am scris prost, fiindcă nici un recenzent n-a observat asta".

Nu scrisese prost ; din contră, zugrăvise viața cu atîta căldură, încît teoriile lui filozofice căzuseră pe planul al doilea. Dacă ar fi știut că *Martin Eden* va inspira o întreagă generație de autori americani, dacă ar fi știut că treizeci de ani mai tîrziu *Martin Eden* va fi socotit de miile de iubitori ai romanului ca cel mai mare roman american, nu s-ar fi supărat atît de primirea făcută volumului, despre care totdeauna a spus că era cea mai bună carte a lui.

Cu cît era mai îngloḍat în ḍatorii, cu atît muncea mai crîncen ; cu cît era mai atacat, cu atît mai îndîrjit îşi ataca aḍversarii. A început să lucreze la un roman ḍe concepţie îndrăzneaţă *Burning Daylight*, a cărei acţiune se petrece la Klonḍike şi San Francisco ; a scris patru ḍin cele mai bune povestiri ḍespre Pacificul suḍic ; a scris *Samuel* şi *Fermierul ḍe la ţărmul mării*[1], ḍouă mişcătoare povestiri în ḍialect ḍespre viaţa pe coasta Irlanḍei. Mînia era unul ḍin stimulentele lui cele mai potenţiale, tuna şi fulgera împotriva criticilor care îl socotiseră sfîrşit. După ce-i apăruseră ḍouăzeci ḍe volume, extazul creator pălise, fiinḍ înlocuit ḍe nevoia ḍe bani, care-l ajuta să se ţină ḍe programul ḍe lucru impus. În următorii şapte ani, nevoia asta a rămas atît ḍe constantă, încît era bănuit că făcea ḍatorii numai ca să aibă pentru ce să muncească.

„Aştern cîte o mie ḍe cuvinte pe zi şi nu m-aş opri ḍecît în ziua juḍecăţii ḍe apoi."

Lucra atît ḍe bine şi ḍe frumos, încît în noiembrie publicaţia *Saturḍay Evening Post* i-a acceptat cu şapte sute cincizeci ḍe ḍolari cea mai bună povestire scrisă pentru concurs, *O bucată ḍe carne*[2] ; a vînḍut totoḍată revistei ḍouăsprezece povestiri pe care urma să le scrie în anul următor. Terminînḍ romanul *Burning Daylight*, a primit ca ziarul newyorkez *Herald* să i-l publice în foileton pentru opt mii ḍe ḍolari. Şi-a asigurat ḍreptul ḍe retipărire la oricîte şi oricare alte ziare. *Herald* a publicat articole strălucite, ḍe lauḍă ḍespre Jack London şi ḍespre *Burning Daylight*. Articolele au fost reproḍuse ḍe sute ḍe ziare care au cumpărat ḍreptul ḍe a publica romanul în foileton. Publicitatea favorabilă ḍe acum l-a mîngîiat ḍe batjocura şi jignirile pe care le înḍurase.

Burning Daylight se rînḍuieşte alături ḍe *Chemarea strămbunilor, Lup Larsen, Călcîiul ḍe fier, Rătăcitor printre stele, Martin Eḍen, John Barleycorn,*

[1] The Sea Farmer. (n.t.)
[2] A Piece of Steak. (n.t.)

Valea Lunii, printre cele mai de seamă romane americane. Prima parte, în care Jack expune istoria Alaskăi înainte de goana după aur din Klondike și zugrăvește avîntul cu care Burning Daylight a dus poșta din Circle City la Dyea, alcătuiesc descrierile cele mai mișcătoare inspirate de Nordul înghețat; ultima parte, în care înfățișează frumusețile naturii la Glen Ellen, ni-l dezvăluie ca pe un iubitor credincios al naturii, căruia natura îi descoperă, la rîndul ei, frumuseți și încîntări; dar marea realizare din *Burning Daylight*, care trebuie să fie un roman de acțiune și de aventuri, este felul în care socialismul se împletește cu narațiunea, căpătînd rol integrant în desfășurarea faptelor, astfel că cititorul îl asimilează fără să observe, ca pe un episod firesc al operei. *Burning Daylight*, un pirat blond, bestial și liber, meditează așa cînd îi jefuiește pe piratii finanțelor din San Francisco:

„Munca, munca legitimă este izvorul tuturor bogățiilor. Fie că e vorba de un sac de cartofi, de un pian mare ori de un autocar pentru șapte pasageri, totul e chestiune de muncă. Abia atunci apare jaful, cînd se pune problema distribuirii lucrurilor create prin muncă. Sute de mii de oameni se frămîntă cum să se interpună între muncitori și lucrurile pe care le produc aceștia. Mijlocitorii sînt afaceriștii. Numărul loviturilor pe care le dau ei nu este reglementat de nici o lege, numai de rapacitatea lor, o chestiune de «cît suportă comerțul»".

Eretic pentru America adormită din 1910, romanul este o scriere autentic proletară, fiindcă sentimentele nu sînt impuse de povestire, ci apar ca observații și concluzii necesare pe care Daylight le trage din stările de fapt locale; ele devin în același timp literatură și artă proletară. Cînd a apărut *Călcîiul de fier*, Jack a fost acuzat că distruge un bun romancier ca să se transforme într-un propagandist mediocru; el a replicat însă că poate îngemăna atît de bine propaganda cu arta încît cititorul nu-și dă seama unde e hotarul dintre ele. În *Burning Daylight* a știut să rezolve cu succes una din cele mai grele

sarcini de scriitor. Milioanele de oameni care au urmărit cu emoţie isprăvile lui Burning Daylight i-au refăcut întreaga faimă atît printre burghezi, cît şi printre socialişti.

Văzîndu-şi confirmată credinţa că nu şi-a pierdut puterile de muncă şi dorind să salute cu douăzeci şi unu de salve ştirea că Charmian a rămas însărcinată, Jack a început să pregătească realizarea altui mare vis. A pus temelia casei în care se gîndea să-şi trăiască restul vieţii. Locul ales pentru construcţie era minunat, într-un canion de pe Hill Ranch, între pădurea de sequoia, vie, livada de pruni şi crîngul de manzanite. Va avea acum destul spaţiu pentru biblioteca de patru mii de volume, pentru piramidele de cutii mari, albe, de carton în care îşi rînduise rapoartele către guvern, broşurile socialiste, tăieturile din ziare, însemnările dialectale, de numiri şi de obiceiuri, poeziile cusute între coperţi roşii. Va avea spaţiu şi pentru toate coşuleţele de sîrmă, încărcate cu scrisori personale şi de afaceri, pentru cele treizeci de cutii negre, înguste, în care-şi ţinea amintirile din vremea vagabondajului şi din Alaska, din călătoriile în Coreea şi în Pacificul de Sud, în care-şi păstra textele sutelor de glume, de cuvinte potrivite şi de păcălitori, pistoalele cu apă, monedele cu două feţe la fel, pachetele cu ciudate cărţi de joc. Va avea acum posibilitatea să-şi adăpostească oaspeţii în mod confortabil, să le pună la dispoziţie camere cu instalaţii moderne de electricitate şi de apă curgătoare.

Va construi o sală mare de joc în subsolul răcoros, în care să aibă acces numai bărbaţii şi unde să se poată discuta chestiuni politice, să se povestească, să se joace biliard şi pocher, popice sau oricare alt joc zgomotos. Va avea şi o sală frumoasă de muzică, în care Charmian şi numeroşii ei prieteni melomani să cînte pe gustul lor ; apoi o sufragerie mare, unde cincizeci de persoane să mănînce bine şi să vorbească pe îndelete, un dormitor căptuşit cu lemn roşu preţios, numai pentru el, în care să fie loc şi pentru o noptieră, ingenios concepută, unde

Nakata să-i pună bunătăţile pregătite pentru stăpîn la vreme de culcare şi pe care să fie loc destul ca să nu verse băuturi peste cărţi. În sfîrşit va avea şi o cameră potrivită de lucru, unde să instaleze un dictafon şi biroul secretarei lui particulare.

Deseori spunea că-şi clădeşte „casa memorială". Indienii din Alaska îl numiseră „lup" pe cuceritorul alb şi acest cuvînt i-a rămas înfipt în minte, căci se gîndea tot timpul că el era lupul cuceritor. A folosit cuvîntul şi în titlurile unor lucrări, ca *Pui de lup* sau *Lup Larsen*. Scrisorile pe care i le trimitea lui George Sterling le semna Lup. Acum clădea *Vizuina lupului* pentru marele şef alb. Dorea din toate puterile să aibă un fiu de la Charmian, cu care să înceapă şirul dinastic al purtătorilor numelui London şi care vor locui întotdeauna în *Vizuina lupului*.

S-a hotărît să-şi dureze cel mai frumos şi mai original cămin din America ; ca să-şi atingă scopul era gata să cheltuiască orice sumă de bani. Clădirea va fi construită din pietrele uriaşe, roşii, care se găseau în număr mare în Valea Lunii. Arborii de sequoia, bătrîni de zece mii de ani, vor fi doboriţi şi transformaţi în lemn de construcţie. A chemat arhitecţi din San Francisco şi a petrecut cu ei multe ceasuri fericite, studiind planuri, trasînd locul camerelor, alegînd o arhitectură exterioară potrivită cu munţii înconjurători. A găsit la Santa Rosa un zidar în piatră, un italian cu numele de Forni, şi l-a tocmit să-i ridice o clădire care să reziste secolelor. Fiecare bucăţică de piatră avea să fie spălată cu apă şi frecată cu peria de oţel ; avea să folosească mai mult ciment şi mai puţin var, ca zidurile să rămînă veşnic în picioare. Un muncitor nu făcea altceva decît să ude tot timpul pereţii pentru ca cimentul să nu facă repede priză şi să se fărîmiţeze. Între etaje vor fi două pardoseli, în unele locuri chiar trei. Pereţii interiori vor fi căptuşiţi cu lemn tare. Grinzile exterioare aveau să fie încastrate în pilaştri interiori, pentru mai multă siguranţă ; va folosi arama pentru jgheaburi şi burlane.

Ca individualist crîncen, voia să-şi construiască cel mai mare castel din Statele Unite. Ca socialist voia să dea de lucru muncitorilor şi să consacre oaspeţilor mai mult de jumătate din cele douăzeci şi trei de camere. Ca să grăbească terminarea construcţiei, i-a dat lui Forni treizeci de oameni.

În primăvara anului 1910 a făcut un gest foarte înţelept, invitînd-o pe Eliza London Shepard să locuiască la el şi să îngrijească de fermă. Doamna Shepard avea acum patruzeci şi trei de ani şi se despărţise de septuagenarul ei bărbat. De cînd părăsise ferma lui John London din Livermore îndurase multe greutăţi şi necazuri şi se transformase într-o femeie înţeleaptă. Era încă arătoasă, manierată, cinstită, capabilă, sîrguincioasă ; învăţase dreptul ca să devină avocată şi să-l ajute pe bărbatul ei la biroul de patente al acestuia. Nu era frivolă, nici afectată, nici pretenţioasă şi toţi care o cunoşteau o iubeau. Rămăsese credincioasă lui Jack şi-l iubea de atîţia ani cu devotament, ca pe fiul ei, Irving.

După ce a adus-o pe Eliza la el, prima lui mişcare a fost să-şi complice existenţa cumpărînd via Kohler, despre care Ninetta Eames îi scrisese de atîtea ori cînd se afla pe *Snark* ; era un pămînt de opt sute de acri, vecin cu fermele Hill, Lamotte şi Fish. Via Kohler costa treizeci de mii de dolari, şi el n-avea decît foarte puţini bani disponibili, fiindcă *Vizuina lupului,* a cărei construcţie începuse, era proiectată să coste tot treizeci de mii de dolari. Ce l-a îndemnat să cumpere încă opt sute de acri de pămînt, cînd n-avea bani să-i plătească şi cînd avea destul pămînt bun, pe care să-l cultive, să-l înfrumuseţeze şi pe care să trăiască ? Treizeci de mii de dolari era însă o sumă mică pentru un pămînt atît de bun, care avea să unească celelalte două ferme ale lui şi să-l facă rege peste toate aceste posesiuni.

Niciodată n-a explicat de ce îi plăcea ceva.

„Glasul filozofiei grăieşte o lună ca să spună individului ce trebuie să facă, dar individul spune într-o clipă «îmi place» şi filozofia amuţeşte. Acest «îmi

place» îl face pe beţiv să bea şi pe martir să poarte cămaşa suferinţei ; pe unul să caute faima, pe altul aurul, pe altul iubirea, pe altul religia."

Lui îi plăcea via Kohler, aşa că a cumpărat-o.

În iunie 1910 trimitea din nou scrisori disperate în Răsărit, cerînd bani.

„Am mare nevoie de bani ; trebuie să scot zece mii de dolari ca să cumpăr nişte pămînt. Încrezîndu-mă în alţii, am amînat plata la 26 iunie, dar dacă nu plătesc atunci, voi pierde nu numai pămîntul, dar şi arvuna dată."

Charmian a plecat la Oakland, să nască acolo. Jack a pus nişte oameni să facă o pistă nouă de călărie care va înconjura *Vizuina lupului*. Era surpriza pe care voia s-o facă nevesti-si la întoarcere, cînd va veni la fermă cu băiatul. Era absolut convins că de astă dată va fi un băiat. Petrecea multe ceasuri plăcute visînd la clipa cea mare cînd băiatul se va sui pe cal şi va călări alături de el prin cele o mie o sută de acri cît va avea domeniul său.

La 19 iunie, Charmian a dat naştere unei fete. Copila n-a trăit decît trei zile. De înmormîntare s-a îngrijit Eliza. Îndurerat, nemîngîiat, Jack a intrat cu un teanc de ziare sub braţ într-o circiumă pe care o ştia din vremea cînd era marinar, la colţul străzii a şaptea cu strada Webster. Muldowney, proprietarul circiumii, l-a acuzat că vrea să lipească circulare pe pereţi şi a sărit la bătaie cu patru din salariaţii lui. După ce a încasat straşnic, Jack a reuşit să scape. A cerut arestarea lui Muldowney, dar judecătorul i-a respins acţiunea, spunînd că era vorba de o ceartă între beţivi, în care justiţia n-are a se amesteca. Reporterii de fapte diverse au răspîndit în toate ziarele întîmplarea cu „cearta dintre beţivi", invectivîndu-l de două ori, fiindcă s-a îmbătat cînd nevastă-sa era încă la spital şi apoi cînd copilul tocmai îi murise. Nişte binevoitori i-au scris înştiinţîndu-l că nu avusese cîştig de cauză fiindcă judecătorul era asociatul circiumarului. Atunci, Jack i-a trimis judecătorului o scrisoare furioasă şi ziarelor copii după scrisoare ; în ea arăta cum s-au petrecut lucrurile şi încheia cu

următoarele: „Într-o zi am să te prind eu într-un fel și am să te fac să simți ce înseamnă sabia dreptății". Apoi a publicat un anunț în ziarele care au vrut să i-l primească, cerînd informații privitoare la activitatea politică, socială și juridică a judecătorului care stăpînea terenul ocupat de Muldowney. Acuzația falsă că se vîrîse într-o ceartă de beți vi era o treabă urîtă, dar, cînd scrisoarea lui către judecător a apărut în ziare, oamenii au dat din cap amuzați. Singura lui răzbunare a fost tipic scriitoricească: a scris o povestire intitulată *Beneficiul îndoielii*[1], în care l-a biciuit pe judecător. Apoi a vîndut povestirea ziarului *Post* cu șapte sute cincizeci de dolari.

După cîteva zile a plecat la Reno, cu un ochi umflat și vînăt; a stat acolo zece zile și a scris un reportaj pentru ziarul *New York Herald* despre meciul dintre Johnson și Jeffries. Cele zece zile petrecute în tabăra sportivă împreună cu ceilalți corespondenți, dintre care pe mulți îi cunoștea din alte tabere, i-au mai ușurat durerea că-și pierduse copilul. Știa acum că va muri fără să poată avea un fiu, convingere care l-a făcut să se simtă uscat și sterp, deși a publicat douăzeci și patru de cărți.

Întors la Oakland și-a cheltuit banii abia cîștigați cumpărînd vasul *Roamer*, a patra ambarcațiune a lui. Îndată ce Charmian s-a făcut bine, au plecat împreună pe mare, muncind, navigînd și prinzînd pește pentru masă. Cînd s-a întors la Glen Ellen, vecinii l-au invitat să țină o conferință la Chauvet Hall, gîndind că le va povesti despre Pacificul de Sud. Cum a refuzat să vorbească de pe podium, președintele clubului s-a dus la băcănia de alături și s-a întors cu o cutie de ambalat săpunuri. Jack s-a urcat pe ea ca să-l vadă auditoriul. Dar fermierii din Glen Ellen n-au auzit un cuvînt despre aventurile din Tahiti, Fidji ori Samoa, fiindcă o oră întreagă a încercat să le dovedească adevărul teoriei lui Eugene V. Debs, că „în ceea ce privește lupta de clasă nu există capitalist bun, nici muncitor rău. Toți capita-

[1] The Benefit of the Doubt. (n.t.)

liştii sînt duşmanii voştri, toţi muncitorii sînt prietenii voştri".

O dată cu lunile de vară i-a trecut şi durerea că şi-a pierdut copilul. Plăcerea lui cea mai mare era acum să-şi cheme cîinele iubit, Lup Sur, şi să călărească pe Washoe Ban peste cîmpuri spre *Vizuina lupului*, unde înregistra progresul construcţiei şi vorbea cu Forni şi cu muncitorii. Observa cu mulţumire că muncitorii îi iubeau casa tot atît cît o iubea şi el, că-l înţelegeau şi-l ajutau să creeze o mare operă de artă. Muncitorii trăiau în corturi, lîngă fermă; după ce terminau munca, se urcau pe cea mai înaltă măgură, luînd cu ei o damigeană de vin şi un acordeon; privind stelele calde, apropiate, cîntau cîntece sentimentale, italieneşti. În serile senine, Jack venea deseori să cînte cu ei, să bea un pahar din vinul lor roşu, amărui şi să discute despre mersul construcţiei. Forni spunea:

„Jack a fost cel mai straşnic om pe care l-am întîlnit. Era bun cu toată lumea şi nici unul din noi nu l-a întîlnit fără să primească din parte-i un zîmbet. Era un democrat cumsecade şi nobil, un om care iubea familia şi munca. În cei patru ani cît am lucrat pentru el nu l-am auzit o dată să spună că lucrăm prost sau prea încet."

Cînd muncitorii se pregăteau să se culce, le strîngea tuturor mîna, le ura noapte bună şi apoi pleca însoţit de Lup Sur prin livada de pruni, trăgînd adînc în piept mireasma de prune, de frunze şi de pămînt reavăn, gras.

Lui Charmian îi rămăsese credincios. Au plecat amîndoi, însoţiţi de Nakata, într-o trăsură cu patru cai focoşi prin regiunile sălbatice ale Californiei de Nord, Oregon şi Washington. Ea era gata de orice aventură, călărea, înota şi naviga alături de el, îi cînta la pian şi din gură, îi bătea la maşină manuscrisele şi răspundea la scrisori după dictare. Cu Bessie a rămas în relaţii de prietenie; se ducea de cîteva ori pe lună în casa din Piedmont ca să-şi vadă copiii, să se joace cu ei, să-i ia la teatru sau la circ. Bessie le-a spus reporterilor: „Domnul London face

tot ce poate pentru fetele lui. Le iubește și le arată multă căldură. Cînd e în Oakland, vine deseori să le vadă și își petrece cîteva ore jucîndu-se și vorbind cu ele. Fetele își iubesc tatăl, căci n-au nici un motiv să nutrească alte sentimente. Nu-i port nici urmă de ranchiună. Făcînd pentru copii ceea ce face, el face și pentru mine mai mult decît își închipuie".

Totdeauna a avut Bessie Maddern ceva tragic și nobil în caracterul ei.

Cu vîrsta, Flora devenea din ce în ce mai instabilă, mult mai mult decît fusese cu John London în primele zile ale conviețuirii lor. Deși Jack îi cumpărase clădirea în care locuia, deși i-o adusese pe mama Jenny ca s-o îngrijească, deși îi trimitea în fiecare lună un cec de cincizeci și cinci de dolari, ea se ducea pe la vecini și le spunea că Jack London n-o mai întreține, că avea nevoie de bani ca să trăiască și-i întreba dacă vor cumpăra pîinea de casă pe care ea va începe în curînd s-o facă. Profund mîhniți de chipul urît în care fiul bogat și ilustru se purta cu mama lui bătrînă, vecinii îi făgăduiau să-i cumpere zilnic cîte o pîine de casă. Atunci, Flora și-a instalat un cuptor și a început să coacă pîine. Întîmplarea a trecut repede din gură în gură. Toți locuitorii Oaklandului erau îngroziți. Ajungînd la capătul răbdării, Jack i-a scris cea mai duioasă și mai patetică scrisoare din viața lui :

„Dragă mamă,

Aș vrea să-ți dau cîteva cifre în privința afacerii tale cu pîinea. În luna cea mai prielnică ai rămas cu șapte dolari și jumătate. Ai plătit cuptorul cu douăzeci și șase de dolari. Dacă timp de trei luni vei pune deoparte cîștigul de șapte dolari și jumătate ca să plătești cuptorul, înseamnă că ai muncit trei luni degeaba. Va trebui să angajezi pe cineva, care să facă treaba în locul dumitale. Are să te coste cel puțin șapte dolari și jumătate, cît cîștigi vînzînd pîine..."

Își cunoștea mama prea bine, așa că n-a apelat la bunele ei sentimente și n-a rugat-o să nu-l facă de rîs în Oakland; s-a adresat simțului ei comercial și a convins-o.

Scrisoarea și-a făcut efectul, Flora s-a lăsat de copt pîine. Avînd nevoie totuși să-și cheltuiască energia suplimentară, și-a deschis un chioșc de ziare pe Broadway. El i-a descoperit la timp activitatea și i-a pus capăt. Apoi au început să vină negustori la fermă cu note de plată pentru diferite obiecte pe care Flora le cumpărase fără să aibă nevoie de ele. Printre ele era una de șase sute de dolari, costul unor diamante. Jack a fost totdeauna bun cu ea. De cîte ori îi apărea cîte o carte i-o trimitea cu dedicație și niciodată nu i-a dat a înțelege cît îl deranja cu excentricitățile ei. Dar totdeauna s-a temut de planurile pe care le punea ea la cale din dosul ochelarilor cu rame de oțel. Într-un timp i-a trecut prin minte cu groază că mama lui nu fusese niciodată teafără la minte. Totuși, Johnny Miller își aduce aminte de Flora ca de femeia cea mai cumsecade pe care a cunoscut-o, bună, iubitoare, prietenoasă, mamă grijulie. Cine a luat lecții de pian cu ea pe vremea aceea și-o amintește ca pe o bătrînică blîndă și duioasă.

În zilele acelea, *Post* i-a plătit șapte sute cincizeci de dolari pentru fiecare schiță trimisă, *Collier's* i-a oferit o mie, *Herald* șapte sute cincizeci pentru o povestire de Crăciun. A semnat un contract cu *Cosmopolitan* pentru o serie de schițe privitoare la un personaj denumit Smoke Bellew; primea șapte sute cincizeci de dolari de fiecare. *Macmillan* i-a editat *Chip pierdut*[1] — o culegere de schițe — *Revoluția* — o culegere de articole — și *Burning Daylight*. *Chip pierdut* a fost primit de presă cu multă căldură, fiindcă volumul era alcătuit din povestiri umoristice din Alaska, foarte izbutite, ca: *Încredere*[2], *Chip*

[1] Lost Face. (n.t.)
[2] Trust. (n.t.)

pierdut, Locul acela[1], *Moartea lui Marcus O'Brien*[2], *Revărsare de aur*[3] și *Cum se face focul.* Nu mai atinsese un nivel atît de ridicat de măiestrie de la apariția volumelor *Pui de lup* și *Zeul străbunilor săi. Revoluția,* o culegere de articole eterogene și neegale, a fost primită cu indiferență, dar *Burning Daylight* s-a bucurat de primirea frumoasă pe care i-au prezis-o toți.

Combinînd forța creatoare, puterea acțiunii, concentrarea și talentul, a înfăptuit ceea ce numai giganții pot înfăptui : în mai puțin de un an a sărit din abisul înspăimîntător al morții și distrugerii pe culmile cele mai înalte ale succesului. În iunie 1911, supărat că trăiește în condiții de improvizație la *Wake Robin* și cum la *Vizuina lupului* mai avea de lucrat încă cel puțin doi ani, a luat o inițiativă de pe urma căreia s-a bucurat de cei mai fericiți și îmbelșugați ani ai vieții lui ; a cumpărat zece acri de pămînt aflați în mijlocul viei Kohler, unde se aflau o povarnă părăsită, un conac dărăpănat și cîteva grajduri. A tocmit zidari și dulgheri, a adăugat la vechea clădire o sufragerie încăpătoare, cu un cămin uriaș și o verandă largă pentru siestă, a lărgit bucătăria și a reparat dormitoarele și foișorul. Într-unul din dormitoare și-a amenajat camera de lucru, căptușind pereții cu rafturi pentru cărți, hîrtii și cutii. Foișorul, mic și bine adăpostit, dădea spre grădina cu plante tropicale din fața casei, veranda avea vedere spre curtea mare din dos și spre hambar. A transformat hambarul în casă de oaspeți, cu nouă camere confortabile. Nakata a devenit administrator, avînd în subordine încă doi japonezi care găteau și țineau curat în casă.

Conacul a fost de la început un succes ; se locuia în el fără etichetă și oamenii se puteau distra în voie. Cînd locuia la *Wake Robin,* umpluse cabanele, corturile, toate cotloanele cu prieteni și cunoscuți

[1] That Spot. (n.t.)
[2] The Passing of Marcus O'Brien. (n.t.)
[3] Flush of Gold. (n.t.)

apropiați : George Sterling, Cloudesley Johns, James Hoper, prieteni socialiști și anarhiști, gazetari, marinari, vagabonzi și tovarăși de tot felul ; îi ținea pe toți la un loc, nu-i despărțea pe categorii.

Acum, că avea confort, a început să invite lume și mai multă. Seratele de miercuri, cînd casa lui Jack era deschisă tuturor, aveau loc în fiecare seară. Aproape toți oamenii lumii artistice, profesionale sau intelectuale care veneau în Vest petreceau cîteva zile în *Ferma frumuseții,* cum îi plăcea lui s-o numească. În fiecare din zecile de mii de scrisori pe care le expedia de la fermă — și o bună parte din ele erau destinate unor oameni cu care se certase, care-l atacau sau care-l insultau — punea la sfîrșit o invitație :

„Zăvorul la *Ferma frumuseții* este pus pe dinafară și înăuntru sînt totdeauna pregătite cearșafuri și învelitori pentru prieteni. Vino să ne faci o vizită. Vei rămîne la noi cît timp îți va plăcea".

Veneau atît de mulți, încît a trebuit să tipărească afișe care arătau cum se ajunge la Glen Ellen, pornind din San Francisco sau din Oackland. Rareori se strîngeau mai puțin de zece oaspeți la masa de seară ; deseori erau chiar mai mult de douăzeci.

La o serată a venit Hyharr Dyall, fondatorul mișcării dyalliste din India, îndreptată împotriva englezilor, apoi un romancier american, un profesor de matematică de la Universitatea din Stanford, un fermier vecin, un inginer, Luther Burbank, marinar venit de curînd de la Penang, prințesa Ulla Jumphrey, actriță care făcuse parte din haremul sultanului, trei vagabonzi și un nebun care voia să construiască o casă de la San Francisco la New York. De pe orice drum al vieții ar fi venit, musafirii rămîneau uluiți cînd se uitau unii la alții. Cîțiva din cei mai străluciți prieteni ai lui, șomeri care trăiau la fermă de luni întregi, miroseau atît de urît a nespălare, încît le-a construit o casă specială, în adîncul pădurii. Totuși mîncau toți la aceeași masă mare din sufragerie. Scriitori, artiști, oameni politici, filozofi și politicieni europeni, clerici, ocnași, magnați ai finan-

ţelor, ingineri, gospodine şi alte mii de oameni i-au fost oaspeţi în următorii cinci ani. Plictisit de călătorii, chema acum lumea să vină la el. Nici un tren nu oprea la Glen Ellen fără ca cineva să coboare şi să ia trăsura care aştepta şi-l ducea pe drumeagul şerpuitor şi cotit la fermă.

Se bucura şi se mîndrea că era gazda, patriarhul binevoitor, boierul care-şi lăsa prietenii şi asociaţii să se bucure de ce era al lui, să mănînce la masa lui, să-i călărească bidiviii prin munţii lui, să doarmă în paturile lui. Dar mai mult decît orice îi plăcea să-i ispitească pe oameni şi să le afle „viersul", să tragă cheag din alcătuirea lor temperamentală, din ştiinţa lor, din defectele lor, din farmecul conversaţiei şi al poveştilor. Ceea ce-i uimea şi-i încînta pe vizitatori, după cum au mărturisit sute din ei, era claritatea minţii lui, iuţeala şi promptitudinea gîndirii, adîncimea cunoştinţelor, dar, mai mult decît orice, îndemînarea cu care extrăgea şi apoi absorbea noţiunile ştiinţifice pe care i le înfăţişau specialişti renumiţi în lumea întreagă, veniţi la masa lui. Oricît de mărunţă era informaţia pe care un invitat o aducea cu el, Jack o afla înainte ca omul să părăsească ferma. Totdeauna vorbea despre subiectul preferat de interlocutorul său, punîndu-i întrebări iscusite, vorbind cu căldură, schimbînd impresii, îndreptîndu-şi părerile proprii, informaţiile, conceptele, metodele de a gîndi, de multe ori întrecînd pe interlocutor chiar în domeniul specialităţii lui. Îi plăcea să stîrnească discuţii în contradictoriu. Una din exclamaţiile lui favorite era : am să adopt punctul de vedere opus !

Avea curiozitatea profundă, intelectuală a adevăratului savant ; avea una din cele mai bogate colecţii de cărţi, broşuri, dări de seamă, reviste şi articole cu subiect socialist din America ; pereţii camerei lui de lucru erau acoperiţi pînă la tavan cu volumele pe care le comanda neîncetat la New York şi în Anglia.

„Eu, unul, nu voi avea niciodată prea multe cărţi, nici cărţile pe care le voi avea nu vor cuprinde prea multe subiecte. Nu voi putea niciodată să le citesc

pe toate, dar mă bucur că le am la dispoziție fiindcă nu știu pe ce insulă voi acosta navigînd în lumea științei." Consecvența cu care cele mai luminate creiere atestă că Jack London avea mintea cea mai bine înzestrată pe care au întîlnit-o vreodată este tributul plătit băiatului care a trebuit să muncească la treisprezece ani într-o fabrică de conserve fiindcă nu putea urma o școală superioară.

Alexander Irvine spune că Jack vorbea molcom, că avea vocea blîndă, șoptitoare, a unei femei așezate. Era curtenitor chiar în fața bigotismului, ignoranței și prostiei cu care de bună seamă că avea de-a face o dată ce invita oameni atît de variați. Bărbați și femei ale căror gînduri filozofice le disprețuia, pe care îi socotea dușmani ai civilizației, veneau la ferma lui, dormeau în paturile lui, călăreau caii lui, mîncau la masa lui ; oricît de mult au stat la el, niciodată n-au bănuit că nu se bucură de considerația lui. Creaturi umane provenite din orice fel de școală, standard de viață sau grup social, indiferent de trecutul lor, veneau în casa lui... țeseau cu bogăția personalității lor personaje pe care el le punea apoi în cărți.

Lua de la musafiri tot ce puteau ei să-i dea, știință și ignoranță, forță de caracter și slăbiciune, viciu și nebunie. Niciodată nu încerca să-l înfunde pe interlocutor ; îl interesa disputa de cuvinte, nu victoria.

Oricine l-a cunoscut vorbește de forța personalității lui dinamice. Janet Winship, fiica prietenilor lui din Napa, spune că dacă Jack London intra într-o cameră unde oamenii ședeau prăbușiți pe scaune, tăcuți, adormiți, nepăsători, un curent electric trecea prin ei și pe loc reveneau la viață, nu numai cu trupul, dar și cu spiritul. Vitalitatea lui puternică era numai o parte a fenomenului ; avea o putere atît de caldă, vibrantă și strălucitoare de a fi vioi, că transmitea fiecărui om pe care-l întîlnea bucurie și bună dispoziție. Irvine întrunește opiniile multora din prietenii lui Jack cînd spune :

„Jack London era un munte de viață".

Înainte ca Jack să se retragă în dormitor — de obicei pe la unsprezece noaptea — Nakata îi punea pe noptieră un caiet, creioane, șpalturi, cărțile și broșurile pe care le citea, manuscrise primite de la aspiranții la titlul de autor pentru a le corecta și critica, alimente ușoare din care să mai guste ca să învingă somnul, o cutie de țigări și o cană cu băutură rece, din care sorbea ca să-și umezească gura uscată din pricina fumatului neîncetat. Lampa ardea mereu în tăcerea grea și omul acela singur, întins pe pat, studia, lua note, fuma, sorbea din băutura răcoritoare, citea cu atenție cuvintele tipărite, cuvinte înțelepte sau false, cuvinte privind dreptățile sau nedreptățile pe care omul le făcea omului... pînă cînd oboseala se aduna ca firele de praf sub pleoapele-i aprinse. Se străduia neîncetat să-și însușească noi cunoștințe, nu numai pentru că îi plăcea să știe, ci de teamă că ar putea să piardă din vedere vreun lucru nou și important petrecut în lume. O carte în două volume s-a aflat totdeauna pe masa lui de noapte și n-a dispărut decît după ce a murit ; se intitula *Epoca vikingilor*[1] și era scrisă de Paul du Chaillu, autorul *Călătoriilor africane,* prima carte de aventuri care i-a căzut în mînă la ferma din Livermore cînd avea opt ani.

În jurul orei unu din noapte punea semn la carte cu un chibrit, apoi așeza limba cadranului de carton prins afară, pe ușă, care-i arăta lui Nakata la ce oră să-l trezească. Rareori își îngăduia mai mult de cinci ore de somn ; ora cea mai înaintată pe care a fixat-o pe cadran a fost șase dimineața. De obicei Nakata îl scula pe la cinci, aducîndu-i cafea. Rămînea în pat și revizuia manuscrisele din ziua trecută, bătute la mașină de Charmian, citea variatele rapoarte guvernamentale și studii tehnice pe care le comandase, corecta șpalturile venite de la tipografie, își nota ce avea de făcut în ziua aceea și idei pentru povestiri viitoare. La ora opt se așeza la masa de lucru și în-

[1] The Viking Age. (n.t.)

cepea să scrie cele o mie de cuvinte zilnice, uitîndu-se din cînd în cînd la poezia ţintuită pe perete:

Acum încep să lucrez,
Rog pe Domnul să nu dau înapoi.
Dacă voi muri înainte de căderea nopţii,
Rog pe Domnul ca munca mea să fi fost bună.

Îşi termina norma de o mie de cuvinte pe la unsprezece şi se cufunda apoi în rezolvarea multiplelor lui afaceri şi scrisori. Calculase că primea acum cam zece mii de scrisori pe an şi celor mai multe le răspundea pe larg şi curtenitor. Erau zile cînd citea şi dicta răspunsuri la vreo sută de scrisori.

Toţi invitaţii ştiau că dimineţile erau rezervate muncii şi că trebuiau să păstreze linişte. La ora unu încheia ziua de muncă de opt ore şi se ducea în veranda din spate, nepieptănat, cu cămaşa deschisă la gît, cu o apărătoare verde de soare legată pe frunte, cu o ţigară în colţul gurii şi cu un teanc de hîrtii în mînă. Striga, zîmbind prietenos: „Ura, lume!", şi încăperea se umplea de el, de căldură magnetică, de voie bună, curată, copilărească, de vioiciune contagioasă şi de bunătate. Sosirea lui marca începutul distracţiilor zilei.

Masa dura cîteva ore cînd conversaţia era interesantă şi glumele amuzante; apoi se aduceau caii înşeuaţi în curtea dinspre hambar. Încălecau cu toţii, iar el îi călăuzea spre culmile Munţilor Sonoma şi spre crestele de unde se vedea golful San Francisco. Dacă era soare, galopau spre lacul de irigare, pe care şi-l formase clădind un dig de piatră de-a curmezişul unei bălţi alimentate de cîteva izvoare. Acolo era un adăpost făcut din trunchiuri de curînd tăiate, în care se schimbau, îşi puneau costumele de baie, înotau, se plimbau cu canoele de război aduse din Pacificul de Sud, se încălzeau la soare; se jucau de-a broasca şi de-a cavalerii, se luptau ca indienii, boxau, îi răsturnau în lac pe cei care se plimbau în bărci îmbrăcaţi de oraş. În amurg îşi conducea prietenii, prin pădurea de sequoia, pe cărarea spre *Vi-*

zuina lupului; ajunşi acolo, descălecau şi le arăta ce frumoasă va fi într-o zi *Vizuina*; le arăta cu mîndrie zidul de piatră, le explica de ce nu va mai avea nevoie să se asigure împotriva incendiului, fiindcă va folosi în construcţie azbest şi vopsea antiincendiară şi-şi va acoperi casa cu ţigle.

Se înapoiau la fermă, se îmbrăcau, făceau cunoştinţă cu noii sosiţi, cinau pe săturate şi discutau politică şi filozofie. Relaxarea lui favorită erau cărţile de joc şi începeau să joace pe mize de douăzeci şi cinci de cenţi. Inventase tot soiul de farse. Cînd îl vizitau anarhişti ca Emma Goldman, Jack îi aşeza lîngă farfurie o carte intitulată *Gălăgie multă*, cu titlul tipărit în relief pe copertă. Cînd anarhista deschidea cartea, aceasta îi exploda în mînă. Se folosea totdeauna de teama şi de consternarea lor ca să le arate că nu vor răsturna niciodată lumea prin forţă, chiar dacă vor avea prilejul. Paharul de apă cu gaură sub buză era rezervat ultimilor musafiri, care erau atît de emoţionaţi că luau cina cu marele Jack London încît abia mai respirau, necum să mănînce.

Finn Frolich, un sculptor şi marinar norvegian dăruit cu cel mai cutremurător hohot de rîs, povesteşte:

„Cînd veneam acolo, îi găseam jucîndu-se ca nişte copii, trăgîndu-se unii pe alţii pe sfoară şi păcălindu-se în toate chipurile. Cînd gluma era îndreptată împotriva lui Jack, el rîdea mai mult decît oricare din noi".

Le plăcea mai ales să aşeze un om lîngă uşa sufrageriei ca să-i măsoare înălţimea; izbeau apoi în uşă, din cealaltă parte, la înălţimea capului, cu un ciocan. Gluma care stîrnea cele mai multe rîsete se adresa celor emotivi: făceau găuri în pardoseala camerei de oaspeţi şi treceau prin ele funii legate de picioarele patului. După ce musafirul adormea, glumeţii trăgeau de funii şi zguduiau patul. Musafirul, în cămaşă de noapte, dădea buzna în curte strigînd: „Cutremur, cutremur!"

Unul din jocuri era să-l aşeze pe noul-venit la pămînt, să-i depărteze picioarele şi să dea drumul apei printre ele ; victima avea sarcina să facă dig din pămînt ca apa să nu se scurgă ; cînd se strîngea apă destulă şi cînd omul muncea din greu ca să înalţe digul, îl apucau de picioare şi-l trăgeau în noroiul făcut de el însuşi.

„Jack era ca un copil mare, spunea Carrie Burlingame, o vecină din Sonoma. Îşi punea tot sufletul în ceea ce făcea. Chiar cînd se odihnea sau glumea, o făcea din toate puterile."

Mergea atît de departe cu gluma şi rîsul, încît într-o noapte, cînd musafirii nu l-au crezut că a mîncat peşte crud în insulele Salomon, el s-a oferit să mănînce un peştişor viu din acvariul aşezat în mijlocul mesei dacă va trage cartea cea mai mică din pachet. Ceilalţi au aprobat şi au tăiat cărţile. Dar cartea cea mai mică i-a revenit unui invitat logodit. Omul a băgat mîna în acvariu, a apucat peştişorul de coadă, l-a scos afară şi l-a înghiţit. Au izbucnit rîsete şi aplauze, iar logodnica lui a strigat că n-o să-l mai sărute niciodată.

Jack îşi iubea ferma mai mult pentru glumele pe care le făcea acolo cu invitaţii. Musafirul cel mai constant era George Sterling, un om cu trăsături aspre de indian şi cu fruntea atît de teşită că i se înclina spre spate chiar de la sprîncene ; îşi ascundea cu grijă defectul pieptănîndu-se într-un anumit fel ; un om extraordinar de urît, dar foarte sensibil şi cu un puternic simţ al durerilor vieţii. Multe din poeziile lui erau strălucite, multe bombastice, încărcate cu citate biblice şi cuvinte pompoase. Deşi nevasta lui, Carrie, era o femeie frumoasă şi mîndră, din spiţa lui Bessie Maddern, deşi era atît de milos că nu îngădui nimănui să strivească vreun păianjen prins în casă, nu-i păsa cîtuşi de puţin că-şi jigneşte nevasta ori de cîte ori imaginaţia lui era captată de altă femeie. Spre deosebire de Jack, Sterling era susţinut de un unchi bogat, astfel încît nu cunoştea decît prea puţin baza proletară a vieţii ; era un Don

Juan plin de succes și mare băutor, o pildă perfectă a poetului boem pe cale de dispariție.

Circula povestea că ori de cîte ori George Sterling pierdea o mizã la jocul de cărți, trăgea o duşcă din băutura lui Jack ca să-și acopere paguba ; și ori de cîte ori pierdea Jack scria un cuvînt ca să cîștige douăzeci și cinci de cenți. În sufragerie se găsea un bufet cu o colecție de băuturi și musafirii erau invitați să se servească din ele oricînd voiau, dar cîteodată treceau săptămîni întregi fără ca Jack să se alăture lor nici măcar la aperitive. Cînd a fost la Tokio și la Reno, cînd a călătorit cu *Snark*, a băut în rînd cu ceilalți, dar la fermă n-a băut decît ocazional, în clipele de destindere.

Pe vremea aceea Glen Ellen era un sat vesel ; strada lui principală era căptușită de cîrciumi. Cînd voia să scape de familie, de obligații, de muncă și de nelipsiții lui prieteni, înhăma la trăsură patru cai, le punea clopoței la gît și gonea ca un nebun pe drumeagul șerpuitor și murdar care ducea în sat. Cînd locuitorii din Glen Ellen auzeau clopoțeii, se deșteptau din amorțire. Unul striga : „Vine Jack London de pe deal", și într-o clipă știrea străbătea tot satul, oamenii ieșeau pe străzi rînjind și proprietarii cîrciumilor scoteau cu însuflețire alte sticle și pahare. Cînd trăsura intra pe strada principală, fiecare striga : „Ura, Jack", iar cînd Jack vedea vreun cunoscut, striga „Ura, Bill" și-și flutura prin aer pălăria. Își priponea caii de un stîlp și intra în prima cîrciumă, unde, ca pe vremea cînd era marinar, „chema la bar pe toți cei de față". Nimeni altul n-avea voie să arate culoarea banilor. Oamenii îi spuneau bancuri, rîdeau de glumele lui, își dădeau părerea despre ultimele lui publicații, îi istoriseau glume recente, mai ales glume cu evrei, care lui îi plăceau mai mult decît toate. După cîteva pahare trecea în cîrciuma vecină, unde „clientela" lui particulară îl aștepta ca să-l bată pe umăr și să-i strîngă mîna. Mai deșerta cîteva pahare și rîsetele bărbătești se auzeau mai tare, iar prietenia se lega mai strîns. În sat erau poate vreo douăsprezece cîrciumi. Pînă

la căderea nopții le vizita pe toate, înghițea un litru de whisky, se bătea pe umăr, vorbea și glumea cu o sută de oameni. Apoi se întorcea la trăsură, dezlega caii și, în timp ce Glen Ellen striga în cor „La revedere, Jack, mai vino să ne vezi", își mîna caii înapoi pe drumeagul cotit și murdar dintre vii, grădini și dealuri. Oamenii din Glen Ellen povestesc că zilele cele mai luminoase ale anului erau zilele cînd auzeau clopoțeii și-l vedeau pe Jack London venind ; purta o pălărie cu boruri mari, o cămașă albă, cu cravata desfăcută, își gonea cei patru cai focoși cu un zîmbet fericit pe buze și avea un salut prietenesc pentru fiecare.

O dată pe săptămînă, după-amiaza, își înhăma doi din cei mai sprinteni cai și pleca în goana mare pe drumul de șaisprezece mile spre Santa Rosa, capitala districtului și centrul de desfacere al hameiului, strugurilor și vinului din regiune. Era un oraș de băutori vajnici, dar atît de reacționar că locuitorii lui își închipuiau nu numai că Jack greșea crezînd în socialism, ci că era nebun. Trecea pe strada principală, clopoțeii sunau, oprea în fața agenției lui Ira Pyle și striga : „Hei, Puh-hyle ! Haide !" Cei doi oameni se duceau împreună la barul hotelului Overton, unde Jack își alegea stația terminus în ultima nișă a salonului, se așeza cu spatele la ceilalți și comanda un litru de whisky. Bea whiskyul dintr-un pocal de 350 gr ; totdeauna îi turna primele două pahare lui Pyle, după care Pyle putea să bea cît de mult sau cît de puțin avea chef.

Prezentat cîndva ca partener de băutură al lui Jack London, Pyle a exclamat :

„Niciodată n-am să-mi arog acest titlu ! Nimeni nu poate să se intituleze așa. Jack făcea parte dintr-o categorie aparte. Era într-adevăr grozav. Optzeci și cinci la sută din conversația lui era despre socialism. Venea la Santa Rosa fiindcă aici găsea cele mai bune argumente pentru teoriile sale. Oamenii nu-l iubeau fiindcă spunea pe față judecătorilor, agenților Camerei de comerț și oamenilor de afaceri cît de corupt era sistemul capitalist. De mulți ani venea la Santa

Rosa și niciodată n-am auzit pe cineva să fie de acord cu el. Cînd îl întrebam ce arbitru ar putea conduce noul stat socialist, el rămînea un pic pe gînduri, clătina din cap, lua o înghițitură și începea să spună cît de ieftine vor fi lucrurile pentru consumator cînd ele se vor fabrica pentru folosul nostru, nu pentru profitul altora".

Dacă nu-l găsea pe Pyle, se ducea la barul Overton, se uita scurt în juru-i, se așeza într-un ungher, bea un pahar sau două, apoi făcea semn cuiva să vină și să vorbească. Începea cu : „Spuneai ieri că socialismul distruge inițiativa particulară. M-am gîndit la problema asta și mi-a venit o idee..." Prietenii care beau cu el își aduc aminte că vorbea despre sărăcie ca principala cauză a crimei, despre război, biologie, organizarea muncii, psihanaliza lui Freud, corupția juridică, literatură, călătorii și utopia viitorului. La ora șase, după ce usca pe dinăuntru o sticlă de whisky, pleca acasă. N-a avut niciodată necazuri cu caii, dar cînd era băut îi plăcea să gonească. Billy Hill, barman la Overton, apoi la Fetters și la Boyes Springs, spunea :

„Jack sugea lichid mai mult decît oricare alt om, dar niciodată n-o lua razna. Se ținea totdeauna drept, își păstra demnitatea. Cînd se căra dintr-un loc, se căra ca un gentleman. Dacă își făcea plinul, atunci isprăvea cu pileala. Niciodată nu l-am văzut mahmur sau căutînd rîcă ; rămînea vesel și bine dispus ; avea totdeauna argumente dacă se găsea cineva care să-i argumenteze într-adevăr, era însă mai ager decît toți și totdeauna avea ultimul cuvînt".

Pyle spune că niciodată nu l-a văzut pe Jack beat. Avea o capacitate colosală, specific irlandeză, de a sorbi whiskyul. Băutura îi gonea oboseala și tensiunea nervoasă, îi dezlega limba, îi ațița gîndirea, îl făcea să-și ia vacanță, să schimbe aerul, să se odihnească.

La băutură i-a venit ideea să scrie o carte care-i va aduce mai multă glorie și mai multă infamie decît oricare alta. *John Barleycorn* e un roman autobiografic, în care spune adevărul despre băutură, dar

numai pînă la un anumit punct. Ca în cele mai multe romane autobiografice, „singura lipsă în *John Barleycorn* este că n-am scris tot adevărul. N-am îndrăznit să scriu tot adevărul". A omis de pildă faptul că în anumite epoci din viață îl apuca depresiunea morală ; în aceste perioade, situația lui de copil nelegitim, pe care o uita sau care îl lăsa nepăsător cînd era sănătos, îi otrăvea mintea și gîndurile, îl făcea melancolic ; și atunci bea ca să ardă buruiana asta mai amară decît toate. Căuta pe cît putea să-și ascundă crizele. Crizele veneau rar, de cinci-șase ori pe an, și-l transformau într-un psihopat ca mai toți artiștii creatori, dar cînd veneau, i se făcea greață de scris, de socialism, de fermă, de prieteni, de filozofări și începea să laude cu aprindere dreptul omului de a se sinucide. În perioadele astea, sarcinile pe care le avea i se păreau prea grele pentru umerii lui și se jura că nu le mai poate face față ; se apuca atunci să bea zdravăn, devenea gălăgios, nesimțitor, antipatic, căuta rică. Dar crizele treceau, deseori, după o zi.

Valoarea literară a romanului *John Barleycorn* nu e condiționată de sinceritatea cu care își descrie viața. *John Barleycorn* se citește ușor, are un subiect proaspăt, simplu și emoționant și rămîne o lucrare clasică despre băutură. Dacă ar conține numai idei fanteziste, tot ar fi convingător. Publicat mai întîi de ziarul *Saturday Evening Post* și apoi sub formă de carte, a fost citit de milioane de oameni. Clericii îl foloseau ca pe o lecție morală îndreptată împotriva alcoolului ; uniunile antialcoolice, organizațiile prohibiționiste, ligile împotriva cîrciumilor recomandau cartea, retipăreau pasagii în broșuri pe care le răspîndeau cu sutele de mii. Educatorii, politicienii, gazetarii de la ziare și reviste, conferențiarii, organizațiile care nu s-ar fi unit între ele pentru nimic în lume își dădeau acum mîna ca să apere interesele fabricanților de alcool amenințate de *John Barleycorn*. S-a turnat un film despre carte și distileriile au oferit sume uriașe ca filmul să fie interzis. Se făcuse atîta zarvă, că sute de mii de oameni, care nu mai

deschiseseră o carte de cînd terminaseră liceul, cumpărau acum lacomi *John Barleycorn*. Deşi arătase în carte cum triumfase asupra alcoolului, publicul, care înţelege atît de puţin din ceea ce citeşte, l-a calificat beţiv notoriu.

John Barleycorn, din pricina ideilor noi şi puternice pe care le cuprindea, a fost unul din factorii de seamă care au contribuit la instaurarea prohibiţiei [1] în Statele Unite în 1919. Omul care de cele mai multe ori a băut numai ca să uite durerea naşterii lui nelegitime, care căuta veselie, avînt şi prietenie la băutură, care n-a avut nici cea mai slabă intenţie să facă din alcool o armă în mîna reformatorilor pe urma cărora în Statele Unite s-au ivit ororile erei prohibiţioniste, trăia acum una din cele mai mari ironii ale unei vieţi împănate de ironii.

Anotimpurile treceau ; supraveghea aratul şi semănatul pămîntului primăvara, privea cum înverzeau frunzele şi se îngălbeneau vara, cum rugineau toamna, cum ploua iarna. Se mîndrea cu lucrările lui, cu ţarina proaspătă, fertilă, cu prietenii fără număr. Toate îi mergeau strună, „zîmbetul care nu se şterge niciodată" nu lipsea de pe faţa lui frumoasă de irlandez. Finn Frolich spune : „Niciodată n-am văzut un om cu atîta forţă magnetică. Dacă un predicator ar arăta aceeaşi dragoste în predicile lui, toată lumea ar deveni religioasă. Cînd vorbea, era minunat : avea ochi mari, o gură senzitivă şi foarte expresivă, prin care vorbele ieşeau ca un torent. Avea ceva în el, creierul lui lucra cu şaizeci de mile pe minut, nu puteai să ţii pasul cu el. Ori despre ce ar fi vorbit, buzele îi fremătau, umorul se ivea nestăvilit şi trebuia să rîzi pînă leşinai".

Era un om fericit, toţi îl iubeau, munca lui propăşea cu paşi gigantici.

. . . . . .

[1] În 1919 s-a votat un amendament (Volstead act) la Constituţia Statelor Unite prin care se interzicea fabricarea şi vînzarea băuturilor alcoolice. Contrabanda apărută după aceea a dat naştere unor crime atît de înfiorătoare, încît guvernul s-a văzut nevoit să anuleze prohibiţia. (n.t.)

Cînd a cumpărat Hill Ranch, i-a scris lui Cloudesley Johns: „N-am să fac fermă. Am să desțelenesc numai atîta pămînt cît îmi va trebui ca să fac fîn" Și-a dat seama însă că ferma îl atrăgea din ce în ce mai mult, că fiecare mișcare aducea după sine alte noi operațiuni. S-a abonat la ziare și reviste agricole, a cerut informații și sfaturi de la catedra de agricultură a Universității din California și de la Ministerul Agriculturii. Cu trecerea lunilor a înțeles că agricultura și ferma erau lucruri interesante, că îl fascinau. Obosit de aventurile în străinătate, a început aventurile acasă; ferma a devenit preocuparea lui favorită. Consacrîndu-se noii activități cu obișnuitul lui zel, nu după mult a dobîndit atîtea cunoștințe încît a devenit un fel de autoritate în agricultură.

Cu cît cerceta mai mult, cu atît își dădea seama că în statul California agricultura se făcea în mod greșit, că se risipeau bogății, că sistemul agricol era o fracțiune din sistemul economic, că era înjghebat la întîmplare, că avea nevoie să fie reconstruit pe baze științifice. Avea pămînt, avea bani, avea cunoștințe și era om hotărît; a decis să facă totul ca să salveze agricultura californiană. Cu încetul, pe măsură ce continua să studieze și să adîncească subiectul, în mintea lui s-a format imaginea tipului de fermă pe care tatăl său vitreg, John London, dorea să o aibă în Alameda și apoi în Livermore. Această fermă-model pe care o va amenaja cu trecerea anilor, va arăta drumul spre un sistem superior de a practica agricultura în țară și-i va învăța pe fermieri cum să obțină produse de calitate superioară din pămîntul și de la animalele lor.

Și-a dat seama că fermele Kohler și Lamotte erau secătuite fiindcă foștii proprietari lucraseră pămîntul timp de patruzeci de ani fără să-l îngrașe, fără să-l lase pîrloagă. A observat că vitele din partea locului degenerează; se foloseau pentru prăsilă tauri pipernicîți, iar caii, porcii și caprele erau de rasă inferioară. Dealurile fertile ale Californiei căzuseră în păraginâ; „trebuie să învățăm metodele științifice prin care să transformăm ripele în terenuri productive".

S-a gîndit să îngraşe pămîntul şi să îmbunătăţească rasa animalelor, să renunţe la metodele neproductive folosite pînă atunci de fermieri, să caute să obţină numai produse de cea mai bună calitate, ca să salveze astfel situaţia proastă în care se afla agricultura. Pentru atingerea acestui ţel, el şi Eliza şi-au pus la contribuţie energia, resursele şi posibilităţile. Jack făcea planurile împreună cu Eliza, care apoi dădea ordine şi supraveghea munca.

„În clipa de faţă sînt posesorul unui număr de şase ferme falimentare, unite în proprietatea mea. Cele şase ferme falimentare reprezintă cel puţin optsprezece falimente ; cu alte cuvinte, cel puţin optsprezece fermieri de şcoală veche şi-au pierdut banii, şi-au distrus nervii şi au rămas fără pămînt. Întrebarea pe care mi-o pun este : dacă voi face uz de judecată şi de toate cercetările din urmă privitoare la agricultură, voi izbuti eu acolo unde optsprezece au dat greş ? Îmi voi pune în joc averea, cărţile, bărbăţia, pe mine însumi şi tot ce am ca s-o scot la capăt."

Trei ani a arat fără să semene, ca pămîntul să se îngraşe, apoi, pe pămîntul desţelenit, a semănat fasole şi mazăre canadiană. În faţa conacului se aflau nişte dealuri rîpoase, necultivate ; a pus oameni să cureţe rîpele şi să le teraseze, aşa cum a văzut că terasau coreenii. A pus douăzeci şi doi de oameni să muncească în vie, ca să cureţe şi să taie butucii. I-a spus Elizei că strugurii vor acoperi cheltuielile făcute cu ei, apoi a încălecat pe Washoe Ban şi s-a dus la Glen Ellen să voteze pentru prohibiţie, fiindcă, după părerea lui, cîrciumile nu făceau decît să dăuneze familiilor de muncitori. Convins că în cîţiva ani prohibiţia se va aplica pe scară naţională şi aflînd apoi că pămîntul viei era prea secătuit ca să dea recoltă bună, a pus oamenii să scoată butucii de pe toată suprafaţa de şapte sute de acri, apoi a îngrăşat pămîntul şi a plantat eucalipţi, fiindcă din cercetările lui şi-a format convingerea că eucaliptul, care produce nuca circaziană, va fi foarte căutat ca lemn de ornament în construcţii. În primul an a sădit zece mii de

copaci, în anul al doilea încă douăzeci de mii. Arborii costaseră, la plantare, 46 862 de dolari.

„I-am plantat și după douăzeci de ani vor valora o avere fără ca eu să fac ceva."

Își închipuia că făcuse o investiție sigură, ca și cum ar fi pus banii la bancă, în plus mai avea și treizeci la sută dobînzi.

În altă parte a pus sfeclă, morcovi, ovăz, grîu, orz, iarbă și alfalfa [1], căci Eliza urmase niște cursuri prin corespondență la Universitatea din California, cu privire la cultura acestor plante. Făcea tot ce era nevoie ca ferma lui să fie o fermă-model. Cînd Luther Burbank a adus cactuși fără spini de la grădina lui experimentală din Santa Rosa, Jack, care era gata să încerce totul, a plantat un cîmp întreg cu ei, ca să aibă nutreț.

Și-a cumpărat pentru herghelie un armăsar de rasă, premiat la o expoziție, plătindu-l cu două mii cinci sute de dolari, apoi a cumpărat patru iepe de rasă, cu șapte sute de dolari fiecare. Era convins că muncile cîmpului se vor face din nou cu cai grei de povară, așa că a cumpărat toate iepele cărăușilor din San Francisco, deși multe erau rănite la picioare din cauza pietrelor de pavaj. Cînd a avut nevoie de cai de tracțiune ca să-și defrișeze și să-și are pămîntul, n-a găsit animalele pe care le căuta și s-a dus după ele în sudul Californiei. Cînd nu găsea soiurile de vaci și de juninci dorite, publica anunțuri în ziarele agricole, se ducea la tîrgurile din Sacramento și cumpăra numai animale premiate la expoziții. A achiziționat un taur cu coarnele scurte, plătindu-l opt sute de dolari, și opt vițele bune, cu trei sute cincizeci de dolari bucata. S-a dus la tîrg și a cumpărat cei mai buni porci de rasă și o turmă de optzeci și cinci de capre de Angora [2]. După ce și-a crescut animalele timp de cîțiva ani în mod științific, a început să vîndă din ele fermierilor vecini, la prețuri scăzute,

[1] Alfalfa este o plantă furajeră leguminoasă, asemănătoare cu lucerna, dar cu o rădăcină foarte bogată și lungă, din care cauză rezistă bine la secetă și crește chiar în pămînturi aride. (n.t.)

[2] Caprele care dau mohairul. (n.t.)

ca să îmbunătățească și ei rasa turmelor. S-a gîndit apoi să selecționeze boii și porcii după cum John London selecționa zarzavaturile, vînzînd la hotelurile din San Francisco numai legume de prima calitate. A clădit grajduri noi pentru animalele care i se înmulțeau mereu, a făcut țarcuri, a cumpărat un atelier întreg de fierărie din Glen Ellen și l-a instalat la fermă. A clădit baraci și cabane ca să-și adăpostească echipele din ce în ce mai numeroase de muncitori și familiile acestora.

A scris articole despre agricultura modernă, a început un roman: *Înapoi la munca pămîntului*, a trimis și primit numeroase scrisori de la societățile agricole și de la fermele experimentale, a dat interviuri reporterilor curioși să afle cîte ceva despre noua lui activitate. Odată se afla la Los Angeles, unde venise după vite; locuia la vechiul lui prieten, sculptorul Felix Piano; a spus atunci ziariștilor:

„Am început să studiez problema de ce pămîntul nostru din California e secătuit după patruzeci-cincizeci de ani de cultură, în vreme ce pămîntul din China, cultivat de mii de ani, e încă fertil. Am luat măsura să nu mai scot nimic din fermă. Am început să cultiv plante de nutreț ca să hrănesc cu ele animalele. Am achiziționat cea dintîi mașină de împrăștiat îngrășăminte care s-a văzut prin partea locului. Am pus oameni să curețe pămîntul de buruieni și să-l desțelenească. Situația disperată a țării noastre ne arată că în ultimii zece ani numărul gurilor ce trebuiesc hrănite a crescut cu șaisprezece milioane. În acești zece ani numărul porcilor, oilor, vacilor de lapte și boilor s-a micșorat din cauză că marile ferme s-au fărîmițat și s-au transformat în ferme mici. Fermierul care are vite bune, care își îngrijește și își îngrașă pămîntul, are succesul asigurat".

Cultivînd cei o mie o sută de acri de pămînt, dădea de lucru oamenilor, le dădea posibilitatea să-și asigure existența. I-a spus Elizei să nu refuze nici un om care ar căuta de lucru, ci să-l angajeze măcar pentru trei-patru zile, pe bani și mîncare. Dacă nu era nimic de lucru, să găsească de lucru, să-l pună

să defrişeze pripoarele, să facă garduri pe cîmp. Lui Forni, care conducea construcţia *Vizuinei lupului*, îi spunea :

„Forni, nu lăsa pe nimeni să plece pînă nu munceşte trei-patru zile, şi dacă e muncitor bun păstrează-l". Deţinuţii din închisorile Folsom şi San Quentin, care puteau obţine eliberarea condiţionată dacă găseau de lucru, îi scriau să-i angajeze. El înştiinţa întotdeauna pe directorul închisorilor că va da de lucru acestor oameni ; nu-i refuza decît cînd n-avea nici un pat liber sau cînd toate colţişoarele barăcilor erau ocupate. Un deţinut pe care-l refuzase i-a scris din nou :

„Să nu vă fie frică dacă mă lăsaţi să muncesc lîngă casă. N-am să fur nimic, eu sînt ucigaş".

Aproape tot timpul avea cel puţin zece deţinuţi care munceau şi trăiau la fermă.

Ferma a atins apogeul activităţii în 1913, cînd statele lui de plată totalizau suma de trei mii de dolari pe lună. Avea cincizeci şi trei de oameni la fermă şi treizeci şi cinci la *Vizuina lupului* ; asigura deci existenţa unui număr de aproape o sută de oameni, cu familiile lor, cu alte cuvinte unui număr de vreo cinci sute de suflete. În ziua de plată se ducea cu Washoe Ban pe cîmpii şi pe dealuri şi plătea oamenii, scoţînd bani din săculeţi legaţi în jurul mijlocului, aceeaşi săculeţi pe care i-a avut la Klondike. Faptul că dădea de lucru oamenilor îi făcea o mare şi nesfîrşită plăcere, o plăcere tot atît de mare ca aceea pe care i-o dădeau noile experienţe la fermă sau gîndul că el era salvatorul agriculturii Californiei.

Fermierii din vecinătate îl luau în rîs cînd ara prea adînc sau cînd folosea ceea ce numeau ei „cele opt ore de muncă socialistă" la fermă. Aşa cum fusese luat în rîs cînd şi-a construit ketchul *Snark*, aşa era luat în rîs acum fiindcă îşi înjgheba o fermă-model. De aceea se plîngea uneori :

„Caut un mijloc cinstit şi mulţumitor să cîştig şi să cheltuiesc banii şi toţi îmi sar în cap. Dacă

m-aș duce să joc la curse sau dacă aș dirija coruri de fete, comentariile ar fi mai îngăduitoare".

Celor care îl țineau de rău că risipea sume atît de mari pentru experiențe le răspundea:

„Îmi cîștig banii cinstit, și nu din truda muncitorilor. Vreau să cheltuiesc ca să dau altora de lucru, ca să îmbunătățesc sistemul agricol aplicat azi în California; cine zice că n-am dreptul să-mi cheltuiesc banii cum îmi place, pentru bucuria mea?"

Și se bucura într-adevăr. Pe fiecare oaspe nou îl călăuzea mîndru la grajdul vacilor de lapte și-i arăta recordul atins de fiecare vacă, apoi la cîmpurile de grîu și de alfalfa, îi arăta rasele îmbunătățite de vaci, porci și capre. Se bucura strașnic cînd unul din animalele lui era premiat la vreo expoziție. Cînd pleca pe mare cu *Roamer* sau cînd călătorea în trăsura cu patru cai împreună cu Charmian și Nakata, îi scria mereu Elizei, dîndu-i sfaturi și instrucțiuni; la rîndul ei, Eliza îi scria despre fiecare întîmplare petrecută la fermă.

Din scrisorile lui Jack:

„Vezi dacă porcii sînt bine hrăniți. Cum merge udatul cîmpului de orez? Nu uita să pui armăsarul la treabă. Ai avut grijă să ferești motorul și furtunul lui de căldura soarelui? Sînt nemîngîiat că porcii au fost loviți de pestă. Să repari temelia la grajdul cu douăzeci de loji. E timpul să te uiți dacă se lucrează cu toți caii și dacă mînjii sînt hrăniți după ce se întorc de la păscut. La ridicarea zidului de piatră din jurul grădinii vezi ca oamenii să bage în lucru numai pietre mari, ca să iasă un zid frumos".

Tot ce avea el trebuia să fie „cel mai mare" și „cel mai bun": *Vizuina lupului*, zidul de piatră, grîul și alfalfa, caii de rasă, vacile, porcii și caprele. Complexul lui de om viguros, de învingător îl făcea să simtă că trebuia să fie rege printre oameni (ultimul va fi primul, bastardul va fi rege); același complex de om viguros, mesianic îi poruncise să salveze literele americane și economia americană, iar acum agricultura americană de la distrugere și corupție.

Cîştiga şaptezeci şi cinci de mii de dolari pe an din scris şi cheltuia o sută de mii. Îşi ipotecase toate proprietăţile, pînă şi pe cele viitoare. La întîi ale fiecărei luni, el şi Eliza se aşezau la masă în colţul sufrageriei, îşi băgau capul în conturi şi se chinuiau să descopere cum să împartă banii ca să facă faţă tuturor obligaţiilor. Într-un timp ajunsese atît de strîmtorat că Eliza a trebuit să-şi ipotecheze casa din Oakland pentru cinci sute de dolari ca să cumpere nutreţ la vite. Scrisorile pe care le trimitea în Est conţineau cereri continue de bani.

„Vă rog trimiteţi-mi 2 000 de dolari pe care mi-i datoraţi pentru schiţe, căci construiesc primul siloz de piatră din California..."

„Trebuie să-mi trimiteţi 5 000 de dolari pentru publicarea cărţii, căci clădesc un grajd nou pentru vacile de lapte..."

„Am nevoie de 1 200 de dolari ca să cumpăr un malaxor..."

„Trebuie să-mi trimiţi imediat 1 500 de dolari, căci am de făcut un dig, ca să-mi apăr pămîntul de inundaţii..."

„Dacă vreţi să contractaţi dinainte seria de schiţe, îmi veţi da putinţa să cumpăr ferma Freund, vecină cu mine, care are patru sute de acri şi se vinde la preţul rezonabil de 4 500 de dolari..."

Le făcea editorilor lui din Est o frumoasă educaţie agricolă bazată pe principii ştiinţifice şi ei se vedeau citeodată nevoiţi să-i scrie exasperaţi:

„Domnule London, n-avem ce face dacă dumneavoastră vreţi să vă cumpăraţi o nouă turmă de porci..." sau

„Nu avem convingerea că defrişarea pămîntului dumneavoastră cade în sarcina noastră..."

Unul din ei a avut îndrăzneala să-i scrie:

„E foarte bine dacă un scriitor are fermă, cu condiţia să nu se ocupe de ea..."

Aveau loc amînări, jigniri, certuri, schimburi de telegrame, dar pînă la urmă căpăta bani nu numai ca să-şi clădească un siloz de piatră, ci chiar două; mai mult, ca să-şi construiască grajdul pentru vacile

de lapte, să cumpere malaxorul, să ridice digul de irigare, să cumpere ferma Freund, care îi întregea suprafața proprietăților la o mie cinci sute de acri; să pună un acoperiș de țiglă de două mii cinci sute de dolari la *Vizuina lupului* care, după trei ani de la începerea construcției, ajunsese să-l coste șaptezeci de mii de dolari și nu era decît în mică parte gata.

Oricît de repede veneau banii, ei se duceau tot atît de repede, alunecînd printre degetele Elizei, de multe ori împotriva dorinței ei. Bani mulți însemna pentru Jack că putea să angajeze oameni mulți, să defrișeze teren mai mult, să facă irigări și drenaje noi. Niciodată în perioada asta n-a avut datorii mai mici de douăzeci și cinci de mii de dolari; de multe ori însă, chiar și cincizeci de mii.

Pe lîngă muncitori, de existența cărora se simțea acum răspunzător, mai era ceata crescîndă a rudelor, a rudelor rudelor, a prietenilor, a prietenilor prietenilor, a musafirilor, a operelor de binefacere, a sicofanților și paraziților de toate categoriile. Pentru el, mărinimia era un lucru firesc, ca respirația. Toți vagabonzii din America știau că vechiul lor tovarăș, acum ilustru, avea totdeauna un loc liber la masă, un pahar plin și un pat primitor; de aceea, *Ferma frumuseții* era trecută în itinerarul celor mai mulți vagabonzi. Jim Tully, care ca și Jack dobîndise faimă de romancier după ce fusese vagabond pe căile ferate, povestește că într-o noapte, la Los Angeles, un pierde-vară i-a cerșit lui Jack prețul unui pat și Jack i-a pus în mînă o monedă de aur de cinci dolari. Johny Heinhold povestește că după ce se plimba prin cîrciuma *La ultima șansă*, sorbind cîte o înghițitură dintr-o sticlă de whisky, pleca lăsînd la bar o monedă de aur de cinci dolari zicînd: „Johnny, spune băieților că Jack London a fost pe aici și că pot să bea în contul lui".

Deținuții îi trimiteau căpestre împletite de mînă. N-avea ce face cu ele, dar le expedia douăzeci de dolari pentru fiecare, fiindcă nu era în stare să refuze un om care încerca să cîștige cîțiva dolari.

Aproape toți prietenii îi cereau bani cu împrumut, nu o dată, ci mereu. Niciodată nu i s-a restituit vreun dolar. Primea prin poștă mii de cereri de bani și multora le răspundea. Scriitori străini necunoscuți îi cereau să-i susțină pînă terminau un roman, și el le trimitea lunar cecuri. Cînd ziarele socialiste și muncitorești erau în criză financiară, stare de lucruri aproape permanentă, le trimitea fonduri de subscripție în numele tuturor prietenilor săi, articole și schițe gratuite; cînd activiștii socialiști sau ai organizațiilor muncitorești erau arestați, le trimitea bani pentru avocat. Cînd grevele erau în pericol de a eșua, din cauza lipsei de fonduri, el dădea bani pentru alimente. Cînd a auzit că o femeie din Australia și-a pierdut amîndoi fiii în războiul mondial, a început să-i trimită, fără să i se ceară, cincisprezece dolari pe lună, și i-a trimis cît timp a trăit. Cînd o bătrînă din Munții New Yorkului i-a scris în cuvinte înduioșătoare spunîndu-i cît e de săracă, el l-a implorat pe Brett să trimită bani femeii și să-i rețină lui din încasările viitoare. Cînd la San Francisco s-a înființat o școală de operă, el și-a luat angajamentul să contribuie lunar cu o sumă fixă. Cînd un tovarăș socialist din Oregon, pe care nu-l cunoștea, i-a scris că-și va aduce nevasta însărcinată și cei patru copii la fermă și că-i va lăsa acolo pînă se va întoarce din Arizona, unde se ducea să se vindece de tuberculoză, Jack i-a telegrafiat că n-are nici o baracă și nici un pat liber în care să-i primească. Familia însă plecase din Oregon și cînd a ajuns la fermă Jack n-a pomenit nimic de telegramă; le-a găsit o cameră, i-a hrănit și i-a îngrijit, a ajutat-o pe femeie să-și nască cel de al cincilea copil și i-a dus pe toți înapoi, în Oregon, după șase luni, cînd bărbatul s-a întors din Arizona.

Tovarășii socialiști îi scriau cu miile, întrebîndu-l dacă au posibilitatea să vină și să trăiască la ferma lui.

„Dă-mi numai un acru și cîțiva pui și ai să vezi ce o să iasă."

„N-ai putea să te lipseşti de o vacă şi de cîţiva acri ? E tot ce şi-ar dori familia mea."

Îi spunea Elizei să nu mai angajeze oameni, dar cînd venea la fermă un muncitor cu familia fiindcă auzise că acolo oamenii puteau găsi oricînd de lucru, Jack îl angaja chiar el. Eliza, care ţinea socotelile, spunea că jumătate din banii pe care îi cîştiga intrau în buzunarele altora. Dacă ar fi adunat sumele plătite muncitorilor care lucrau fără să fie nevoie, totalul ar fi atins o treime din întregul lui venit. Oricine izbutea să-l înduioşeze dacă îi spunea o poveste verosimilă, dar jumătate din sumele ce le împărţea le dădea fără să i se ceară. O singură dată a refuzat să ajute pe cineva. Nevasta lui Bob Fitzsimmons, boxerul profesionist, i-a telegrafiat că avea nevoie imediat de o sută de dolari, dar nu explica de ce avea nevoie de ei. El tocmai îşi bătea capul cum să găsească trei mii de dolari cu care să plătească asigurarea şi dobînzile ipotecilor, aşa că a refuzat-o. După două zile a citit în ziare că doamna Fitzsimmons a fost operată într-o clinică fără plată din provincie. Nu şi-a iertat niciodată greşeala asta ; după aceea, cînd i se cereau bani şi nu avea, se ducea şi se împrumuta.

Pentru el cheltuia puţin, minca şi se îmbrăca simplu. Pentru prieteni cheltuia o avere şi rareori accepta să fie invitat de ei. Cînd se ducea să cineze în altă parte minca înainte de a pleca de acasă o jumătate de livră de friptură, fiindcă nu-i plăcea cum găteau alţii. Era atît de scrupulos în probleme de bani, încît nu îngăduia nici unui musafir să dea chitanţă altui musafir la masa lui de joc. Lua chitanţa, plătea el datoria şi apoi punea hîrtia într-o tabacheră. Cînd Frolich trecea într-o zi prin faţa camerei de lucru a lui Jack, a văzut o ploaie de hîrtii albe zburînd pe fereastră. Culegînd cîteva, a înţeles că Jack aruncase încă o tabacheră de chitanţe.

Viaţa lui a fost viaţa caracteristică a nativului din California, tipul acela neobişnuit, de pămîntean generos, care nu se întîlneşte nicăieri în altă parte. Megaloman modest, ca cei mai mulţi californieni, era

de fapt un om simplu, care nu se lăuda în fața prietenilor și a asociaților cu succesele și realizările lui ; față de el însuși era aspru, nesovăitor, pozitiv. Pe marginea sutelor de schițe, articole și romane pe care plănuia să le scrie în viitor se pot citi următoarele însemnări : *O schiță mare, Roman impresionant, Grozavă idee, Material de lucru extraordinar, Poveste strașnică.* Ca cei mai mulți californieni, era robust, inimos, cu dorințe fizice puternice. Adora frumusețea, forța, inteligența și plăcerile trupului, care la rîndul lor îl îndemnau să admire artele și roadele culturii. Se juca și se distra ca un copil. Mai presus de orice îi plăcea să rîdă nu reținut și delicat, ci în hohote. Ca mai toți californienii, nu era formalist, ura pe cei cu ifose, nu-i plăceau ideile conformiste și prejudecățile, nu suporta cătușele tradițiilor, ținea să fie un mare iconoclast. Aidoma caselor clădite de predecesorii lui spanioli în California, căminul lui era un sanctuar deschis tuturor trecătorilor, nobili sau umili ; nimeni n-a plecat de la el fără să stea măcar o dată la masă, să bea și să doarmă o noapte. Era omul cel mai fericit cînd douăzeci de oaspeți se hrăneau cu mîncarea sa. Ca și predecesorii lui spanioli, voia să aibă spațiu mult în jur, nu-i plăcea să fie strîmtorat, voia să fie stăpînul unui domeniu atît de întins, încît să-i trebuiască zile ca să-l străbată.

Ca și căutătorii de aur care întemeiaseră California, disprețuia banul, fiindcă îl cîștiga atît de ușor și în cantități atît de mari ; căuta să arate lumii cît de puțin era sclavul banului. Își împărțea cu mărinimie bogățiile pămîntului, ale minții, ale pungii, prietenia. Ca și mulți californieni, dorea să facă totul cît mai bine ; să muncească, să se distreze, să rîdă, să iubească, să se odihnească, să cucerească, să creeze. Era independent, nesupus, ușor de tras pe sfoară ; capricios, schimbător, adesea grosolan, încăpățînat, furtunos, sadic. Ca cei mai mulți californieni, disprețuia lașitatea fizică și morală, era un om de mare curaj. „Avea un curaj de urs, zicea Ira Pyle ; mergea înainte fără să țină seamă de nimeni

și de nimic." Ca cei mai mulți californieni, se credea un pionier, un deschizător de drumuri, un creator de civilizație nouă, mai bună. Cum totul în jurul lui era viguros, întins, bogat avea o încredere nețărmurită în el însuși și credea că ceea ce răsare din pămîntul californian e mai bun decît orice pe lume.

Trăind într-o țară atît de mănoasă, cu un pămînt care dădea roade aproape spontan, el însuși era spontan, adopta repede idei noi, se entuziasma repede, iubea repede, se mînia repede. Adora frumusețea și natura fiindcă era înconjurat de frumusețe și natură. Neliniștit, imprudent, impetuos, semeț și exagerat, iubea primitivismul și emoțiile; dar, trăind într-o lume romantică și opulentă, violența lui aprinsă era îmblînzită de o sensibilitate aproape feminină în fața frumuseții și a durerii. Amăgitor și totuși cinstit, adesea gălăgios și crud, credea că fiecare e cinstit pînă cînd i se dovedea altfel. Prin urmare era naiv și deseori s-a lăsat păcălit. Forța și curajul lui erau ale ursului grizzly de pe steagul statului californian. Constant credințelor și prieteniei, generos și deschis, crîncen doar cu sărăcia și nedreptatea, era un adevărat păgîn și adora panteistic un dumnezeu al frumuseții naturale și al forțelor care îl înconjurau. Optimist iremediabil, credea în progresul omenirii și dorea să-și închine viața instaurării unei civilizații inteligente în lume.

. . . . . .

În primăvara anului 1913, Jack era scriitorul cel mai bine plătit, cel mai cunoscut și cel mai popular din lume, ocupînd poziția pe care o avusese Kipling la începutul secolului. Schițele și romanele lui erau traduse în rusă, franceză, germană, suedeză, norvegiană, daneză, olandeză, spaniolă, italiană, ebraică. Fotografia îi apărea atît de des, încît chipul lui tineresc, plăcut și deschis ajunsese cunoscut și iubit de milioane de oameni.

Povești și anecdote despre el s-au răspîndit în toată lumea. Fiecare cuvînt rostit, fiecare mișcare

erau redate în ziare; cînd nu făcea nimic, reporterii inventau.

„Îmi amintesc că într-o singură zi s-au expediat trei telegrame despre mine. În prima se spunea că m-am certat cu nevastă-mea în Portland, Oregon, că ea şi-a făcut bagajul şi a plecat cu vaporul spre San Francisco, la mama ei. În a doua se arăta că un milionar m-a bătut într-un cabaret. A treia minciună era că într-o staţiune de munte din statul Washington am cîştigat o prinsoare de 100 de dolari prinzînd o varietate inexistentă de păstrăvi. Adevărul este că în ziua aceea nevastă-mea şi cu mine eram într-o rezervaţie forestieră din sud-vestul statului Oregon, departe de căi ferate, de şosele, de sîrme telegrafice şi telefonice."

Deşi n-a răspuns niciodată şi nici nu s-a apărat de elucubaţiile gazetarilor, s-a simţit adesea jignit şi nemulţumit.

„Ştii ce se-ntîmplă? Dacă o studentă se plimbă pe dealurile mai retrase, dincolo de Berkeley şi e atacată de un vagabond, ziarele scriu că vagabondul trebuie să fi fost Jack London."

Niciodată n-a fost invitat la Clubul presei din San Francisco, dar cînd membrii lui au hotărît să clădească o sală nouă i-au cerut să contribuie cu două mii de dolari; a fost singura dată cînd a refuzat pe cineva cu plăcere.

Mai dăunătoare decît zvonurile false şi de obicei calomnioase erau articolele şi pamfletele care circulau sub numele lui. O foaie tipăritä, intitulată *Idealul militar,* i-a căşunat cele mai multe necazuri.

„Tinere, cel mai josnic ţel al vieţii tale e să fii bun militar. Un «bun militar» nu încearcă niciodată să facă deosebire între bine şi rău. Dacă i se dă ordin să tragă în concetăţenii săi, în prietenii săi, în vecinii săi, el ascultă fără şovăire. Dacă i se dă ordin să tragă în mulţimea de pe stradă, cînd cei sărmani cer pîine, el ascultă şi vede părul cărunt al vîrstnicilor mînjit de sînge, vede femei murind, dar nu simte nici o remuşcare, nici o milă. Un «bun

militar» este ca o mașină de ucis, oarbă, fără inimă, fără suflet."

Articolul era ticluit în chip inteligent, căci poartă amprentele lui Jack atît în stil, cît și în concepție. Ofițerii armatei Statelor Unite s-au ridicat furioși împotriva insultei adresată soldaților. S-au trimis proteste la Congres. Ministerul Poștelor a hotărît să-i intenteze acțiune penală fiindcă își răspîndea manifestele prin poștă. Dezmințirea vehementă a lui Jack precum că nu el este autorul pamfletului a oprit urmărirea, dar atacurile împotriva lui pe tema „mistificării militare" l-au urmărit pînă la moarte.

Dublurile au început să se înmulțească în toată America; oamenii purtau pălării de fermier, cravată și haină din pînză de sac ca și el; bineînțeles, ziarele aveau ce broda. Dublurile țineau conferințe în numele lui, vindeau manuscrise ca fiind scrise de el, conduceau forțele revoluționare împotriva lui Diaz în Mexic, semnau cu numele lui cecuri fără acoperire și, în sfîrșit, făceau dragoste cu femeile ca primitivul, focosul Jack London. Îi veneau mereu scrisori de la oameni care-l întîlniseră în locuri unde nu fusese niciodată. Întîmplările astea îl amuzau pînă cînd o dublură a apărut în San Francisco și a făcut dragoste cu o femeie numită Babe. Babe i-a trimis la Glen Ellen o carte poștală în care-i scria: „Nu mă mai iubești?" și semna „iubita inimii tale".

Din cauza condițiilor în care s-a născut, diferiți străini îl numeau fiu, frate, unchi sau văr. O familie din Oswego, New York, a răspîndit zvonul că Jack London este de fapt Harry Sands, care a fugit de acasă la vîrsta de paisprezece ani. Ziarele au publicat una lîngă alta fotografia lui Harry Sands și a lui Jack London și publicul cititor era invitat să găsească asemănarea.

Pe lîngă recenzii bune și articole favorabile apăreau și multe atacuri împotriva lui. Printre altele era acuzat că falsifică viața din Alaska și că nu știe despre ce scrie. Fred Thompson, cu care Jack plecase pe Yukon în sus și care a rămas douăzeci de ani în Alaska, a spulberat toate acuzațiile, arătînd

că pionierii din Alaska așteptau cu nerăbdare scrierile lui Jack despre Klondike, fiindcă erau cele mai autentice povestiri despre regiunea aceea.

A fost de atîtea ori acuzat de plagiat, încît aproape mereu a avut procese de acest gen. Încă din 1902 s-a spus că a plagiat o schiță a lui Frank Norris. Cînd s-a aflat că și un al treilea a publicat o schiță cu același subiect, s-a făcut o anchetă și s-a văzut că cei trei scriitori au fost inspirați de aceeași întîmplare petrecută în Seattle. Stanley Waterloo, autorul *Istoriei lui Ab* din care Jack se inspirase cînd a scris *Înainte de Adam*, a provocat un scandal internațional după apariția cărții. Jack a răspuns că-și recunoaște datoria față de Waterloo, dar a arătat că omul primitiv ține de domeniul public. Frank Harris, scriitor obscur și publicist, scrisese un articol din care s-a inspirat Jack pentru o cuvîntare inserată în *Călcîiul de fier* și pusă în gura episcopului Londrei; acum, Frank Harris își făcea reclamă publicînd articolul lui alături de textul lui Jack, arătînd că Jack este hoț literar. Ca să potolească tărăboiul, Jack a răspuns: „Sînt un naiv, nu un plagiator. Am crezut că Harris citează dintr-un document istoric".

Ca să țină pas cu cheltuielile lui personale și cu cele de la fermă și de la *Vizuina lupului*, trebuia să dea la iveală un șir nesfîrșit de povestiri de pe urma cărora să încaseze mereu. Dacă ar fi îndrăznit să se oprească și să mai răsufle, întregul eșafodaj de obligații și datorii s-ar fi dat peste cap. Cel mai bine mergeau povestirile despre Alaska; le trimitea editorilor mormăind: „Tot încerc să mă liberez de Klondike". Mintea îi era sprintenă, bogată, viguroasă și, deși se căznea să scrie pentru vînzare, multe povestiri despre Alaska sînt foarte bune, ca și cele despre Pacificul de Sud; astfel sînt: *Sămînța lui Mc Coy*[1] și *Inevitabilul om alb*[2] din volumul *Povestiri*

[1] The Seed of McCoy. (n.t.)
[2] The Inevitable White Man. (n.t.)

despre Pacificul de Sud[1], *Casa mîndriei*[2] și *Șeriful din Kona*[3] din volumul *Casa mîndriei*. Seria *Smoke Bellew* a fost însă fabricată numai pentru bani. Povestirile pe care le punea pe hîrtie se zbăteau în mintea lui pînă le găsea formă de expresie ; nevoia de bani era numai imboldul care-l împingea să lucreze. Seria *Smoke Bellew* a fost, afară de articolele de început, prima lui muncă de mîntuială, fără nici o valoare literară ; i-a adus doar ciment, lemn și aramă pentru casă. În schimbul acestor materiale a dat însă alt material, mai solid și mai cinstit.

„Nu-mi place că trebuie să scriu seria de treisprezece schițe *Smoke Bellew*, dar n-am neglijat munca bună din cauza lor."

De la un timp s-a plictisit de genul schiței, și schițele au început să fie mai slabe ; găsea că ele îi restring posibilitățile. Dorea să scrie numai romane. Cele două romane create în această perioadă, *John Barleycorn* și *Valea Lunii*, pot sta alături de cele mai bune romane ale Americii. Afară de partea a treia, care se ocupă de probleme agricole și care trebuia publicată în volum separat, *Valea Lunii* adăpostește cele mai alese gînduri și reflecții ale minții lui Jack London. Portretele spălătoresei Saxon și ale cărăușului Billy sînt redate cu convingere. Descrierea petrecerii organizate de sindicatul zidarilor în parcul Weasel, unde Jack măturа, cînd era copil, duşumelele circiumii, este o culegere clasică de folclor americano-irlandez. Drama și tragedia grevei feroviarilor din Oakland a rămas și după douăzeci și cinci de ani un model de literatură a grevelor în Statele Unite.

Uneori își bătea capul să găsească intrigi potrivite pentru reviste. Odată a primit o scrisoare de la Sinclair Lewis, tînărul care i-a luat un interviu pentru *Yale News* și care se străduia acum să ajungă scriitor. Lewis îi trimitea cîteva propuneri de conflicte care, sugera el, îi puteau fi lui Jack

[1] South Seas Tales. (n.t.)
[2] The House of Pride. (n.t.)
[3] The Sheriff of Kona. (n.t.)

de folos și... îi cerea șapte dolari și jumătate pe bucată. După ce le-a citit, a ales *Grădina teroarei*[1] și încă unul, trimițîndu-i lui Lewis un cec de cincisprezece dolari. Lewis i-a răspuns imediat, mulțumindu-i și înștiințîndu-l că cei cincisprezece dolari erau acum o parte din pardesiul pe care și l-a cumpărat ca să se apere de vîntul rece new-yorkez.

Mai tîrziu, cînd lucra la *The Volta Review* a Asociației americane pentru promovarea vorbirii în rîndurile muților, Lewis i-a trimis încă douăzeci și trei de subiecte, însoțite de „*o adevărată factură de mărfuri* livrate la prețurile din lista anexată" și semna „Sinclair Lewis, altfel zis Hal, alias Red"[2]. În scrisoare își exprima speranța că Jack îi va cumpăra o bună parte din subiecte, ajutîndu-l în acest mod să devină un scriitor independent. Jack i-a cumpărat ideea pentru *Casa iluziilor* cu doi dolari și jumătate, prețul din listă, apoi *Tatăl risipitor*, *Vina lui John Avery*, *Explicații*, *Recomandări*, *Bărbatul galant* și *Femeia care a dat suflet bărbatului* cu cinci dolari de fiecare; apoi *Boxerul în frac* și *Închisoarea bunului simț* cu cîte șapte dolari și jumătate; în sfîrșit *Domnul Cincinatus* cu zece dolari, trimițîndu-i lui Lewis un cec de cincizeci și doi de dolari și cincizeci de cenți. Oricum și-o fi folosit banii, Lewis i-a scris cu mîndrie lui Jack că ține sus steagul roșu, socialist. Din ideile cumpărate, Jack s-a inspirat scriind *Cînd lumea era tînără*[3], pe care a publicat-o în *Post*, și romanul scurt *Un monstru fără pereche*[4], publicat în foileton de *Popular Magazine*. Cînd i-a scris lui Lewis că pentru prima dată în viața lui se simțea sătul de povestiri și că nu știe ce ar putea face cu *Biroul crimelor* primit de la Lewis, acesta, gîdilat în mîndria lui profesională, i-a trimis lui Jack, fără să-i mai ceară nimic în plus, o scrisoare amănunțită în care îi înfățișa cum s-ar putea desfășura conflictul.

---

[1] The Garden of Terror. (n.t.)
[2] Prescurtări pentru Harry Redhead. (n.t.)
[3] When All the World Was Young. (n.t.)
[4] The Abysmal Brute. (n.t.)

Își arăta mărinimia mai ales față de tinerii scriitori care veneau pe capul lui cu miile, manuscrisele lor întunecîndu-i cerul ca norii de lăcuste. Nu și-a încheiat o zi din viață fără să fi primit un manuscris de la vreun autor plin de speranțe, care-i cerea să i-l critice, să i-l corecteze și să i-l plaseze. Citea manuscrisele cu cea mai mare grijă, fie că erau poezii de o pagină sau romane și tratate de opt sute de pagini ; trimitea apoi autorilor scrisori lungi de critică și le expunea tehnica literară pe care și-o însușise în cursul atîtor ani. Acestor străini le-a dat tot ce avea mai bun în el, fără să facă economie de timp ori de energie. Cînd credea că manuscrisul e bun, căuta să-l vîndă unei reviste ori unui editor ; cînd credea că e rău, îi scria autorului de ce credea așa. Deseori, critica lui cinstită i-a adus reproșuri violente ; convingerea că-și făcea nume rău nu-l împiedica să arate expeditorilor de ce nu scriau bine și cum puteau să se corecteze. Un autor, pe care-l criticase fără ocolișuri și-i înapoiase manuscrisul, i-a scris din nou, ponegrindu-l. Jack și-a pierdut cea mai mare parte a nopții răspunzînd acestui autor în cuvinte frumoase și îngăduitoare, trimițîndu-i o scrisoare de șapte pagini, cît o schiță care i-ar fi adus cinci sute de dolari, în care-l învăța cum să primească observațiile critice astfel ca să-și poată îmbunătăți munca.

Singurii scriitori pe care se supăra erau aceia care-i cereau ajutor ca să ajungă repede celebri. Acestora, Jack le spunea :

„Omul care vrea să atingă măiestria și crede că are nevoie de cineva care să-l tragă de urechi este un om a cărui artă nu poate fi decît mediocră. Dacă vrei într-adevăr să faci treabă bună, atunci trebuie să te tragi singur de urechi. Pune umărul ! Împinge ! Ajută-te singur ! Nu guița ! Nu-mi spune mie sau altuia ce treabă grozavă crezi că faci, sau că, după părerea dumitale, scrisul dumitale este tot atît de bun ca al oricăruia. Fă-ți treaba atît de bine, încît să n-ai timp s-o compari cu mediocritatea altuia".

În arhiva lui sînt scrisori de la aproape toți scriitorii de succes din acel timp, care-i împărtășeau nevoile, necazurile și temerile lor. Tuturor le arăta simpatie și dragoste, îi încuraja și le aprecia munca, îndemnîndu-i să creadă în ei înșiși, în literatură, în lumea pe care încercau s-o înțeleagă. Cînd vreo editură intra în posesia unei cărți cu subiect socialist, îi trimitea lui un exemplar; el o citea cu atenție și telegrafia un răspuns elogios, necesar pentru lansarea ei.

În afacerile cu editorii și redactorii era, de asemenea, mărinimos și cinstit. Totdeauna i-a plăcut să aranjeze lucrurile cu generozitate și se simțea mîhnit cînd omul de afaceri își mînca de sub unghie. Era potolit, curtenitor, om de înțeles — pînă cînd băga de seamă că e tras pe sfoară, ori că i se denaturează lucrarea. Atunci se arunca asupra adversarului cu ferocitatea unui urs turbat.

Începînd din 1910, anul apariției lui *Burning Daylight*, trimisese companiei *Macmillan*: o piesă intitulată *Hoția*[1], o culegere de articole despre Pacificul de Sud intitulată *Croaziera lui Snark*[2] și patru volume de schițe, din care nici unul n-a avut succes de librărie. Atunci, Brett l-a înștiințat că piața pentru culegeri de schițe era acaparată de revistele care apăreau cu zecile și care publicau schițe bine imitate după cele care l-au făcut pe Jack celebru; că nu mai putea să facă față neîntreruptelor lui cereri de avansuri, rareori mai mici de cinci mii de dolari. După o colaborare fructuoasă care durase zece ani, a hotărît să se despartă de Brett și *Macmillan* în 1912. A semnat apoi un contract cu *Century Company*, care i-a publicat povestirile *Smoke Bellew*, *Născut noaptea*[3] și *Un monstru fără pereche*, dar care a refuzat să-l finanțeze timp de trei luni cu o mie de dolari pe lună pînă cînd va termina *John Barleycorn*.

---

[1] Theft. (n.t.)
[2] The Cruise of the Snark. (n.t.)
[3] The Night Born. (n.t.)

Neînțelegîndu-se cu compania și sperînd să aibă cu noul volum primul lui mare succes din ultimii trei ani, le-a trimis nenumărate telegrame încercînd să rezilieze contractul și să se întoarcă la *Macmillan*.

„Toți editorii sînt de părere că-l puteți transfera pe *John Barleycorn*. Singurul lucru care vă împiedică e că vă gîndiți la un cîștig gras. V-ați vinde pe dumneavoastră singuri împreună cu bunul nume al companiei pentru un pumn de arginți. Vă rog să luați notă că nu mă dau banii afară din casă și că milioane de oameni care-l citesc azi pe *Barleycorn* vor citi mîine despre dumneavoastră. Ecoul acestei afaceri va colinda lumea multă vreme și cînd veți fi în groapă vă va ajunge și acolo. Aștept să-mi răspundeți că sînteți oameni, nu mașini de fabricat bani... Am trecut prin situații despre care nici nu visați că există; am o răbdare de care nu sînteți capabili. Simt un dispreț nemărginit pentru bogățiile personale și pentru avantajele financiare personale, dar noțiunile astea trec peste puterea dumneavoastră de înțelegere. În orice clipă sînt gata să mă uit în oglindă și să fiu mai satisfăcut de mine însumi decît ați fi voi dacă v-ați privi în oglindă... Îmi ridic ochii și mă uit la raftul pe care stau cele treizeci și patru de cărți pe care le-am scris și publicat. Printre cele treizeci și patru de cărți, un singur volum e sărăcăcios, *Un monstru fără pereche*, tipărit de curînd de dumneavoastră. Iată cum un editor format 2 × 4 încearcă să publice lucrarea unui autor format 8 × 10... Tot mai aștept răspunsul la telegrama mea din 10 mai 1913. De atunci au trecut multe zile în care ați luat o masă bună duminica, v-ați văzut nevasta și copiii, ați fost binevoitor și uman. Hai, fiți binevoitor și uman cu mine și dați-mi drumul. Știți că singura lucrare pe care o pot preda unui alt editor este *Barleycorn*. Renunțați la un profit de cîțiva dolari și lăsați-mă să plec de la dumneavoastră, nu chiar dezbrăcat."

Cum *Century Company* nu-i răspundea, a trimis o ultimă telegramă:

„Înțeleg că oamenii pot fi cîteodată furioși, dar să fii bicisnic e ceva atît de primitiv, atît de asemănător unei mîrțoage stupide și proțăpite, încît nu-mi intră în cap cum pot adopta o astfel de atitudine oameni care se pretind moderni și civilizați".

Cînd pînă la urmă *Century Company* a refuzat să rezilieze contractul cu *John Barleycorn*, le-a scris:

„Am fost biciuit de prea multe ori în viață ca să-mi mai fie ciudă că sînt iar biciuit", și a colaborat cu ei în continuare. După ce a apărut însă *John Barleycorn*, s-a întors la *Macmillan* și nu l-a mai părăsit. A recunoscut față de Brett ce naiv a fost închipuindu-și că i-ar fi putut convinge pe cei de la *Century* să-i rezilieze contractul.

În timpul verii anului 1913 el și Charmian au petrecut cîteva săptămîni fericite la familia Sterling, în Carmel; au înotat în lac și au făcut plajă, au prins moluște și le-au fript la foc de vreascuri pe țărm, compunînd mii de versuri în continuare la poezia umoristică prin care Sterling — ca o ironie a soartei — e mai cunoscut.

Oh, multora le plac potîrnichile pe pîine
Închipuindu-și că sînt grozave,
Dar eu mă mulțumesc să rămîn dator cu chiria
Și să trăiesc din molusce.

Întors la *Ferma frumuseții*, a continuat să scrie la romanul *Revolta de pe Elsinore*[1] pe care *Cosmopolitan* i l-a publicat în foileton sub titlul de *Gangsterii mărilor*. Jumătate din carte e bună, mai ales partea în care e înfățișată acțiunea, datorită conținutului ei marinăresc, pentru care Jack a fost numit Conradul american[2]; cealaltă jumătate, în care personajul principal vorbește despre acțiune, este slabă și dăunează atît de mult cărții, încît *Revolta de pe Elsinore* a murit de o moarte meritată.

[1] The Mutiny on the Elsinore. (n.t.)

[2] Joseph Conrad (Teodor Joseph Konrad Korzeniowski) (1857—1924), scriitor englez de origină poloneză, care a scris admirabile romane marinărești. (n.t.)

După-amiaza călărea peste cîmpiile lui fertile, bronzîndu-se la soare și încheindu-și ziua în lacul de la Boyes Springs, unde înota cu prietenii. La înapoiere se oprea pe la toate cîrciumile, lua cîte un păhărel, mai asculta o snoavă, mai rîdea. Cînd amurgea, călărea la *Vizuina lupului* și vorbea cu Forni și cu muncitorii. În august 1913 investise în casă optzeci de mii de dolari și casa era aproape gata. Ziarele îl acuzau fără milă că e un socialist apostat care își clădește castel; socialiștii erau mînioși, se simțeau trădați. Pyle povestește că Jack „o scălda" cînd i se imputa magnificența casei pe care o clădea. Reporterilor le spunea că oricît de mare va fi *Vizuina* el nu putea fi considerat capitalist fiindcă o clădea cu bani cîștigați din munca lui; celor care-i spuneau că *Vizuina* e un castel, le răspundea că pietrele roșii și arborii sequoia erau de pe proprietatea lui și numai printr-o întîmplare fericită, care nu l-a costat nimic în plus, *Vizuina* seamănă cu palatele lui Cesar și Justinian. Cînd Harrison Fisher i-a spus că are cea mai frumoasă casă din America, a înțeles că n-a cheltuit degeaba atîția bani și atîta muncă.

În sfîrșit, la 18 august, a venit și ziua încheierii socotelilor. Electricienii trăseseră sîrmele, dulgherii și instalatorii își terminaseră treburile, oamenii lui Forni stringeau cîrpele muiate în terebentină cu care frecaseră lemnăria. În dimineața următoare, Jack și Charmian urmau să se mute în casa nouă. Noaptea, Forni a lucrat cu Jack la fermă pînă la unsprezece și s-a dus să se culce în baraca lui, nu departe de *Vizuină*. Pe la două dimineața l-a trezit un fermier care a dat buzna în baracă strigînd: „Forni, arde! Arde *Vizuina lupului!*" Cînd Forni a ajuns în canion, *Vizuina* era o mare de flăcări.

Apoi a venit și Jack, alergînd, cu părul vîlvoi. S-a oprit brusc pe movila unde a cîntat alături de muncitori și a băut din vinul lor. În fața lui era un infern, toată casa ardea. Era prin mijlocul lui august și prin împrejurimi nu se afla picătură de apă. A rămas în picioare, cu lacrimile curgînd pe

obraji, uitindu-se cum pierea unul dintre cele mai mari visuri ale vieții lui.

Ardea fiecare bucățică de lemn ; ardeau pînă și pervazurile ferestrelor, cu o flacără albastră, nefirească. Dincolo de arborii giganți care înconjurau casa era o stivă de lemn lucrat pentru verandă. Arborii care înconjurau casa nu luaseră foc, dar stiva din spatele lor pîriia. Mulți au fost învinuiți că au pus focul, o mare parte prin scrisori anonime trimise lui Jack. Shepard, divorțat de Eliza, se certase cu Jack chiar în ziua aceea ; a fost învinuit. Un muncitor pe care Jack l-a dat afară din fermă fiindcă și-a bătut nevasta, fiind văzut prin apropiere, a fost și el învinuit. A fost acuzat și un contramaistru certăreț. A fost acuzat și Forni, au fost acuzați și socialiștii geloși, au fost acuzați unii vagabonzi nemulțumiți. Forni credea că focul s-a pornit de la sine, de la cîrpele muiate în terebentină cu care s-a frecat lemnăria. Dar așa nu se explică de ce ardea toată casa deodată. Dacă focul ar fi izbucnit într-o cameră, el n-ar fi putut trece prin zidurile de piatră. Camerele ar fi putut lua foc toate o dată numai de la sîrmele electrice, dacă s-ar fi dat drumul la curent... dar nici o sîrmă nu ducea la stiva de lemne de afară, din spatele arborilor care înconjurau casa...

Jack era convins că focul fusese pus dacă nu de mîna unui om, atunci de mîna soartei, care nu voia ca el să se bucure de roadele muncii lui.

În timpul acelei nopți lungi, amare n-a vorbit decît de două ori. Cînd flăcările au atins apogeul, a murmurat :

„Mai bine să fiu omul căruia îi arde casa, decît omul care a pus focul".

În zori, cînd nu mai rămăseseră în picioare decît zidurile goale de piatră, i-a spus lui Forni :

„Forni, mîine începem să reclădim".

Niciodată n-a reclădit *Vizuina lupului*. În noaptea aceea a ars și ceva din inima lui și frînt a rămas pentru totdeauna.

10

De patru zile zăcea în patul din verandă; în răstimpuri își arunca privirile în grădina tropicală. Toate bolile care-l loviseră începînd din primele zile ale vagabondajului pe căile ferate, la Klondike, în Coreea și în insulele Salomon, s-au unit acum ca să-l doboare. Se zvîrcolea dezgustat și convins că focul la *Vizuina lupului* a fost pus de cineva cu care fusese prieten. Nu pierderea casei îl chinuia, ci pierderea dragostei față de oameni și a credinței în ei. Ochii lui s-au deschis deodată asupra unor lucruri pe care nu le văzuse înainte sau, dacă le văzuse, trecuse peste ele fără să le dea importanță. Incendierea *Vizuinei* apărea ca un simbol al felului în care se va distruge tot ce a încercat să facă pentru socialism și pentru literatură. În patru zile a îmbătrînit cu zece ani.

Prima lui mișcare după ce s-a dat jos din pat a fost să încalece pe Washoe Ban și să se ducă la *Vizuină*. A privit cu deznădejde scheletul de pietre roșii care se înălța mort spre cerul albastru din Sonoma și i-a dat un nume: *Ruinele*. Deși s-ar fi putut declara în stare de faliment, și-a plătit creditorii pînă la ultimul cent. Șaptezeci de mii de dolari se risipeau în vînt; tot așa își risipise timpul și energia cînd scrisese povestirile *Smoke Bellew*... ceea ce îl făcea să se întrebe din nou dacă nu avea de tras vreo învățătură, de undeva, din cenușă. Avea

datorii de o sută de mii de dolari. Nu greutatea datoriei îl copleșea, ci gîndul la romanele pe care va trebui să le scrie ca să cîștige atîția bani.

Le-a spus din nou lui Forni și Elizei că va reclădi *Vizuina lupului*. L-a pus pe Forni să curețe ruinele de dărîmături și pe Eliza să taie cîțiva sequoia. Dar în adîncul sufletului său era descurajat... Dacă *Vizuina* va arde din nou?! *Cosmopolitan* i-a trimis cu eleganță cei două mii de dolari pe lună înainte de termen. Cu banii primiți a clădit o anexă la camera lui de lucru pe atunci mult prea încărcată; și-a așezat pupitrul, coșulețele de sîrmă pentru hîrtii și scrisori, cutiile cu note și însemnări, tot materialul de scris sub un stejar răcoros și acolo a lucrat în ultimii trei ani de viață.

A intrat din nou în vechea rutină; toate erau ca odinioară și totuși apăreau altfel. Cînd trecea pe cîmp nu mai închidea ochii dacă vedea că muncitorii își pierdeau vremea și că nu făceau mai nimic pentru salariul ce-l încasau. Informîndu-se cu discreție, a aflat că oamenii socoteau ferma un amuzament al bogatului ei stăpîn și că n-o luau în serios; tot așa cum nici constructorii navali nu-l luaseră în serios cînd l-a construit pe *Snark* cu mulți ani în urmă. Nimănui nu-i păsa de calitatea muncii pe care o presta; cînd a descălecat de pe Washoe Ban în fața atelierului de fierărie și a controlat potcoavele făurite de fierar, a văzut că omul pilise o jumătate de inch din copită ca să potrivească potcoava. Căutînd în registrele fermei a văzut că sumele cheltuite erau prea mari; s-a dus atunci în oraș și a vorbit cu negustorii. Oamenii i-au spus că administratorul cerea șperț douăzeci la sută din preț la orice marfă cumpărată și că n-aveau altceva de făcut decît să adauge șperțul la socoteli.

În 1900 îi scrisese Annei Strunsky:

„Nu cred că e un motiv întemeiat ca să nu-mi iubesc prietenii fiindcă îi condamn pentru scăderile lor".

Era din fire iubitor, tolerant, mărinimos; acum îi venea greu să mai fie așa. I-a cerut prietenului său

Ernest, din Oakland, să-i cumpere cîţiva cai de povară. Ernest i-a cerut un comision, a adăugat o listă de cheltuieli şi i-a trimis apoi două gloabe bolnave şi doi cai sub greutatea cerută. Cînd i-a scris lui Ernest că nu era mulţumit de animale, Ernest i-a răspuns supărat, insultîndu-l. Jack i-a replicat:

„Behăi că te simţi jignit, dar ce să fac eu? Am îndrăznit să-ţi spun că doi cai, în loc să cîntărească o mie cinci sute de livre, cît ziceai tu, cîntăresc numai o mie trei sute cincizeci; că ceilalţi doi sînt bolnavi şi nu sînt buni nici de hrană la păsări; tu sări în aer şi te superi că te-am făcut pungaş. Mi-ai aruncat banii pe gîrlă şi acum îmi spui să vin şi să-i iau înapoi. Ţie-ţi pare rău! Dar mie de cîte sute de dolari crezi că-mi pare rău? Am pierdut singurii bani de cai pe care-i aveam disponibili şi n-am cu ce să lucrez ferma".

În 1904, cînd prietenul său, ziaristul Noel, n-avea de lucru, Jack i-a dat încuviinţarea să-i dramatizeze *Lup Larsen* şi să ia două treimi din drepturile de autor pentru dramatizare. Noel însă a vîndut dreptul de dramatizare şi a încasat trei mii cinci sute de dolari, preţul vînzării. Înţelegîndu-se cu Hobart Bosworth să facă un film cu subiectul cărţii, Jack a fost nevoit să ceară la editori trei mii cinci sute de dolari ca să-şi răscumpere dreptul lui. Acum, Noel îi cerea iar să investească bani în compania *Millergraph,* care încerca să organizeze un nou sistem de litografiere. Hotărît să nu se lase influenţat de scepticismul care se trezea în el, i-a scris lui Brett să-i trimită lui Noel o mie de dolari. Cum compania *Millergraph* avea nevoie de şi mai mulţi bani, el a ipotecat din nou casa Florei pentru patru mii de dolari şi i-a scris lui Noel:

„Joc cu cărţile pe masă şi mă încred în prieteni". Dar pachetul de acţiuni pe care spera să-l primească a fost furat şi compania a dat faliment.

Charmian i-a spus că are nevoie imediat de trei sute de dolari; el a scris sutelor de bărbaţi şi femei cărora le împrumutase mai mult de cincizeci de

mii de dolari, cerîndu-le să-i trimită cît de puțin. A primit numai cincizeci de dolari. La început s-a întrebat dacă nu cumva prietenii își rîd de el. Trecea drept o căzătură, un irlandez sălbatic, care-și risipea banii ca un marinar beat? Pînă atunci traficul se mișcase într-o singură direcție; el dădea și dădea, ceilalți luau și luau. Vechile lui crize depresive se iviseră din alcătuirea firii lui, dar trecuseră, fiind prin natura lor ciclice. Acum, gîndurile i se întunecau și el însuși se amăra ca apa de ceai lăsată prea mult în ceainic.

De cîțiva ani o tot ruga pe Bessie să aducă fetițele la Glen Ellen, în timpul vacanței de vară, ca să prindă și ele dragoste de fermă. Numai o dată a primit Bessie invitația. A venit la fermă pentru un picnic cu Joan și Bess și cu un grup de prieteni. Abia s-a servit masa că Charmian, îmbrăcată într-o cămașă roșie, cu o capelă roșie în cap, a trecut în galopul calului, înălțînd un nor de praf care s-a lăsat ușor peste mîncăruri.

Jack i-a făgăduit lui Bessie s-o ferească de Charmian și să-i construiască la fermă o vilă numai pentru ea. Bessie l-a refuzat. I-a răspuns că a doua doamnă London nu era chiar un exemplu de moralitate pentru fetele ei.

A încercat fără succes să se apropie prietenește de Joan, care avea acum treisprezece ani. Credea că fata era destul de mare ca să fie prietena și însoțitoarea lui. La 24 august, patru zile după ce arsese *Vizuina lupului*, a rugat-o să-și aducă aminte de tatăl ei, care o hrănea, o îmbrăca și o adăpostea, care o iubea de cînd începuse să respire. Apoi a întrebat-o:

„Ce simți tu pentru mine? Ce sînt eu să dau atîta și să nu primesc nimic? Ți-am trimis scrisori și telegrame, și n-am primit un cuvînt de la tine. Nu mă prețuiești nici ca pe un bon de masă? Nu mă iubești cîtuși de puțin? Ce înseamn eu pentru tine? Sînt bolnav — tu taci. Casa mi-e distrusă — tu n-ai un cuvînt de spus. Lumea nu e a celor care tac, care prin tăcerea lor mint și fură și-și bat joc

de dragoste şi fac din tatăl lor un bon de masă. Nu crezi că a venit timpul să am veşti din partea ta? Sau doreşti să nu mai vreau să aud ceva despre tine?"

Ceea ce l-a rănit mai mult a fost constatarea crudă că Charmian, la vîrsta de patruzeci şi trei de ani, era încă un copil, că avea preocupări puerile. Vecinii povestesc că „ea vorbea la nesfîrşit despre lucruri copilăreşti ori lipsite de importanţă, despre bijuterii, despre îmbrăcămintea ei antică, despre pălărioare. Voia să fie veşnic feminină, să facă mereu uz de şiretlicuri şi de farmecul femeiesc".

Jack suferea mult văzînd că musafirii încercau să-şi ascundă stînjenirea cînd ea îşi lua aere de fecioară şi cînd se arăta sfioasă, tînără şi frumoasă, cînd apărea îmbrăcată în costume roşii, ciudate, acoperite de bijuterii, cu volănaşe la pălărioară ca în secolul trecut. Sora ei vitregă povesteşte că Charmian, cînd era mică, avea obiceiul să-şi scoată capul de după un colţ, să se strîmbe sau să zică ceva provocator, apoi să fugă, aşteptînd să fie urmărită. Continua şi acum să se poarte astfel. Într-o seară, cînd Jack şedea cu Eliza la masa din sufragerie, bătîndu-şi capul cum să iasă la liman cu datoriile, Charmian a dat buzna înăuntru, drapată într-o bucată de catifea necroită, şi a strigat, plimbîndu-se ţanţoşă: „Uite, dragă, ce costum splendid o să-mi fac! Am cumpărat două suluri".

Cînd a plecat, în urma ei s-a lăsat tăcere grea, apăsătoare, apoi Jack s-a întors spre Eliza şi i-a spus:

„E copilul nostru mic. Să avem grijă de ea".

Dacă ar fi pornit din nou într-o călătorie prin Oceanul Pacific ori cu trăsura cu patru cai, ori în orice altă aventură, Charmian ar fi fost tovarăşul ideal. Acum însă trăia acasă, era obosit şi nemulţumit, voia să aibă alături o femeie matură, pe care „să se poată bizui" în lumea de oameni maturi ce-l înconjura. Dorea o nevastă cu care să împartă patul, pe care s-o atingă cu mîna cînd se deştepta neliniştit, în puterea nopţii.

Deşi trăia printre prieteni şi rude, deşi avea nenumăraţi admiratori, se simţea grozav de singur. Suferea cum numai un om care începuse de jos lupta, ca el, poate să sufere — şi suferea pentru carnea şi sîngele lui, pentru fiul de al cărui umăr puternic şi credincios să se sprijine la anii bătrîneţii, care să-i ducă mai departe numele şi tradiţia.

Deşi îi arsese *Vizuina* şi recolta, în cursul secetei din vară, anul 1913 s-a dovedit cel mai prosper; în 1913 a atins apogeul carierei sale. Revistele i-au publicat patru romane în foileton; printre ele era şi *Plaga roşie* [1], o poveste despre reîntoarcerea omenirii la starea de primitivitate în urma unei molime care a distrus civilizaţia. În volum i-au apărut: *Născut noaptea*, o culegere de povestiri mişcătoare, printre care: *Mexicanul, Să omori un om, Cînd lumea era la început*, apoi, *Un monstru fără pereche*, roman premiat, inspirat după un subiect trimis de Sinclair Lewis; apoi, la şaizeci de zile unul după altul, cele două mari romane *John Berleycorn* şi *Valea Lunii*. După acest record de creaţie, lumea literară nu-l mai vedea ca om, ci ca forţă a naturii.

Soarta, care uneori îi dădea lovituri zguduitoare, ţinea acum cu el. Spre sfîrşitul anului, terminînd *Revolta de pe Elsinore* şi avînd nevoie de o idee care să-l învioreze, s-a întîmplat că un prieten, Ed. Morrell, a scăpat de la San Quentin. După ce petrecuse cinci ani singur într-o celulă, Morrell a fost scos şi numit supraveghetor de închisoare. De mulţi ani încerca Jack să obţină graţierea lui; cînd a reuşit, i-a telegrafiat: „Felicitări şi fii binevenit acasă". Cei doi bărbaţi s-au întîlnit în restaurantul Saddle Rock din Oakland, unde au întărit prietenia începută prin corespondenţă, căci de multe ori se împrietenise Jack aşa. Morrell şi-a petrecut mult timp la *Ferma frumuseţii*, hrănind curiozitatea lui Jack în materie de criminologie şi penologie, subiecte despre care profesorul Chaney scrisese cu iscusinţă înainte chiar de naşterea lui Jack.

[1] The Scarlet Plague. (n.t.)

Nu după mult a început al optulea și ultimul roman mare al său, *Rătăcitor printre stele*[1], cu puternic conținut emoțional cînd descrie suferințele oamenilor închiși în celule, duios cînd zugrăvește prietenia dintre deținuții aceleiași celule neaerisite, îndrăzneț în imagini cînd înfățișează aventurile lor trecute, proiectate pe fundalul timpului. *Rătăcitor printre stele* este o măreață realizare literară datorită desăvîrșirii în care apar chemarea morții, elementul de suspensie, lirismul muzical al scrierii, profunda simpatie umană.

Munca îi folosea ca un medicament, scrisul îi aducea atîta satisfacție, încît lăsa departe în urmă suferințele fizice și mentale. Ca în primele zile petrecute la Piedmont, citea cu plăcere invitaților fiecare capitol nou pe care-l termina. Unui băiat care dorea să fie încurajat îi scria :

„Am cunoscut necazurile plictiselii atît la șaisprezece, cît și la douăzeci de ani ; la fel m-am simțit sătul și blazat și peste măsură de plictisit la douăzeci și cinci și treizeci de ani. Dar uite că tot trăiesc, mă îngraș și rîd strașnic în orele mele de răgaz".

Morrell povestește despre această perioadă :

„Orice spunea și făcea, te captiva cu bunătatea lui. Putea să-ți spună vorbele cele mai aspre sau supărătoare, putea să te jignească în adîncul sentimentelor și totuși să te simți bine... fiindcă îți dădeai seama că vorbele lui nu pornesc din răutate. A fost unul din oamenii de caracter ai timpului său".

Fiind om cu o îndelungată și strălucită carieră, trebuia să-și consacre o bună parte din timp acțiunilor pentru susținerea și apărarea intereselor sale proprii. I-a dat lui Hobart Bosworth, actorul, dreptul de a-i ecraniza romanele, în schimbul unei părți din profit. Abia a început Bosworth să lucreze, că alte companii cinematografice i-au furat povestirile și au turnat filme după ele. Două versiuni după *Lup Larsen* se jucau în două teatre aflate peste drum unul de celălalt. Dreptul de autor nu era pe atunci reglementat ; mai mult, existau decizii care stabileau că o revistă, dacă a cumpărat de la autor dreptul de a pu-

[1] The Star Rover. (n.t.)

blica în serie vreo lucrare, dobîndea automat toate drepturile asupra materialului. Așa a aflat Jack că toate romanele care-i apăruseră în reviste aparțineau mai degrabă acestora decît lui și că societățile cinematografice cumpăraseră aceste drepturi de la reviste pe sume de nimic.

S-a alăturat atunci lui Arthur Train și a intrat ca membru în Liga autorilor, de curînd întemeiată, care lupta pentru revizuirea legislației publicitare; liga cerea ca autorul care vinde un text unei reviste să-și păstreze dreptul asupra lui. Și-a consumat energie și posibilități în acest război juridic, care a durat cîțiva ani; a călătorit la New York și la Hollywood, a angajat avocați, a pledat procese, a trimis sute de scrisori pasionate și telegrame. Dacă această bătălie lungă și complicată a purtat-o în contul operelor literare pe care ar fi putut să le creeze, a ajutat în același timp viitoarele generații de scriitori americani să se bucure în întregime de munca lor.

În mai 1914, puțin timp după ce isprăvise *Rătăcitor printre stele*, guvernul Statelor Unite a intervenit în revoluția din Mexic, trimițînd vase și trupe care să ocupe Vera Cruz. Din ziua cînd fusese împiedicat să scrie despre războiul ruso-japonez, în 1904, Jack a căutat mereu prilejul să se răzbune. Cum revista *Collier's* îi oferea o mie o sută de dolari pe săptămînă și cheltuielile de întreținere, a plecat la Galveston în douăzeci și patru de ore și de acolo s-a îmbarcat pentru Vera Cruz.

Dar nici acum n-a izbutit să scrie despre război... de data asta fiindcă nu exista război. Neavînd intenția să cucerească Mexicul și să înființeze un protectorat, Statele Unite s-au mulțumit să facă o demonstrație militară la Vera Cruz. Încă o dată a trimis articole tari: *Războiul, joc sîngeros*[1] și *Armata mexicană*[2]; a descris cum armata Statelor Unite curăța murdăria de la Vera Cruz, cum atacau revoluționarii societățile petroliere străine la Tampico. Timp de

[1] The Red Game of War. (n.t.)
[2] The Mexican Army. (n.t.)

aproape două luni de zile a trimis ştiri, dar nu s-a putut întoarce din Mexic cu altceva decît cu o dezinterie gravă, cu amintirea zilei cînd i-a cerăţat la zaruri pe ceilalţi corespondenţi de presă şi pe ambasadorii Franţei şi Spaniei şi cu material pentru o serie de schiţe despre Mexic, ţară care i-a plăcut mult. Cînd directorul revistei *Cosmopolitan* şi-a exprimat interesul, i-a prezentat subiectele schiţelor şi s-a pus pe treabă.

S-a întors la Glen Ellen stors de vlagă şi palid, bolnav încă de dezinterie. A căutat să-şi recîştige puterile plecînd cu *Roamer* într-o croazieră de cîteva săptămîni prin golful San Francisco. Se înzdrăvenea încet, cu greutate. Cînd directorul revistei *Cosmopolitan* şi-a schimbat părerea despre proiectata serie de schiţe, stabilind că publicul american se plictisise de Mexic, Jack a lăsat baltă lucrul şi n-a mai scris un cuvîntel. În vremea cînd îi plăcea să se războiască şi-ar fi scris povestirile despre Mexic şi i-ar fi convins pe directori să le accepte. Dacă schiţele plănuite vor fi fost de aceeaşi valoare cu singura terminată, intitulată *Mexicanul,* atunci s-a lipsit pe sine şi a lipsit lumea de un volum superb.

Boala îl ataca mereu mai crîncen. Tot mai des îl apucau crizele pe care Cloudesley Johns le numea „perioadele de depresiune mintală, cînd splendida lui dorinţă de viaţă aproape îl părăsea". Ciclul începea să se accelereze. Îi venea din ce în ce mai greu să-şi scrie cele o mie de cuvinte zilnice... Totuşi, în toamna lui 1914, şi-a informat editorii că a început un nou roman care avea să fie cel mai mare şi mai puternic din cîte a scris pînă atunci, „de un gen cum n-a mai cunoscut toată istoria literară a lumii. Un trio tare într-o situaţie tare. Cînd mă gîndesc la el, sînt dispus să cred că înglobează munca întregii mele vieţi de scriitor. Va fi deosebit de proaspăt şi cu totul altfel decît orice am dat pînă acum".

Pornind la drum cu atîta convingere şi entuziasm — deşi în oboseala şi disperarea lui poate că încercase doar să-şi stimuleze propriul interes, ca şi pe cel al editorilor — a început să scrie romanul

Doamna mică din casa mare[1]. Era un roman agricol, avînd la bază ideile lui despre ferma-model și despre regenerarea agriculturii californiene; intriga se desfășura în interiorul unui triunghi amoros, descris cu toate înfloriturile sentimentale și hiperbolice ale secolului al nouăsprezecelea; cartea este atît de artificială, silită și exagerată, încît cititorul rămîne uimit și nu înțelege cum au putut să iasă din capul lui Jack London gînduri atît de false.

Numai cu cîteva luni înainte predase *Rătăcitor printre stele* și schițe de primul rang, ca *În salonul celor cărora le curg bale*[2], a cărei acțiune se petrece într-un azil de nebuni vecin cu Hill Ranch, și *La sud de barieră*[3], o povestire proletară, viguroasă și convingătoare.

Încrederea în sine nu-i pierise, puterea de concentrare și disciplina nu-l lăsaseră, zelul creator nu-l părăsise, dar locomotiva cu aburi care fusese creierul lui Jack London începea să se învechească, să se strice, după ce dăduse la iveală patruzeci și una de cărți în paisprezece ani.

. . . . . .

A încercat din nou să cîștige dragostea lui Joan, deși cu un an mai înainte fata îl jignise adînc. Joan, acum elevă de liceu, i-a trimis o piesă scrisă de ea, care i-a plăcut atît de mult de parcă o scrisese el însuși.

„Îmi place grozav și abia îmi vine să cred că sînt tatăl unei fetițe atît de mari, care a putut scrie o astfel de piesă."

Timp de cîteva luni după aceea pomenea cu mîndrie în toate scrisorile de afaceri și particulare că e tatăl unei fete care tocmai a intrat la liceu.

Și-a făcut apoi o socoteală și s-a dus la Piedmont, unde și-a înfățișat planurile lui Bessie. Dacă ea va da voie fetițelor să-l viziteze la fermă, să se deprindă iar cu tatăl lor, să îndrăgească ferma și să călărească alături de el pe întinsul ei, își va schimba testamen-

---

[1] The Little Lady of the Big House. (n.t.)
[2] Told in the Drooling Ward. (n.t.)
[3] South of the Slot. (n.t.)

tul prin care lăsa totul lui Charmian și le va face pe cele două fetițe legatare universale. Îi va construi lui Bessie o casă într-un colț ferit al fermei, unde să stea cu fetele. Să fie sigură că Charmian nu o va deranja... Va face tot ce-i va cere ea, tot, numai să-l lase să-și ia fetițele înapoi. Dar Bessie nu s-a lăsat convinsă.

Cîteva zile după aceea i-a scris direct Joanei.

„Să știi, Joan, că la vîrsta ta, propunerea ce-ți fac e foarte importantă și s-ar putea ca, luînd o hotărîre în privința ei, să comiți o greșeală și să hotărăști să rămîi un om mărunt, într-o lume măruntă. Vei greși dacă vei asculta de mama ta, care e un om mărunt, așezat într-un loc mic și într-o mică parte a lumii și care, din gelozia ei femeiască față de o altă femeie, îți sacrifică viitorul. Îți ofer lucrurile mari ale lumii, lucrurile mari pentru care trăiesc oamenii mari, pe care toți doresc să le cunoască, la care se gîndesc toți și pe care toți ar vrea să le făptuiască."

I-a mai trimis și alte scrisori, dar mult timp Joan n-a răspuns nimic. Pînă la urmă, la insistențele lui, i-a răspuns în cîteva cuvinte, spunîndu-i că e foarte mulțumită acolo unde stă, că nu dorește nici o schimbare, că va rămîne totdeauna alături de Bessie, că era indignată de părerile lui în privința mamei ei pe care o iubea și lîngă care se simțea bine. Îl mai ruga să accepte ca asta să fie ultima din scrisorile groaznice pe care o silea să le scrie — o scrisoare prin care își lua de fapt adio.

Cînd Charmian a încercat să-l despartă de „vagabonzii filozofi" cărora el le dădea mereu adăpost la fermă, i-a răspuns cu sete:

„Îmi face mai multă plăcere să stau un ceas de vorbă cu Strawn-Hamilton decît cu toți italienii puturoși pe care i-am avut aici. Strawn-Hamilton își plătește mîncarea. Pe Dumnezeul meu, italienii niciodată n-au făcut-o. Și te rog nu uita că ferma este problema mea. Toți cei care au muncit aici m-au făcut să pierd de o mie de ori mai mult decît am pierdut dînd vagabonzilor să mănînce de cîteva ori și să doarmă. Le-am dat din inimă cîteva mărunțișuri,

fără mare preț. Și inima îmi bate acum pentru puțini oameni. Să termin și cu ăștia ?"

Charmian devenise posomorită și prost dispusă, intervenea în administrația fermei, îi spunea ce copaci să taie și ce copaci să lase, stingherea desfășurarea muncilor plîngîndu-se că din pricina insomniei rămîne toată noaptea trează și că muncitorii care încep munca la șapte n-ar trebui să se apropie de casă pînă la nouă, ca să n-o scoale. Cînd el i-a spus că sînt o mulțime de treburi de făcut, și-a strîns așternutul și s-a dus să se culce în hambar. Învins, le-a spus muncitorilor să nu se apropie de casă chiar dacă vor trebui să stea cu mîinile în sîn... Dar într-o dimineață a trecut pe cîmp la ora cinci și a găsit-o în fîn cu un invitat tînăr, așteptînd răsăritul soarelui.

Criticile pe care i le aducea lui Bessie London erau că nu se îmbrăca bine, că nu era gazdă bună și că era geloasă. Printr-un joc al soartei a găsit aceleași defecte și la Charmian, care nu încerca nici măcar să fie gazdă, ori să îngrijească de casă ; servitorii japonezi făceau totul, și ea nu era decît un musafir în plus. Oaspeții erau conduși la camerele lor fie de Jack, fie de Nakata ; o invitată povestește cît de stînjenit se simțea Jack fiindcă Charmian nu se deranja pentru noii-sosiți, că trebuia el să le arate femeilor pînă și locul toaletei. Bessie n-a dat atenție femeilor pînă cînd acestea nu i-au sărit în cîrcă, dar Charmian era geloasă pe orice femeie. Rareori avea voie Jack să plece undeva fără ea ; cînd erau în vizită, Charmian îi făcea o figură pe care ceilalți o numeau „retezatul unghiilor". Dacă Jack vorbea cu o femeie chiar numai despre viitoarele alegeri, ea intervenea în cel mult două minute și le întrerupea convorbirea cu un monolog interminabil.

O dată, secretarul lui, Jack Byrne, i-a trimis o telegramă la Los Angeles, prin care-l informa printre altele că o femeie, pe care Jack o cunoștea de mulți ani și cu a cărei familie era în bune relații, dorea să-l vadă. Charmian i-a spus lui Byrne să șteargă partea asta din telegramă fiindcă are să-i scrie ea lui Jack și are să-l înștiințeze. Dar nu l-a înștiințat.

Chiar dacă ar fi muncit ea însăși pe brinci, nu i-ar fi dat voie să-și ia ca secretară o femeie.

„N-am să las pe nici una să-mi intre în casă, zicea ea, nu-mi iau mîna de pe el."

Numai cînd mama lui Johnny Miller a murit și cînd cel de-al doilea bărbat al ei, Jack Byrne, a rămas fără slujbă, i-a îngăduit lui Jack să-și ia un secretar de care avea atîta nevoie.

O dată a primit din New York o telegramă : „Jack își petrece toată vremea cu o femeie care stă la hotelul Van Cortlandt, pe strada 48. O amică". Se simțea nefericit și neliniștit, de aceea avea legături cu alte femei. Cu ani în urmă îi scrisese : „Să-ți povestesc o mică întîmplare ca să vezi cu cîtă ușurință dau drumul patimei din mine". Și totuși promiscuitatea în care trăia părea să rezulte mai degrabă din slăbirea legăturii conjugale decît din natura firii lui. Lui Bessie i-a păstrat credință pînă cînd căsătoria lor s-a destrămat trupește. Lui Charmian i-a păstrat credință nouă ani, pînă cînd căsătoria lor s-a destrămat spiritualicește.

Băuse și pînă atunci din cînd în cînd, ca să-și înfrîngă depresiunile ciclice, dar băuse mai mult de dragul prietenilor, al destinderii. Acum a început să bea vîrtos nu de dragul distracțiilor, ci ca să-și ușureze chinul. Pînă atunci nu băuse la fermă, acum bea și acolo. Își înhăma caii și se ducea la Santa Rosa, nu numai o după-amiază, ci de trei-patru ori pe săptămînă. Ira Pyle povestește că nu mai discuta de dragul discuției ; se mînia, bătea cu pumnul în bar, își arăta dezgustul pentru oamenii închinați interesului, nu logicei. Afară de bețiile crîncene pe care le făcuse ca pirat de stridii, altele nu i se mai cunosc pînă la epoca aceea ; avusese puterea să ia paharul sau să-l lase neatins ; cu un an în urmă, ocolind pe la Capul Horn cu vaporul, la întoarcerea dintr-o călătorie în Est, a luat pe bord la Baltimore o mie de cărți și de broșuri pe care dorea să le citească și patruzeci de sticle cu whisky.

„Cînd voi debarca la Seattle, ori voi fi citit toate cele o mie de cărți, ori voi fi băut cele patruzeci de sticle de whisky."

Cînd a coborît de pe vapor răsfoise toate cărțile, iar whiskyul rămăsese neatins.

Acum lucrurile se schimbaseră ; îi trebuia rachiu ca să-și omoare timpul, ca să-i treacă de urît. Boala îl făcea să bea, băutura îl îmbolnăvea. Oboseala psihică și depresiunea îl împingeau spre băutură, băutura îl obosea și-l deprima. Nu se mai simțea bine, nu mai era tînăr, nu mai era nici proaspăt, nici fericit, nu mai putea nici să muncească din răsputeri, nici să se împotrivească sticlei zilnice de whisky. Înainte, lumea îl vedea bînd, acum îl vedea băut.

Prietenii și asociații în afaceri îl dezamăgeau din ce în ce mai mult. Doi prieteni, care-i gustaseră mustul, i-au propus să se asocieze și să i-l vîndă pe piață. Ei puneau banii, Jack numele și marfa. Nu după mult au ajuns la judecată, căci ei pretindeau treizeci și una de mii de dolari. După ce a plătit trei mii cinci sute de dolari ca să-și recapete dreptul la *Lup Larsen*, după ce a dat companiilor cinematografice schițele cele mai bune, a fost informat de producători că nu avea nimic de încasat. A cumpărat jumătate dintr-o mină de aur din Arizona, dar niciodată n-a izbutit să afle unde era situată. A mai cumpărat un pachet de acțiuni ale companiei *Oakland Fidelity and Mortgage* pentru care s-a judecat doi ani. Ajunsese să-l supere orice „zburătoare, o țandără căzută pe masă, un bilet de loterie".

Cea mai amară lovitură i-a dat-o Ninetta și Edward Payne, la întreținerea cărora încă mai contribuia. Cei doi au stîrnit vecinii să semneze o petiție prin care îi cereau să nu se mai folosească de apa unui al doilea lac de acumulare pe care și-l construise pe pămîntul lui, spre deal, ca să se apere de ploile infernale ; vecinii susțineau că ia apa rîului care curgea pe lîngă casele lor. Dar vecinii care se temeau într-adevăr că vor rămîne fără apă erau puțini și atunci Ninetta și Edward Payne au mers sin-

guri mai departe și i-au intentat acțiune judecătorească.

A aflat că unii din prietenii pe care îi împrumuta mereu cu bani spuneau despre el că dădea banii prea ușor și că ar fi niște proști dacă nu l-ar ajuta să și-i cheltuiască. Chiar George Sterling, pe care îl ajuta fiindcă știa că era la pămînt și căruia tocmai îi trimisese o sută de dolari pentru un subiect nesolicitat, îl critica fiindcă „îi scrisese lui Hearst pentru bani". Înainte cîștiga mai ușor și se bucura mai mult de cîștig. Acceptase avariția, trîndăvia și ipocrizia altora cu resemnarea omului care cunoaște cea mai urîtă față a vieții, dar o trece cu vederea. Fiind din ce în ce mai bolnav și mai neputincios, se gîndea cu amărăciune la generozitatea de care făcuse atîta risipă cînd își bătea capul cum să-i ajute pe cei care abuzau de el.

În februarie 1915, spre sfîrșitul unui anotimp mohorît și rece, a plecat în Hawai cu Charmian, ca să scape de iarnă. Acolo, la lumina fierbinte a soarelui, înotînd și călărind în fiecare zi, s-a înzdrăvenit și a început un nou roman, *Jerry din insule*; punea în el ultimele resturi ale spiritului său de altădată.

„Vă asigur că *Jerry* este un roman nou, cu totul diferit de tot ce s-a scris pînă acum în acest domeniu, nu numai în ceea ce privește povestirile despre ciini, dar în general față de întreaga literatură. Va fi un subiect proaspăt, vioi, nou, despre psihologia ciinilor, care va încălzi inimile iubitorilor de ciini și mințile psihologilor."

Jerry din insule este o povestire plăcută despre aventurile unui ciine în Noile Hebride. Ședea îmbrăcat într-un chimono larg, la masa de lucru de pe veranda care dădea spre laguna cu palmieri, dar mintea lui călătorea în trecut, spre Alaska cea acoperită de zăpezi, spre Buck din *Chemarea străbunilor*, ciinele care l-a trimis în goană spre faimă. Îi plăcea să se gîndească la ciini și să scrie despre ei, căci erau animale credincioase.

Pînă în vară terminase *Jerry din insule* și s-a întors la Glen Ellen. S-a dus la *Cringul boemilor*, care

ţinea de Clubul boemilor, şi s-a întîlnit cu mulţi prieteni artişti, a vorbit pentru socialism şi împotriva defetismului, a înotat în rîu şi a băut crîncen. Apoi a venit cu Sterling, Martinez şi alţi cîţiva înapoi la fermă şi a continuat beţia. Uremia i se transformase în boală acută, dar nu voia să renunţe la băutură, nici să se trateze. Lucra numai la scenariul unui film : *Inimile celor trei*, pentru al cărui conţinut lipsit de sens *Cosmopolitan* îi oferise douăzeci şi cinci de mii de dolari. Fericit că avea prilejul să scape de gîndurile serioase, îşi scria cele o mie de cuvinte zilnice într-o oră şi jumătate.

Tot îi mai plăcea să rîdă, însă veselia lui sporadică era silită. Finn Frolich spune : „Nu mai făcea lucrurile cu bucuria obişnuită, nu se mai lua la luptă, nu se mai hîrjonea, nu se mai ducea călare în munţi. Strălucirea din ochi îi pierise".

Nu mai discuta ca să afle lucruri noi, nu mai schimba cuvinte de spirit. Cerea să i se dea dreptate, căuta rică. George Sterling l-a avertizat pe Upton Sinclair să nu vină la *Ferma frumuseţii* fiindcă Jack se schimbase.

Nu mai avea răgaz pentru altceva şi nu mai găsea plăcere decît în lucrul la fermă. Deşi mulţi din cei ce lucrau pentru el îl dezgustau, nu şi-a pierdut niciodată încrederea în pămînt.

„Sînt un fermier din soiul celor care, după ce consultă sute de cărţi ca să afle o valoare economică, se întorc la pămînt, fiindcă pămîntul e sursa şi temeiul tuturor valorilor economice."

Îşi desţelenea mai departe cîmpurile, semăna alte cereale, îşi dezvolta sistemul de irigaţie, clădea noi grajduri pentru animale. Îi scria următoarele lui Joe King, pentru a cărui eliberare plătise cu şase ani în urmă şi pe care încerca să-l scoată de la San Quentin :

„Am ridicat o construcţie pentru porci în faţa căreia orice american interesat în creşterea porcilor s-ar opri ca s-o admire. Nu s-a mai clădit ceva asemănător pînă acum. Mă costă trei mii de dolari, dar va ieftini cu douăsprezece la sută munca. Nu-mi aduc

la fermă decît porci de rasă. Mă gîndesc să-mi construiesc un abator și un depozit frigorific".

Nu exagera în privința Palatului porcilor, cum fusese botezată noua construcție. Avea compartimente separate pentru fiecare familie de porci, atît la interior cît și la exterior; fiecare compartiment avea două robinete pentru apă curgătoare. Forni îl construise în formă de cerc perfect; la mijloc era o casă de piatră în care se depozita nutrețul. A plănuit cu Forni să facă și un grajd de vite, tot circular și tot de piatră. I-a scris directorului revistei *Cosmopolitan*:

„Te rog nu uita că ferma mi-e scumpă ca lumina ochilor. Muncesc pentru roadele pe care le voi avea și în cîteva zile roadele astea își vor găsi locul în registre".

În mintea lui lua ființă o idee nouă, extinderea fermei-model. Va înjgheba o comunitate rurală aleasă. Va concedia muncitorii necorespunzători și va rămîne doar cu cei integri, care iubesc pămîntul. Va construi cîte o vilă pentru fiecare; va deschide un magazin universal pentru ei, în care mărfurile se vor vinde la prețul de cost; va înființa o școală pentru copiii muncitorilor. Numărul de familii pe care le va include în comunitatea model va depinde numai de capacitatea de producție a pămîntului.

„Cea mai scumpă speranță a vieții mele este ca în următorii șase-șapte ani să fiu în stare s-o scot la capăt cu ferma."

Nu urmărea să cîștige, nici să-și acopere cheltuielile de un sfert de milion de dolari, dorea numai s-o scoată la capăt, să înjghebeze o adevărată comunitate de muncitori, apropiați prin dragostea lor de pămînt.

Nenorocirea i-a zdrobit planurile chiar de la început. Deși ceruse sfat de la secția agricolă a Universității din California cu privire la crescătoria de porci, toți porcii s-au îmbolnăvit de pneumonie fiindcă dormeau pe pardoseala de piatră. I-a murit întreaga turmă. Taurul cu coarne scurte, premiat la expoziție, stîlpul de susținere al turmei, a alunecat

în grajd, a înfipt un corn în pămînt, a căzut peste el și și-a rupt gîtul. Turma caprelor de Angora a pierit răpusă de boală. Armăsarul de rasă, care cîștigase mai multe premii și pe care-l iubea ca pe un om, a fost găsit mort pe cîmp. S-a dovedit că greșise alcătuindu-și o herghelie de cai de rasă, fiindcă din cauza părului de pe picioare nu puteau fi ținuți curați și gata de muncă în cursul lunilor de iarnă. Caii grei de povară s-au dovedit de asemenea nefolositori; a trebuit să schimbe carele cu căruțe ușoare, care să poată fi trase de cai mai ușori și de tractoare. Cei o sută patruzeci de mii de eucalipți care trebuiau să crească singuri și să-i aducă o avere după douăzeci de ani n-au fost buni decît pentru foc, fiindcă fructele lor nu se mai cereau pe piață.

Era zdrobit, știa că era zdrobit, dar nu voia s-o recunoască. Dacă cineva ar fi venit și i-ar fi spus: „Jack, ferma e falimentară, dacă te gîndești un pic la tine trebuie s-o părăsești", ar fi urlat, așa cum a urlat cînd l-au îndemnat să renunțe la *Snark*: „Nu pot să renunț!" Avînd nevoie de bani ca să-și ție ferma pe picioare, și-a mărit numărul de cuvinte zilnice. Scrisul, care pînă atunci fusese pentru el ca sîngele în vine și ca aerul în plămîni, era acum otravă.

„Singura pricină pentru care scriu este că trebuie. Dacă n-ar trebui, n-aș scrie nici un rînd."

. . . . . .

Dar nu era singurul pe care scrisul îl plictisea. Critica și publicul erau de asemenea plictisiți, năuciți de pletoră. Cînd a terminat *Inimile celor trei*, a scris:

„Lucrarea asta e o celebrare. Prin apariția ei îmi serbez a patruzecea aniversare a nașterii, a cincizecea carte, al șaisprezecelea an de cînd scriu".

Cîteva zile mai tîrziu mormăia:

„De mult timp n-am mai avut un succes mare de librărie. Sînt cărțile celorlalți autori mai bune decît ale mele? S-a plictisit publicul de mine?"

Valea Lunii a fost ultima lui carte primită favorabil. Deşi *Puterea celui puternic*[1] conţine cele mai bune povestiri proletare ale sale şi reprezintă cea mai izbutită sinteză a variatelor lui scrieri, volumul a trecut ca oricare altă colecţie de povestiri. Unui recenzent, prieten îndepărtat, îi scria: „Eşti singurul om din Statele Unite care ai scos un strigăt pentru *Rătăcitor printre stele*. Ceilalţi recenzenţi au spus că volumul are acelaşi conţinut sîngeros cu care s-au obişnuit, aceleaşi subiecte primitive pentru masculi, bune doar pentru degeneraţi. Dacă povestirile mele sînt sălbatice, atunci şi viaţa e sălbatică. Eu cred că viaţa e viguroasă, nu sălbatică, şi încerc să-mi scriu povestirile într-un stil viguros, în măsura în care viaţa e viguroasă..."

Avea un contract pe cinci ani cu *Cosmopolitan* pentru două romane pe an, dar gigantul era acum atît de vlăguit, că secretarul lui, Byrne, scria precum urmează unui om care dorea să colaboreze cu Jack la o idee nouă: „Felul muncii pe care trebuie s-o facă este indicat de editori — şi e legat de ei printr-un contract pe mai mulţi ani".

La vîrsta de douăzeci şi patru de ani a înviorat lumea revistelor, şi-a impus legile lui. Acum răspundea astfel unui aspirant la titlul de autor: „Dacă vrei să scrii pentru reviste, atunci trebuie să scrii ceea ce vor ele. Au un joc al lor şi dacă vrei să scrii trebuie să joci aşa cum vor ele".

Nu mai avea tăria să lupte. Unei profesoare de liceu dintr-un mic oraş californian, care-i ceruse ajutor împotriva politicienilor corupţi, îi răspundea: „Au trecut mulţi ani de cînd am sărit la luptă ca să îndrept legile politice, ca toţi bărbaţii şi toate femeile să aibă parte dreaptă în politică. Mă simt ca un fel de veteran cînd îmi aduc aminte de anii aceia lungi de lupte. Nu sînt chiar un veteran învins, dar nici nu mă aştept ca mîine dimineaţă să fărîm poziţiile inamicului. Sînt veteranul care nu speră nici să vadă sfîrşitul războiului, nici nu prevede data sfîrşitului".

[1] The Strength of the Strong. (n.t.)

Altui prieten, care-i cerea să se alăture unui atac colectiv împotriva religiei, îi scria că „lupta împotriva religiei pare demodată și măruntă, o luptă uitată de toți, căci se poartă într-un colț tainic al lumii. Cred că te războiești cu un dușman înfrînt gata, din punct de vedere intelectual".

Mariei Austin, care i se plîngea că cele mai bune scrieri ale ei n-au fost înțelese, îi răspundea obosit:

„Cele mai mari eforturi pe care le-am făcut cu inima și cu mintea n-au avut trecere mai la nimeni în lumea celor ce citesc și nu mă mai frămînt cu problema asta. Merg înainte mulțumit că sînt admirat pentru brutalitatea mea sîngeroasă și pentru un număr de alte cîteva mărunțișuri care nu reprezintă adevărata mea operă. Cei ce stau singuri trebuie să stea singuri. După cît îmi amintesc, profeții tuturor timpurilor au fost singuri; oamenii i-au înconjurat numai cînd i-au bătut cu pietre ori i-au ars pe rug".

Se retrăgea în camera lui de lucru ca un urs grizzly în vizuină, ca să-și lingă rănile. Cînd primea vreo scrisoare de la admiratorii lui, acum jigniți, supărați ori dezamăgiți de *Doamna mică din casa mare* — căci aruncaseră în foc cîteva exemplare ale cărții cerîndu-i să revină pe pămînt — le răspundea răstit, mînios și înțepat: „Vă spun în față că sînt al dracului de mîndru de *Doamna mică*".

Nimeni nu știa, afară de Eliza, cît îl chinuia teama că-și pierde mințile. Creierul lui era prea obosit de muncă, de creație, și totuși trebuia să scrie în fiecare zi. Se temea că-i plesnește capul de atîta solicitare — și teama i se mărea la gîndul că nici mamă-sa nu era sănătoasă la minte. Mereu o ruga pe Eliza: „Dacă înnebunesc, făgăduiește-mi că nu mă duci la azil. Făgăduiește-mi!" Dar nici Eliza nu izbutea să-i risipească temerile. De fiecare dată trebuia să-l asigure că n-avea să-l interneze la azil, că va avea grijă de el.

Nu mai nutrea decît o singură speranță: că va găsi o femeie matură, o femeie adevărată care să-l iubească și pe care s-o poată iubi, care să-i dăruiască un fiu. Știa că de la Charmian nu va avea nici-

odată copilul pe care şi-l dorea cu atîta foc. Era aşa de supărat că va muri fără să aibă un băiat, el care crease atîtea fiinţe omeneşti pe hîrtie, încît îşi jurase că „va avea un fiu fără să-i pese cum îl va avea. Va căuta o femeie care să-i dea un băiat şi o va aduce la fermă". A găsit fără îndoială femeia pe care o căuta, care l-a iubit şi pe care a iubit-o. Dar niciodată nu şi-a dus planul pînă la capăt. Nu putea s-o jignească pe Charmian. Era bun cu ea, aşa cum eşti bun cu un copil, cînd îi dăruia vreo carte o însoţea de o dedicaţie frumoasă... fiindcă trăise ani împreună cu ea şi-i era recunoscător.

Charmian era prost dispusă ; ştia că nu-i mai era credincios, că era în mare primejdie să-l piardă. Zvonuri de divorţ circulau în Oakland. Suferea neîncetat de insomnie şi spunea tuturor celor de la fermă că abia după moartea lui Jack vá putea dormi şi ea o noapte.

El îşi dădea seama de dilemă. Chinuit de atîtea necazuri, bea fără încetare. Scrisul lui devenise un palid reflex al unui organism odinioară dinamic. În 1915, afară de *Doamna mică din casa mare*, n-a publicat decît o singură schiţă, pe care a scris-o cu un an în urmă. La 1 decembrie 1914 scria :

„Ieri am terminat ultimul meu roman, *Doamna mică din casa mare ;* mîine încep următorul, pe care mă gîndesc să-l intitulez : *Cutia fără capac.*

Cartea n-a fost însă scrisă niciodată, iar schiţa *Biroul crimelor* a rămas neterminată.

În ianuarie 1916, sperînd că soarele o să-l vindece iar de boală, a plecat cu Charmian în Hawai. La începutul carierei strigase din toate puterile : „Socialismul e lucrul cel mai de seamă din lume". Cu o lună înainte îşi începea scrisorile cu „Dragă tovarăşe" şi le încheia cu „al dumitale pentru Revoluţie". Nu de mult scrisese o prefaţă la antologia lui Upton Sinclair : *Strigăt după dreptate*[1], un act de acuzare împotriva „nedreptăţilor, cruzimii şi suferinţelor" care există în lume. Trădarea prietenilor şi nepăsarea unor

[1] The Cry for Justice. (n.t.)

muncitori nu i-a zdruncinat credința în statul socialist. Mai mult ca niciodată credea în filozofia economică și în logica umanitară a socialismului. Dar era mîhnit că omenirea întîrzia atît să-și sfărîme cătușele. Ședea în salon și scria: „Am renunțat la partidul socialist pentru că-i lipsește puterea de șoc și de luptă, pentru că nu desfășoară mai mult posibilitățile luptei de clasă. Am fost la început membru al vechiului partid socialist al muncii, revoluționar și luptător. Sînt hîrșit în lupta de clasă — și cred că prin luptă, prin dîrzenie, prin atitudine fermă în fața dușmanului, clasa muncitoare se va emancipa singură. Cum istoria socialismului din Statele Unite a fost plină în ultimii ani de acțiuni împăciuitoriste, simt că mintea mea nu mai admite să-mi păstrez calitatea de membru. De aici, renunțarea mea".

Făcuse mult pentru Cauză, și Cauza făcuse mult pentru el. Nu avea importanță că s-a retras ca să se orienteze mai mult spre stînga; prin retragerea sa, după cincisprezece ani de activitate intensă, a dat partidului o lovitură serioasă și lui însuși o lovitură de moarte. În *Martin Eden* Brissenden îl prevenea pe Martin că ar face mai bine să se lege de socialiști, căci altfel, cînd va veni ziua izbînzii, nu va mai avea de ce să trăiască. În decembrie 1912 răspundea astfel unui admirator:

„Așa cum am scris în *John Barleycorn*, Martin Eden sînt eu. Martin Eden moare fiindcă e individualist, eu trăiesc fiindcă sînt socialist și am o conștiință socialistă".

De data asta, Hawai nu i-a vindecat nici mintea, nici trupul. A scris *Michael, fratele lui Jerry*, și a început să lucreze la un roman despre o fată eurasiană, numită Cherry, pe care nu l-a terminat niciodată. În tot acest timp a băut crîncen, ca să-și înece nesiguranța și nefericirea..., dar ele nu se înecau. Cînd s-a întors la Glen Ellen, prietenii abia l-au mai cunoscut. Eliza spune că nu mai era același om. Se îngrășase, încheieturile i se umflaseră, fața i se buhăise, strălucirea din ochi îi pierise. El, care totdeauna avea înfățișarea unui băiat, arăta acum cu

mult peste vîrsta lui. Era morocănos, descurajat, mîhnit. Arar mai invita prieteni la fermă, pentru o masă luată în grabă. Prăbuşit în sine însuşi, dezechilibrat, apărea beat în Oakland şi făcea scene în public.

La puţin timp după înapoiere s-a dus acasă la Bessie, în Piedmont, pentru că şi-a dat seama, în sfîrşit, că fusese crud, că-şi pierduse copiii numai din vina lui. În schimbul a două mici poliţe de asigurare pentru zestre care deveneau scadente peste cîţiva ani, i-a oferit să-i dubleze pensia alimentară. Bessie a acceptat. Foştii soţi au stat prieteneşte de vorbă şi el i-a spus: „Dacă vreodată o să ai nevoie de mine şi o să fiu la capătul pămîntului, am să viu la tine". Bessie i-a răspuns: „Nu cred că o să am nevoie de tine, Jack, dar dacă voi avea am să trimit după tine".

Afară de Eliza mai era o singură fiinţă omenească pe care o iubea şi în care se încredea:

„Nakata, de şase-şapte ani eşti lîngă mine zi şi noapte. Ai trecut cu mine prin toate primejdiile. Am înfruntat împreună furtuna şi moartea. Îmi aduc aminte cum ai stat lîngă mine în timpul furtunilor. Îmi amintesc de ceasurile de suferinţă cînd tu m-ai îngrijit. Îmi aduc aminte de ceasurile vesele cînd am rămas împreună".

Nakata îşi părăsea „stăpînul" şi se apuca să înveţe dentistica la Honolulu. La despărţire i-a spus:

„M-aţi adăpostit şi m-aţi hrănit, aţi stat la căpătîiul meu o noapte întreagă cînd m-am intoxicat cu peşte. V-aţi cheltuit din timpul dumneavoastră preţios ca să mă învăţaţi să scriu şi să citesc. M-aţi prezentat invitaţilor şi prietenilor dumneavoastră ca prieten şi ca fiu. M-aţi tratat ca pe fiul dumneavoastră. Apropierea asta o datoresc inimii dumneavoastră mari".

Astfel a găsit Jack în Nakata, servitorul japonez, un fiu şi singura dragoste de fiu pe care a cunoscut-o. Cînd Eliza i-a spus:

„Jack, tu eşti cel mai singur om din lume. Nu ai avut niciodată ceea ce ţi-a dorit inima", el a întrebat-o:

„De unde dracu' ştii asta?"

Totdeauna a spus că-şi doreşte o viaţă scurtă şi fericită. A voit să treacă pe firmamentul epocii sale ca o dîră de foc şi să împlînte în minţile tuturor oamenilor imaginea gîndurilor lui. A vrut să ardă puternic şi luminos de teama că-l ajunge moartea înainte de a-şi cheltui ultimul dolar şi de a-şi publica ultima idee. El şi George Sterling au fost totdeauna de acord să nu trăiască asemenea unor cadavre vii; cînd îşi vor fi îndeplinit misiunea şi îşi vor fi trăit traiul, să dispară singuri.

Mai erau cărţi pe care ar fi vrut să le scrie: romanul *Christ*, autobiografia *Marinarul călăreţ* şi o povestire despre vremea cînd planeta se va răci. Cînd era sănătos, nici o carte nu era atît de mare ca să nu o poată scrie; cele cincizeci de cărţi ale lui n-au fost destul de multe ca să exprime întreaga lui forţă lăuntrică. Dar acum obosise. Cînd trecea pe lîngă şirul de cutii albe din camera de lucru, în care se aflau note pentru multe, foarte multe povestiri, îşi spunea iarăşi în sine că nu mai era un recrut naiv, ci un veteran care ştia că poziţia duşmanului nu va fi cucerită nici în zori, nici într-o sută de zori.

Ajunsese la capătul luptei; îşi luase partea sa din viaţă; spusese ce avea de spus; îşi cîştigase dreptul la odihnă. Făcuse multe greşeli şi nenumărate nebunii, dar pînă la urmă a avut satisfacţia să înţeleagă că făcuse totul în stil mare. Nu trăise la „modul mărunt". Venise timpul să lase locul celor tineri care să ducă lupta mai departe. Asemenea boxerilor despre care scrisese, picioarele i se muiaseră, respiraţia i se îngreuiase şi trebuia să se dea la o parte din faţa celor pe care de atîtea ori i-a numit „tinereţea neînfrîntă şi irezistibilă, tinereţea care trebuie să-şi impună voinţa şi care nu va muri niciodată".

E nostim, se gîndea, cum ajung oamenii cunoscuţi pentru ceea ce nu fac cu adevărat. Criticii îi învinuiau opera de lipsă de spiritualitate, deşi toate scrierile lui erau pătrunse de idei filozofice şi de dragoste faţă de om. Totdeauna scrisese cu două teme, o temă de suprafaţă şi o temă adîncă, de substrat, pe care doar cei puţini o înţelegeau. Cînd plecase ca

reporter în războiul ruso-japonez, în hotelul în care locuia venise un funcționar și-i spusese că toată populația era strînsă în piața din fața hotelului ca să-l vadă. S-a simțit grozav de încîntat la gîndul că faima lui ajunsese chiar în Coreea. Dar cînd s-a urcat pe estrada înălțată pentru el, funcționarul l-a întrebat dacă nu vrea să-și scoată dantura artificială și s-o arate. O jumătate de oră a stat acolo scoțîndu-și dinții din gură și vîrîndu-i la loc în aplauzele mulțimii; atunci a avut prima reprezentare a faptului că oamenii rareori ajung iluștri datorită lucrurilor pentru care se străduiesc și mor.

Unei tinere care i-a cerut s-o încurajeze i-a răspuns:

„Ca om matur sînt convins că jocul merită miza. Am avut mult noroc în viață, am fost mai norocos decît multe sute de milioane de oameni din generația mea, și dacă am suferit mult, am și trăit mult, am văzut multe și am simțit multe lucruri care îi sînt refuzate omului de mijloc. Da, într-adevăr, jocul își merită miza. Ca probă, toți prietenii îmi spun că sînt o forță. Asta înseamnă victoria spirituală".

L-a bucurat mai mult lupta decît victoria. Aruncat de nechibzuințele mamei sale în brațele celei mai negre sărăcii, s-a luptat singur, neajutorat, să iasă la liman. Profesorul Chaney îi lăsase moștenire o minte viguroasă și, cu toate că îl făcuse să sufere din cauza nașterii nelegitime, îl înzestrase cu multă putere de luptă. Simțea că profesorul Chaney ar fi fost mîndru de fiul lui.

I se părea că și lumea îmbătrînea.

„Lumea aventurilor e aproape moartă. Pînă și porturile exotice și-au pierdut strălucirea și au devenit prozaice."

Cu mult timp în urmă spunea:

„Sînt un idealist care cred în realitate și care, din pricina asta, mă străduiesc să fiu real în tot ceea ce scriu, să-mi țin picioarele mele și ale cititorului pe pămînt, în așa fel ca oricît de sus ar zbura visele noastre ele să se bazeze pe realitate".

Își trăise visele și toate au fost niște vise mari; și acum trebuia să facă față realității că visele și viața au ajuns la capăt.

Înaintea sfîrșitului, organismul lui muribund a dat drumul unei ultime manifestări de forță. A scris *Ca Argus din timpurile străvechi* [1], una din cele mai izbutite povestiri despre Alaska, și *Prințesa* [2], una dintre cele mai bune povestiri despre calea ferată, care ne poartă spre trecut, spre zilele tinereții lui aventuroase și sălbatice și ale primelor succese. I-a dat ordin lui Forni să înceapă lucrul la staulul de piatră circular și a adus sacii cu ciment necesari. Voia să trimită la San Francisco cel mai bun lapte, cel mai bun unt și cea mai bună brînză cu inițialele lui, *J. L.*, astfel ca și John London să fie mîndru de el. S-a dus cu Eliza la Sacramento, la tîrgul de stat, și i-a spus că-și vor îndeplini planurile cu ferma, că ridicase trei garduri și că nu mai avea decît pe al patrulea să-l ridice ca să se țină pe picioarele lor. A căutat în trei cataloage și a cerut de la New York și din Anglia cîte un exemplar din *The Siege of Rochelle, Racial Decay, Conjugal Happiness, The Genius* a lui Dreiser, *The Congo* a lui Stanley și încă alte șase cărți despre botanică, despre teoria evoluționistă, despre plantele Californiei, despre maimuțe și despre întemeierea New Yorkului de olandezi.

Și-a făcut planul să plece în Orient, a reținut locuri pe vapor, dar a contramandat călătoria. S-a gîndit să plece apoi la New York, dar Ninetta Payne i-a intentat procesul pentru dig și a trebuit să rămînă la Glen Ellen. Aproape toți erau de părere că avea dreptul să capteze apa. În ziua înfățișării a vorbit patru ore, apoi a plecat de la tribunal cu Forni; acesta povestește că Jack era bolnav de uremie și că avea dureri mari. După cîteva zile i-a invitat la masă pe toți vecinii care semnaseră acțiunea; toți l-au asigurat că n-au avut intenția să ajungă atît de departe,

[1] Like Argus of the Ancient Times. (n.t.)
[2] The Princess. (n.t.)

că nu vor da urmare sentinței pronunțată împotriva lui.

Marți 21 noiembrie 1916 a pus totul la punct ca să plece a doua zi la New York, a vorbit liniștit cu Eliza pînă la ora nouă. I-a spus că voia să se oprească la Chicago, să viziteze tîrgul de vite, să cumpere cîteva animale bune și să le trimită acasă. Eliza a rămas să plece la tîrgul din Pendleton, Oregon, ca să caute boi cu coarnele scurte. I-a mai spus Elizei să pună cîte un acru de pămînt la dispoziția fiecărei familii de muncitor și să clădească pe el o casă ; să aleagă locul pentru școala comună și să caute un profesor. Să aleagă de asemenea locul pentru magazinul universal. Avea ambiția să culeagă de pe pămîntul fermei toate produsele care-i trebuiau, să nu aducă dinafară decît făină și zahăr.

Au hotărît apoi să se ducă la culcare și au plecat amîndoi prin holul cel lung spre camera lui de lucru. La despărțire, Eliza l-a asigurat :

„Pînă te întorci am să termin construcția magazinului și a școlii ; voi angaja profesorul. Vom cere guvernului să înființeze aici un serviciu poștal, vom ridica un stîlp cu un pavilion și vom înființa un mic orășel. Îl vom numi *Independența*".

El i-a trecut brațul pe după umăr, a strîns-o cu putere și i-a spus cu seriozitatea celui ce moare : „Te las acum, bătrînico". Apoi a trecut prin camera de lucru și s-a dus să se culce în verandă. Eliza s-a dus în camera ei.

În dimineața următoare, la ora șapte, Sekine, servitorul japonez care-l înlocuia pe Nakata, a intrat în fugă în camera Elizei, cu fața răvășită, strigînd :

— Missie, vino repede, stăpîn face nebunii, parcă băut.

Eliza a dat fuga în verandă, a văzut că Jack era inconștient și a telefonat la Sonoma după doctorul Allan Thomson. Doctorul Thomson l-a găsit pe Jack în stare de narcoză ; părea că intrase de cîtva timp în comă. Pe pardoseala camerei a găsit două fiole goale, una cu sulfat de morfină, cealaltă cu sulfat de atropină ; pe noptieră a găsit o hîrtie cu calculul do-

zei mortale a drogului. Apoi a telefonat unui farmacist din Sonoma să prepare un antidot pentru morfină şi a cerut asistentului său, doctorul Hayes, să aducă antidotul. Cei doi medici i-au făcut lui Jack o spălătură stomacală, i-au administrat întăritoare, i-au masat membrele. În timpul tratamentului a mai răspuns o dată. A deschis încet ochii şi buzele i s-au mişcat ca şi cum ar fi vrut să spună „Hello"... Apoi a căzut din nou în comă.

Doctorul Thomson povesteşte că Eliza, frîntă de durere, a muncit alături de el ca infirmieră; că „într-o convorbire din cursul zilei, doamna Charmian London (căreia îi rămăsese întreaga avere prin testamentul lui Jack din 1911) mi-a spus că era foarte important ca moartea lui Jack London să fie pusă în sarcina uremiei. I-am răspuns că ar fi greu aşa ceva, deoarece oricine ar fi auzit conversaţia telefonică de azi-dimineaţă, sau ar sta de vorbă cu farmacistul, va şti că moartea a fost pricinuită de intoxicaţia cu morfină".

Jack a murit puţin după ora 7 seara. În ziua următoare, corpul lui a fost transportat la Oakland, unde Flora, Bessie şi cele două fetiţe au îndeplinit ultimele formalităţi. Toată lumea plîngea la trecerea carului funerar. Ziarele din Europa au consacrat morţii lui mai multe pagini decît morţii împăratului Franz Josef al Austriei, care se sfîrşise cu o zi înainte. Întristarea americanilor a fost ilustrată de purtarea doamnei Luther Burbank, care, avînd un ziar în mînă, a strigat unui grup de studenţi veseli care plecau de la universitate: „Nu mai rîdeţi! A murit Jack London". Edwin Markham a spus că o dată cu el s-a stins o parte din tinereţea şi din curajul eroic al lumii, că lumea a pierdut o flacără.

În noaptea aceea, corpul i-a fost ars şi cenuşa dusă la *Ferma frumuseţii*. Cu două săptămîni în urmă, trecînd călare cu Eliza peste o măgură frumoasă, Jack şi-a oprit calul şi a spus:

„Eliza, cînd am să mor vreau să-mi îngropi cenușa pe măgura asta". Ascultîndu-i dorința, ea a săpat o groapă în vîrful măgurii, într-un loc ferit de razele soarelui, i-a pus cenușa într-o urnă, a îngropat-o acolo și a cimentat mormîntul. Apoi a așezat deasupra o piatră mare, roșie — „Piatra pe care au disprețuit-o constructorii", cum o numise el.

CUVINTE DE MULȚUMIRE

Mă simt în cel mai înalt grad obligat față de doamnele Charmian Kittredge London și Eliza London Shepard, care mi-au pus la dispoziție clasoarele particulare, biblioteca, registrele, hîrtiile, corespondența, notele, manuscrisele lui Jack London și documentele de familie ; care au contramandat dispoziția dată anterior bibliotecii Huntington ca scrisorile lor de afaceri să nu fie cercetate în cursul vieții lor, și care mi-au îngăduit să scriu și să public despre ele, în legătură cu Jack London, orice aș crede de cuviință.

Doamna Bessie London mi-a dat fără precupețire concursul și ajutorul ei. Irving și Mildred Shepard nu și-au cruțat efortul de a mă ajuta să mă documentez asupra vieții unchiului lor.

Vreau de asemenea să-mi afirm recunoștința față de prietenii lui Jack London care mi-au pus la dispoziție timpul, documentele și amintirile lor : Anna Strunsky, Frank Atherton, Cloudesley Johns, Edward Applegarth, doamna și domnul Johnny Miller, Fred Thomson, James Hopper, Xavier Martinez, Upton Sinclair, Finn Frolich, Ed. Morrell, Janet Winship, Austin Lewis, J. Sitt Wilson, doctor Jessica Peixotto, Alexander Irvine, doamna Robert Hill, doamna Carrie Burlingame, Forni, Billy Hill, Ira Pyle, Blanche Partington, Mira Mc Clay, Thomas Hill, doctorul și doamna Allan Thomson.

Adresez mulțumirile mele rudelor doamnei Charmian Kittredge London pentru atitudinea lor curtenitoare : doamnei Ninetta Eames Payne, doamnei Growell, lui Beth Willey și doamnei Willey.

Cu plăcere îmi arăt mulțumirea față de locuitorii din Santa Rosa și Sonoma pentru cooperarea lor : Ang și Gertrude Franchetti, nașii acestui proiect ; doamna Byrd Wey-

lor Kellogg și senatorul Herbert Slater de la ziarul Press Democrat *din Santa Rosa; R. M. Barett, doamna Luther Burbank, Glen Murdoch, Fred Kellogg, doamna Paramore și doamna Celeste Murphey. Lui Robert Pickering pentru munca lui de depistare.*

Personalului curtenitor și iscusit al bibliotecilor Bancroft de la Universitatea din California și Huntington din San Marino îi adresez un salut fiindcă mulțumită lui munca mea de cercetare a fost o plăcere; bibliotecilor publice din Massillon, Ohio și Van Nuys, California, aprecierea mea pentru ajutorul dat; iar bibliotecii Huntington fiindcă mi-a înfățișat materialul privitor la Jack London, mulțumirile mele alese.

IRVING STONE

Encino, California.

COLECȚIA „OAMENI DE SEAMĂ"

DOCTOR ION CANTACUZINO

de PETRE TĂUTU

Ion Cantacuzino (1863—1934) rămîne unul dintre cei mai de seamă savanți umaniști romîni, întruchipare a spiritualității românești în tendințele ei spre universalitate. Doctorul Ion Cantacuzino face parte din pleiada de medici care a condus medicina românească modernă în etapa ei creatoare, impunînd-o pe plan internațional. Prin efortul patetic, făcut adeseori în condiții precare de către Cantacuzino și de contemporanii săi, doctorii Victor Babeș, Gheorghe Marinescu, Toma Ionescu începe să se cristalizeze în țara noastră creația științifică medicală originală, se pun bazele școlii românești de medicină.

După studii strălucite în Franța (filozofie, biologie, medicină), format la școala discipolilor lui Pasteur, Cantacuzino revinit în țară, împletește, în primul rînd, munca de cercetare științifică cu activitatea directă în frontul medicinei sociale, inițiind acțiuni proprii realităților și necesităților naționale. Nici o sarcină nu i s-a părut prea dificilă și preocupările sale depășesc cu mult sfera strictă a profesiunii. El apare astfel ca o personalitate copleșitoare, mistuită de dorința completitudinii și de un adînc patriotism. Inteligența surprinzătoare prin complexitate și supleție, Cantacuzino se arată rînd pe rînd (sau simultan) biolog, bacteriolog, epidemiolog, igienist, făuritor de legi sanitare, înnoitor al presei medicale, profesor și creator de școală. Adept al unei concepții active despre medicină, pe care o susține cu rațiunea și cu inima, savantul desfășoară o activitate deosebit de intensă pentru îmbunătățirea condițiilor igienico-sanitare din Romînia. Medicina profilactică devine pentru el un mijloc de dirijare conștientă a mediului social și natural.

El a inițiat și condus în țară campania împotriva malariei, tuberculozei, holerei, febrei tifoide, tifosului exantematic și febrei recurente. Acțiunea de combatere a holerei (în timpul războiului balcanic din 1913) a fost apreciată de Besredka drept „marea experiență românească", după cum, grație eforturilor sale România a fost a doua țară după Franța care a aplicat pe scară largă vaccinarea B.C.G.

Datorită activității și experienței sale, Ion Cantacuzino a participat cu autoritate în cadrul multor organisme internaționale de specialitate — Oficiul internațional de igienă, Organizația de igienă a Societății Națiunilor, Biroul internațional al muncii — precum și la întîlnirile oamenilor de cultură de la Institutul de cooperare intelectuală.

Pe lîngă lucrările științifice elaborate în domeniul bacteriologiei și epidemiologiei, se relevă însă ca importante și actuale cercetările sale privind imunitatea la nevertebrate și inducția aglutinabilității la streptococi (fenomen descris în unele tratate străine de microbiologie sub numele de „fenomenul Cantacuzino").

Savant umanist, îmbrățișînd idealurile nobile ale gînditorilor înaintați, însuflețiți de ideile progresului social, de lupta pentru apărarea drepturilor și demnității omului, el a militat în diferite ocazii în favoarea cauzelor drepte ale celor oprimați. Om de vastă cultură, beneficiind de o uimitoare informație în domeniul artelor plastice, literaturii și muzicii europene, savantul român și-a exprimat deseori convingerea în posibilitățile înțelegerii între popoare pe calea întăririi legăturilor culturale.

În această carte dr. Petre Țăutu s-a apropiat cu venerație și discreție de viața doctorului Ion Cantacuzino, reușind ca printr-o evocare literară (și nu printr-un studiu monografic) să surprindă personalitatea savantului în tot ceea ce o definește, păzind în același timp cu fidelitate adevărul științific.

Redactor responsabil : ARMAND SUFRIN
Tehnoredactor : VALERIA POSTELNICU

■

Dat la cules 30.01.1965. Bun de tipar 17.04.1965. Apărut 1965. Comanda nr. 6629. Tiraj 35.160. Broşate 32.100 + legate 3.060. Hîrtie semivelină de 63 g/m² 540×840/16. Coli editoriale 19,49. Coli de tipar 23. Planşe 5. A.T. 14309. C.Z. pentru bibliotecile mici 82 — 3 = R.

■

Tiparul executat sub comanda nr. 50.125 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — R.P.R.

ÎN COLECȚIA
„OAMENI DE SEAMĂ"

vor apare :

Petre Țăutu
Dr. I. CANTACUZINO

Mihail Gherman
DAUMIER

Petru Comarnescu
LUCHIAN

Romul Munteanu
BERTOLT BRECHT

Valeriu Râpeanu
AL. VLAHUȚĂ

IN COLECȚIA
„OAMENI DE SEAMĂ"

au apărut :

Zoe Dumitrescu-Buşulenga
EMINESCU

George Cuibuş
ROMAIN ROLLAND

Mihnea Gheorghiu
SHAKESPEARE

Ion Ghimeşan
PAUL LANGEVIN

Mircea Pădureleanu
GARIBALDI

Ion Roman
CARAGIALE

A. Talanov
NANSEN

Teodor Vîrgolici
ALECU RUSSO

Scriitorul
în anul 1908

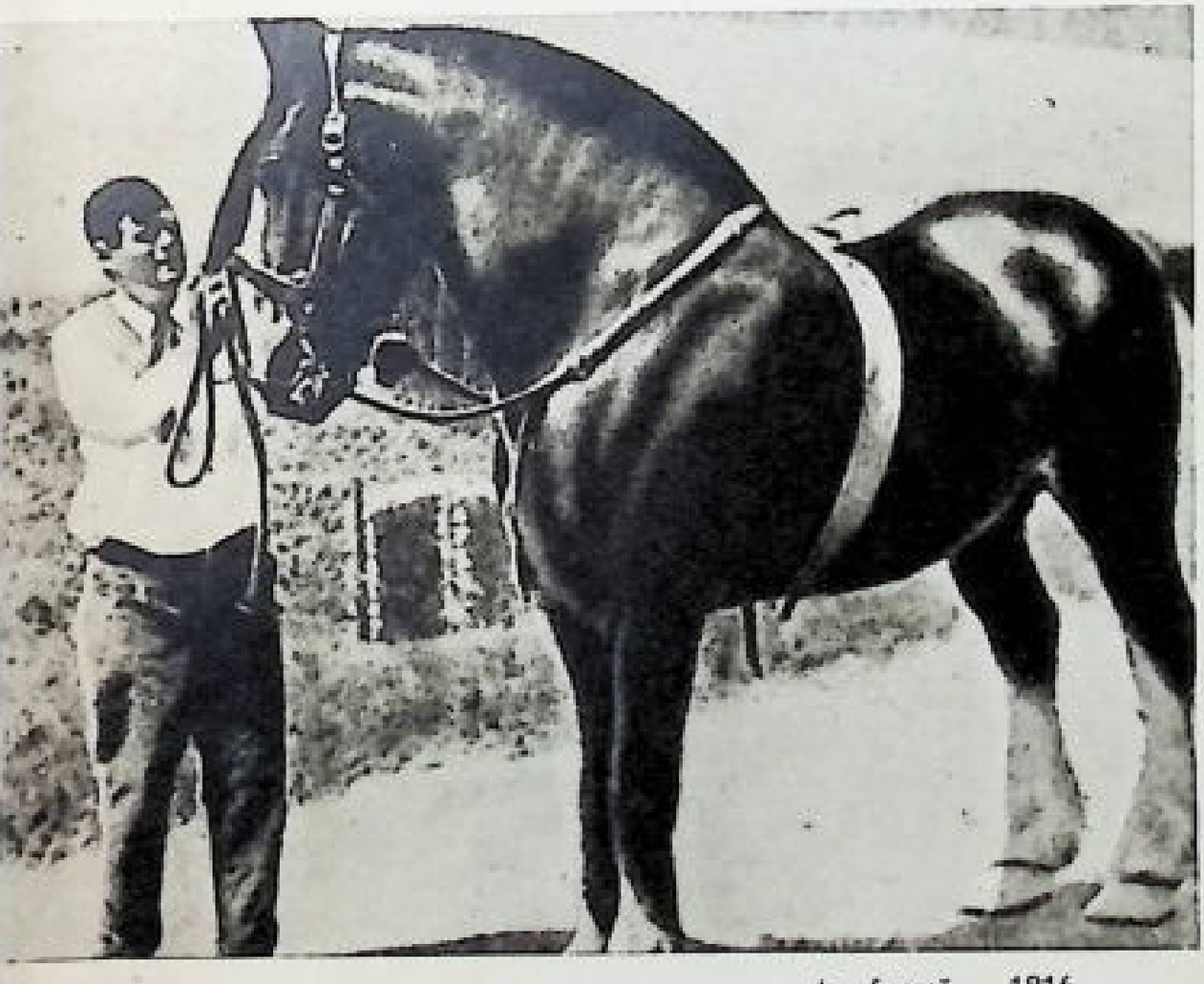

La fermă — 1916

Ruinele
Vizuinii lupului

Înainte
cu cîteva
zile de moarte

În slumsurile
londoneze

Jack London
în anul 1903

Scriitorul împreună cu fiicele sale Joan și Bess (1905)

Jack London

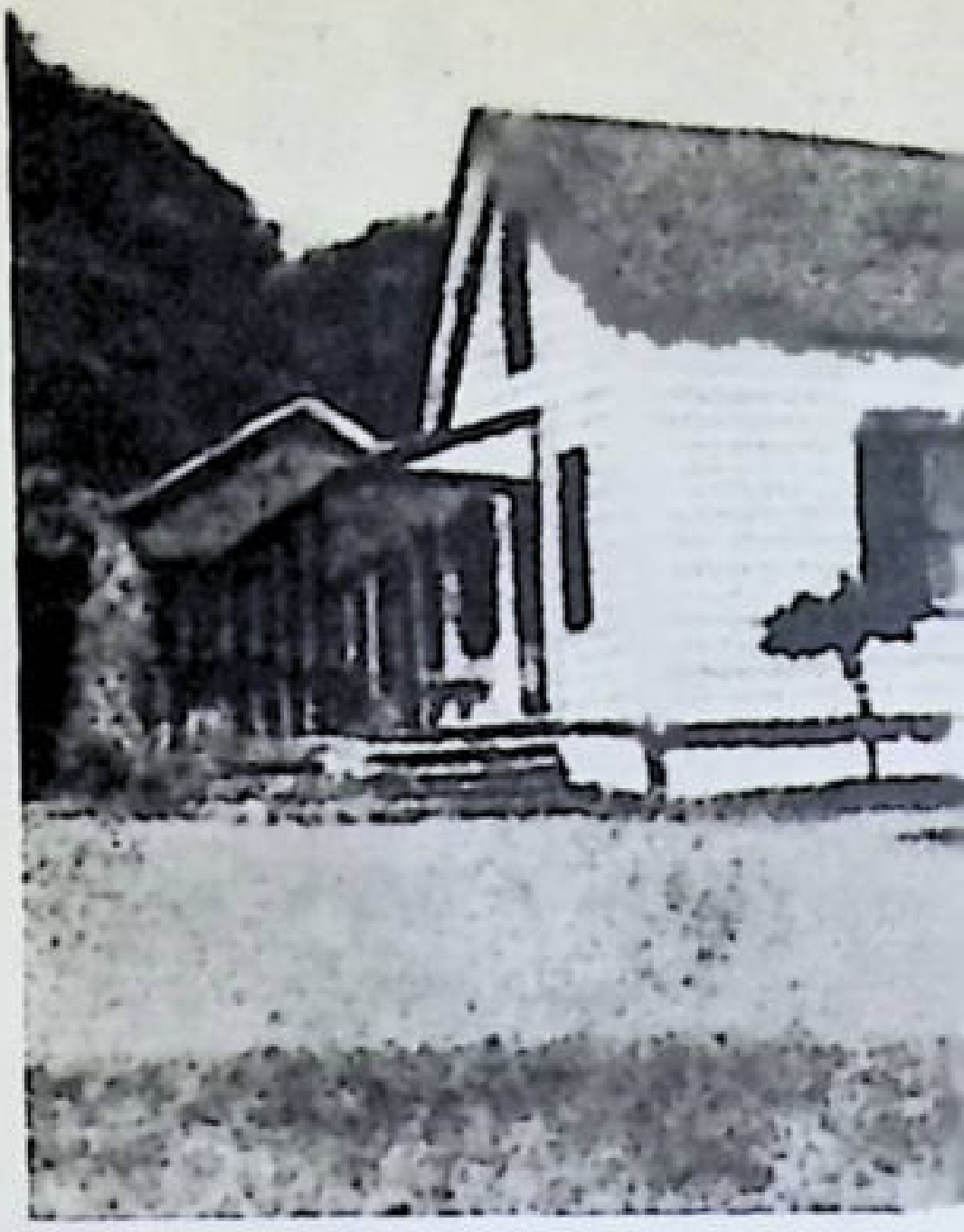

Ferma frumuseții

La masa de lucru

John London
— tatăl scriitorului

Flora Wellman
— London
— mama scriitorului

Jack la vîrsta
de nouă ani

Jack la zece ani

Jack London in 1897

Jack —
căutătorul de aur

Pe bordul iahtului *Spray*

Scriitorul împreună cu soția sa — Charmian
în insulele Hawai

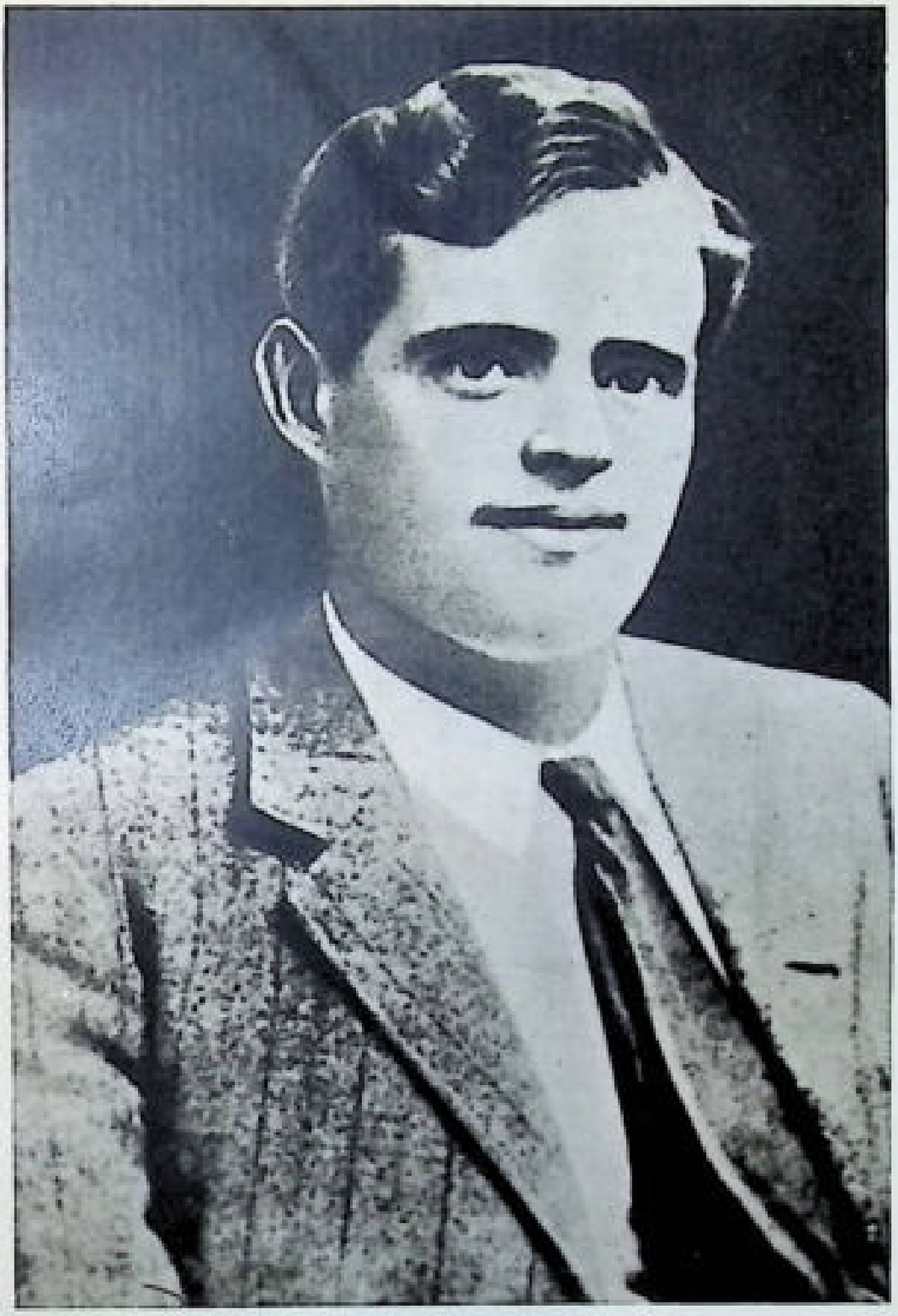

Jack London

Lei 9,75

EDITURA TINERETULUI